

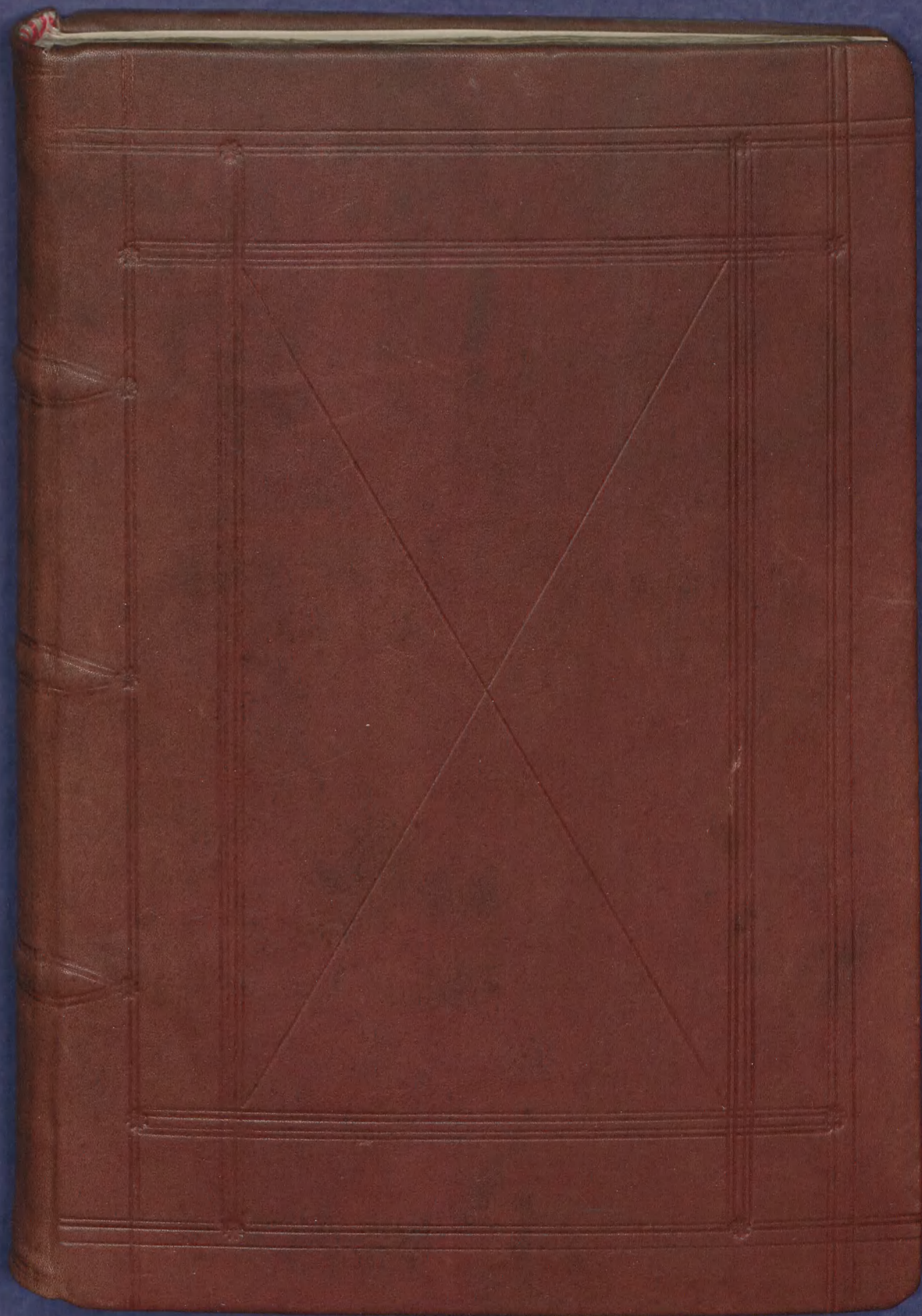
Speculū finalis retributiōis tam bonoz

operū q̄ maloz: regij sacre theologie doctoris: fratris Petri Reginaldici
de ordine fratrum minorū: In quo speculo diffuse elucidat cōtemplatio penarū
et gaudiorū eternalium.

1439

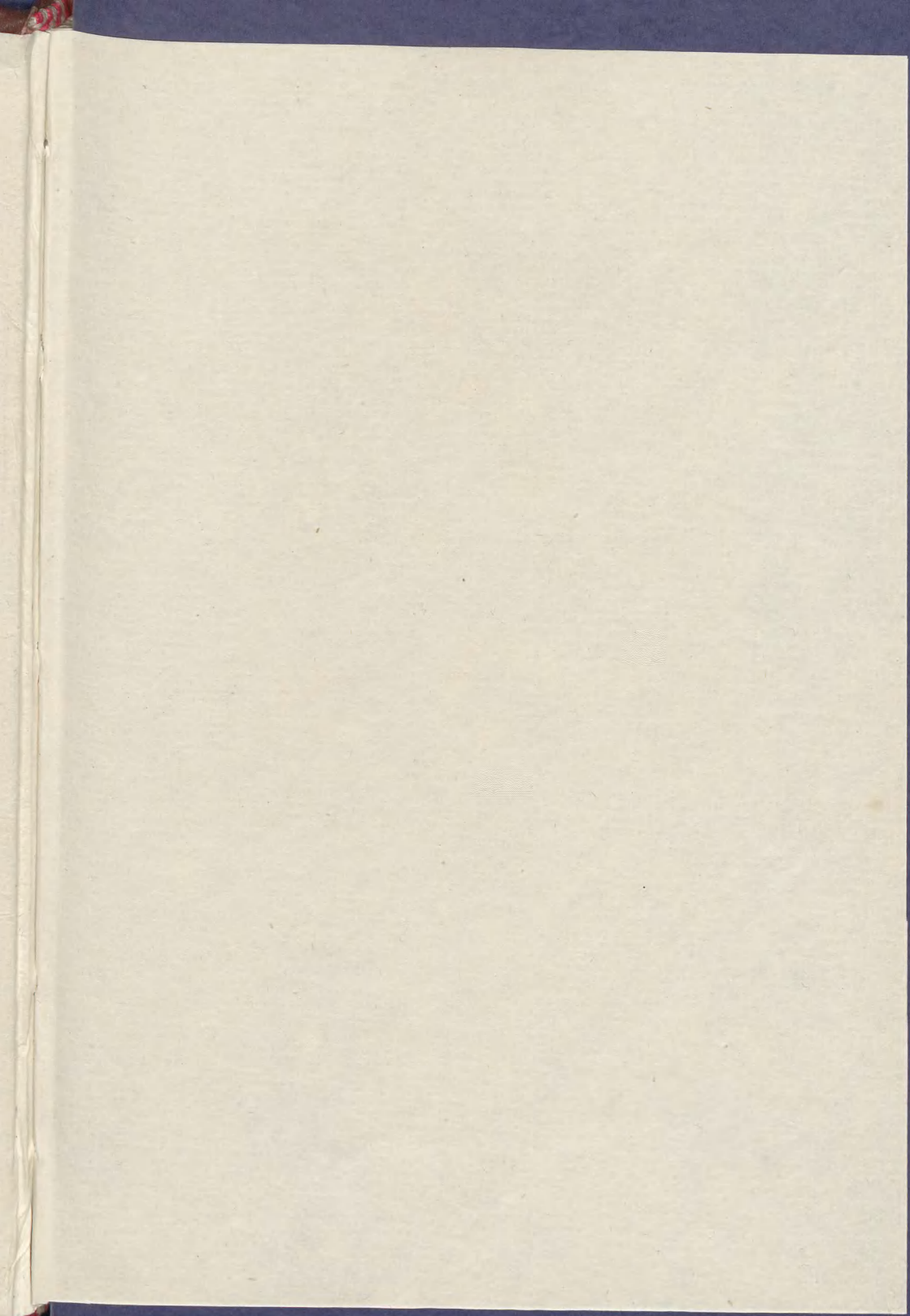
H * 13 774

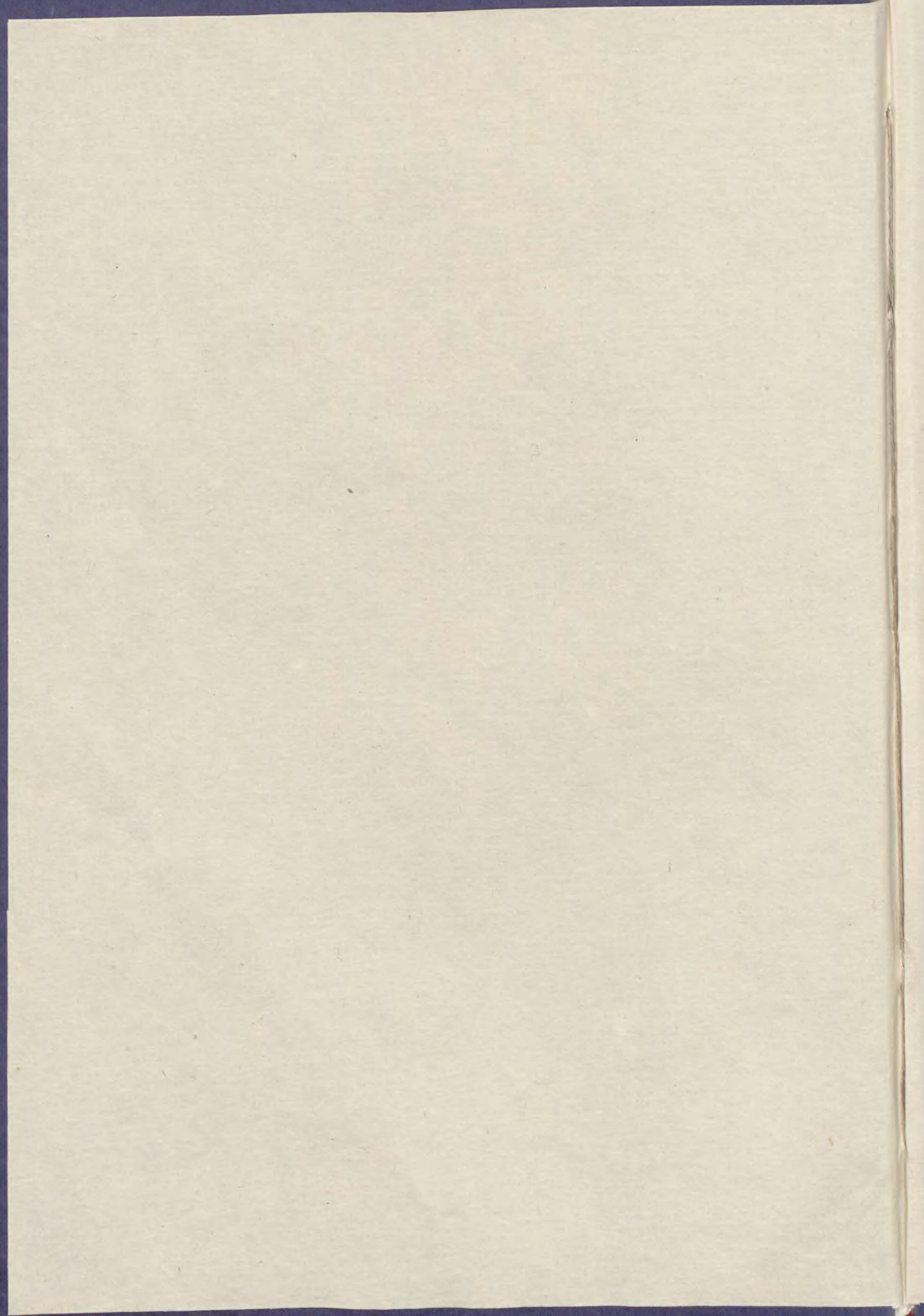

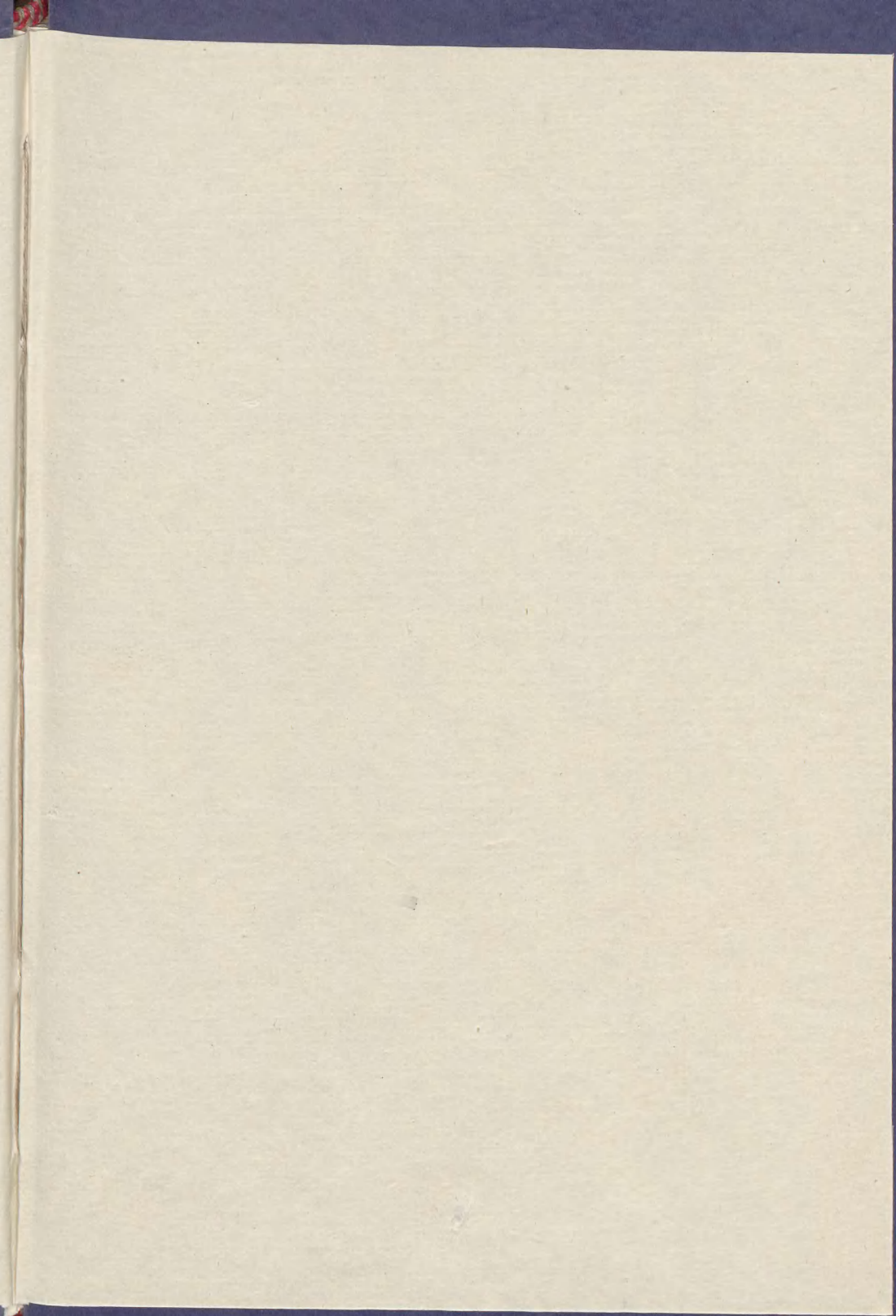

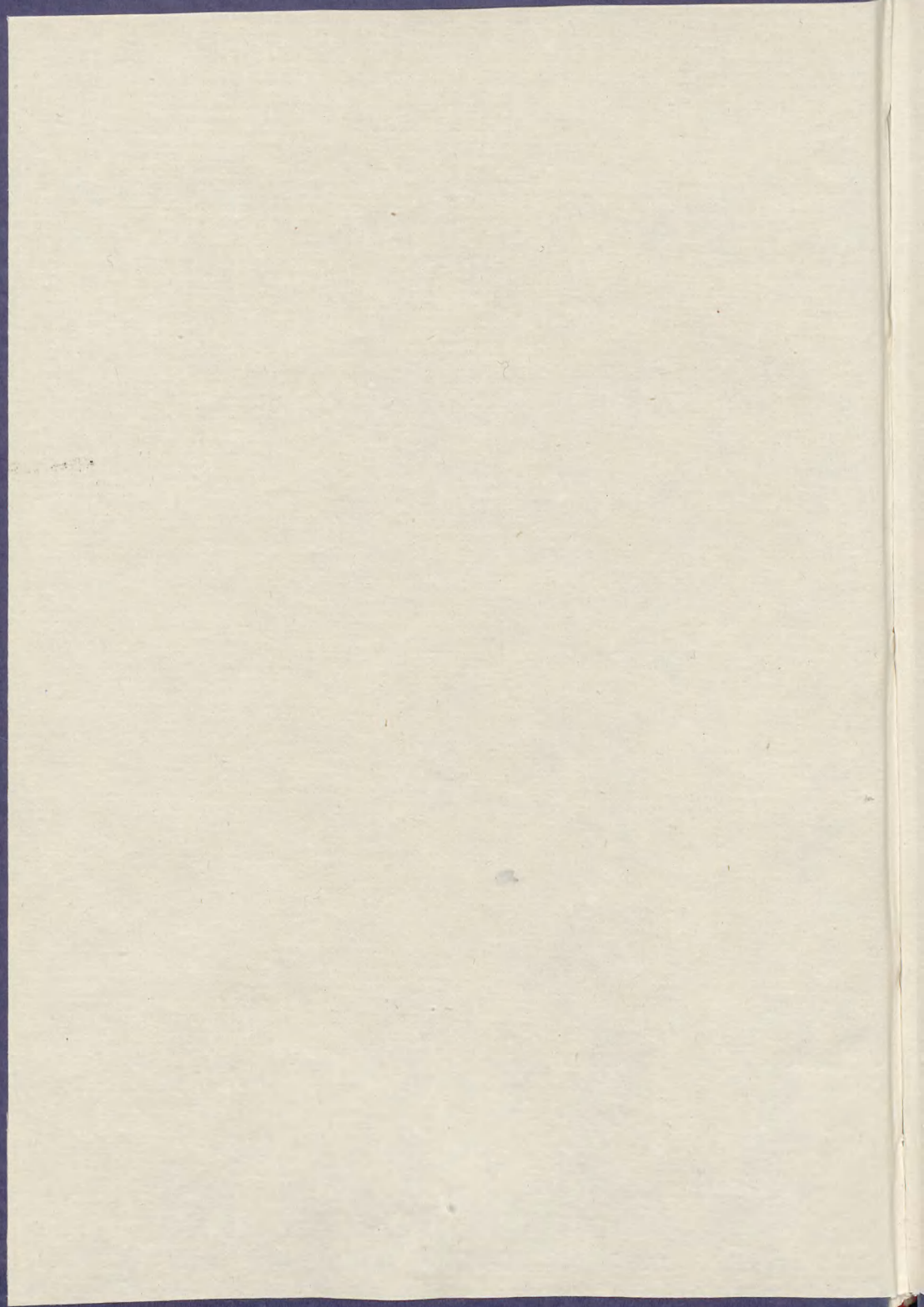

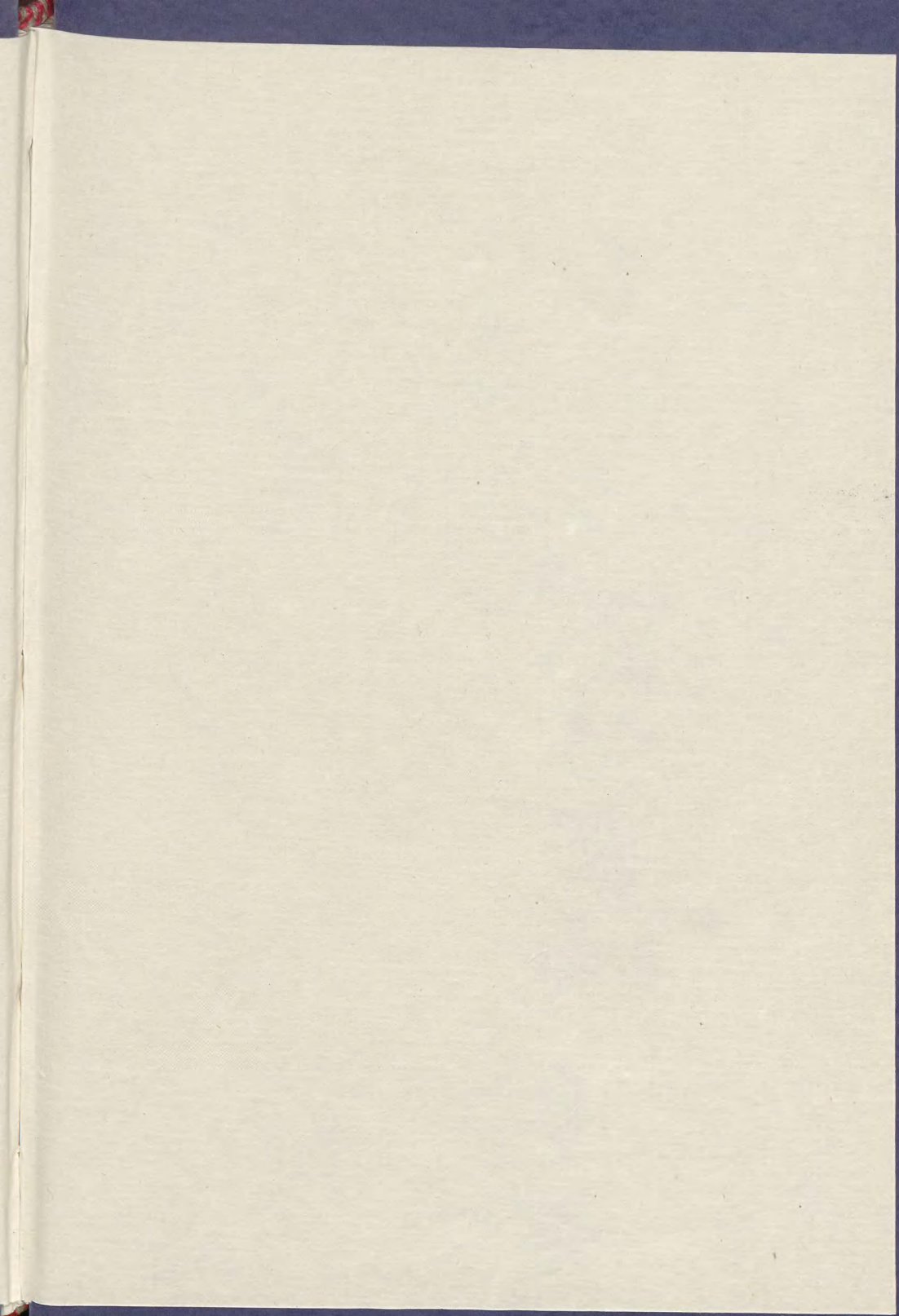
BIBLIOTEKA
UNIwersytecka
W POZNANIV

616
12
21
ae
11
1
uan
16
7
all
17
3
imo
9
11
e
31
5
61
pho
Des
1
22
24
10
24
6
e
E

er b

qu

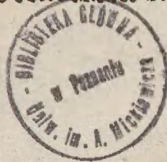
e

Speculū finalis retributiōis tam bonoz

operū q̄ maloꝝ: egregij sacre theologie doctoris: fratris Petri Reginaldici:
de ordine fratrum minorū: In quo speculo diffuse elucidat cōtemplatio penaz
et gaudiōꝝ eternalium.

H^v 13774

Veterū pbitates quosdā etiā in sacris codicib; inscriptos varie effecerunt virtutes
 comendabiles: q̄s ad falsa deuius error abduxerit plurimos: virtutis tñ nomē
 habentes: bonoz tñ exempla insequi licet. Quosdā enī ornat sincera fides ac hospi-
 talitatis amor. Abraam quippe p̄mus suo tēpore deū coluit: patriā p̄pter deū dereli-
 quit. ad vitandū fratris sui scandālū iuri suo cessit. angelos hospites suscepit: filium
 immolare disposuit: z sic in tempestate inuentus est fidelis. Alios vero insignes fe-
 cit preclare vite mūdicia: vt p̄tz in ioseph: qui zelum colendo dei sue angustie tēpore
 custodit mandati: z intantū sublimat honorē: vt fieret dñs egypti. Q̄ si de regib;
 habēdus est sermo: Dauid occurret qui in sua misericordia cōsecutus est sedē regni
 in secula. Preter hos alij amore legis multa perpeffi sibi nomen eternū vendicārūt:
 Alij rempublicā bene regentes: charitatē quidē nō deserentes: p̄hs insistentes operi-
 bus corde puro deo vero famulātes. Alij arte z industria viuētes bonā ex suis ope-
 ribus samā per vniuersum mūdum inderentes: quoz noīa z numerū hic inserere
 p̄pter eoz multitudinē p̄mitto. Remini etiā legisse philosphantū quosdā: vt
 litterarū studio (scire amātes) liberius vacarēt: vrbū frequentā reliquissē: vbi mul-
 te sunt oculoꝝ aurūq; illecebre neq; seculi luxū z rerū temporalū numā abundantā
 animi fortitudo molesteret: z ne mundi huius impudicia stupraret. Inde pictago-
 ricū cōfortiū huius seculi neq; deserētes in desertis habitabāt locis. Etā platonici z
 stoici in temploꝝ porticib; versabant: vt honestioris habitaculi sanctitate cōmoniti
 nil aliud q̄ de virtutib; cogitarēt. Quod vt de ceteris tacuerim optime fecisse videt̄
 egregius sacre theologie doctor magister Petrus reginaldici ordinis fratrū minorū
 cuius mentē diuina sapientia ita fecūdas arbitroz: mirabili ac ineffabili modo in-
 ebriasse vt nihil terrenū nūq; mūdani cor eius alliceret. sed toto mentis sue cona-
 tu intuitu z affectu futurā operū bonoz maloz ve retributionē cōtemplaret. de qua
 in simbolo Athanasius ait: Qui bona egerūt ibunt in vitā eternā: Qui vero mala:
 in ignem eternū. Unde z tanq; de hmoi nō ignarus libellū hunc quē si ceterū placeret
 Speculū finalis retributionis a pello: nō sine magno labore: magnaq; diligentia cō-
 posuit: stilo grato z secūdo: celsaq; sententiā: atq; ordine decentissimo ad finem vsq;
 perducēdo. Cuius vtilitatē frequētissime cogitās ego frater Guilhermus totani sa-
 cri ordinis fratrū predicatorū humilis doctor: z lector insignis ecclesie primaris gal-
 liarum sancti Johānis Lugd. memor prioris charitatis patrū nostroz dñici. s. san-
 cissimi patriarche nostri viri vtiq; ap̄lici: ac gloriosissimi confessoris Francisci sera-
 phici sacri ordinis minorū fundatoris egregi qui adhuc mortales virgine sacratissi-
 ma dei matre pcurate corā deo z christo iesu mirabiliter corpore: affectu z effectu cō-
 uenerūt in vnum: charitatis amplexib; post visionē mirabilē seinuicē osculātes z di-
 centes: qz simul p̄gemus: ad idem conabimur: nostri quozq; veri pariter successores.
 Tantū ergo ac tam vtile opus ad gloriā prefati sacri ordinis minorū in lucē omnib;
 prebere volens quo salus plurimū valeat pcurari. ex exemplari nō modicū viciario stu-
 diū quoad potui verū exemplari cōficere. de minus bene correctis veniam petēs cum
 orationū suffragiis. de hīs vero que sana: vtilia: z nō in aliquo viciario aut incoire-
 cta legentes reperient. gratias deo: z laudes actori huius referre laborent.

De loco infernali

Quia deus teste ps. lxi. Reddet vni-
cuique iuxta opera sua. Expedies et vtile
valde videtur dicere aliquid de gaudijs pa-
radisi: et de penis inferni: secundum quod intelli-
gere valemus de hijs duobus ex sacra scriptu-
ra: et dictis sanctorum et doctorum. Vtile inquit
propter tria: videlicet: Propter concupiscentiam
fugiendam: Propter penitentiam pagendam:
Et propter vitam iustam conservandam.
Dies enim mali sunt: imo videtur nunc huius
dies esse: de quibus ait christus: Abidabit
iniquitas: refrigeret charitas multorum:
Math. xxiiij. Quapropter sicut mater
ostendit filio pomum ut ad eam ventat: et
rex partibulum homini ne futurum faciat: et re-
ctor scoliarium virgas discipulo ut lectio-
nem addiscat. Sic dominus iesus tanquam ma-
ter nobis insinuat multa de gaudijs
paradisi: ut illi sequamur: et multa de pe-
nis inferni: ut peccatum caueamus. Et vir-
gas quibus in perpetuum punientur damnati: ut
bene agere discamus. Primo igitur dicendum
est de penis inferni: Secundo de gaudijs
paradisi. Juxta illud psalmi: Transiimus
per ignem et aquam eduxisti nos in refrigerium.
Thema igitur sit istud.

Conuertantur

in infernum omnes gentes
que obliuiscuntur deum.
ps. lx. Consideremus
igitur charissimum et am-
abilem diligenter quot
et quanti dolores sunt

In inferno: et sic a peccatis nostris resiliemus:
et si non amore dei: saltem penarum timore: quod
timor expellit peccatum. Eccl. i. Quia in libro
de oculo morali. Hic aspectus. scilicet penarum
inferni vitilis est: et vitiosa vitetur: et ut pe-
na peccatis facilis reputetur. Unde dicit Iheronimus. i.
soliloquiorum: Prepone tibi aduersus car-
nis ardores futuri supplicij ignes. De-
moria ardoris gehene: ardore extinguit
luxurie. Videmus quod quia dignus est adu-
sus applicat ad ignem ut minor calor pos-
sit extrahi per maiorem: sic peccator inflama-
tus igne peccati si per considerationem applicet
se igni infernali: minor calor extrahi pot-

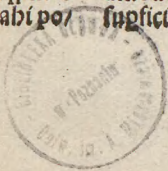
terit a maiore. Eccl. viij. Demorare no-
uissima tua et in eternum non peccabis. Fa-
cilis scilicet ut pena peccatis facilis reputetur. Unde
dicebat Bernardus. Vigiliis times et ieiunia
manuumque labores: sed hec leuia sunt flama-
mas perpetuas meditantem. Narrat Beda
in gestis anglorum. Quod tempore constantini mi-
noris imperatoris: quidam prefamilias eius
decessisset in anglia: eius anima eterni iudicij
ante tribunal est adducta: ubi tandem
obtinuit dei genitricis intercessionibus ut
prius inspectis penis infernalibus: post hec
rediret ad corpus. Reversus igitur qui erat
mortuus: et enarrat de penis inferni mi-
rabilibus et rebus suis erogatis pauperibus pre-
ctus est ad quandam insulam ut lingua similes
et opere ostenderet quantum tormeta vidisset
et in maxima hyeme se mergebat in flu-
men: et cum eum super hoc amici arguerent
et notum responderet: Sinite me: nam malo-
ra vidi et cetera. Sunt enim ibi tot et tante mise-
rie quod si eas homo cognosceret per aliquam
experientiam nullam posset in hoc mundo co-
gitare miseriam quam non potius sustineret
quam illas penas sufferre vellet. Dicamus
igitur hic de tribus.

Primo de loco infernali et eius qualitate.
Secundo de damnatorum pena corporali et
eius multiplicitate.

Tertio de pena spirituali et eius varietate.

Primo igitur videndum est

de loco infernali et eius qualitate: Unde vi-
ditur Rich. et tenent quasi omnes doctores:
quod infernus est in medio terre: quod iste locus
est remotissimus a celo: quod centum summe dis-
tat a circumferentia. Nam sicut deus ordi-
nat corpora in suis locis secundum exigentiam suorum
naturalium ponderum. Sic ordinat crea-
turas rationales in locis secundum exigentiam suorum
amorum. Et ideo sicut electi sunt in celo: quod
in suo amore celestia terrenis preposuerunt.
Ita reprobi per diuinam iustitiam sunt in erio
in loco infimo: quod in suo amore infima ei-
terrena superioribus et celestibus preposuerunt.
Hec ille. Ex quo patet ubi sit infernus: quod in
astronomos et speras mensurantes: distat
supra terre per duo milia. cc. et .i. miliaria

Prima pena corporis

qz est in medio diametri. Est igitur infernus velut fossa siue carcer in medio terre: terra ipsa circumquaque conclusus. Sed qualis est ille carcer? Dico qz sicut doctores sanctos ibi sunt quatuor elementa. scilicet ignis in suo summo calore inclusus: vt in clibano qz vndique esset firmiter clausus. Item est ibi aqua in suo summo frigore. Sicut aer et terra in fetore maximo. Et magna magnificentia regalis requirit qz non solum habeat palatia propter bonos: sed etiam carceres propter malos. Rex autem glorie qz magnificatur et super omnes reges terre: cur non haberet carceres sicut huius palatium. In Aug. in libro de triplici habitaculo. Tria sunt sub potentis manu habitacula: summu: mediu: et imu. Quorum summu regnu dei vel regnu celorum dicitur. imu vocatur infernus: mediu pnis mundi: vel orbis terrarum appellatur: qru extrema omnia inuicem sibi sunt contraria et nulla societate coniuncta. Que enim societas potest esse luce ad tenebras: et xpi ad belial? ij. Corinth. vi. Mediu autem nonnullas huius similitudines ad extrema. Vnde luce habet et tenebras: frigus et calor: dolor et sanitate: leticia et merore: odium et amorem: bonos et malos: iustos et iniustos: regnu et subiectionem: fame et satietate: mortem et vitam: et hominu innumera: quorum omnia pars vna imaginem habet regni dei: pars altera inferni. Coniunctio enim malorum simul et bonorum in mundo est. In regno autem dei nulli mali: sed omnes boni: et in inferno nulli boni: sed omnes mali: vterque locus ex medio supplet: bonu: imu enim huius mundi alij eleuantur ad celum alij trahuntur ad infernum. Siles quippe silibus coniungunt. Bona autem regni celestis dicere aut cogitare vel intelligere vt sunt nullus potest carne vestitus: multo maiora sunt et meliora quam cogitent aut intelligantur. Vnde i. Corinth. ij. scriptum est quod oculis non vidit nec auis audiuit: nec in corde hominis ascendit: que preparauit deus diligentibus se. Mala autem inferni dicere aut cogitare vt sunt nemo potest: peiora sunt quam prope valde quam cogitent. Hec Aug. Unde Esai. ij. c. Preparata est ab heri topheet a rege: preparata profunda et dilatata: munita

mentis eius ignis et ligna munita: status domus sicut torrens sulphuris succedens ea: preparata est ab heri. ab initio: sicut iudices semper habent parauit in terra ad reos puniendos. topheet. i. vallis gebena: lisa: a rege omnipotentis: qz sol potest facere quicquid vult: profunda vt nullus possit erit dilatata vt omnes possit capere: iuxta huiusmodi iste pluribus appellatur nominibus. Primo dicitur infernus ab infero dicitur: quia aie i peccato mortali morientium ante diem iudicii: et post aie cum corpore ibi inferunt ad eternitatem patendum. Job. vij. Qui descendit ad infernum non ascendet nec reuertetur ultra ad domum suam. Dicitur secundo carceris. i. sicut in papia turbatus: quia ibi erit magna tribulatio et magna afflictio sicut infra dicitur. Dicitur tertio auernus quasi sine vere. i. temperie: quia pene non sunt ibi temperate sed nimium excessiue. Quarto dicitur ab heron: ab a quo est sine et ab heron gaudium quasi sine gaudio. Alijs quoque nominibus appellatur de quibus per se. Sunt enim hec nomina. scilicet: flegeton: lictes: cocchitus: que a quibusdam dicuntur fluxu infernales. Pars igitur que locus sit infernalis habitatio et qualis: sed adhuc magis patebit in sequentibus.

Secundo videndum est de

vanatorum pena corporalis et eius multiplicitate. Et enim sunt valde plures pene. Decem tamen intrando ad pnis declarare: Quas.

Prima est ignis ardentissimi.

Secunda est frigidus acutissimi. (latet)

Tertia magnus clamor doloris absque celo.

Quarta inferni sumus absque euacuatoe.

Quinta odor fetidus et multum horribilis.

Sexta visio demonum valde terribilis.

Septima fames crudeliter affligens.

Octava sitis similiter affligens.

Nona verecundia et confusio.

Decima in tactu maxima afflictio.

Prima igitur pena

est ignis ardentissimi. Hec xxv. Ite maledicti in ignem eternum. Ignis autem iste differt ab igne huius mundi in quattuor. Primo in acerbitate

est ignis ardentissimi

tate. **Uñ** fm Aug. Ignis iste sensibilis ita se habet ad ignem gehēnalem: sicut ignis depictus ad ignem verū. Confidēra igit quāta sit differentia in ardore inter ignem pictū z ignem verū. z cōsequēter plūdera si potes ardore ignis infernalis qui tm̄ excedit ardore ignis hui⁹. **Q**uantā passionē sustineres si p̄ horā stares sine teneres digitū tuū in igne. z maiorē si totā manū. z adhuc maiorē si totū brachiū: z adhuc multo maiorē si totū corpus. Quātus igit erit ardor ignis gehēnalis. Credo q̄ nec aliquis viues cogitare aut dicere sufficiat. **Esate. xxxij.** Quis ex vobis poterit habitare cū igne deuozāre Item in ps̄. In ignem deſicies eos. Item pones eos vt elibanū ignis: et deuozabit eos ignis: sicut ferrū in fornace totū fit ignis. per ignem igit scriptura sacra acumen doloris inuit. Sed qz magnitūdine pene eterne exp̄mere nō pōt: nisi exp̄plificādo de rebz sp̄alibz et ignis penetrabil⁹ z acrius est elementū: magisqz acutū ceteris elemētis. Ideo scriptura vt pōt acerbitate pene inferni inuit sepius vocādo illi⁹ pene acerrimū dolorē penā ignis: minus tm̄ dicēs: et plus significans. **Secdo** differt ignis inferni a nro in duratiōe: qz noster potest extingui: ille aut nō. **Esā. vlti.** Ignis eoz non extinguet. Item **Deut. xxxij.** Ignis succēsus est in furore meo z ardebit vsqz ad inferni nouissima. i. q̄dū paradisus z infernus durabit. s. in p̄petuū. **Q** ardor in terminabilis: deuozabitqz terrā cum germine suo. i. terrenoz amatores cōburet: id est totaliter vret. **Iste** ignis non cōtinuat lignis aut alia materia: sed deivolūitate. Ille locus inferni tali igne repletus est qui nunqz extinguet sic qz si totū mare in eo poneret non ex hoc extingueret. **Tertio** differt iste ignis p̄petu⁹ a nostro igne in luce. nam iste ignis mūdialis in se lucez includit: sed ignis inferni q̄uis sit abūdans in ardore tm̄ fm ordinē diuine iusticie caret luce. **Videbūt** tm̄ dāna se inuicē nō vt inde cōsolent: sed vt magis torqueant. **Uñ** Breg. Quātus illis

sez dānatis ignis ad cōsolationē nō lucez at tm̄ ad aliqd vt. s. magis torqueant lucer. **Eos** q̄ppe quos reprobi nūc inordinatē diligūt secū tunc in tormētis videbūt vt penam p̄zie punitiōis exaggeret carnalis cognatiō aurozī p̄posita pari aī oculos vltiōe dānata. **Uñ** z **31.** Ignis gehēne lucebit miser⁹ ad miserie augmētū vt videat vnde doleat: nō ad solationē vt videat vñ gaudeat. videbūt etiā demones: vt dicet infra. **Item** dñs **Bona. li. iij. di. l. cōclu. i. ij. arti. air.** Ignis est in triplici differētia. Est eni ignis purus vt est in p̄pria materia. Est ignis in corporatus vt est in materia aliena vt ī terra vel aere. z ignis nō tm̄ incorporat⁹: sed etiaz p̄mitit⁹ vt sit sulphure⁹ z fumosus. **P̄mus** est lux z pure lucez z abūdāter. **Secūdus** est ignis carboz flāma: hic etiā lucez z tenebrā expellit. **Tertius** est ignis fumosus z talis est: tenebrosus: z iste erit in inferno. **ps̄.** Posuerūt me in lacu inferiori in tenebrosis z ymbra mortis. **Quarto** differt hic ignis ab illo in cōsumptiōe: qz hic pōt oīa cōsumere. Ille aut nō flūmet s; cōburet corpa in eo manētia. **Uñ** **Aug. xxi. de ciu. sicut** declarat **Frācz. de maronis** dicit qz sicut corpora aiabz dolorē faciūt p̄organa q̄ tm̄ nō ideo moriūt: ita pōt ignis infernalis corporibz inferre dolorē non inferēdo mortē: z h̄ declarat quarto exp̄plo. **Primo** de salamadra que in ignibz viuit. **Secdo** de mōtibz sicilie: q̄ ab ignibz cōburunt: z nō cōsumunt. **Tertio** de carnibz pauonis que plus q̄ annū cōseruant mortue a putredine: vt ipse dicit se fuisse expertū. **Quarto** de paleis que pira maturāt: z niuē cōseruāt. **Hec** ille: **Tūc** eni corpora erūt incōsumptibilia: ideo semp manebūt in illo igne sine cōsumptiōe. **Uñ** tūc verificabit illd **Apoc. ix.** In diebz illis querēt homies mortē z nō inueniēt eaz: z desiderabūt mori: z fugiet mors ab eis. **Et** de hac pena d̄ **eo. dē li. c. xxi.** **T**imidis aut z incredulis: et execratis: z homicidis: z fornicatoribz: z veneficis: z idolatr⁹: z oibz mēdacijs ps̄ illoz erit in stagno ardenti igne. **Expōs.**

est ignis ardentissimi

to timidus. s. qui timore penarū fidē ac-
cipere fingūt vel acceptā relinquūt. Lu-
ce viij. Ad tēpus credūt: in tpe tempa-
riōis recedūt. Et incredulū q. s. bona fu-
tura minime credūt. Hier. v. Pplo huic
factū est cor incredulū. Et Esa. lxxv. Et
pandi manus meas ad pplm incredulū
Et execratis q manifeste more ecclesia
stico excomunicant. Rich. vel sm Zy-
monē. Incredulis. i. paganis vel iudeis
z execratis. i. falsis xpianis qui sunt ex-
ecrandi a deo. i. abhominabiles. Un ps
Virū sanguinū z dolosum abhominabi-
lī dñs. Et homicidīs qui. s. volūtatis
prauitate vel sermōis p̄suasione: vel ope-
ris p̄p̄tratiōe aliquē occidūt. i. Joh. iij.
Om̄nis homicida nō habebitā eternā.
Et fornicatorib. i. seruentib. imūdicie
carnis. i. Coz. vi. Neq fornicarij regnū
dei possidebūt. Eryeneficus qui malicie
venēi verbosē exemplo effundūt crude-
liter. At Rich. Venenū aspidū sub la-
bijs eoz ait p̄pheta. Et idolatris quales
sunt qui relicto vero diuinitatis cultu p̄
idolatria z demonib. se subdūt. i. Coz. x.
Neq̄ idolatre efficiamī. Et omnib. mē-
dacib. quales sunt qui relicto veritatis
tramite. p̄rimos fraudulenter fallūt. Ec-
cli. vij. Noli velle mentiri omne menda-
ciū pars illoz erit inquā in stagno arde-
re. i. in pfunda inferni dānatōe in qua est
ignis qui est mors scda. i. corporis z aie.
Prima mors fuit in aia p̄ p̄ctm̄ ait Zy-
mo. de quo stagno dī. c. xvij. z. xix. eius-
dem Apoca. Pars. s. punitiōis: qz multe
sunt alie dānatōz pene. Cogitem⁹ cha-
rissimi quātus tremor z timor erit hīs
quib. dicit p̄ sniam diffinitiuā z irreuo-
cabilem a sumo iudice: Ite maledicti in
ignem eternū. Matth. xxv. Quem tre-
morē haberem⁹ si p̄ iudicē tēporalē con-
dēnaremur ad carcerē toto tpe vite no-
stre: z maiorē tremorē haberem⁹ si codē-
naremur ad carcerē inferni: z mortē p̄pe-
tuā cum acerbitate z ardore ignis arde-
ntissimi. Sed diceret q̄s. Que causa erit
hui⁹ snie tam mirabilis? Rūdet tbema

in scda parte sui cum dicit. Om̄s gētes
qui obliuiscunt⁹. i. uz. q. d. p̄pha. Nec est
causa dānatōis v̄re. s. qz obliuiscitis deū:
pater. Nam iudex cōmemorabit oga mī-
sericordie a reprobis nō sibi facta: sed re-
probi quasi se excusantes respōdebūt et
interrogabūt q̄n̄ hec sibi nō fecerūt. Ge-
rū yr ait. R. d. an⁹. Et si se excusare sata-
gunt tñ deū fallere nō p̄nt. Un rīdebit
illis dices: Quādiu nō fecistis vni de mī-
norib. hīs: nec mibi fecistis. Vbi Aug.
Christus est caput eccle: corp⁹ eius ec-
clesia. In nō corpore caput sursum ē: pe-
des in terra in aliqua cōstipatiōe boiuz
q̄n̄ aliq̄s tibi pedē calcat: nōne dicit ca-
put calcas me. Quō ḡ ligua quā nemo
tāgit: dicit: calcas me. Sic xps caput quē
nemo tangit: dicit: Esuriui z nō dedistis
mibi māducare zc. Vbi z Lrso. Vide
qualiter leuia inūgit. Non dicit: In car-
cere eram z nō eripulistis me. infirm⁹ ee
nō curastis me: sed nō visitastis z nō ve-
nistis ad me. In esuriēdo etiā nō precio-
sam petic mēsam: sed necessariū. Unde
Lrso. Ex hoc loco sciēdo est qz nō tñ
p̄ eo qz peccauerūt boies codēnati sunt:
sed etiā p̄ eo qz nō bene faciūt. Si autē p̄
eo qz nō bene faciūt sic codēnant⁹ putas
quales penas exsoluēt pro eo qz peccant
Et notandū qz potius fit disceptatio de
operib. miserē tē qz de operib. iusticie. cū
tñ mag⁹ tēramur ad opera iusticie. sed
qz opera nō sūt faciliōra sunt: qz natu-
ra ad hoc inclināt supple magis: z ideo
magis arguēda vbi deficiūt: z minus re-
munerāda vbi assunt. z ergo si ista remu-
nerant⁹: z alia. Item potius arguit de o-
missione qz de cōmissione: cum tñ maio-
ris criminis sit cōmissio: z ideo mag⁹ ar-
guendo z puniēdo qd minus est inuit
ampl⁹ punire de maiorib. Item magis
arguit de peccatis in primū qz deū: qz sē-
pctā in primū condēnant⁹: multo magis
pctā in deū vt blasphemia z idolatria zc
de quib. dictū est in auctoritate Apoca.
Item cum sit miscōdia corporaliz spūa-
lis potius arguit defectū corporaliz qz
spūa lū: qz opera co:poralia sunt euide⁹

Secunda pena corporalis

ta: vel per hec etiam signant illa. Ecce igitur causam quare dicitur reprobis qui a sinistris eius erunt. i. qui sinistra. i. spalia quod dicitur: ardeat amauerunt discedite a me. o infelix discretio: o dura separatio: o miserabilis conditio: discedite a me fonte vite indeficientis: lumine glorie beatificantis: torrete voluptatis inundantis: plenitudine vberatis inebriatis. discedite a me maledicti. Primo maledictioe culpe. ps. Maledicti qui delectantur in seculo. Secundo maledictioe pene. ideo subiungit. In ignem eternum. Hoc est igitur quod dicitur thema positum. Convertantur in infernum omnes gentes etc. Et sic de prima corporis pena propter quam euitadam fugere debemus scilicet peccatum et auaritie ardore: facere penitentiam: et vivere secundum iustitiam.

Secunda pena est

frigoris acutissimi. Barthol. xvij. Ibi erit stertus et stridor dentium. scilicet frigore vehementissimo. Glo. Stridor dentium de frigore solet excitari: quod ibi transibunt ab aquis nivium ad calorem nivium. Job. xiiij. Non inquit Albertus magnus in libro de sacramentis: quod sit transitus de loco ad locum: sed quantum ad sensum. sicut febricitas prius torquet frigore: postea calore in eodem loco et in eodem tempore. Sic damnati secundum corpus quibus patienter ardentissimo ignis dolore: et transibunt ad acutissimum frigore: et e contra. Sed quanto spatio stabunt in hac pena vel illa. et quam primo patient quoniam in corpore et anima perdentur in infernum: solus deus nouit (ut est modo) Istud autem frigus differt a frigore huius mundi in quattuor. Primo in acerbitate. Unde Gregorius. Ibi erit frigus intolerabile. unde imaginor quod sicut calor illius ignis excedit calorem ignis huius mundi. Sic frigus inferni excedit istud quod hic sentimus. Sed quare non dicitur in euangelio quod dominus dicat in die iudicii: Discedite a me maledicti in frigus eternum: sicut dicit quod dicitur: in ignem eternum. Dicitur: quod ignis magis est acutus quam alia elementa: et quod congruentius possum sentire eius ardore: quod et estate

et hyeme utimur igne. ideo dominus: pena infernalis magis dicitur expressisse sub nomine ignis quam alteri elementa ut magis timeamus et illas penas grauissimas incurrere cauamus: comprehendere tamen intendes omnes penas inferni sub nomine ignis. Sensisti ne aliquis frigus in digitis et dolore illi: maxime quoniam appropinquasti illos ignis. Et ideo quod sic. Considera illud dolore nihil esse ad dolorem frigoris infernalis quoniam magis ille dolor erit maior non solum in digitis: aut in manibus: aut pedibus: sed in toto corpore: et maxime cum erit transitus immediatus de tanto ardore ad tantum frigus. Unde et aque ille dicitur nivium sed ceteris dicitur frigidiores. Sed quare quod aqua frigidissima stabit cum igne ardentissimo hoc statim dicitur in terra dicitur. Secunda dicitur aque frigidissime naturam suam ad illam aquam infernalem est in impenetrabilitate. Nam hec aqua nostra est clara Illa autem erit obscura et plena fumo sicut dicitur est de igne: unde ibi erunt tenebre exteriores. Tenebre enim interiores dicitur peccata. exteriores erunt tenebre infernales. Tertia dicitur est induratio in se et in sua frigiditate: quod aqua nostra potest calefieri et per calorem consumi: sed aqua inferni nunquam calefiat nec diminuetur. unde in inferno calor ignis non destruet: nec mitigabit frigus aqua: nec e contra. Unde ex parte plura habemus in penis factis egyptiis. Sap. xvi. vbi dicitur. Quod enim mirabile erat in aque que omnia extinguit plenus ignis valebat: vinum dicitur enim orbis. Interli. i. elementa iustorum. Glo. Nec mirum si gradus et ignis mixta ferunt: quod ad creatoris voluntate omnia consentiunt. Et sequitur eodem c. Nix autem et glacies sustinebant vinum ignis et non tabescebant. Sic dicendum videtur quod in inferno sunt erunt ignis calidissimus et aqua frigidissima diuina voluntate sic instituta ad punitionem damnatorum. Et Sap. v. Pugnabit per illo orbis terrarum insensatos. Quarta dicitur est: quod aqua nostra suffocat et interficit homines: sicut videmus quod multi submerguntur in aquis: sed aqua inferni non interficit: nec suffocabit: damnatos imo sicut viuunt pisces in aquis: sic perpetuo homines viuunt in aquis inferni: cum illis acutissimis doloribus: Aquam igitur illa nec ratione sur-

est frigoris acutissimi

nec ratioe frigoris interficiet hoïem: imo
 cū illo frigore intēssimo dānati ppetuo
 viuēt. **Q** frigus horrendissimū: o aq̄ ob/
 scurissima z feridissima q̄tus stridor dē
 tiū erit ex te in dānatis imo in toto. cor/
 pore horribilissimus tremor: vbi erūt stu
 pbe alemanie: vbi camini francie: vbi ca
 strā palatia z loca amena huius mundi
 tā non erūt in ppetuū nec ab illo frigido
 carcere nūq̄ vllus eribit. **C**ōsidera cha
 trissime q̄tū dolorē z q̄tum frigus suffer
 res: si sine morte stare posses in glacie hu
 ius mūdi per noctē vnā nudus: z si p se
 ptimanā adhuc plus: z si p annū adhuc
 multo plus. Si igit in ppetuū in frigore
 acutissimo inferni stent damnati quāta
 erit hec pena cogitet qui pōt. **N** si penas
 istas artēderemus nō est pena in hoc mū
 do quā nō libētius sustineremus vt non
 ad locū illū infernalē nō descēderemus.
Cōsideremus igit has penas vt possu
 mus: q̄ scriptū est. i. Reg. ij. **D**ñs dedu
 cit ad inferos z reducit p̄siderationē il
 larū penarū z reducit ad gaudia paradī
 si. **E**ū em̄ peccādo vsq̄ ad portā inferni
 venit p̄sideratōe hmoi penaz q̄ cuilibet
 pctō mortali debent licet nō in eqli gra
 du penitēs redit ad statū grē z sic redu
 cit ab inferno vn̄ Job. x. **D**imittite me dñe
 vt plangā paululū do. m. anteq̄ va. z nō
 re. ad t. r. et o. m. c. t. m. et r. vbi. v m. et n.
 o. sed sem. hor. inhabitās. vn̄ Job de plu
 ribus generibz penarū q̄ sunt in inferno
 facit mentionē in hac autoritate de pau
 cis. **C**ōsiderās igit hmoi penas ait **D**ī
 mite dñe. i. locū pnie z tēpus pcedē. **D**a
 mibi dñe tps vt possim me acq̄tare tecuz
 p̄ pnie plancū anteq̄ ad iudiciū veniaz
 qñ nō erit tps pnie p quā possint ista
 tormenta euadi. **S**ed quo dēo quo ope ac
 q̄tat se hō cū deo. **C**erte nō ridendo: non
 corporū placēdo: s̄z plorādo **Isa. xxxvij**
dīc Ezechias. **R**ecogitabo tibi. o. me.
 in ama. aie mee. **E**t hoc est qd̄ dicit Job
Ul. plangā pau. d. meū. **E**t hoc est qd̄ dī
 cit Ezechias: cui infirmāti dāti sunt. xv.
 anni ad vitā. **N**ō q̄ro spaciū vite ad ridē
 dū ad suauiter viuēdū sicut multi cū in/

firmant spaciū vite desiderāt nō vt penit
 teāt: nō vt fugiāt penas hmoi horredas:
 sed vt deliciose adhuc viuāt z pctā pctis
 accumulent: et sic penas illas in maiori
 gradu post iudiciū possideāt: z vt in tpa
 libus filijs z filiabus puidēat z nō sibi.
Un̄ tps pctūt ad peccādū nō ad penitē
 dum Job. xvij. **D**edit et dñs tēpus pnie
 z ille abutit eo in supbia. **A**butit ergo q̄
 in alios vsus expēdit. **S**ed posset q̄s di
 cere. **P**osset me esse multū in labore z
 dolore ad me acq̄tandū cū deo. **E**t di
 cit Job q̄ nō. **U**nde sequit. **U**t plangā
 pau. qz q̄cqd̄ in hac vita sustineres nō so
 lū parū: sed etiā paululū est respectu ex
 qd̄ minimū est in inferno. **S**equit. **A**n
 teq̄ va. znō reuertar. **Q**uasi diceret. **S**i
 nō penituerō oportet q̄ ad locū tormēto
 rū vadā et illā infernalē penā sustineam
 ignis z frigoris Job. v. **Q**ui timet pui
 nam irruet super euz nix. **P**ruina modica
 est z cito transiit: z de terra nascit: z signi
 ficat penitentiā quā hō voluntarie susti
 net in hac vita. **N**ix autē frigidior est z du
 rabilior: z desup descēdit: z signat penaz
 frigoris eternā q̄ maxima est z ppetua: z
 a deo inflicta: q̄t diceret. **Q**ui pniaz tpa
 lē denitat eternā incurret. **N**on em̄ dice
 ret iudex iustus si latrōes z homicida
 dimitteret ipunitos. **Q**ualiter ergo cre
 dis q̄ iudex iustissimus cuiusmodi ē t
 relnō puniat in futuro: ex quo te non vis
 punire in hoc mūdo: nec de pctis dolere
 Job. xix. **F**ugite a facie sez sentētie futu
 re: qm̄ iniquitatū vltos est gladi. **I**te Job
 xx. **F**ugiet arma ferrea z irruet in arcuz
 enū. **A**rma ferrea vocat penā tempora
 lē s̄m glo. qz citius in rubigine cōsumūl
Arcū enū qz durabilior est vocat eternū
 supplicii: quasi diceret. **Q**ui penā fugit
 tpalet que breuis est: incurret eternā q̄
 durabilior est. **I**deo psequēter dicit: an
 teq̄ vadā: q̄t diceret. **S**i nō plangā: tbo
Lognoſce igit te offendisse deū: si p̄ce
 pra eius trāgressus es: z age penitentiā
 ne ad has grauissimas penas ignis z fri
 goris descēdas in corpe z aia: ex quibz q̄
 ad illas vltima sentētia iudicabūl nūq̄

Tertia pena corporalis

reuerent. Ideo dicit Job. Nō reuertar
Quot hoies ibūt ad illas penas a pos
sionibz z diuitijs terrenis: a luxurijs z
alijs pctis z vitijs. His exemplū audi
re. Legit in miraculis sancti Bernardi
d̄ heremita q̄ fuerat decan⁹ ecclie lingon̄
q̄ cū fuisset. xxv annis in nemore arda
nensi post mortē suā apparuit cuidā ep̄o
lingon̄. in maxima gl̄ia: z dixit ei: q̄ i ho
ra mortis eius. xxx. milia decesserūt e q̄
bus ip̄e z b̄tus Bernardus statim ascē
derūt in celū z tres ierūt in purgatorij
z oēs reliqui in infernū. Nec est obijciē
dū de paruulis baptizatis si forte tūc alī
qui obierūt: qz nō sunt de numero adul
torū. Item post h̄mōi recitationē recitat
Albertus magnus in libro de sacramē
tis. Super in q̄ quidā maximus cleric⁹
z in sciētia famosissimus in lecto mortis
uiscatus ab ep̄o parisiensi z monitus vt
in fine renūciaret pluribus beneficijs: et
vnā p̄bendā retineret erubescēs vel indi
gnās facere p̄ra opinionē si forte tūc alī
Leprabo inq̄t si p̄t alīquis saluari cuz
pluribz p̄bendis. Post mortē suā apparu
it ep̄o eodē mense orātī hora tertia in ha
bitu quo solebat vti: z interrogatus quō
se haberet. Ego sum ait in eternū dāna
tus. Et q̄ est inq̄t ep̄s cā dānationis. Ni
mia inq̄t elatio mea dānat me. Et quid
cleric⁹ ait ep̄us de opinione plurij p̄ben
darū. Nihil inquit me adiuuerūt Et ad
didit. Dic mihi si est aliq̄s adhuc viuēs
in seculo: z ait ep̄s. Quō tu rātus cleric⁹
ista q̄ris vt tam cito munduz finitū esse
credas: cū defuncti bona saltē naturalia
nō amittāt. Cerro ait ex quo mortu⁹ fui
tam infinita aīarum multitudo corruit
in infernū q̄ nō credebā tot esse viuētes
per totū mundū. Vñ si iesus x̄ps in tota
vita sua nil aliud p̄dicasset nisi exemplū
de diuite z lazaro. Lu. xvi. Sufficere de
buisset ad cōuersionē oim pctōz. Vnde
mirū est q̄ multi ita pueri sunt: q̄ si cere
ra verba z facta dñi z sc̄tōz aut non cre
dunt aut negligūt. Cur saltē istud euan
gelij nō attendūt. Nec albertus. Consi
derata igit pena aque tam frigide: ex cla

memus ad dñm cū p̄posito nos emendā
di dicētes illud ps̄. Saluū fac me deus
qm̄ intrauerūt aque vsq̄ ad aīam meā.
Quasi dicerem⁹. Dñe cōsideraunt⁹ in
aīa n̄ra penā illius aq̄ frigidissime quaz
p̄parasti dānatis: nūc te fauēte te auxili
ante volum⁹ ad te p̄uerti: vt saluos faci
as nos. Sciētiā viarū tuarū volum⁹: qz
credim⁹ q̄ p̄uertē i infernū oēs gētes z c̄
qz scriptū est. X̄pi s̄o nō cognouēre vias
meas q̄bus irauit in ira mea: si introibūt
in requiē meā. Et hoc de secunda pena.

Tertia pena infer

ni d̄clarāda: ē magn⁹ clamor
doloris absq̄ cessatōe. Credi
mus em̄ q̄ sicut in gl̄ia erit rātus leticie
sine cessatōe. tā in āgelis b̄tis q̄ in electz
dei. Sic in inferno erit clamor tristitie tā
in demonibz q̄ in reprobis hoibz De an
gelis b̄tis dicit in p̄fatione de trinitate.
Quā laudāt angeli atq̄ archāgelij: q̄ nō
cessant clamare quotidie vna voce dicē
tes. De q̄ laude amplius in tractatu de
gaudijs paradisi dicit d̄o adiuuante.
De plāctu inferni d̄ Apoc. i. Plāgēt se
sup eū oēs tribz terre: etiā amē. Et b̄tus
Bern. In meditatioibz inq̄t In inferno
nil aliud audiet nisi fletus z plāctus z y
lulatus merozes atq̄ stridores dētū. Q̄
plāctus infinit⁹ q̄ nunq̄ hēbis finē. U
disti ne aliq̄n p̄sonā desolatāz plāctū cla
morosum facierēt q̄ te p̄moueret ad com
passionē z fletū. Credo q̄ sic: sicut marie
faciūt hoies ex amissione caroz plāctū:
ita q̄ etiā multis diebz nō possunt solari.
Sicut plāctū maximū credim⁹ p̄ginē
dei matrē fecisse d̄ morte filij sui b̄dicti
sed iste habuit finē die tertio qm̄ ip̄m re
surrexisset cognouit. Sed in inferno erit
clamo: ploraz⁹ z ylulaz⁹ multus: qz oēs
sunt tā demones q̄ dānati p̄ pctis suis
mortalibus cū ylulatu quasi canes cla
mabunt p̄petuo: maxime p̄pter gl̄ie suē
dei visionis priuationē: p̄pter t̄pis pdicti
onē: p̄pter uehementē penarū passionem
p̄pter veniē desperationē. Q̄ quantū tot
mentū in auribus dānatoz imo in toto

magnus clamor doloris

cor porē. Hoc erit p cantilenis z vocibz
cantantiū in corēis z ludis dissolutis: in
qbus cōmittunt magnaz multa peccata
Uulabūt igit pmo demones qz p sup
biā suā pdiderūt tantā gloriā. Ubi notā
dum sū Bonauē. li. ij. di. v. ij. cōclusiōe.
i. arti. qz diabolus quodāmo appetit si/
militudinē imitandis dei quodāmo eq/
litaris: z hoc apparet si attendat apperi
bile z modus appetēdi. Diabolus enim
appetit alijs pesse sua tñ auctoritate. Qu
appetijt pesse hoc fuit imitandis: z hoc
aliqn obtinisset si steterit: q autē ppiā
auctoritate: ita q sine meritis z sine da/
core: z ita q nulli subesset: hoc est solius
dei: z hoc est equiparātie: z ita dicit Gre
gor. q appetijt esse sui iuris: ita q nulli
subesset. Bern. dicit q appetijt equalita
tē potētie. Ansel. dicit q appetijt pesse si
ne meritis: z oēs verū dicūt z diuerse au
ctoritates circūloquunt: hoc esse qd est
pesse oibus sua ppiā auctoritate. Et sic
appetijt diuinā eq̄litatez in aliquo. Isa.
xliij. Ascendā in celoz ero slls altissimo
Et p̄ter conclusiōe sequēti ait. Notādū
q supbia demonū z alioz cōformis fuit
capiti totius malicie p̄ncipi sez tenebra
rū. Ipse diabolus attendēs suoz natura
liū strēnitatē: z excellentiā z p̄cellentiā
voluit pesse z req̄escere sua auctoritate:
hoc est sine meritis siue ministerio. De/
mones p̄o subiecti nō sunt auli tñ a ppe
terē: sed p̄siderātes naturalīū strēnuita
tē voluerūt sub ymbza illius q̄escere ita
q nō ministrarēt: sed quodāmo sub illa
potirēt volūtaria libertate: quā vide/
bant se nō posse habere sub dño diuino
Cognouerūt em̄ angeli se esse factos ad
p̄cipiandū q̄cis bitudinē: z acq̄rendū
p̄ merita z ministeria. In hoc supbierūt
q sine meritis voluerūt eā: z sine mini/
sterio q̄escere: z sine limite p̄piā volūtate
implerēt: hoc totū est sup̄bire. Et dicit
p̄ter q cā p̄uersionē bonoz: q̄ auersio/
nē demonū p̄ctm̄ luciferi p̄cessit. Nā ipse
p̄mo supbiuit: z supbiā suā oibus indi
cauit: z p̄ctū qdā adheserit sibi. Alij p̄o
resisterūt z adheserūt deo. Quāuis q̄ si

mul fuerit angeloz p̄uersione: z demonū a/
uersio: nō tñ siml cū p̄cto luciferi. Idē di.
vi. conclusiōe p̄ma. ait. Vera in hoc dei
iusticia ondit: q̄ tñ seruat iusticiā vt ordi
nē instituit nullo mō infringat: tñ odit
p̄ctm̄ vt p̄ter p̄ctm̄ q̄s charāssimos repu
cauit abijciat. Qū credo q tā spectandū
mōstrū diuine seueritatz in angelo nobi/
lissimo et p̄mo hoie: quoz vtrūqz p̄p̄is
manibz plasmavit: z decorauit deus nob
infirmis opposuit z ondit: vt addiscam?
Qūtū odit deus p̄ctm̄ z marie supbiā: qz
vno motu cordis nobilissima oim creatu
rarū eternalit z sine spē est dānata. Etp
esu pomi ipse adā et tota posteritas vsqz
ad finē mūdi est mortalitatz multiplici
penalitati subiecta. Et nisi dñs reliq̄sser
nobis semē q̄si sodoma fuissem? vt dicit
Isa. x. Et his effica cissimū relinquit ar
gumentū qd horredū est incidere in ma
nu dei viuētis: vt habet. Heb. x. Si em̄
deus nō pepcit nobilissimo āgelo supbiē
ti: qd erit de vltimo cinere z abiectissi
mo: i altū se extollēti cū iacere debeat in
cinere z cilio: imo i ipso sterlinio. De
ille. ij. De. ij. Si em̄ deus angelis peccā/
tibus nō pepcit sed ruitibz inferni detra
ctos: in tartarū tradidit in iudiciū cruci
andos refuāri: z originali mūdo nō pep
cit: sed octauū noe iusticie p̄conē custodi
uit diluuiū mūdo impioz induces: z ci
uitates sodomoz z gomozreoz in cinere
redies eueritōe dānauit exemplū eozū q̄
ip̄e acturi sunt ponēs. Dicit p̄ter Bo
nou. qz de ordinibz angeloz aliq lapsi sūt
Locus tñ demonū post lapsum vsqz ad
diē iudicij nō est locus subterraneus quē
vocatū infernū: s; aer caliginosus in
quo generaliter demonū multitudo inha
bitat. Utrū autē aliq sint detrusi in infer
nū nec inuencio a scis determinatū: hoc
autē bñ credo q aliq descēdāt ad torquē/
dū aias sū qz hñt inter se deputata ma/
ledictōis officia. Rō autē q̄re in hoc aere
sunt: est p̄ter humanū p̄eritū. Sicut
em̄ di. Aug. Nunqz deus q̄s p̄ciebat fu
turos malos eos fecisset: nisi p̄ter nosset
qbus bonoz vsibz accōmodasset. Qū di

magnus clamor doloris

uina dispositio hoc exigit vt de puarica/
tionib; angelis obsequiū quodāmo selec
toz trahat z eliciat. Scit' em̄ nō vti ma/
loz prauis volūtātib;: q̄ideo bon̄ eos de
erudit in infernū: sed locū dedit ap̄tū ip̄is
demonib;: cū q̄tū ad statū pcti. tū q̄tum
ad statū exercitiū sine belli. Aer em̄ cali
ginosus p̄pter caliginē puenit tenebrosi
tati culpe: sed p̄pter nobilitatē et subtili
tatē cōuenit velocitati angelice. Un̄ si
cut aliquib; v̄ris sc̄is osium esse frequē
ter circa nos volitant sicut musce: et ita
dñs nō statim retribuit qđ meruerūt: sed
simul cū hoibus eos expectat p̄icere: et
differit p̄pter n̄rum exercitiū: nec deus ex
hoc in misericorditer agit cū hoibus: imo
miserētia super exalta iudiciū qz p̄tra somi
tē dat sc̄nū illā p̄te p̄tra demonē dat bo
nū angelū: z sup hoc dat suā gr̄am: z sp̄i
ritū sc̄m q̄ vincit oēm pr̄atem. Hec ille

Subiū autē est v̄rū nūc puniant pena
ignis. Un̄ dicit ibidē Bon̄. q̄ positio ali
quozū est qz differit pena ignis vsq; post
iudiciū: tū vt eoz exercitiū nō obmittat
tū etiā diuina misericōdia on̄dat qz sustinet va
sa ire apta in interitū: in multa paciētia
vsq; in diē quo retribuet oib; s̄m fructū
q̄duuētionū suarū. Et cū d̄ in glo. Ia.
ii. Sup illo verbo infāmata a gebēna.
Gebēna est diabolus p̄pter quē facta est
sicut em̄ gebēna sp̄ ardet sic diabol' vbi
cunq; sit: vel in aere vel in terra sp̄ fert se
cū tormēta s̄m maz. Rūder Bon̄. qz nō in
a. Uigit de flāma ignis materialis: s; de
flāmis vicioz. s; ire z inuidie quib; etiā
torquet. Pctm̄ igit diaboli incitātū in p̄
sumptōe: qz statim vt vidit suā pulchri
tudine p̄sumpsit: p̄summatū in ambitio
ne: qz p̄sumēs de se appetijt qđ oīno sup̄
se fuit p̄firmatū inuidie: z odij auertōe:
qz ex quo obtinere nō potuit qđ appetijt
inuidere cepit z affectu odij cōtrare: nā
diabolus supbus nō valēs p̄cedere: sed
cōpulsus dēscēdere odit deū iustū: z inui
det excellentie eius: hec Bon̄. Hoc inq; p̄
ctm̄ post diē iudicij puniet̄ penis illis
infernālib;: in q̄bus magnis clamorib;
ip̄i demones clamabūt sc̄iētes se in celū

creatos: z tā magna gaudia pdidisse ex
tanta sua supbia. Ia. xiiij. Clamabit: qz de
moab ad moab. Hoab igit vlulabit: qz de
moab maiores vlulabūt: z ceteri ride
būt: z hec pena erit maxima in ip̄is z in
dānatis hoibus. Sicut in celo dulce est
audire cantū z laudē angelozū: sic triste
est audire vlulatū z clamorem demonū.
Quid clamabūt. Erte maledicent deo
qui eos creauit: maledicet lucifer' p̄mus
ille malus angelus alijs inferiorib; quib;
voluit p̄sidere: maledicēt inferiores luci
fero: cui in tā graui culpa p̄fererūt: ma
ledicēt hoibus: cū q̄b; tā grauas penas
patient. Illis p̄cā sua improp̄erādo dicē
tes. O miser! q̄ n̄ris suggestiōib; z tēpta
tionib; p̄sensistis: ecce p̄mū qđ inde acq̄
siuistis hic stabit nobiscū nolit' sine veli
tis accipite qđ i eternū meruistis. Clama
bāt in sup oēs: pctō mortali dānati s̄litrer
deo maledicēdo: z hora in q̄ nati sunt pa
trē z matrē qui eos genuerunt. Et sicut
triste est in p̄nti audire clamorē hois trē
butati: sic multo tristius erit audire cla
morē tot dānatoz dicētū. ve: ve: ve: Ve
qz vnq; nati sumus: ve qz s̄m carnē vixi
mus: ve qz vnq; in pctis gaudij sum'. Et
filius p̄tra patrē: z p̄z p̄tra filiū vlulabit
z sic de alijs cū q̄b; vel p̄pter q̄s peccauē
rūt: z multos alios terribiles clamores
factēt p̄tra se mutuo ad magnā penā su
arū aurū. Sc̄do clamabūt p̄pter t̄pis
p̄ditionē. Redditur em̄ sumus rōnē de
t̄pe quovixim' in hoc mūdo. Un̄ oē t̄ps
nobis imp̄esum exiget a nobis q̄litrer ex
pensuz fuerit. Un̄ q̄libet redditur' est rō
nē de oibus annis mētib;: septimanis die
bus: horis z minutis q̄bus vixit. Si for
tassis. xxx. annis vixistis: z nūq; deo p̄ tres
annos fidelit' seruistis qđ faciēdū sit. Rū
des qz debeo de p̄terito t̄pe p̄fiteri z vole
re qz t̄ps tuū sic male exp̄disti. Ber. Nil
p̄ciosius t̄pe s; beu eo nihil bodie vilius
inuenit: trāseūt dies saluz z nemo reco
gitat. Un̄ legit' exēplū qđ qđā hō deuot'
q̄n̄ audiuit horologū signare seu sonare
sp̄ cogitauit z dixit ad deū. O deus me'
tā iterū hora t̄pis mei consumpsit: de qua

Tertia pena corporalis

redditur⁹ sum rōnem: quō eam expēdi.
Uñ dānati in inferno de hoc signāter cō
quirunt q̄ tēpus gr̄e tam inutiliter expē
derūt. Uñ quidā deuotus crīstēs in de/
uotionib; z orōnib; suis: audiuit quādā
voce lugubrē z questuit qd̄ esset: z r̄ndit.
Ego sum vna aīa dānata. Et ille cur tā
amare fles? R̄ndit illa: Ego z om̄es aīe
dānate de nulla re intantū dolem⁹ sicut
de tpe gr̄e qd̄ inutiliter expēdim⁹ z pec/
cando cōsū plim⁹ vbi vna hora potuissē/
mus de pctis n̄ris penituisse: z eternā pe
nam quā nūc patimur euasisse. Tercio
clamabūt sine cessatōe p̄pter maximū do
lorē penaz quas patient. Sicut aliq̄ ve
hemēter infirmi aut dolore vehemētē su
stīnētēs nō p̄nt cessare a gemitu z clamo
re. Cōsidera si possēt abstinere a gemitu
et clamore habēdo manū vel pedē i igne
hur⁹ mūdi que tū pena quasi nihil eēt in
cōparatōe ad illā inferni. Hec erit gra
uissīma pena pro pctis que nihil pficiet.
De qua dī Sapie. v. Dicēt intra se peni
tentiā agētes: z pangustia spūs gemēs ef.
hi sunt q̄s aliq̄n habuim⁹ in verisum: et
in similitudinē improperij. Nos insensati
vitā illoz estimabam⁹ isantiā. Hec dicēt
dānati de his q̄ nunc mūdus reputat fa
tuos. Et sequit⁹. Errauimus a via veri
tatis. Interli. Euāgelij diuine legis z iu
sticie lumen nō luxit in nobis. z sol intel
ligentiē nō est in nobis ortus. Sed qd̄ se
cimus: lassati sumus in via iniquitatis et
perditōis: z ambulauimus vias difficil
les: viam aut̄ dñi ignorauim⁹. Quid no
bis p̄fuit supbia: aut diuitiaz iactantia
quid cōsulit nobis. Transierūt omnia
ista tanq̄ vmbra z tanq̄ nunciū p̄cur
rens: tanq̄ nauis que pransit fluctuātē
aquā: cuius cum p̄terierit nō est vestigiū
inuenire: neq; semitā carine illius influ
ctib; aut auis que transuolat in aere: cui
sus nullā inuenit argumentū itineris il
lius: sed tantū sonitū alarū verberans
breuē ventū: z scindēs p̄ vim itineris
aerē cōmotis alis trāsuolauit. z post hoc
nullū inuenit signū itineris illi⁹: aut tāq̄
sagitta emissa in locū destinatū diuisus

aer continuo in se reclusus est vt ignoret
trāsitus illius. Sic etiā nos nati p̄tinu
desim⁹ esse. z virtutis quidē nullū signū
valem⁹ ostēdere. in malignitate autē n̄ra
cōsumpti sumus. Talia dixerūt in infer
no hi q̄ peccauerūt. Interli. Quiq; sili
tudīnib; terrenarū rerū defectus ostēdit.
Glo. Per vmbraz obliuionē mentis vel
morte carnis q̄b; hūanayita obnoxia est
accipim⁹. p̄ nūciū p̄currētē passīdēs aīe
vel corporis que p̄cedūt occasuz vite cor
ruptibilis: p̄ auē excellentiā: p̄ nauē vero
lenitatē hūane mētis que p̄ amaras secu
li vndas demonū fluctib; agitaf. p̄ sagit
tā delos z insidias iniquoz. Hec omnia
enī in mūdo versant⁹. sed tādē infructuo
sam p̄niam possessorib; suis relinquunt.
Uñ gemētēs nulla voce cōsolatōis rele
uabunt. Et sequit⁹. c. vi. Audite ḡ reges
z intelligite: discite iudices finituz terre:
prebete aures vos q̄ cōtinētis mētitudi
nes. z plateis vobis. in turbis nationū:
qm̄ data ē a deo p̄tās vobis z virt⁹. In
terli. Puniēdi ab altissimo q̄ iterrogabit
opa v̄ra z cogitatōes scrutabit⁹. qm̄ cum
esset⁹ mistri regni illi⁹ nō recte iudicaf⁹
neq; custodist⁹ legē iusticie: neq; fm̄ vo
lūtātē dei ambulast⁹. Horrēde z cito ap
parebit vob qm̄ iudiciū durissimū i his
qui plūnt fiet. Exiguo enī cōcedit⁹ misa.
Potentes aut̄ potētē tormēta patient⁹.
Interli. Qui. i. mādata dei contēnendo
grauia pctā cōmiserunt nec penituerūt.
Sic etiā potētiores in impietate fortio
ra sustinebūt: tormēta gehēne. Non enī
subtrahet p̄sonā cuiusq; dñs q̄ est dñator
oīuz nec verebit⁹ magnitudines cuiusq;
qm̄ pusillū: z magnū fecit ipse: z equalis
cura est illi de oib; fortiorib;: aut fortior
instat cruciatio. Fortib; z vluabūt: igit
dānati ex maximo dolore penaz q̄s pa
tient⁹ absq; cessatōe. Q̄ntus clamor
quāt⁹ dolor q̄s possēt hec cogitare. Cre
do q̄ nullus vniēs. Faciam⁹ igit p̄niaz
de pctis n̄ris q̄z diu sum⁹ in hoc mūdo.
Quarto clamabunt horribiliter p̄pter
venie desperationē. Sicut enī dānati
q̄ perpetuo in illis penis stabunt iuxta

magnus clamor doloris

sententiā sūmī iudicis dicētis: discedite a me maledicti in ignē eternū. **Q**uoz erit horrēdū z quāta materia clamorū placētis z desolatōis ppetuas tormētoz. Quō ergo illaz ppetuo sustinebūt q̄ hic modicā p̄niam sustinere nō possunt. Sed postet q̄s dicere: Quare nō habēt spem vt a carcere inferni liberent̄: z maxime cum pctm̄ eoz fuerit transitoriu: et tam cito commissuz. Hec ppetuitas derogare misericōdie diuine videret̄: z ex hoc potius diceret̄ crudelis iudex q̄ iust' aut misericors. Rōdēt̄ p̄mo p̄ exemplū: **U**idem' enim q̄ emptio momētanea dat ius ppetuū possedēdi rem emptā. Item vulneratio momētanea mortē inducit ppetuā. Item casus in fouē t̄pale z subitaneus est dētētio ppetua. Item crimen lese maiestatis est t̄pale: sed seruitus ppetua siue punitio. Sic dico q̄ p momētanea delectatōe pcti z vulnere spūali: sic de alijs incurrit̄ dānatio ppetua: ita q̄ si vnā tantū guttā toleret̄ q̄s de mari i annis mille: z aliaz in alijs mille annis: sic guttatim potius esset mare exhaustū q̄ a penis dānati: post diē iudicij liberaret̄. Et si post tantū spatū speraret̄ liberari hoc esset aliquale gaudiū. Sed qz in inferno nulla est redēptio omni spe liberationis frustrabunt̄. Rōnes etiā hui' ppetue dānatiōis assignant̄. Prima qz homo peccauit in suo eterno. i. peccauit q̄dū vixit nec volūtas eius peccādi sinez habuit: ideo iuste in eterno dei z eterna: liter punit̄. **U**n̄ Greg. Ad districti iudicis iusticiā p̄inet vt nunq̄ careant supplicio quoz mens in hac vita nunq̄ voluit carere pctō: z nullus de' iniquo terminus vltionis: qui q̄dū valuit habere noluit terminū criminis. Item ait: **I**ni: qui cum sine peccauerūt q̄ cū sine viuerūt: nam voluissent vtq̄ si potuissent sine sine viuere: vt possent sine sine peccare. **O**stēdūt enī qz in pctō viuere cupiūt semp̄ qui nunq̄ desinūt peccare duz viuūt. Iustū igit̄ est vt nunq̄ careāt supplicio q̄ nunq̄ voluerunt carere pctō. Hec Greg'. **U**n̄ Aug. Factus est aut̄ homo

malo dignus eterno q̄ hoc in se peremit bonū qd̄ esse posset eternū. Et Bern. **I**ustus: pfecto si peccat parit̄ qd̄ nolit q̄ non peccat nisi velit. **S**cda rō: qz lz in inferno nō habent facultatē peccādi: habebūt t̄n affectū: qz adhuc peccare vellent si possent. **V**ellent enī si possent in pctō ppetuo delectari: ideo ppetuo debēt puniri. **T**ertia rō quā ponit sc̄tus **L**ho. ij. li. cōtra gentiles. c. xxiij. est: qz aīe post mortem reddunt̄ imutabiles s̄m voluntatē: vt. i. vltēri' volūtas mutari nō possit neq̄ de bono in malū: neq̄ de malo i bonū. **Q**uādū enī aīa est in statu pugne pōt de bono in malū mutari: vel ecōtra: sed statim cum aīa a corpore separata nō restat nisi receptio p̄mij vel pene. **Q**uarta rō: qz pctm̄ est cōtra illū q̄ est infinitus vñ z pena debet esse infinita: nō quidem acerbitate vel duratiōe. **I**udex ḡ iustus est qui punit ppetuo ppter rōnes datas. Sed est ne misericors i tali punitōe. **D**ico q̄ sic vt magister dicit in sentētijs: qz citra cōdignū ipos punit. **N**ūq̄ enī tantū aliquē punit q̄n plus demeruit: z ideo dicit **R**ich. z **B**onauē. q̄ deus purū misericordē actū aut mere iustum nō possit facere: qz inseparabiliter in deo sunt annexa iusticia et misericōdia. **P**redicta igit̄ quoz erunt causa cōtinuū clamoris ipsoz dānatoz: z hoc: qz clamorē tuū noluerūt audire q̄dū hic vixerunt o iuste iudex. **C**lamauit enī dñs iesus doctrinā suā: et viam salutis edocēdo **L**uc. vi. **I**pse iter faciebat p ciuitates z castella p̄dicās et euāgelizans regnū dei. **S**equit̄. **E**t hec dices clamabat: **Q**ui habet aures audiēdi audiat: **C**lamauit etiā p suos p̄dicatores quibz dixit: **L**ites docere oēs gentes baptizantes eos. **I**n noīe patris zē: docētes eos seruare oia quecūq̄ mādaui vobis: **E**t **P**rouer. i. **S**apia fons p̄dicat: in plareis dat vocē suā: in capite turbatū clamitat: in foribz portarū vrbis p̄fert s̄ba sua dices **U**sq̄ quo paruuli diligit̄ infantia z stulti ea que ibi sunt noxia cupiēt: z imprudētes odibūt sciētiaē **C**onuertimini ad correctionē meā. **E**n

211
28

30

2

videtur

Quarta pena corporalis

perā vobis spm̄ meū: z ostendaz verba mea. Vocauī z rēnuistis: extendi manū meā z nō fuit q̄ aspiceret. Desperistis oē cōsiliū meū: z increpatōes meas neglexistis. Ego quoq; in itineriū vestro ridebo: z subsānabo cum vobis qđ timebat; euenerit: cum irruerit repētina calamitas: z interitus quasi tempestas ingruerit qñ veniet sup vos tribulatio z angustia. Tunc inuocabūt me: z ego non exaudia: eo qđ exosaz habuerint disciplinā z timorē dñi nō susceperint: nec acq̄uerint cōsilio meo: z detraherint vniuerse correptōi mee. Comedit igit fructus vite sue: suisq; p̄silijs saturabunt. Sic p̄ veritas thematicis assumpti: Couerant in infernū omnes gentes zc.

Quarta pena erit

q̄ fumus absq; euacuatiōe. Nō erunt enī in inferno fenestre: aut fracture terre p̄ quas iste fumus exire possit imo inibi concludet̄ ille fumus voc. q;: terra absq; quocūq; meatu. Lōsidera charissime quanta pena esset boninē esse in fumo vni? camini igne magno succenso. etiā si tñ ibi p̄ horā staret: z maior pena si p̄ diem. et adhuc maior si per septimanā. Quāta pena erit eē in fumo carceris inferni p̄petuo. Unde considero qđ ex illo fumo erunt in dānatis pene quattuor: videlicet. Primo capitis perturbatio. Sensuum occupatio. Corporum denigratio. Inferni obscuratio.

Erit igit iste fumus capitis perturbatiuus. Hath. viij. Ibi erit fletus z stridor dentū. Un̄ sanctus Tho. iij. li. cōtra gentiles. c. ix. In corporib; dānator; post resurrectionē nihil phibet corporaliter fletū z stridorē dentū intelligi: ita tñ qđ per fletum nō intelligat̄ lachrymar; deductio: qđ ab illis corporib; resolutio nulla fieri potest: sed solū dolor cordis: cōturbatio oculor; z capitis: put in fletibus esse solet. Hec ille: Multi enī flet: qui nō emittūt lachrymas: sed p̄turbant

z dolēt cōmuniter caput. In inferno igitur ex tali fumo horribili erit maxima capitis p̄turbatio: z dolor vehemētissimus. Secūdo talis fumus nō solū caput turbabit: sed omēs sensus occupabit: sic vt des in hoie existēte in fumo: z in illis qđ cōburunt: qđ fumus intrat os: nares: oculos: z aures. Sic ibi fumus ille intrabit os et ceteros meatus dānator;: hec erit pena grauissima ipsi oculis sicut expellimur qđ fumus multū nocet oculis. iuxta illud a fumo stillante domo neq; muliere te remoue. Tria sunt que possent valde nocere: hec pena erit illis qđ per oculos peccādo viderūt: z cōcupierūt huius mūdi delectabilia: aurum z argentū: vestes: castra: z cetera mūdi cōcupiscibilia: mulieres nō suas: cum quib; actū luxurie cōplere desiderarūt. etiā z si nō fecerint: qđ nō solū actus est peccati tali punitione dignū: sed etiā visio ad cōcupiscēdū. Sicut dicit x̄ps Hath. v. Qui viderit mulierē ad cōcupiscēdū: iam mechatus est in corde suo. Qđ plures peccant in talib; visionib;: qui nō credūt se peccare. Per oculos enī alios sensus intrat mors peccati ad aias n̄sas. Un̄ Joh. de pechano li. de oculo morali ait: Oculus corporis est ianitor cordis. Si qđ pudicus fuerit qđqd indecēs nouerit eē excludit. Natura leonis hec esse dicit: qđ si qđ iuxta leonē trāsit: z leonē nō respicit: illesus euadet. si autē leonē respicit ip̄m leo deuoratur? inuadit. Sic interdū ex aspectu mulieris incauto: inuadit hoies; tēptatio carnalis quā si nō asperserit se: cur? euasisset. Iō Job. xxxi. dicit: Pēpigi fedus cū oculis meis vt nō cogitaret qđ de p̄gine. Sup qđ verbo dicit Greg. Illō nō lz intueri qđ nō lz cōpisci. Et Isaac in li. de synonymis: Tolle materiā delinquēdi. si vis esse a fornicatiōe tur? esto in visione discretus? Null? sane mētis irretit ad spectādū bafuliscū cui? aspectus interficit ergo null? debet ire ad spectacula mulier; quarū aspectus interdū inficit et occidit. Quidā inuenis heremita cū abbate suo iuit ad ciuitatē vbi mulieres i cora re

Fumus absq̄ euacuatione

Apert̄ z̄ cutis modi essent ab abbate solli-
 citere requisit̄: abbas eas anseres eē r̄ndit.
 Reuerſus puer ad claustrū incōsolabiliter
 flere cepit. Cui abbas: Quid vis fili
 mi? At ille: Volo vt de anseribz quas in
 ciuitate vidi des mihi. Tūc abbas scrib̄
 cōuocat̄: Cōsiderate inq̄ fr̄es mēte sol-
 licita q̄ piculosa sint mulierū spectacula
 Nam hic puer inocēs q̄ pus mulierē nō
 vidit z̄ in heremo nutrit̄: est solo visu sic
 est igne cōcupiscētie carnalis succēsus.
 Infans eēt habēs vas plenū balsamo si
 illud i media platea poneret: z̄ oibz pplis
 exponeret: vt vnusq̄sq̄ cōtra vas lapidē
 iaceret. Sic infans q̄ h̄z in corde balsa-
 mū gr̄e tanq̄ in vase debili p̄pter verti-
 bilitatē liberi arbitrij z̄ thesaur̄ castitat̄
 z̄ integritat̄ in corpe: q̄d p̄pter prauitatē
 ad malū est multū fragile q̄ ad spectacu-
 la mulierū est ausus accedere: z̄ vas suū
 acitibz lapidū exponere. Mulier ei quē p̄-
 mo respicit ad cordis sui vasculū speciei
 sue similitudinē q̄si lapidē vniū mirrit. sc̄do
 respiciēs sc̄dm lapidē mirrit: z̄ q̄nq̄z itē
 p̄mo vas fragilē. ita vt gr̄a p̄dāf. Unde
 Greg. in dialogo q̄ corp̄ hui p̄tinētie de-
 dicat habitare cū femis nō p̄sumāt. Nā
 spēs mulieris oculis opposita facit plures
 cogitare nephāda. Jō. vi. Eccl. ix. Auert
 te facie tuā a muliere cōpta: z̄ ne respici-
 as mulierē alienā. p̄p̄ spēm mulieris mlti
 perierūt. Sc̄us enī dauid q̄ oculos iecit
 in mulierē z̄ fixit illic ito appetitū deiecit
 adulteriū z̄ homicidiū cōmisit. Nisi enī
 feminā incaute respiciss̄: in cātā carnis
 tēptationē minie cecidiss̄. Si q̄ p̄ inu-
 riā oculoꝝ tantus vir cecidit nos q̄ lōge
 ab ei? sc̄titate distam? tā mortale p̄cipi-
 ciū sūmoopē timere z̄ cauere debem?: et
 orare cū eodē dauid z̄ a dño petere. Auert
 te oculos meos ne videāt vanitatē. Tal
 visio est q̄si fum̄ ledēs oculos etiā iterio-
 res: z̄ nō tm̄ p̄ fumū mulieris. i. pulchritu-
 dinē q̄ trāst̄ q̄si fum̄ hoies ledunt ocul̄
 sed etiā auribz p̄ cantū z̄ vba suauia. Si
 cur enī syrene que sunt monstra marina
 virgineū vultū habēt a nauigātes cantu
 suo illicūt. illectisq̄ soporē imittūt z̄ so-

poratos interficiūt. Sic z̄ mulier cantu
 suo hoiem attrahit z̄ in pctō obdormire
 facit. Et sic ip̄m spūaliter iterficiūt. In q̄
 facto vterq̄ culpabilis. mulier: qz viruz
 perimit vir: qz ad cantus eius vt stultus
 accedit. Tertio capit mulier hoiem p̄
 olfactū. Sicut enī p̄dbera. vt dicit phi-
 siologus: Odoris sui fragātia attrahit
 cetera aialia: q̄ postq̄z senserint suauita-
 tis sue odorē ipaz comitant etiā vsq̄ ad
 mortē. Sic plerūq̄ fatui q̄z coz varijs
 odoribz delectat̄: currūt post odorē mulie-
 briū vnguētoꝝ. Sz audiāt mulieres ca-
 libz operā dātes q̄ dñs p̄ Esa. iij. c. cōmi-
 nat̄. Pro eo q̄ eleuata sūt filie syon: z̄ am-
 bulauerūt exrenco collo et nutibz oculoꝝ
 ibāt z̄ plaudebāt z̄ ambulabāt: z̄ pedibz
 suis cōposito gradu incedebāt decalua-
 bit dñs verticē filiaz syon: z̄ dñs crinē ea-
 rū nudabit. In die illa auferet dñs om-
 nētū calciamentoz: z̄ lunulas: z̄ torques:
 z̄ monilia: z̄ armillas: z̄ mitras: z̄ disci-
 mnalia: z̄ parichelidas: z̄ murenulas: z̄
 olfactoriolas: z̄ iures: z̄ anulos: z̄ gēmas
 in frōte pēdētes: z̄ mutatoria: z̄ palliolas:
 z̄ lintheamias: z̄ ac: z̄ specula: z̄ syndōes
 et vitras: z̄ teriſtra: z̄ erit p̄ suauī odore
 fetoz: z̄ p̄ zona funicul: z̄ p̄ crispāri crine
 caluiciū. z̄ p̄ fascia pectorali caliciū. Iste
 est fum̄ carnalis laſciuitē: q̄ nūc hoies ca-
 piunt z̄ deducunt ad fumū ifernalē. Et
 ex tali fumo muliebri q̄nq̄z caput hō etiā
 p̄ tactū: etiā opus nephariū p̄petrādo: z̄
 tūc iterficiūt hō miser: exēplo vnicornis: q̄
 sicut afferūt q̄ naturas scripserūt aialū h̄
 mō caput. Virgo nāq̄ puella decēter or-
 nata in silua ponit z̄ veniēt sinū apit: in
 q̄ ille oī ferocitate deposita caput ponit
 z̄ dormit: quē sopozatū venator: es capuit
 z̄ occidūt. Sic samson obdormiēs i sinu
 dalide oculos pdidit ex q̄ rādē z̄ mortē in-
 currit. Judic. xvij. Aspect̄ h̄ q̄dē corpis
 auferit iterdū oculū rōnis. Noli igit̄ artē
 dere fallacie mulieris. Prouer. v. Et i ocu-
 lis ei? cap? nō eris: sic ecōtra p̄tigit ho-
 loserni. Judith. i. Cū enī intrasset aſi fa-
 cie ei? iudith: cap? est in ei? ocul? holoser-
 nes. Basiliū? enī aues volātes iterficiūt.

Quinta pena corporis

Sic et mulieris aspectus: quoniam viros ce-
lestes ad ima voluptatis trahit: et sic spi-
ritualiter interficit. Vides quod probabile quod
cum mulier virum libidinose respicit: tunc a
corde mulieris libidinofus fumus egre-
diens versus ad oculos veniens. de hinc ra-
dicosyuales mulieris inficit: quod sic infe-
cti veniunt ad oculos viri: et sic infectio versus
ad cor viri transit: sicut a corde mulieris
primo pcessit. Unde secundum philosophum: cum mulier
mestruata speculum aspicit: maculat ipsum
Sic mulier interdum ex libidine virum respi-
ciens inficit animam: in qua tanquam in specu-
lo dei relucet imago. Laueam? igitur a ta-
li fumo ne fumum inferni pariamur: quod sicut
dictum est: omnes sensus occupabit eum dolore
et afflictione inestimabili et perpetuo. Ter-
tio ex tali fumo erit corporum denigratio.
Corpora enim damnatorum erunt nigerrima et
turpissima. Esa. xliij. Unusquisque ad patri-
am suam stupebit: facies cohibite vultus eorum.
Unde sicut corpora electorum erunt pulchra et
clara. Ita corpora damnatorum erunt turpia
et deformia. Unde inquit Augustinus in libro de natu-
ra boni. Sicut ignis iste omnia lucida suo
fumo deturpat: sic ignis inferni corpora
reproborum denigrat et obscurat. Patet etiam
exemplum in igne quod coeter dicitur sancti An-
thonij quod in pnti vita deturpat membra il-
lius in quo est. et etiam in calore solis quod de-
nigrat ethiopes. Sic fumus inferni ex
igne et corporibus damnatorum: tanquam ex cada-
ueribus putridis ascendens denigrat omnes
damnatos. Terren. iij. Denigrata est super
carbones facies eorum. Unde isti qui volunt re-
presentare demones facies suas denigrant
Tunc facies mulierum que damnate erunt:
quas ita mundas tenuerunt: ut nec in eis
minima macula esse erunt turpissime et ni-
gerrime. Et sicut in celo alia erit claritas
maritum: alia confessorum: alia virginum: alia
eorum qui in matrimonio sancte vixerunt. Ita
in inferno alia erit turpitudine damnatorum
secundum peccatorum suorum maiorem. Et ideo vo-
lunt aliqui doctores dicere: quod sicut in celo
apparebunt aliqua signa merito: sic et in
inferno habebunt in corporibus signa suorum
demeritorum. Sicut in fure manus ligant

retro: et in homicida ligant ante ad vesti-
gnum suum delictorum. Qui ergo plura peccata
commiserunt plura signa: et magis turpia in
in corporibus habebunt. Etiam illud membrum
in quo homo plus peccauit: maiorem penam ha-
bebit et maiorem deformitatem. Si ergo an-
nil aliud esset in damnatis: nisi tanta ingre-
do et deformitas corporum: propter hoc abhor-
rere deberem? peccata. Quarto ex isto fu-
mo erit inferni obscuratio. Sicut enim vi-
demus quod fumus facit domum obscuram: ita
ille maximus fumus inferni faciet obscu-
rum. Apo. c. xliij. Fumus tormentorum eorum in
secula seculorum ascendet. Quarta autem pena
sit esse in tenebris perpetuis cum tanta affli-
ctioe sensuum nullus possit experire. Quod
ergo tantum fumum sustinebunt qui modicam
penitentiam sustinere non possunt. Job. xvi
Lum stilla sermonis eius vix audiuimus
tonitruum magnitudinis eius quod poterit
sustinere? Scilla simonis eius est: pniaz
agite: sed tonitruum erit: ite maledicti. Jo-
erubescant peccatores et deducantur in infernum
per considerationem penarum muta fiant labia
dolosum. i. amplius non dicat se non posse face-
re pniaz: sed eam viriliter agant: ut pe-
nam eternam euadant: quod ut ait Augustinus. Aut
dominus punit aut homo. Math. iij. Quis vos
docuit fugere a ventura ira. i. fumi. de quod
ps. xvij. Ascendit fumus in ira eius. Et
ruidet Jo. bap. Math. iij. Facite dignos
fructus pnie. Alter: Confundantur in infer-
num omnes gentes qui obliuiscunt deum.

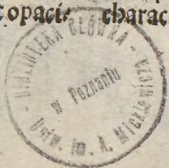
Quinta pena eorum

quod odor fetidus et in seum horribilissimus. Ta-
lis odor erit ibi ex quatuor causis.
Primo ex cunctis mundi viliis que ibi
congregabunt.
Secundo ex sulphureis ignibus qui itaque
miscabunt.
Tertio de damnatis corporibus que ibi de-
torrebunt.
Quarto ex horridis demonibus qui pro-
pter damnabunt.
Primo igitur in inferno erit fetor horri-
bilis ex cunctis mundi rebus. Ubi notandum
in libro de veritate theologie: quod ignis

est odor fetidus

maxim^o pcedet facie iudicis: iuxta illud ps. Ignis an ipm pcedet: qz virtute diuina no solu ignis qui est in spera sua: sed etiā oēs ignes qui in terra et sup terram sunt cōcurrēt ad mundi cōflagrationē. Iste aut ignis habebit officiu qtuor ignū scz ignis infernalis reprobos puniēdo: ignis purgatorij bonis auentalibus expurgādo: ignis terrestris vegetabilia et sensibilia cōsumēdo z oim hoium cor pora incinerādo: z ignis elemētaris: elemēta subtiliādo z ad innouationē dispo nendo. Per illū igit ignē ita terre facies exuret qz figura huius mūdi pbit: sicut z olim factū fuit per diluuiū. Et merito pmiū iudiciū dei fuit per aquā ptra ardo rem luxurie q tūc viguit. Ultimū p iudiciū erit per ignē cōtra teporē charitatis que tūc qsi senescēte mundo refrigeret. Istius ignis actio erit successiua: habe bit enī iniciū: mediū: z finē. Primo nāqz iudicis aduentū pueniet: z qsi simul per illū: nē fiet purgatio iustozū z puniō malozū: z incineratio corpoz cū cōsumptione nascentiū: quo facto statim erit resurrectio corpoz cū aduentu iudicis ad iudiciū: et tūc inflamabit totus mūdus per circuitū. Terminato p iudicio tota caliditas illius ignis exequet sententiā iudicis. Inuoluet enī pctōres et trahet in infernū: z ita patet q ignis ille aduentū iudicis z pcedet z cōcomitabit z seq/ tur. Post pdicta fiet mūdi innouatio: sz inter plūrgationē et innouationē mltiplex est differētia. Primo qz purgatio erit pe naliū qntitatē detractio sz innouatio erit pulchritudinis forme inductio. Scdo qz purgatio est electozū ad impuritate quā habet ex cōmixtione ad puritate imuta cio: sed innouatio est celoz a statu veteri ad statū nouū cōiunctio: z hoc p cessatio nē a motu. In celis enī ppter impmixtio nē nulla impuritas est: sed tm impfectio motus. Tūc nō erit purgatio p ignē: sed tm cessatio a motu. Sic aut purgabunt elemēta qz p se inde ab igne vis cōbusti bilis: ab aere obscuritas: ab aqz glacialis frigiditas: a terra pō grauitas et opaci

tas. Hec ibi. Et ca. xv. dicit. Termina to iudicio statim erit innouatio que non cōplebit qz diu pctōr est in mūdo. i. quoz usqz detrudat in infernū. Et in fine ca. ij. dicit. In innouatione mūdi qdqd est ignobile in mūdo ad locū penarū cōstruet: z ibi horrozē carcerz multiplicabit. Hec ibi. Cōsidera si sint multa fetida z inbo nesta in hoc mūdo: ac ignobilia: z si pos ses sustinere fetozē vnus canis putridi ad nares appositi per horā Quō sustine re poterit dānatus fetozes totius mūdi in vñū cōgregatos. Ratio huius pot ee. nā ad bonū statū cuiuslibet cōitatis pri net habere locū vbi sordes pñciat. Quo modo ergo esset bñ ordinata ciuitas vni uersi: nisi haberet huiusmodi locū in quo sordes eius pñcerent. Peccatores facti vt stercus terre sunt huiusmodi sordes ps. Ut lutū plateaz delebo eos. Et cuz his etiā iustū est alias sordes ad penā cor rū pñci quā in hoc mūdo aliquē fetozem pauperū infirmoz eos ppter deū visitan do z cōfortando sustinere noluerit: qui bus dicit a xpo. vt habetur Zach. xvi. Infirmus fui z nō visitastis me: sed sabbu si sunt odoribus bonis multa pctā i eis cōmittēdo. Scdo oiz tantus fetoz ex sulphureis ignibz zē. ps. Pluet sup pctō res laqos ignis sulphur. zc. In hoc qd dicit pluet abundantia signat penarū: plu uia enī sine numero z mēsurā cadit. In hoc q dicit laqos signat q de penis est re nō poterit: per ignē autē dñs acumen doloris innuit. Sed qz ignis ardētius feruet cū sulphure: iō sulphur addit. Et qz sulphur sine igne nō feret: iō sulphuri ignē miscet. Quātus sic fetoz sulphuris cū igne satis notū est bis qui accendūc candelā cū stipulis sulphureis. Tūc nec vnus stipule fetozē valēt sufferre. Quātus igit erit fetoz sulphuris in fernū: quā do totus ille ignis infernalis erit mixt sulphure. Cogitet q poterit. De hoc sul phure dicit. Apoca. xix. Apphēsa est be stia z cū illa pleudo ppheta q fecit signa corā ipō qbus seduxit eos qui acceperūt characterē bestie z q adorauerūt. imagi

est odor: fetidus

nem eius vini missi sunt hi duo in stag/
 num ignis ardētis sulphur: z ceteri oc/
 cisi sunt in gladio sedētis sup equū qui
 pcedit de ore ipsius: z oēs aues saturate
 sunt carnibz eoz. **Ho.** Ap̄bensa est be/
 stia. i. anticristus crudelis z bestialiter
 viues. **Un̄ ps̄.** Posita est pugna anticr̄pi
 z exercit⁹ eius cōtra xp̄m: z hic cōsequē/
 ter ponit eius punitiō z eoz qui sibi ad/
 herēbāt. Ideo dicit q̄ a p̄bēsa est. i. ap/
 p̄bēdet̄ p̄teritiū p futuro: z cū illa pseu/
 dop̄bēsa. i. p̄dica tores anticr̄pi q̄ fecit si/
 gna: z ponit singularē p̄ plurali. Et dicitur
 hi duo vti m̄ssi in infernū. i. maio/
 res q̄ scilicet operant̄ malū. z isti magis
 torquebunt̄ quasi mortui descendūt ne/
 scientes legē. **Luc. xij.** Scruius sciēs vo/
 lūtatē dñi z nō faciēs vapulabit̄ plagis
 multis. **Et Ro. ij.** Qui sine lege pecca/
 uerūt: sine lege peribūt. Ipsi ḡ dicunt̄ po/
 ni in stagnū ignis ardētis: nō qz aliḡ de/
 beant̄ excipi ab hmōi pena: sed qz nō tm̄
 puniant̄. Dicit ḡ q̄ mittant̄ in stagnū zē.
 Stagnū dicit̄ qd cōtinet̄ aquas imobi/
 les: z hoc r̄ndet̄ stabilitati z p̄uenerantē
 in culpa. Item pena inferni dicit̄ stagnū:
 qz mergit̄ eos: qui voluptatē huius mū/
 di quasi aquā bibeāt. Idem stagno qd
 est p̄fundū intelligit̄ pena r̄ndens culpe
 superbie. In igne pene r̄ndens auaritiē.
In sulphure pena r̄ndēs luxurie. **Et ce/
 teri. i.** sequētes anticr̄pi seducti p̄ p̄dica/
 tionē pseudo p̄phetaz. **Occisi** sūt in sez
 gladio diuine inie xp̄i q̄ sedet̄ sup equū.
 id est sup humanā naturā assumptā: qz
 in die iudicij dabit̄ s̄niam diffinitiuā. **Jo
 h̄. v.** Pater omne iudiciū dedit filio. Et
 oēs aues. i. oēs feti q̄ eleuabant̄ a terra
 pētis virtutū. **Phil. iij.** Conuersatio nō
 stra i celis ē. Saturate sunt. i. delectati
 sunt carnibz eoz. i. videndo penas infi/
 ritas p opere carnali. **In sulphure** igit̄ si/
 gnificat̄ fetoz carnis z vindicta illi p̄cc̄i.
Gen. xij. Pluit dñs ignem z sulphur sup
 sodomā z gomorā. **Tertio** erit odor
 fetidus ex dānatis corporibz. Nam il/
 la corpora erūt fetidaz imūda: ita q̄ q̄li/
 ber ab alia nauisā z passionem maximā

recipiet. **Un̄** sicut cara putrida sup car/
 bones posita magnū exalat fetozem. Ita
 corpora ista putrida etiā ex sez ex caloz
 ignis maximū fetozē emittēt. **Et** dicitur
 enī hoīs emittit fetozem. ita vt a viuente
 hoīe nō possit sustineri. **P̄sa** igit̄ quō sit
 stinere poterit dānati fetozē. nō tm̄ vni⁹
 sed q̄i infinitoz corporoz dānatoz. **Esa.
 xxxiij.** De cadaueribz eoz ascēdet fetoz.
Legim⁹ enī. **ij.** **Wach. ix.** **Q̄** antioch⁹
 reuertēs de p̄side elar⁹ in ira p̄tra iudeā
 a deo punit⁹ ē: ita vt de corp̄e imp̄ij ver/
 mes scaturirēt. **odoro** etiā illi⁹ fetozē ex/
 ercit⁹ grauaret. z cū nec ipse iam fetozē
 suū ferrere possēt. ita ait **Iustū** ē subdū
 esse deo mortale nō paria deo sentire. **Et
 Joh. xi.** dicit martha xpo. **Dñe:** iam fe/
 tet: q̄ d̄r̄duan⁹ enī est. **Hoc** dicit martha
 ne dñs fetozē corp̄is fris sue ḡuaret. ne/
 sciēs adbuca xpo resuscitādū. **Si ḡ t̄ar⁹**
 sit fetoz hoīs is̄r̄mi aut mortui: quā/
 rit̄ ibi fetoz oīuz corporoz dānatoz. **Et**
 erit ibi fetoz ex horridis de **Exēplū**
legim⁹ in bti marci. **ap̄. iij.** **Qua**
dā die diabol⁹ in forma regis purpura z
 diademate: ac aureis caligis ornat⁹ ore
 sereno letaqz facie sibi apparuit. **Lūc.**
 ambo diu caussēt. **Agnoice** inḡt̄ diabo/
 lus martine quē colis: ego sūz xps. **Lūc.**
 ille z **ip̄**sectō at̄ dñs ielus xps nō se/
 pur ratū z diademate renitētē vēturū
 eē p̄dixit. **Ego** xp̄m nisi in eo z habitu z
 forma q̄ passus est cruce stigmata p̄sentē
 venisse nō credā. ad hāc vocē ille dispa/
 ruit. z totā cellā fetozē repleuit. **Credēdū**
 est autē i inferno demones ferebūt: etiā z
 maximo fetozē: cū ibi erūt p̄petuo iclusi
Q̄ fetoz itollerabilis. **Q̄** fetoz horribilis
 tot fetozibz aggregat⁹ si de te cogitarem⁹
 nunq̄ p̄ctā p̄ q̄b dānat⁹ hoībz infligerē:
 cōmitterem⁹. **Arēdam⁹** igit̄ ad hāc ma/
 ximā penā. **Quid** faciēt̄ delicati hoīes q̄
 nō p̄nt̄ sustinere fetozē luti: aut cuiuslibz
 alteri⁹ rei: s̄ ap̄ onū suis naribz rosas z
 cetera odorifera. **Quō** nō timēt̄ r̄tū fetozē
 nō vni⁹ dicit̄: sed p̄petue orationis. **Di/
 missi** igit̄ p̄ctis opemur bonū. **Hay. cō**
 uertent̄ in infer. **o. gē. q̄** oblitū. **z. c. c.**

Sexta pena corporalis est visio demonū terribilis

Exta pena est visio

visio demonū terribilis. Et nō solū hec pena ipīs dānatis si
Et a demonibz: imo in quatuor eos affli-
gent. Nam:

Primo pauore grandē prestabūt.
Secūdo peccata improporabūt.
Tertio super eos peccitent iugiter.
Quarto in vnū cōpūnent eos fortiter.

Primo igit pauore zc. Sum enī visu
horribiles. Cū etiā naturaliter timem⁹
videre horreda z pauem⁹. Exemplū de
hūmō pauore timore ex visione demōis
Habem⁹ in libro de dono timoris: vbi le-
git q̄ qdā religiosus de nocte i dormito-
rio iacens incepit clamare horribilis: z
cū cōuētus surgēs cōuenisset videbāt eū
fixis oculi immobiliter respicere ad parie-
tē: nec ad aliud rīdentē: sed mirabiliter
horrore cōcussus. In mane autē req̄sit⁹ a
pore qd̄ habuissz: rīdit q̄ vidisset diabo-
lū. Inq̄situs autē cuius forme esset: rīdit
nō posse facile describere. Sed hoc dico
q̄ si esset furnus ardēs ex vna parte: z si
gura illa ex alia: magis eligerē iterare fur-
nū q̄ videre figurā illā. Ideo dicit qd̄ az
senex in vitas patrū. Credo q̄ si q̄s vide-
ret demones in ea forma quā visuri sunt
eos damnati non posset viuere. Hec ibi:

Quartus igit erit pauor ipīs dānatis:
nō ex sola visione vni⁹ demonis: sed tor-
quos sunt in inferno. Sz quereret quis:
Rōne ex longa mora adinulcē talis pa-
uor poterit cessare: dī q̄ nō: qz oēs ille pe-
ne erūt p̄petue: z nō erit ibi pauor tm̄ ex
visione demonū: sed etiā ex visione aloz
dānatoz p̄pter turpitudinē suoz corporoz
Imo etiā dānati cuz magno pauore seip-
sos aspiciēt: sicut exp̄mur q̄ aliq̄s hor-
ret z pauet q̄q̄s videre plagā si quā ha-
bet horribilē. Proner. r. Pauor hīs q̄
ogant malū. Et. xxi. Pauor operantibz
iniquitatē. Scdo peccā improporabūt: ex
improporatoe dānati multū cōfundent.
Videm⁹ q̄ ex improporatioe peccōz hoies
confundunt z erubescunt si sint verecūdi.
Sic demones improporabūt dānatz sua

vicia dicētes. Iste est fructus adinulcēti-
nū vestraz. Ista sūt stipēdia laboz vroz.
Ecce qd̄ nobiscū meruistis: cuius tem-
prando nobis cōsensistis supbēdo: luxu-
riando: rapiēdo: cogitādo: loquēdo: ope-
rādo: detrabēdo: iudēdo: ridēdo zc. Ec-
cle. xviij. Scule⁹ acris improporabit. Et. r.
Exigua dabit z multa improporabit. Nā
exigua fuit delectatio peccā in quā demo-
nes nos p̄cipitāt: sed multa erit impropo-
ratio: qz in eternū z vltra. Greg⁹. Quos
habuim⁹ intētores: in culpis habebim⁹
derisores in penis vel tormētis. Et hoc
valde timēdū cordi nobilis. Exēplū de
dauid: qui imo orauit dices: Ne irideāt
me inimici mei. Et iter: Ne q̄n dicat inf-
micus meus p̄ualui aduersus eū. Cōsi-
dera q̄ta pena sit hoī in dolore exiti im-
proporare sua peccā p̄pter que patit. et q̄
leuiter poruisset curasse si voluisset: vel
paruo ipe p̄ eis penitēret misericōdia p̄leq̄.
Exp̄mur etiā q̄ multi infirmi p̄e dolo-
re infirmitatē nō p̄nt audire verba que-
cūqz. Cogita igit si potes: q̄ q̄uis pena
erit dānatis: q̄ tam infirmi erūt audire i-
propia peccōz suoz: z hec pena corūdet
detractoribz cōtumeliosis. Vñ cōtume-
lia p̄rie est in verbo. Vñ Alex. de halis
Cōtumelia ē peccā ex improporatioe fmo-
nis manifeste tendēs in nocentū p̄ri-
mi z extēso noie dī etiā in sc̄is esse. Vñ
sup illud Ro. i. Cōtumeliosos. i. supbos
dicit glo. Cōtumeliosi sunt q̄ dicitis vel
factis cōtumelias z turpia inferūt. Vñ
cōtumeliosus dī veloz z tumens in s̄bis
inurie. Est autē cōtumelia maior si quis
alicui dicat ei⁹ defectū corā multz in de-
trimentū honoris. Vñ si intētio loquēz
ad hoc ferat: vt per verba que p̄fert ho-
nozem alterius auferat: hoc est peccatū
mortale: z mereat penā inferni. Math. v.
Qui dixerit fratri suo fatue: reus erit ge-
bēne ignis. Sed detractio est aliene sa-
me per occulta verba denigratio: quo v-
cio periclitat fere totū gen⁹ humanū In-
quit glo. sup illud. Eccli. xxij. Luz de-
tractoris non cōmiscearis. Si vero de-
catur ex leuitate: nec sit voluntas nocēti

Septima pena corporalis

di: nec aggrauet ex circumstantiis est veniale. Et multa sunt alia vicia verborum sunt susurratio: derisorium et male dicentium quibus cor rident hec pena quibus etiam alia peccata improperent et maxime improperantur christiani qui susceperunt baptismum: alia sacramenta et quibus ostensa est via salutis et noluerunt per illam ambulare. Tertio super eos percutiet iugiter. Prover. xix. Parata sunt derisoribus iudicia et male patientes stultorum corpora. Unde in libro de preceptis mundi dicitur. Sunt ibi torzores serpentes horridiores: deformes: nigri: sed non ad peccata pigri. Nunquam lassant sed semper ad hoc renouant: ad mala feruentes sunt ad penas recentes: semper cristantur: semper ferire parati: semper inardescunt nec cessant: nec requiescunt. Quarta damnatio pena qui sine pace treque talia patient. Sciunt enim pueri quatuor patiuntur ex verberibus virgarum: sed magis patient si grossis baculis cum manu fortissima percuterentur. Quintus deus quatuor damna cum damna valde sensibiles percutiuntur manibus fortissimis demonum absque cessatione: de quibus. Eccle. xxxix. Sunt spiritus qui ad vindictam creati sunt et in furore suo confirmauerunt tormenta sua: in tempore condemnationis effundent virgulas et furore eius qui fecit illos. Non enim sunt dei flagella quibus nos in presentia percutit: nisi ros in comparatione ad flagella sempiterna quibus quatuor iratus per manus de monum semper verberabit damnatos. Quod considerans peccator orat dicens: Domine ne in furore tuo arguas me: neque in ira tua corripas me. Quarto comprimunt eos in unum fortiter. de qua pena et peccati dicit Ecclesia. xl. Ad hec mors oppressiones: fames et contritio et flagella super iniquos creata sunt. hec omnia. Et de damnato dicitur Job. xx. Gladet et veniet super eum horribiles. id est demones qui horribiles erunt ut dictum est super. Et de his omnibus dicitur Barthelemy. xvij. Iratus dominus eius tradidit eum tortoribus. id est demonibus: qui dicuntur tortores damnatorum. Dicit enim Richardus quod corpora damnatorum erunt multo valde compressa sicut dicit David de ipis. Sicut oves

in inferno positi sunt: oves enim fortiter se comprimunt in unum in hyeme propter frigus et in estate in umbra ad fugiendum estium. Sic igitur corpora damnatorum erunt multum compressa: et hec compressio per demones fit et tanquam per executores diuine iusticie. Edigita igitur si esses sub maximo lapide siue morte contra tibi pena. Corpora autem damnatorum erunt grauissime ponderosa: et unum super per aliud. Sic ut quidam dicunt: non poterunt se mouere. Et ita videtur dicere christus de non habere vestem nuptialem. Nam inquit de illo: Amice quomodo huc intrasti non habens vestem? et cetera. At ille obmutuit. Tunc dixit rex ministris: ligatis pedibus eius et manibus mittite eum in tenebras exteriores: ibi erit fletus et stridor dentium. Dulci autem vocati et cetera. xxij. glo. Et si de uno dicitur de multis est intelligendum: per hoc videtur innuere quod ligabuntur manibus et pedibus ita ut non possint vti membris ad sua voluntate sicut ligantur frenetici et simul comprimuntur: sicut in torculari vne comprimuntur. Et hec omnia euemiet damnatis quod noluerunt obedire deo et eius mandata scire et custodire: nec per consequens deum scire. Quia qui se dicit nosse deum et mandata eius non custodit mendax est. ut dicitur i. Job. ij. Non igitur sine causa dicitur ibi. Conuertatur in infernum et cetera.

Septima pena cor

poralis est fames crudelis affligens. Et non solum patientur imo nec de aliquo pane poterunt sibi puidere. Pauperes erunt nec aliud poterunt habere. Recordabuntur preterite refectiois. Fames patientur perpetue afflictionis. Taliter igitur punientur damnati quod de nulla re nec per se nec per alium poterunt sibi puidere. In carcerati quidem in carceribus huius mundi et si per se ipsos puidere sibi non possunt possunt tamen per amicos ut per uxorem filios cognatos aut alios amicos: aut etiam per homines misericordes qui elemosinas eis largiuntur: et sic quomodo bene reficiuntur: et hoc est eis magna consolatio. Sed non sic erit in inferno: quod nec deum nec aliquam creaturam

est fames crudeliter affligens

fam p̄ciā habebū: imo nō erit creatu-
ra que nō nitat creatoris iniuriā vindi-
care. Sap. v. Pugnabit p̄ eo orbis terra-
rum p̄tra insensatos. Filios enī z filias:
v̄rozē z cognatos quos tm̄ dilexerūt sen-
tiens inimicos p̄ pctis que p̄ eis cōmiserunt.
Et filius litigabit cōtra p̄tem i in-
ferno: qm̄ exēplo p̄ns vsurari? vsurari?
fuit: aut talis aut talis v̄te v̄l q̄ possedit
hereditatē male acq̄sitā: z ideo sit dāna-
tus. P̄ ecōuerfo maledicet filio dicens.
Maledicta hora in qua te genui: qz p̄ te
dānatus sum illicita acq̄rendo. Sic v̄p-
z maledicet viro et econtra: s̄ltz filia ad
matrē z ecōtra. **Sich. vi.** Fili? cōtume-
liā faciet patri: z filia cōsurget aduersus
m̄rem: z sic inimici hoīs domesticī eius:
z sic de alijs q̄ subditos nō correxerūt: q̄
exempla pcti dederūt: vel q̄ cōsortes pec-
catorz fuerūt. Nullus igit̄ ibi erit amīc?
sed oīs hō deus z diabolus inimic? nul-
lus erit q̄ miscōiā habeat de ip̄is dānatz
imo letabit iustus cum viderit vindictā:
manus suas lauabit in sanguīe pctōris:
vt dicit p̄s. Et sic igit̄ nō erit spes alicu-
ius auxilij: nec a parte dei nec a p̄e p̄ri-
mi. Quāta igit̄ fatuitas p̄ amore fatuo:
cuiuscūqz alteri? se velle dānare qui non
poterit sibi succurrere: imo erit inimic?
si sit cū eo dānatus: vel gaudebit de sua
dānatōe si sit saluatus. **Q̄zta** pena ha-
bere inimicos quos p̄us tantū dilexit: q̄
etiā si oibz bonis abūdaret: i nullo ei suc-
currere vellēt. Tunc ergo tales cessabit
oīs pietas z miscōiā. Videte q̄ quō de-
bes amare v̄rozē: filiosz filias: aut ali-
os q̄scūqz. Sc̄do pauperes erūt zc. imo
nudi erūt: sic q̄ nec p̄nticulis paruis co-
operient. **Naum. iij.** Revelabo pudēda
tua in facie tua: z ostendā gētibz nudita-
tem tuā. **Q̄** deus qd̄ facient tunc viri et
mulieres qui modo timēt turpia sua vi-
deri: q̄zta esset verecūdia vni honesto vi-
ro vel honeste mulieri: nudū vel nudaz
esse corā magna multitudine ppl̄. **Er-**
re maior verecūdia z maior pena z cōsu-
sio erit ip̄is dānatis nudos esse p̄petuo
corā tanta multitudine demonūz dāna-

tis cum illis turpissimis corporibz: de q̄-
bus magis verecūdabunt: q̄z si essent ca-
lia qualia sunt in hoc mūdo. etiā cū em-
nibz infirmitatibz p̄ncis t̄p̄s. **Ubi** crunt
camise delicate: capitegia z pepi m̄he-
rū z d̄nāz. tunice duplicatae z foderate cū
caudis amplis z alia huiusmodi vestimē-
ta. **Ubi** lecti molles cū coopertōijs va-
rijs. vbi puluinaria z tapeta que pedibz
susternunt z parietibz applicant. Tunc
omnia talia p̄ ignem cōsiagratōis q̄ p̄re-
cedet faciē iudicis: vt dicit̄ est p̄us erūt:
cōsumpta: imo etiā omnia castra: palacia:
z quecūqz alia edificia. In hīs cogitent
qui istis tm̄ abutunt: vt ad infernū de-
scendant. vbi pecunie: vbi thesauri: z alia
p̄ciōsa que tantū dilexerūt vt p̄ eis acq̄-
rendis sint dānati. **Q̄** bone iesu: vñ no-
bis tanta infania q̄ tot expēsisz v̄no la-
bore mūdi gloriā querimus: z cōfusione
inferni nō curamus. **Tertio** recordabū-
tur p̄terite refectōis: z maxime gulosi q̄
tanta cura z diligentia seruit: ut corpori
cum tantis laboribz nocte z die vacarūt
comestioi nō curātes de salute aīaz sua-
rum. Hoc pctō gule infiniti hoīes dāna-
bunt. **Q̄zta** pena q̄ta cōfusio: q̄ p̄ mo-
dica z tam breui cōmestione sunt dānati
Sed vt ait **Aug.** in li. de p̄flictu virtutū
z vicioz venit? ingluuies dicit̄. Ad esum
deus omnia mūdāna cōdidit: qui satura-
ri cibo respuit: quid aliud q̄ q̄ concessio
muneri p̄radicat. Parsimonia ciboz re-
spondet. vñ hoz qd̄ dicit̄ verū est. Ne
eni homo fame moreret: deus omnia ad
esum creauit: sed ne mensurā comedēdi
excederet abstinentiā imperauit. nam in-
ter cetera sua mala saturitatē maxie pa-
nis sodoma perijt (dño attestāre:) q̄ ad
ad hierlm̄ p̄ p̄berā loquit̄ dicit̄. **Ezech.**
xvi. Hec est iniquitas sororis tue sodome
saturitas panis. Quae propter sicut egre-
ditur ad medicinā: sic ad sumendas da-
pes debet quis accedere. Nequa q̄ valet
in illis voluptatē appetens: sed necessita-
ti succurrēs. **Hinc** incarnata veritas p̄
euangeliū dicit̄. **Luce. xxi.** Attendite ne
grauen? corda vestra crapula. **Quo cō-**

Octaua pena corporalis

tra de infatigabili in deo voracitate dicit
Apl's Thebala. ij. Multi ambulat quos
sepe dicebat vobis nunc aut vel flens di-
co inimicos crucis xpi quoz finis inter-
tus quoz deus venter est. Et rursum:
Esa venter z venter eficiat: deus autez z
hunc z has destruet. Ille autē plene hoc
viciū superat qui in sumēdis dapibz nō
solum parsimonia tenet: vt. s. refectionē
semp esurietē tēperet verū a curatiores z
suauiores epulas: excepta corporis infir-
mitate z hospitium susceptioe cōtemnit.
Hec Aug'. Talibz igit sic deditis gule
dicit qd dicitū est illi diuiti: qui epulabaf
hic idie splēdide z sepultus est in inferno
Lu. xvi. Recordare fili: qz re. b. m. v. r. u. a
z lazarus sicut mala: nunc autē hic cōsola-
tur: tu vero cruciaris. Sic igit cruciabū
tur gulosi dānati: quibz dicit: Recordare
re quō excessus multos z multa pctā cō-
misiisti in grandis: z cenis: ppter que dā-
natus es. Tunc maledicēt hore z tempo-
ri quibz talia cōmiserūt. Nolite igit eba-
rissimi sic viuere: s; date elemosinā pau-
peri: vt vobis xps dicat in die iudicij: il-
lud Math. xxv. Esuriui: z dedistis mi-
hi manducare. Venite benedicij patris
mei possidete paratū vobis regnū a cō-
stitutione mundi. Quarto famem patie-
tur zc. de quibz dicit Esa. lxiiij. Et vos
qui dereliquistis dñm zc. p eo q vocaui et
nō respōdistis: locutus sum z nō audistis:
z facietis malū in oculis meis: z que no-
lui elegistis. ppter hoc dicit dñs de': Ec-
ce serui mei letabunt z vos cōfundemur.
ni. ecce sui mei laudabunt pre exultatioe
cordis: z vos clamabitis pre dolore cor-
dis: z pre cōtritiōe spūs vlulabitis. dāna-
ti igitur pre magnitudine famis clama-
bunt. q̄ta pena sit famis possunt aliq̄li
rer scire qui illam passi sunt. Incarcera-
ti namqz pre magnitudine famis solent
comedere brachia sua z partes corporis
etiā in obediōibz plurimis hoies come-
derūt canes. Sed quid dico canes ho-
mo: etiā matres p̄ios filios. Nec opor-
tet quo ad hoc historias antiquoz reuol-

uere. nam z hīs annis. lxxxvij. vel citra
etiā matres comederūt p̄ios natos.
Q̄ta fames vt sic naturalis amor pe-
reat. Sed reuera fames quoz iūctū viuē-
tium nihil est ad illā famem inferni que
perpetua erit. Cogitet igit hanc penam
qui poterit: qz sicut dicit de paradisi gau-
dij. i. Corinth. ij. qz oculus nō vidit: nec
auris audiuit: nec in cor hominis ascendit
que p̄pa. deus di. se. Ita de penis inferni
dicendū est: Quid facient cōtempores
ecclesie: qui modo nolūt ieiunare: qz ibi
p̄petuo velint nolint: teinabūt: cum tā-
ta fame incogitabili. Velius est hic te-
iunare vel minore famem pati: qz incur-
rere illā tam gradem famem que nunqz
deficiet. Aduertamus igit ad ista vt ef-
fugiamus tantas penas: z viuam? cum
temperātia nobis a deo indicta: nam dē-
citur in themate: Louertant zc.

Etia pena

o poralis est sitis sicut cōfīg.
vbi. Notandū qz circa mēb.
oris in quo viget specialiter sitis: licet z-
iam totū corpus z maxime interiora af-
ficiat: z his penā z dolore imitat. Erūt
tū quattuor speciales pene. Nā ei a qua
p̄sentabit qz sitim extinguerē nō valebit.
Semper sic cruciabif cupido bibēdi mē-
nime cessabit.

Sapor erit amarissimus in ore veracif.
Dolor dentū pessim? corqzbit crudelif.
Primo igit aqua p̄sentabit zc. Ubi
sciēdū qz totus ille cārcer erit plenus a-
qua z igne: nec aqua extinguet ignem:
nec ignis cōsumet aquā sicut fit in hoc
mūdo. Erūt igit ibi ignis z aqua sit. S;
qz ignis inter elemēta est magis actiuus
z citius nocet corpori: ideo ad terrore il-
larū penarū in scriptura sacra in pluribz
locis fit mentio de igne qz de aqua: z iō
sicut ignis ille nō destruet corpus: ita et
aqua illa nō extinguet sitim. Q̄ta pe-
na habere tantā aquāque nō possit seda-
re sitim. Sicut enī dormientes z somniā-
tes se habere sitim: z somnātes se bibe-
re cum ex tali fantastico potu non extin-

est sitis similiter cōfigens

Quas sitis: q̄tum patiunt in tali somnio.
 Sed si quis sūme sitiat in vigilia: & ha-
 beat aquā & nō possit bibere: sūme patit̄.
 sed nihil est cōparatiōe ad dānatos q̄ ex
 aqua tanta p̄fici sitim extinguere nō pos-
 sunt. Ibi erit balneū aquarū multarū quo
 corpus nō mūdabit. Hoc balneū debet
 his q̄ se balneāt in aquis tepidis: & ml-
 ta pctā cōmittūt: vtpote cum balneāt se
 viri cum mulierib; nō suis: que pctā cō-
 mitti tam in vidēdo q̄ tangēdo & loquē-
 do ibidē possunt: deus nouit. de qb; post
 hec in cōfessione nō loquunt̄: imo cū tali-
 bus pctis descendūt ad balneū inferni.
 Talia balnea nō extinguūt ardore con-
 cupiscētie carnalis: imo accēdūt. Et de
 hac pena aque frigidissime p̄mo dictum
 est. S; circa has penas q̄dā dicūt q̄ nul-
 lus reuertit̄ de inferno. Sap. i. Non est
 agnitus q̄ reuertit̄ sit ab inferis Sed si
 rediret aliq̄s qui vidisset infernū crede-
 rent ei. Istitis aut̄ pōt r̄sideri multiplici-
 ter. P̄mo p̄ interemptionē p̄ime que
 falsa est: q̄ lazarus fuit reuertus. & sic vi-
 cit̄ Aug⁹. cum discubuit postea cuz dño
 in domo **W**arthe mlta narrauit in mē-
 sa de locis penalib;. Preterea circa pas-
 sionē dñi multa corpora scōy surrexerūt
 & q̄ paruerūt multis. Preter istos inueni-
 unt̄ alij multi inde redisse ex dispēsatiōe
 diuina. vt **T**raianus & alij de quib; inue-
 nit̄ in gestis sanctoy. Sc̄do r̄ndenduz
 est p̄ negationē secūde: q̄ si etiā aliq̄s in-
 de veniret nō crederēt ei: imo dicerēt vt
 q̄ nō inuenerit: vel q̄ nō diceret vera.
 vt q̄ sic ille qui inde exiit penas ad q̄s
 p̄uenerat euasit: sic & ipsi postq̄ talib; pe-
 nis deputati essent equi bene euaderent.
 Non attendētes ad illud qd̄ scribit̄ in li-
 bro de ortu saluatoris. ve inq̄t q̄b; datuz
 est citius experiri q̄ credere. Hoc patz
Lu. xvi. de diuine epulatiōe q̄ dixit abra-
 Ro go te pater vt mittas lazaz in domo
 patz mei: **D**abeo enī q̄nq; fratres vt re-
 stetur illis nez ipsi veniāt in locum hunc
 tormentoy. Et ait illi abraam. **N**obent
Doylen & p̄betas. **A**t ille dixit: **N**on
 pater abraa: sed si q̄s ex mortuis ierit ad

eos p̄nias agent. **A**it autē illi: **S**i moy-
 sen & p̄bas nō audiūt: neq; si q̄s ex mor-
 tuis resurrexerit credet. **I**te est text⁹ euā-
 gelicus. **Q**uis enī possit resurgere ma-
 ioris auctoritatē moyse & p̄betis p̄ quo-
 rū ora sp̄s sc̄tus loquebat̄: cui magis eēt
 credendū. **T**ertio dicendū est istis q̄ h
 ipm q̄ non ita passim aliq̄ reuertunt̄ ad
 nos d̄ inferno est: vt. s; p̄pter hoc illuc ma-
 gis timeam⁹ ire. **S**icut dicit̄ i fabula de
 vulpe q̄ noluit ire ad curiā leontis: q̄n vi-
 dit q̄ alioz aialiu q̄ venerāt vestigia eoz
 retro: sum nulla a p̄parebāt **E**xemplū de
 quodā fratre p̄dicatore: q̄ cū p̄dicasset d̄
 inferno & diceret ei q̄dā dure credulitatē
Maledict⁹ ēi crederet vobis q̄ nō fuistis
 ibi. **D**ixit ei frater. **P**essime homin si a-
 liq̄s veniret ad te de inferno nunq; ces-
 sares malefacere: diceres enim apud te
 q̄ sitres in infernū p̄pter pctā tua posses
 inde exire sicut & ille exiisset. **I**tem ad-
 uertēdū q̄ nō solū fideles: s; etiā fideles
 habuerūt fidē de inferno. **U**n narrat̄ in
 quadā tragedia. **S**enice q̄ nō habuit fi-
 dē n̄am q̄ ysum eēt cūda q̄ videret **N**e-
 ronē balneātē se apud inferos: & mistros
 aurū seruēs ifundētes: & cū videret choz
 aduocatoz ad se veniētū huc inq̄rens
 le gen⁹ hoiz. **O** aduocati amici mei ac-
 cedite vt in h vase me cū balneam. **A**d-
 huc enī supest loc⁹ in eo quē refuauit yo-
 bis. **S**ilr̄ mlta poete mētiōē faciūt de in-
 ferno in multis scriptur̄. **S**unt igit̄ infu-
 deltozes infidelib; q̄ dubitāt de inferno:
 imo nec sunt fideles cū in tot locis sacre
 scripture fiat de eo mētiō: sicut dictū est:
 & dicit̄ magis infra. **S**c̄do dānatus ex
 siti cruciabit̄ & bibēdi cupido nunq; ces-
 sabit. **Q**uis pōt facere maiore fidē hui⁹
 rei q̄ xpi euāgelii. **L**u. xvi. vbi dicitur:
Hortuus est aut̄ diues: & sepult⁹ est in
 inferno. eleuās aut̄ oculos suos cū esset in
 tormentis: vidit abraā a longe: & lazarus
 in sinu eius: & ipse clamās dixit: **P**ā abra-
 am miserere mei: & mitte lazaz vt imin-
 gat extremuz digiti sui in aquam: vt re-
 frigeret linguā meā: q̄ crucior in hac sitis
 ma. **A**quaz petijt p̄pter ardorem sitis

Nonna pena corporalis

Nonnduz aque guttā obtinuit nec vnq̄
obtinēdit. Notandū inquit de lira q̄ lin
gua z digitis metaphorice dicit in aia
libus separtis q̄les erāt aie lazari z diu
tis: sicut in deo qui spūs est: manus dicit
p̄tus eius opati ratiua: z sicut hic in la
zaro: per digitū intelligit virtus eius au
tillatua: z p̄ linguā diuitis virtus men
tis cōceptus exp̄ssua. Nec pena maxie
debet his qui p̄ linguā peccant in potu.
Sapie. xi. Per q̄ quis peccat p̄ bec z tor
quet. Sicut ergo ille diues semp̄ sicut qz
peccauerat in bibēdo. Sic potatores et
potatrices qui in hoc multū peccāt in in
ferno sicut si in talibz petis moriant. O
q̄ta pena semp̄ sicutire sicut possunt: ima
ginari illi q̄sq̄q̄ magnā sitim passi sunt
p̄ oibus diuitijs q̄s habuerūt in hoc mū
do: p̄ copia frumentoz z vinoz q̄ habue
rūt in cellarijs suis nō habebūt bucellā
panis nec vas aque ad bibendū. Quid
igit facieudū. Lerte facere debem⁹ sicut
pegrini qui exētes de patria sua faciūt
bursarios q̄bus sua tradūt vt sibi neces
saria p̄uideāt. Sic nos tanq̄ pegrini q̄
nō habemus hic ciuitatē manētē sed fu
turā inq̄rimus. Deb. vii. Faciam⁹ bur
sarios: cōmittam⁹ paup̄ibz p̄ q̄bus xps
dicit in die iudicij illud Math. xxy. Si
cui⁹ z dedistis mihi bibere: z ille cuius in
uitu dedim⁹ p̄uidebit nobis in alio mū
do de necessarijs sic q̄ nō indigebimus
nec patiemur famē aut sitim. Ponūt em̄
in bursa p̄ futuro tpe q̄ elemosynā dant.
Ecclia. xvij. Elemosyna viri q̄si saccu
lus cuz eo. Paupes em̄ elemosynas sibi
dadas in celis portāvt ibi thesaurū inue
niāt qui dederūt. Nō dixit s̄ctūs Lau:
rē rūs tyrāno. Facultates ecclie q̄s req̄ris
in celestes thesauros man⁹ pauperū de
portauerunt. Tertio dānatis sapor erit
amarissimus zē. Jere. ix. Libabo col fel
le z potabo eos absinthio amari⁹ ad po
tendū. Est etiā amarissima mirra z alo
es sicut sentit qui gustarūt. Nō per hoc in
telligit q̄ ibi sit fel: sed q̄ in ore erit ama
ritudo ac si comederēt fel z biberēt abin
thiū: imo maior qz nō possumus p̄ aliq̄s

psentis seculi penas exp̄mere illas infer
ni sed q̄rū possumus exp̄nimus p̄ nota
semp̄ minus dicēdo z magis vel māius
intelligēdo. Vide igit si sit pena ipsi ore
habere tantā amaritudinem. Et ad hoc
pōt referri illud Deut. xxxij. Fel dracho
nū vini eoz z venenū aspidū insanabile
.i. semp̄ cruciās. Nec pena erit p̄ falsis
z spēbus z alijs delicabilibz q̄ hic come
dimus: z in q̄bus ip̄s dānatis plura pctā
cōmiserūt. Quarta pena respectu oris
erit malū siue dolor dentū. Cū talis do
lor sit maximus etiā in p̄cti sicut sciunt
qui exp̄ri sunt: ita vt plures q̄si fatū red
dant. Credere debemus illū dolorē nō
deesse in ip̄is dānatis z multo maiorē q̄
hic passi sum⁹: qz scriptū est Deut. xxxij.
Cōgregabo sup̄ eos malaz sagittas me
as coplebo in eis p̄pter hoc dicit euange
liū: qz ibi erit stridor dentū. Math. viij
z nō solū ex maxio frigore de quo dictus
est p̄s: sed ex dolore interissimo ipoz dē
tū. O deus q̄s poterit oēs hmōs penas
portare q̄ itā recitate sunt scz. xxxij. corpa
les. Nec pena cor respōdet maxie deuo
rantibz: qui dentibz suis multa deuorant
q̄ erāt multū necessaria xpi pauperibus.

Ora pena corpora

Nonna erit peccūdia z fusio. Nec
aūt p̄fusio erit i q̄tuor penis.

Nam ipsi damnati.
Tractabunt vilissime.
Locabunt turpissime.
In seruitute impia.
Cum iniquozū copia.

Primo tractabunt vilissime. Tractabū
tur quidē vilius q̄s aliq̄ res vilissima hu
ius mūdi. Job. i. Nec cōsiderās dicebat
Dimitte me vt plā. pau. do. me. añq̄ va.
z nō re. a. t. t. o. zē. terrā mi. z te. ybi ym.
m. z n. o. z. sed sem. h. tmbi. Vbi igit nul
lus est ordo. Nō em̄ deserent honor regi
plusq̄ gracioni. Nec pape plusq̄ mini
mo clerico. Nec regine plusq̄ paup̄cule
vetule: q̄nita vilitate imovilius tractet z
punit. Hoc est q̄ dicit Reg. iij. Qui cō
tenuit me: erit ignobilis. Tales em̄ q̄ in

erit verecūdia et confusio

hoc mūdo fuerūt: in statu digniori magis debuerūt deo seruire: et ipm honorare rōne status in quo de ipos posuerat. Quod si nō fecerint de ipis fiet iudiciū durissimū. Sicut dicit Sap. vi. vt p̄us dictū ē in tertio mēbro tercie pene. Nō erit igit ordo q̄ nūc et fm quē s̄bdit obedūt sup̄iori. Ibi nō obediēt magis regi: gratio q̄ rex gracioni nec reuerēbit: nec fili⁹ honore faciet p̄ri: nec filia m̄ri. Reges et p̄ncipes et alij q̄ in hoc mūdo tm̄ dilexistis reuerētia et honores: et sprauistis paupes: cogitate quō tractabimini in inferno. Sicut quō dicit Sap. xi. Quia fecit deus in numero p̄dere et mensurā: ergo ibi erit ordo. Dico q̄ ibi erit ordo vno mō et alio mō nō. Ordo erit ibi in cōparatiōe pene ad culpā: ordinabit̄ em̄ pena fm̄ exigentia culpe. Isa. iij. Agnitio vultus eoz r̄n̄ debet eis: et p̄ccm̄ suū q̄si sodoma p̄dicauerūt nec abscondēt. Ne aīe eoz qm̄ red dita sunt eis mala: vt impio in malū retributio em̄ aīe eius fiet ei. R̄ndebit igit pena culpe multipliciter: p̄mo in mīero. Nō enī est cogitatio dictū vel factū pro quo ibi pena nō soluat̄ Job. xx. Hoc scio a p̄ncipio ex quo positus est hō sup̄ terrā q̄ laus impioꝝ breuis sit et gaudiū p̄pocrite ad instar puncti. Et sequit̄. Luct q̄ fecit oīa: nec tm̄ cōsumet̄ in terra multitudinē adinuentionū suarū sic et sustinebit. Et sequit̄. Deuorabit eū ignis q̄ nō succēdet. Hec est pars hoīs impij a deo. Et Ro. i. Reuelabit̄ enī ira dei de celo super oēm impietate et iniusticiā hoīm. Hora ter dicit sup̄ oēm impietate vt numer̄ inuat flagelloꝝ. Sicut enī nullū bonū irremuneratū: ita nullū malū impunitū. Eccl. xij. Cūcra q̄ sūt adducet deus in iudiciū siue bonū sit siue malū. Item in modo: q̄ in illa parte corpis plus punietur in q̄ plus peccauit. Luce. xvi. Dives magis cruciabat̄ in lingua: magis remediū q̄rebat de lingua: q̄ in illa plus peccauerat p̄pter illa verba et cibos. Itē in q̄itate q̄ qui in luxuria peccauit vbi est ardo: in corde et fetor in corpore plus ardēt pena et fetenti puniet̄. Ita q̄

plus peccauit in subbia et honore plus habebit de p̄fusione: q̄ qui se exaltat hūmiliabit̄. vt dicit̄ Luc. xviij. Itē in q̄titate: q̄ qui plus peccauit plus punietur Sap. vi. Potētes potēter tormēta patietur. Et Apoc. xviij. Quātū glorificauit se et in delicijs suis: tm̄ date illi tormentū et luctū. Sicut enī idē ignis nō eq̄līter agit in signū viride et siccū: sic ignis genūellicet sit idē ignis vt dicit̄ in sentētijs: nō tamē oēs eq̄līter vret: sed fm̄ delicti exigentiā. Luc. vi. Eadē q̄ppe mēsurā qua mēsi fueritis remetiet̄ vobis Sic ergo ordo est pene respectu clpe. In hoc autē nō est sicut dicit̄ est: vel non dicit̄ ibi ordo: q̄ elementa ibi ordinē naturalē non seruabūt. Ignis enī cui⁹ ordo naturalis est ardere et illuminare ibi ardebit s̄z nō illuminabit. In ps̄. Vox dñi intercedentis flā. Vt eponēs cypanus dicit. Dñs flammā ignis intercedit et q̄ ardorē in inferno et lumē in celo ponet: nō tm̄ penitus ignis nō lucebit: siuebit em̄ vt inde voleant tñō vt gaudeāt. Item nō erit ordo vt ignis separefab̄ aq̄: sed erūt simul mixta cū alijs multis vt fumo fetore zc. Ideo sequit̄ sed ibi sempiternus horroz inhabitās. vñ Sap. iij. vbi sit sermo de nuptijs dicit̄. Erunt post hec decidētes sine honore et in p̄tūmelia inf̄ mortuos in p̄pocritū. Tractabūt igit a demonibz eoz tormentibus vixissime. Nulli nec pape nec regi honore dabit̄: s̄z qui plus peccauerūt plus et cōsūsbilius tractabunt̄ punient̄. Sedo locabūt̄ turpissime et ad idē faciē aucto: itas p̄dicata q̄ infern⁹ est terra tenebrosa terra miserie z locus in corde terre oībus miserijs repletus vt dicit̄ est p̄us: et in isto loco post iudiciū generale locabunt̄ oēs demones et oēs dānati p̄petuo absq̄ exitu et spe cuiuscūq̄ cōsolationis. Darth. xv. Itē maledicti in ignem eternū. Vbi erūt camere huius mūdi ornate tapetis et picturis: domus cū tantis expēsis edificata: palatia: et alia sumptuosa edificia. Ecce hec oīa erunt destructa. Vbi sedebunt reges et p̄ncipes. Vbi lecti molles et alia sumptuosa q̄ tm̄

erit verecundia et cōfusio

In hoc mūdo diligunt vt pro acq̄sitione
 talū multa cōmittant peccā talia emēdo
 z vendēdo cū mendacijs: p̄uirijs et alijs
 fraudibus infinitis que ducūt hoies ad
 infernū. Quāta fatuitas pro re transito-
 ria z q̄si momentanea tot z tantas penas
 p̄petuas sustinere velle. Tertio erunt in
 seruitute impia. Homo enī factus est vt
 sit dñs omnū mundanorū. In ps̄. *Dia*
subiecisti sub pedibus eius oues z bo. vni
uer. insup z pecor. cāpi. Volucres celi z
pisces maris zc. Ita tamē vt obediat ei
 qui fecit eū: scz deo suo z creatori omnū
 sed qz noluit deo obedire: iustū est vt cre-
 ature p̄pter ip̄m facere sint sibi ad suppli-
 ctiū eternū: sicut facis dictū est prius: z ve-
 lit nolit hec tormēta patiet z his subicie-
 tur. Etā damnati patient a demonibz
 sicut ab eoz tormētibz: sicut dictū est p̄us
Q̄ gravis pena his qui in hoc mūdo
tubere siue p̄cipere cōsueuerūt quoz im-
perū z vñario versa erit in seruitute: znō
in merito cū in hoc mūdo noluerūt obedi-
re suo creatori: suo reddēptoz in decē p̄ce-
ptis. Videmus em̄ quō reges z p̄ncipes
z ceteri dñi imo paterfamilias z mater-
familias seruos suos imo etiā filios pu-
niunt z subijciūt seruituti aliqñ mortez
inferēdo s̄m diuersas trāsgressiones suo
rū p̄ceptoz vel aliter puniēdo scz incar-
cerando: verberibus castigādo zc. Sed
hec eoz pena z seruicij sp̄alis est z trā-
sitoria: sed vere seruitus inferni erit p̄pe-
tua: de qua dicit Jere. xvij. Seruire te fa-
ciāz inimicis tuis in terra quā ignoras
id est in inferno qui est in medio terre vt
dictū est prius. Et ratio huius seruitu-
tis reddi. ca. xvi. eiu. scē p̄bere. Quia d̄
reliquerūt me p̄tes v̄ri: aut dñs zc. z legē
meā nō custodierūt sed z vos peius opa-
ti estis q̄ p̄tes v̄ri. Ecce enī ambulabar
vnusquisqz post prauitātē cordis sui ma-
li vt me nō audiat z eijciā scz per mortez
de terra hac in terrā quāz ignoratis scz
inferni z seruitet: t̄bi dñs alienis. i. demo-
nibus s̄bus obediūstis tanq̄ deo serui-
etis scz die ac nocte. i. semp qui nō dabūt
vobis requiē. Quarto erūt damnati cū

In quoz copia. Hec copia z societas dā-
 natis erit maxima pena. Nō enīz habet
 veritatē illud p̄uerbiū Solaciū miseris
 est socios habere in penis: imo q̄to plu-
 res erūt dānati tāto ignis ille magis ar-
 debit: sicut videmus qz q̄to sunt plura
 ligna in igne tāto ardor ignis est maior
 o quot erūt dānati. Cōsideremus a p̄ncē
 pio mūdi quot fuerūt hoies. Quis pos-
 set cogitare sufficēter. Credo qz solus de-
 us z q̄bus reuelatū est sciūt hoz numez.
 Erūt aut vt cōter dicit: z ita xp̄us videt
 sentire dicēdo *Matth. xx. Multi sūt vo-*
cari pauci vero electi: p̄ures damnati q̄
saluati. Etā fetoz erit maior z ita de ml-
tis penis: sicut de elamoz: pauore: de q̄-
bus dictū est. Erit etiā maxima pena v̄-
dere tot demones a q̄bus nunqz separa-
bunt. Cogitet igit qui poterit hāc penā
si pena est dānato ad mortē esse in carce-
re cū frigore fetore z alijs miserijs q̄ ali-
qñ sunt in carceribus vel cū hoibus mor-
tuis z fetidīs que aliqñ sunt cuz alijs v̄-
uis incarcerationis: maior est pena dānatis
esse cū tam turpissima fetidissima z hor-
renda societate tot damnatoz: hic medē-
tari diligēter facit bene pugnare contra
diabolū z cauere peccā ne ad hanc socie-
tatē pueniamus. Lum enī quis conside-
ret qz si fuerit victus a demōe per pecca-
tum mortale ad illa tormēta ducet. Ler-
te debet virilius pugnare ne vincat. Ex
emplū egisippus de cladibz iudeoz nar-
rat qz cū quidā de socijs alexandri qui p̄-
erat magno exercitū videret cōtra se ex-
ercitū innumerabile p̄paratū z sui sume-
rent cibum ad cōfortationē virū: ipse in
quodā solacio dixit eis. Prandeam? nūc
qz hodie cenaturi sumus apud in feros.
Quo verbo ita animati sunt ad fugien-
dum cenam illā qz nullus p̄ter vnū fugit
de prelio: z sic viriliter pugnaverūt qz vi-
ctoriā habuerūt. Sic charissimi taliter
resistamus vicijs z pugnemus cū mūdo
carne z demone: vt victores existamus z
illam societate horribile euitemus. Hec
societas debet illis q̄ in societate huius
mūdi multa peccā cōmiserunt: sicut sit it

Decima pena corporalis

habentis et ludis et choreis et multis alijs
copulis vel societatibus fatuoz que so-
cietates sunt vitande. Quia cũ dicit ps.
cũ puero quertaris. Unã ad hoc est scũs
basilius qñ in fine sue regule dicit. Cui
ta viros quos erga mãdara dei videris
negligẽs qui mortui sunt virtutibz qui
letant in pñijs volũtatibus: vt gaudijs
careant diuinis. Lũ hmõ viris nulla sit
tibi cõmixtio neqz velis euz eis sermocti-
nari assidue: nisi in quo eos possis ab er-
rore reuocare. Ceterũ si nõ vales deuota
vt publicũ hostez. Sepe eni per vnã ouẽ
morbidã polluit tot⁹ grex: et modica ps-
fellis magnũ dulcorẽ verrit in amaritu-
dine: et fermentũ modicũ totã massãz cor-
rũpit: hec ille. Euita ergo societates pec-
catoz vt possis euitare societates dãna-
torum: nã in talibus societatibz iniquo-
rũ viroz nõ est memoria de deo: et si est: e-
st in malo: piurando: bla sphemando: et in-
boneste loquẽdo: vel de absentibus mur-
murãdo: et illis detrãhẽdo: de talibz dicit
ppheta. Conuertant zc. qui obliuiscunt
deũ: qz scz nõ seruãt mãdara dei sui.

Decima pena cor

poralis ipozũ damnatoz erit
in tactu maxima afflictio: p q̃
pena intelligẽda est: sciendũ qz corpa il-
la erũt valde passiuã sed tñ incorruptibi-
lia. Ex hoc magis intelligẽdo. Cogita
aliquẽ valde infirmũ et debile in suis mẽ-
bus vel patientẽ guttam vel talẽ infirmi-
tatẽ. Sunt eni aliq̃ infirmitates que ita
reddũt passibile corpus: sicut et ego expy-
tus sum: qz nõ sufferre possũt tactũ alicu-
ius ponderis. Talia igitẽrũ illa corpa
et ita passibilia qz in tactu patientĩ grauis
sumã penã: et hoc ex q̃tuor.

Primo ex tactu suoz membrorum: valde
ponderantiũ.

Secõdo ex tactu suoz locoz ipos pñictũ

Tertio ex tactu corpoz alioz dãnatoz.

Quarto ex tactu demonũcum his con-
demnatorum.

Prima igitẽrũ pena erit ex tactu suoz mẽ-
broz zc. Nã corpa dãnatoz erũt põdero

sa multũ: et sic brachia sup corpus ipias
damnat: et caput sup humeros: et sic de
alijs maximũ dolorẽ faciet: et hoc possu-
mus imaginari ex eo qz aliqñ quis i pa-
te aliqua corporis habet plagaz: aut ma-
lum aliqđ in quo si tangat statim clamo-
re magno ciulat. di. O deus vos leditis
me: etiam seipm illic nõ audet tangere.
Sic charissimi corpora damnatoz erũt
tam infirma vt in tactu suoz mẽbroz si
bi penã graue infligant et talis pena erit
illis: qui suis mẽbris tetigerunt turpissẽ
me et in talibus pctis mortui sunt: aut q̃
se paruertũ nimis: superflue sicutz faci-
unt multi et multe intentione alliciendẽ
ad peccatũ. Et iuxta hoc põt poni exem-
plũ qđ recitat in floribus sanctorz: et pari-
sius cõtingisse legit. Bagister eni qđaz
dictus silo quẽdã suũ scolarẽ egrotantẽ
obnite rogauit: vt post mortẽ ad se redi-
ret et statũ suũ sibi denunciatet. Post igitẽrũ
aliqđ dies sibi apparuit cũ cappa de par-
gameno tota descripta sophismatibz et in-
tus tecta flãma ignis siue foderata: q̃ re-
q̃situs a mg̃fo qñã ec̃t. ait. Ego suscipiẽs
qđ ad te redire pmisi: qđ de statu suo req̃si-
tus ait. Hec cappa sup me plus põderat
et plus me pñict qz si vnã turrim sup me
haberẽ: et hec est mihi data vt eã portẽ p
glia quã in sophismatibz habui. Porro
flãma ignis qđ est coopra: pell. s sũt õlica
te et varie qz ferebã: qđ flãma me cruciat
et exurit. Sz cũ mg̃f illã penã facile iudic-
cari dicitur ei õfunderẽ vt excederet manũ
et sic facilitatẽ pene sue sentire possz. Cũ
qz manũ suã excedisset ille guttã vnã suã
sudoris dimisit qđ p̃dicti mg̃f manũ sa-
gitta cũ? p̃forauit: ita qz cruciatũ mira-
bile sentierit: et ait: talis sũ tor⁹. Ille igitẽrũ
mg̃f ex ipius pene acerbitate sc̃lm õlbe-
rauit desere et religionẽ intrare. Unã ma-
ne scolaribz congregatz hos p̃sus cõposuit
p. Linq̃ coarctans cras coruis vanaqz
vanũ. Ad logicã p̃go qđ mortẽ nõ timerẽ
Et sic sc̃lum deseres religionẽ intrauit.
Istud exẽplũ valet ad õndendũ ex põde-
re illi? cãppe quõ post diẽ iudicij qñ cor-
pora erũt vnita aiazibus: ex põdere etiam

erit in tactu maxima afflictio

talis corporum dānatorum valde pōderantū
 de suorum membrorum erit maxima pena in dā
 natiōe sic q̄ brachiū dānati sup cor: p̄ suū
 valde passivū multū affliget illud cū illo
 ar: dēti igne sulphureo: z hoc p̄ pctis cō/
 missis ex ornāmētis pulchraz vestitūz pel
 lū diversaz: in quibz supflue multa p̄su
 munf: vbi ex talibz magis deberet subue
 niri xpi paupibz. Nō dubito q̄ si nob
 accideret sicut illi ingro. vicz q̄ vnā gut
 tam siue parua penaz inferni sensissem?
 spernerem? multa que nūc sunt cā z oc/
 calio nre dānatiōis: nisi pctā mortalia q̄
 i hys fieri pnt fugiam? Secōdo erit pena
 ex tactu suoz locoꝝ ipos dānatos p̄tinē
 tū. Sicut enī videm? q̄ infirmi si pone
 re it sup lectū durū vel lapidē: paterent.
 imo in lecto molli valde patiunt: nec de
 scere pnt: multi p̄pter infirmitatē sui cor/
 poris. Sic corpora dānatorum maxie pas
 siva z sensibilia valde affligent ex tactu
 locoꝝ i. corporum que cōtinebūt illa. z hec
 pena spālis debet illis q̄ in lectis mollibz
 z ornatis mītra pctā horreda cōmiserūt.
 de quibz dī Amos. vi. Ue q̄ dormitis
 in lectis eburneis z lasciuis in stratis ve
 stris. Ue impcatio maledictiōis eterne
 est sine dānatiōis his qui dormiūt in le
 ctis ornatis z ibidē lasciuūt pctā luxu
 rie z alia mala cōmittendo. De pctō isto
 vide si vis. Ezech. xxiij. Uel q̄ etiā vt pt
 gri multū t̄pis perdūt q̄ possent ozare vl
 aliqd bonū facere. de quibz dī Prouerb.
 xxvi. Sicut ostiuz verūt in cardine suo:
 ita piger in lecto suo. Q̄ q̄z grauis pena
 his q̄ affueti sunt dormire i albis linthe/
 aminibus z culcarris delicata pluma. Q̄
 q̄zū dolebūt eis latera: imo totū cor: pus
 ex tā duro lecto Sz poterūt ne dānari se
 ve: tere. Quidā dicūt q̄ nō nisi q̄zū de/
 mones eos verēt: sed q̄ modocūq̄ sit pe
 na eoz nō alleuiat ex tali versioe. de isto
 lecto dī Esa. xiiij. Detracta est ad infe
 ros superbia tua cociderit cadauer tuuz:
 subter te sternet tineas: z operimentū tuū
 erunt vermes. Aliq̄ tū dicūt q̄ in rei ve
 ritate ibi non erūt: z nullū animal erit
 in inferno: nec viuēt post diē iudicij: sed

ibi tū erunt diaboli z homines in p̄petuo
 carcere cum igne z ceteris: de q̄
 est. sc. nura loquit p nob. t
 p illa m? ibidē peto: u
 dem erūt mala pctoza: z
 maiores q̄z sit abominatio ierpētū z
 mū hui? mūdī. Considera i. ebe/
 res ec in lecto: etiā q̄z tū cū q̄ cū. cc.
 serpētibz z totidē buffonibz: nue te
 morderēt affligerēt: crede q̄ maiora pa
 tierz in lecto i ferni. si ibidē vadis. Ter
 tia pena z grauisima erit ex tactu z pō
 dere corporis alioꝝ dānatoꝝ. De q̄z
 ta pena erit illis q̄ in infimo loco erunt
 Considera si sup te esset maxim? lapis si
 ne more quā penaz sufferes. Sic vtriq̄
 maxima pena erit ipis dānatis ex pōde
 re alioꝝ corporum valde pōderatū. In in
 fimo aut loco erūt falsi xpiani. Nō legit
 in vita Zacharij q̄ quadā die ipse san
 ctus caput defuncti reperit: z cum ozas
 set interrogauit illud cui? caput fuit. Et
 rñdit se fuisse paganū vel pagani. Et dī
 xit ei Zacharius: Ubi est anima tua?
 Et rñdit: in inferno. Cūq̄ requeret si mī
 tum in p̄fundo esset: rñdit q̄ tantū erat
 in inferno q̄zū vīstaret terra a celo. Cui
 Zacharius. Sunt ne aliq̄ p̄fundiores
 te? Rñdit: etiam iudei. Et ille: Et vltra
 iudeos sunt aliq̄ p̄fundiores? Cui ille:
 Profundio res oibz sunt falsi xpiani: qui
 xpi sanguine sunt redēpti: z tū p̄cū par
 u: p̄derūt. Nec ibi: Ecce igit quō xpia
 ni plus punient q̄z iudei z aliq̄ xpiani: et
 nō imerito: qz plura a deo receperūt bñfi
 cia vt baptismū in q̄ se fuaturos legē su
 am z alia sacramēta. Et qz magis i gra
 ti: deo plus punient. Et hec pena debet
 illis q̄ in tactu circa alios peccauerūt
 sculādo: tangēdo p̄ incitationē ad malū
 De quibz pctis etiā pauci cōfiteat̄ crede
 tes nō esse pctm̄ in talibz impudicis tactu
 bus cū dñs dicat Mat. v. Qui viderit
 mulierē ad p̄cupiscendū eā: iam mecha
 rus est in corde suo. Ita dicūt doctores.
 Qui tetigerit zc. p̄ sensuz ad peccādū.
 Q̄ xpī fideles si velēt effugere tū p̄d?
 tot corporum dānatoꝝ z abstinere a tactu

erit in tactu maxima afflictio

bus malis & cōfitemini p̄teritorū cū po-
sitis nō manducādī. Sed erūt ne aliq̄ ve il-
li qui ei aut supiores q̄ careā. **Penā?**
Crede q̄ dñs illū carcerē fecit q̄ prin-
cipiositate & ignitudinis vt cape posset
oēs dānatos tā demones q̄ hoies: qz ipe
p̄ferē. Et essent dānādī. Et credi p̄o-
q̄ ille. Post die iudiciū erit plen-
damna. Ita q̄ oēs erūt p̄stricti & ita pa-
rient oia corpa a se mutuo grauitatē: s;
magis in hac pena & alijs q̄ magis pec-
cauerūt affligent. Quarta pena ex ta-
ctu erit p̄ demones: qz sine cessatione vt
dictū est prius sup talia corpa p̄cutient.
Cōsidera igit si infirmus grauitē p̄cu-
teret in loco infirmitatis: si pateret. Cō-
sidera igit si p̄tus dolor erit corpi
bus illis tam passiuus q̄ tam grauitē p̄-
cutient. Hec pena debet eis specialiter
qui in hoc mūdo alios p̄cusserūt vel occi-
derūt vel aliā violentiā in corpibus alio-
rū fecerūt. Habemus em̄ exemplū in vi-
ta beati anthonij quō multitudo demo-
nū eū adeo lacerauit q̄ minister eius eū
q̄m mortuū p̄p̄is humeris asportauit.
Unqz oēs q̄ eū comitati fuerāt q̄m mor-
tuū plorassent: dormitibus cūctis sub-
ito Anthonij reuiscit et a ministro ad
p̄dictū locū se iterū portari fecit: q̄ cū ibi
ex do ore vulnerū p̄stratus iaceret: ex vtr-
ute animi demones ad conflictū excita-
bat. Tūc illi in formas varias ferarū ap-
paruerūt vt iterū eū dentib; cornib; & yn-
guib; crudelissime lacerarēt. Hec in vi-
ta beati anthonij. Verberauerūt etiā be-
atū Frāciscū & multos alios deo p̄mittē-
te. Ita cōiter dicit q̄ in inferno verbera-
būt dānatos: in verberatiōe maximū do-
lorē faciet ip̄is. Iste sunt igit p̄nes corpo-
rales dānatorū. xl. & forte plures alie erūt
qz nullus dicere posset penas illius loci
vt dicit sancti. Si q̄s igit attente bec̄ico
gite: p̄cā dimittet & cognoscat ac inq̄-
ret diligēter q̄ sit via salutis. **Eccl̄esi. ij.**
Qui timēt dñm inq̄rent q̄ bñplacita sūt
illi: & qui diligēt eum replebunt lege ip̄i
us: qui timēt dñm custodiēt mādāta illi-
us & patientiā habebunt ad inspectiōē

illius dicētes: Si penitentiā nō egerim⁹
incidemus in manus dei et nō in man⁹
hominū. Nam cōuerrent in infernū om-
nes gentes qui t̄. & tantum de penis in
ferni corporalibus.

Sequitur nunc tertio vi-

dere de penis inferni q̄ ad aiām q̄ gene-
raliter in dānatis possunt assignari. x. scz

Parentia glorie.

Veritas conscientie.

Rancor iracundie.

Tumor superbie.

Tumor inuidie.

Tumor pene.

Leuitudo damnationis.

Defectus consolationis.

Dortusq; desiderium.

Verendum stipendij.

He sunt pene decē quarū q̄libet in q̄-
tuor diuidet vt p̄us dictū est de corpora-
libus. Et sic iterū erūt. xl. **Q** homo cogi-
ta q̄ si corpus patiat q̄ aiā per amplius
punit q̄m ip̄a p̄ncipaliter peccauit & de-
um offendit. Nam ipsa data est corpi vt
ip̄m regeret & nō ecōtra. ideo p̄ est p̄nt-
enda. **Gl̄a m̄gr. c. i. di. xliij. iij. ait.** Post re-
surrectiōē p̄o factō vnuerfo impletorq;
iudicio s̄nos s̄ines hēbūt ciuitates due:
vna xp̄i alta dyaboli: vna bonorū altera
malorū: vtraq; t̄ angelorū et hoim. **Hec**
ille. Et ca. i. di. xl. dicit. P̄terea sciē dū
est vt ait **Augu. q̄ oēs aie cū de seculo ex-**
ierūt diuersas habēt receptiones. i. loca
vbi boni habēt gaudiū mali tormētā: s;
cū facta fuerit resurrectio & gaudiū bono-
rū amplius erit & malorū tormēta graui-
ora: q̄n̄ cuz corpe torq̄bunt. Hec ille. Et
rationē assignat Ric. di. xliij. q. iij. secun-
di p̄ncipalis. Pena inq̄ sp̄ualis p̄ncipa-
lius aiām respicit & pena ignis p̄ncipalē
us respicit corpus: pena t̄ sp̄ualis redit
dabit in corpus et pena corporis in aiām.
Hec ille. Sicut nūc exp̄imur q̄ dū pati-
tur corpus cōpatit aiā: & ecōtra: dū patit
aiā simul patit & corpus. **Q̄tus dolor**
q̄tra pena q̄tra tristitia cū corpus erit af-
fectū p̄dictis penis: & aiā dicēdis p̄nter

Prima pena spiritualis

erit affliget. q̄ uehemens q̄ incogitabi-
lis punitio nō solū ex penis s̄m se i vtro
q̄ sed etiā ex redundātia penarū corp̄is
ad aiām et aīe ad corpus. Cogita rogo
q̄tū affligetis et q̄to dolore aīa afficiet
cū etiā in puo mēbro cui corp̄is pateris
ita vt nec possis dormire aut q̄lēcūq̄ re-
cipe p̄solatōne. Sciūt in sup̄ q̄ infirma-
ti sunt in corp̄e quō sanitatē cōcupierūt
et magna opati sunt in medicinis et alijs
rebus vt sanitatē ip̄am reciperent: et quō
afflicti sunt. **O** deus iste infirmitates nō
habet ad alias p̄petuas ifernales. Co-
gita etiā q̄ dū aīa est tristis quō corpus
t̄bescit et deficit. **P**roner. xvij. Animus
gaudens etiā floridā facit: sp̄s tristis
execat ossa. **E**xemplū huius habem⁹ in
li. timothei vbi dicit q̄ in vitas patrū nar-
rat q̄ duo fr̄es dimissa p̄nia regressi sūt
ad mundū: postea p̄o tacti p̄nia reuersi
sunt et recepti: et vterq̄ inclusus in cella
sepata ministratū est eis idē genus refe-
ctionis s̄m p̄niām taxatā. In fine p̄o an-
ni iussu sunt egredi et recevnis apparuit
valde pinguis et rubicūdus. Alter vero
miro mō macilentus et deformis. **E**t inuē-
to p̄ inq̄sitionē q̄ idē fuerat veriq̄ mini-
stratū et nō aliud: mirati sunt fr̄es et ip̄s
dimissis q̄sitū est a pingui q̄d cogitasset
et dixit q̄ de bonitate dei q̄ eū rediderat
sup̄ hoc gr̄as agēs p̄tinue. **S**ecūndus re-
quisitus de eodē dixit q̄ de peccatis p̄ter
q̄ deū tam grauit̄ offenderat et penas
eternas meruerat ex hoc dolēs assidue.
Et iudicauerūt patres eos eiūsdē meri-
ti. **E**t his igit̄ patet quō ex gaudio vel
dolore aīe corp̄ disponit. **S**i igit̄ sic cor-
pus aīe cōgaudet vel cōpatit̄ ex sola co-
gratatione: q̄d erit vbi ip̄a res cogitata p̄-
sens adarit. **E**rit igit̄ maximus dolor in
corpore ex penis aīe et cōtra. **E**t sic oēs
pene corp̄is affligēt aiām p̄ redūdātiā
et cōtra oēs pene aīe affligēt corp̄. **P**e-
na igit̄ hec oīa diligēt̄ vt euadere pos-
sis tantā miserā p̄niām agēdo de penis
tuis et dei mādatis obediendo. **V**idea-
mus igit̄ penas sp̄iales ip̄ius aīe s̄m q̄
possumus cage et intelligere ex dictis sa-

cre scripture et sanctorū

Prima igitur erit

P carentia glorie. **D**e hac pena
ait Criso. sup̄ Matth. omel.
xliij. **D**ue pene erūt in inferno sex cōbu-
ri: et a regno excidi. **H**ec pena difficilior
Vultu gehennā abhorret: sed occasum
illius gl̄ie amariorē gehēna penā eē aīo
Pone mille gehennas nihil tale quale a
gloria excidere: a deo haberi odio audi-
re nō noui vos et c. **S**ed quō est hoc vep̄
q̄ et pueri nō baptizati carebūt visione
dei et gloria sed inde nō tristabunt: quō
ergo uicif̄ carētia gl̄ie tanta pena cū non
sit nisi pena dāni et nō pena sensus. **R**ū-
detur q̄ q̄ri sciēt et cognoscēt se p̄uari a
gloria p̄ter peccatū originale t̄m q̄d fuit
actuale et mortale in p̄mis parētibus et
nō cōmissum p̄ uolūtates (p̄o p̄ueroz et
ideo nō tristabunt de h̄mōi carētia gl̄ie.
Dānati p̄o alij cognoscēt se carere gl̄ia
ex peccō mortali p̄ eos cōmissio: et idē lum-
me tristabunt ex tali p̄uatiōe: sicut si q̄s
in hoc mūdo tristaret de p̄uatiōe here-
ditatis et patrimonij si hec p̄uatiō esset
ex culpa sua et nō sic tristaret si eēt ex cul-
pa patris sui.

Ista pena erit ex quattuor.

Primo quia priuati sunt dei visione.

Secūdo angeloz cōsolatione.

Tertio sanctorū cōgratatione.

Quarto celi empirei mansionē.

Hec quattuor notat br̄s Greg. in q̄dā
omel. di. **Q**uis intellectus cape sufficit
illa sup̄ne ciuitatis q̄tra sint gaudia an-
geloz choris interesse: ecce scdm: cū bea-
tissimi sp̄ritibus gl̄ie cōditoris assiste-
re: ecce tertij: p̄ntem dei vultū cernere: ec-
ce p̄mū: in cū eū scriptū lumē videre: ecce
quartū **D**olebūt igit̄ dānati se fore p̄ua-
tos dei visione: qua pena s̄m Augu. nul-
la maior est in dānatis. **H**mōi aut̄ visio
est illa beata refectio ex qua viuunt san-
cti: iuxta illud Jobā. xvij. **H**ec est vita
eterna vt cognoscāt se soliverum deum
et quē misisti iesum xpm. **H**ac ergo visio
ne beata priuabunt dānati p̄ quocūq̄

Erit carentia glorie

Peccato mortali contra legē diuinā commisso. Rationem huius puacionis assignat sanctus Tho. in iij. cōtra gēti. c. cxxliij. Quia in eo qui peccat mortaliter eius auertit intētio volūtatis ab vltimo fine: igit ei qui peccat mortaliter hec pena debet vt omnino excludatā consecratione finis. Hec ille Barth. vij. Discedite a me oēs qui operamini iniquitatē Item idē doctor ibidē ait. In his q̄ sunt ordinata ad finem talis habitudo inuenitur q̄ si finis est vel erit necesse est ea q̄ sunt ordinata ad finem fore: si autē ea que sunt ad finem nō sunt: nec finis erit. Si enim finis esse potest etiā nō existentibus illis que sunt ad finem frustra per hōmō media querit finis. Homo autē per opera virtutū cōsequit finē vltimū qui est felicitas. Si ergo aliq̄s cōtra virtutē agat ab intentione vltimi finis auersus cōueniens est q̄ vltimo fine priuatur. Hec ille. Sed q̄reret quis. Quē est hec via p̄ quā venit ad beatitudinē z qua dimissa non potest. Certe illa est de qua p̄pheta ait. Beati immaculati in via qui ambulat in lege dñi. Ubi dicit Augu. p̄mo sermone sup̄ Beati immaculati. Ab exordio suo magnus psalmus iste charissimi exhortatur nos ad beatitudinē quā nemo est qui nō expectet. Quis enim nō potest vel potuit vel poterit inueniri qui esse noluit beatus. Quid igit exhortatiōe opus est ad eam rem quā sua sponte appetit animus. Nam p̄fecto qui exhortat id agit vt excitet volūtas eius cū quo agit ad id p̄pter qd̄ exhortationis adhibet eloquiū. Ut quid ergo nobiscū agit vt velimus qd̄ nolle nō possumus q̄ oēs quidē beatitudinē cōpiscunt. Respondet Augu. Sed quō ad eam pueniāt plurimi nesciunt. Ideo hoc docet iste qui dicit Beati immaculati in via qui am. in le. dñi. Tā q̄ diceret. Scio quid velis: beatitudinē quis Si ergo esse vis beatus: esto immaculatus. Illud enim oēs. Hoc autē paucivo lunt sine quo nō puenitur ad id qd̄ oēs volūt. Sed vbi erit quisq̄ immaculatus nisi in via in qua via nūi in lege dñi. Ac p̄

hoc beati immaculati in via q̄ am. in. l. do. Et sequit. Nos igit errātes in falsā beatitudinē vera miseria req̄rentes reuocat ad viā staudiat vōz ista diuina. Bñi im. in vi. q̄ am. in. le. do. Tā q̄ diceret. Quotitis supple alia via incedēdo perit̄ inq̄ z nescit̄. Nō illac itur q̄ p̄gittis quo puenire desideratis nā vtiq̄ bñi esse desideratis: sed misera sunt z ad maiore miseriā ducūt itinera ista q̄ curritis. Tā magnū bonū q̄rere per mala nolite. Si ad illud puenire vultis bucyenite hac agite vie p̄uerse relinquite malignitatē. Nō autē beati inq̄nati in erroze qui ambulāt imperueritate seculi. Sed beati immaculati in via qui ambu. in le. dñi. Hec Augu. Uides ergo quō peccatū mortale est occasio siue causa priuatiōis vltimōis diuine Qui sic moriunt iuste priuant gloriā eternā: quia auerterūt se a fine z viam pueniēdi ad illā dimiserūt z ceperūt viam pueniēdi ad infernū. Nō ergo mtrū si damnati priuant vitione dei. Et qñ dicit Aug. q̄ oēs nolūt beatitudinē certe verū est: sed hoc intelligit de voluntate naturali siue inclinatione vel in generali sed nō in particulari siue volūt voluntate remissa sed nō voluntate plena siue efficaci: qz nō faciunt illud p̄pter quod possent illam cōsequi. Sicut si quis vellet ire hierusalē et tenderet versus occidentē nō acciperet viam per quā possit puenire hierusalē. Sic in p̄posito: q̄ritus igitur dolor erit in damnatis perdidisse tantū bonū ex culpa sua penset qui poterit. Secunda pena est: quia priuabunt angeloz cōsolatione. Beati enim nō tantū videbūt deum in paradiso: sed etiaz beatissimos angelos qui in tanto numero illic sunt qui tantū nunc gaudēt de nostra salute. Sicut dicit Luce. xv. Gaudū est angelis dei sup̄ vno peccatoze penitētiā agente. Ideo versa vice gaudebūt boies beati vidēdo illos qui tantū dilexerūt eos dum essent in hoc mūdo: sicut gaudet amicus de vitione amici sui. Ideo dicit Grego. notāter i auctoritate pus posita q̄tra sint gaudia angeloz cōitis interesse. Tristabit

Erit carentiā glorie

Sunt damnati de amissione huius grati/
sunt cōsortij a quo ppter suā culpā puati
sunt. Tertio tristabunt de puatione so/
cietatis oim sanctoz hoim: de q̄ puatio/
ne siue separatiōe dicit **Barth. xij. Er/
būt angeli z separabūt malos de medio
iustoz : z mittent eos in caminum ignis**
Erit autē separatio ad magnā penā. In
glo. sup Apoca. i. dicit. Nō tñi dolebunt
malī de supplicio: sed qz separabunt a ta
li cōsortio. Deus q̄tus dolor in tali se
paratione z q̄tus clamor qz separabunt
in aliq̄bus pater z mater a filiis z siliab
quos genuerūt z ita care nutrīerūt: z pa
rentes ab amicis z cognatis cū q̄bus vi
serūt. Sed qui saluabunt nō tristabunt
de tali separatione: qz in eis nō poterit esse
dolor aut tristitia: sed dānati valde tri
stabunt. Et ratio hui⁹ separatiōis est vt
sicut fuerunt in vita deformes z dissim
les qz saluati bñ vixerunt: aut si peccave
rūt penam egerūt. Damnati p̄o male vi
xerūt z in peccis mortui sunt sic iustus est
vt etiā sint dissimiles in p̄nio z ab inui
cem separati. Itē etiā z angelis nolue
runt acq̄scere siue p̄sentire: ideo separa
bunt ab eis ita qz nunq̄ post dānati vide
būt bonos z sc̄tos: puati h̄mōi sanctissi
mo cōsortio ppter suū peccū in quo cōsor
tio est maximū gaudiū licet accidentale
cū dicit: q̄ta sunt gaudia cū beatissimis
spiritibz gl̄ie cōditoris assistere. Quar
ta pena erit puati celi empyrei māsiōne
Ubi sciēdū qz sicut recitat **Rich. de. me.**
vii. lib. ij. d. ij. q. i. tercij p̄ncipalīs. vltra
aq̄s q̄ sunt supra firmamentū est vnum
corpale celū qd̄ vocat celū empyreū: qd̄
nō ab ardore sed a splēdore dictū est: qd̄
fm̄ cōiorē opintonē intelligit p̄ illud ce
lum qd̄ sacra scriptura dicit deū creasse
cū terra qz firmamentū secūda die factū
est z ip̄m celū empyreū est locus beatorz
z ip̄m celū dñs noluit reuolui ad signifi
candū pacē z quiterē mentis illoz qui in
illo celo residēt z residebūt: z hoc celuz
dicit **Strabo esse intellectuale: qz illud**
celuz nō p̄cipimus sensū: sed p̄ fidē q̄ in

tellectus noster assentit sacre scripture
Et. q. seq̄nti dicit qz illud celū nō est stel
latū: sed yniformiter luminoso p̄ corū
q̄uis sua lūinositas lateat: sensus n̄os
qd̄ ideo est vel qz ex improportionabilis
oculis nō glorificatis sicut lumē corpis
glorificati: vel qz aque q̄ sunt sup firma
mentū nō sunt illius lūinis tractatiue:
vel qz ppter eius a nobis longā distātiā
multiplicatio sui luminis nō prendit vs
qz ad visum n̄rum nisi forte ita debilitet
vt a visu n̄ro nō valeat app̄hendi. Alijs
videt̄ dicendū qz ppter illius celi subtili
tatē nō est ibi lux ita p̄gregata vt visum
n̄rum in p̄nti statu mouere possit sic ignis
in spera sua que est nobis valde p̄p̄nqua
respectu celi empyrei. nō lucet ita vt pos
sit mouere visum nostrū eo qz nō est ibi
lux p̄gregatio z ppter corpis ignis sub
tilitatē. Corpora autē b̄oz erūt illi celo
p̄ ornāmēto maximo. ideo deus illud
celū stellatū eē noluit. **Hec Rich. Hoc**
est igit tanq̄ palaciū pulcherrimū: am
plissimū: z clarissimū: in quo angelicē sc̄ti
vident̄ deū: z hoc palacio carebūt dāna
ti z ponent̄ in vilissimo sterquilinio infer
ni ppter sua demerita. Et hec pena de
bet̄ illis qui hic abusi sunt castroz pala
cijz multa peccā mortalia in eis cōmittē
do. vel domibz alijs de quibz in quibus
cor suum n̄rum app̄suerūt. deus nouit
quō hoies hui⁹ mūdi curāt de edificijs
temporalibz ea cōstruendo cū maximis
peccis ac si essent immortales nō cogitātes
de palacio paradisi. Hoc est palaciū qd̄
sc̄tus **Tho. ap̄t. Bondosero regi Indie**
voluit fabricare: siue elemosynis acq̄re
re. Cum eni venisset in Indiā sicut legit̄
in vita sua designato ab ap̄lo mirabili pa
lacio et copioso thesauro accepto rex in
altā puaciā pficiscit: z ap̄t̄ vniuersum
thesaurū paup̄bz elargit̄. Per totū autē
biēniū quo abfuit rex ap̄t̄ p̄dicatozē in
stitit z innumerable p̄p̄m ad fidē cōuer
tit. Rediens aut̄ rex z que fecerat **Tho**
mas discēs ip̄m in imo detrusit carceris:
donec eum igni daret. Interea **Bad fra**
ter regis morit̄: qui quarta die resurgēs:

Secunda pena spiritualis

disce fratri suo. Hic homo quē excoīare
z incēdere disponebas amicus dei est: z
omnes angeli ei famulant: q̄ me in para
dīsum duceres: quodā mibi ostēderunt
palaciū ex auro z argēto z lapidibz p̄cio
sis mirabiliter fabricatū. Et cū eius pul
chritudinem admirarer dixerunt mibi.
Hoc est palaciūz qd̄ fratri tuo thomas
cōstruxerat. Lūqz dicerē q̄ ianitor eius
esset dixerūt mibi. Frater tu? fecit se il
lo indignū si vis in illo manere rogabi
mus deū: vt te resuscitare dignet. vt illō
a fratre tuo possit emere reddēs ei pecu
niam quā se estimat pdidisse. Et hec di
cens cucurrit ad carcerē apli fratri suo
postulans indulgeri abiecti: scz vinculis
rogare cepit vt vestē p̄ciosam acciperet.
Cui aplus. Ignoras q̄ nihil carnale: ni
hil terrenū gestūq̄ cupiūt habere in ce
lestibz p̄tēz vt su p̄le p̄ncipaliter glo
riant̄ in illis. Egrediēri aut̄ ap̄lo de car
cere rex occurrit aduolūt pedibz ei? ve
niāqz postulabat. Tunc apls ait. Vult
tū vobis p̄stitit de? vt secreta sua vobis
ostēderet. Credite in xpm z baptizemini
vt eterni regni participes sitis. Dixit ei
frater regz. Vidi palaciū: qd̄ fratri meo
fecisti: z illud cōparare volui. Cui aplus
Hoc in p̄tē fratri tui est. Cui rex: Il
lud erit meum: z aplus fabricet tibi alte
rū qd̄ si forte nequerit mibi z tibi h̄ vnū
cōmune erit. Rādens apls dixit: Innu
merabilia sunt ī celo palacia ab initio se
culi p̄parata: q̄ fidei: p̄cio: z elemosynis
cōparare. Diuitie aut̄ v̄re ad illavos an
tecedere p̄nt sequi vero oīno nō possunt.
Hec ibi: Hec sunt palacia: de quibus in
euāgelio: In domo p̄ris multe māsiōes
sunt. Hic aut̄ accepit palaciū siue dom?
p̄ p̄nio eterno. Sic igit̄ dānati carebūt
dei visione zc. qz oblitū sunt deū: z cōuer
sunt ad hec inferiora. Ergo recte dicit̄
Conuertant̄. in infer. o. g.

Ecūda pena spiri
tualis ipsius aīe erit vermis
cōscientie: de q̄ Esa. vi. Ver
mis eoz nō mouet. de quo vermic Bona

uen. in si. iij. mouet tres questōes. Pri
ma: Vtrū dānati habeāt vermic corpō
ralē. Rīdet dī. Q̄ Aug^o. xx. de ci. ponit
circa hoc duas opinōes. Quidā enī vo
lūt intelligere vermic illū eē materialēz
p̄pter verba sacre scripturē. Alij vero ra
tionē sequētēs volūt dicere q̄ vermis il
le sit spūalis: z hoz opinōem dicit sibi
magis placere. Et q̄ōne sequēri qua que
rit vtruz vermis sit in dānatis: ridendo
dicit q̄ ip̄a translatio vermīs ad dolorē
spūalē manifestat in quibz z quō sic ver
mis si attendat rō trāsserēdi. In verme
enī materiali cōsiderat origo: z modifi
catio. Vermis enī orit̄ ex putrefactōe: z
mordet illud in quo orit̄. Sic in spūalē
dolorē non q̄libet dolor est vermis: sed q̄
nascit̄ ex putrefactōe p̄cti: z tūc p̄ctm̄ dū
cit̄ putridū qm̄ ania in eo redeficit: rursus
oportet q̄ in dolore sit morsio. hec aut̄ est
ex p̄curū duoz mouentiū sibi inuicē ob
uantiū z resistentiū. z ista duo mouētia
sunt in hoīe. volūtas naturalis: z delibe
ratiua quarū vtrazqz mouet. Ista cōcur
rūt p̄ cōscientiā dictantē aliq̄ factū esse
indebitū: z tūc obuiāt qm̄ naturalis dete
stat̄ indebitū z deliberatiue placet: tunc
autē resistūt qm̄ vtrazqz in suo actu vige
t: q̄ illa efficaciter detestat̄. z ista imuta
biliter adheret. Scdm̄ hoc igit̄ p̄z in q̄
bus est vermis z qm̄. nam deficiēte p̄cur
su qui est p̄ p̄cti cōscientiā nō est vermis
sicut in hereticis. z in his qui credūt pec
cando bñ fecisse. Deficiēte etiā obuiātē
nō est vermis. v̄pote in his qui volēt de
culpa s̄m volūtatē z nō tm̄ naturalē: sed
etiā deliberatiuā: vt sunt penitētes. De
ficiēte etiā resistētia nō est vermis. v̄p̄
ta quāta volūtas tanta delectatōe fert̄ in
p̄ctm̄ q̄ absorbet mortū volūtatē: na tura
lis: vt nō sentiat: z sic p̄z quare vermis
deficiat: aut p̄pter defectū putrefactōis
in iustis. aut p̄curus in cecis. aut obuiā
tionis. in penitētibz vero aut resistētia.
vt in his qui peccāt libidine. Et ex his
p̄z q̄ in dānatis vigeat vermis: qz ibi
erit p̄cti putrefactio: ex hoc q̄ p̄ctm̄ fina
liter remāsit in ania eoz. Ibi erit cōcur

Vermis
contactus

Erit vermis conscientie

sus ppter pctōz apertissimā visionē. Ibi
 erit obuiatio ppter volūtatē deliberatiue
 obstinationē: z sinderisis remurmurati
 onē. Ibi erit pensatiua: qz delectatio pcti
 erit ablata p resistēz acerbitatē. z ex hoc
 ipsius sinderisis actio erit fortificata: et
 ex h̄ vermis mirabiliter rodēs z puniēs.
 Item idem doc. di. xxxij. ij. q. iij. in pnci
 pio ait. Quēadmodū ab ipa creatōe in
 tellect⁹ h̄z lumen qd̄ est sibi naturale in
 dicatoziū dirigēs ipm̄ intellectū in cog
 scēdis. sic affect⁹ h̄z naturale qd̄ dā pon
 dus dirigēs ipm̄ i appetēdis. Appetēda
 aut̄ sunt in duplici genere. quedā enī sūt
 in gnē honesti. quedā in gnē cōmodi: sic
 z cognoscibilia sunt in duplici gnē. qdā
 in gnē spectabiliū: z quedā ex parte mo
 raliū. Et quēadmodū cōscia nō noiat il
 lud indicatoziū: nisi inq̄tū dirigē ad o
 pera moralia: sic sinderisis nō noiat illō
 pōd⁹ volūtatē: sicut volūtatē cū ipso pō
 dere: nisi inq̄tū h̄z illū inclināre ad bo
 nū honestū. Et sicut nomē p̄cie pōt acci
 pi p potētia cū tali habitu: vel p bitu ta
 lis potētie: sic etiā sinderisis. v̄sitato tñ
 mō loquēdi sinderisis magis noiat potē
 tiā habituale q̄ noiet bitū. Et qz ista po
 tentia nunq̄ sepā ab illo bitū. Hinc est
 qz bitus z potētia vno noie cōprehēdunt
 z potētia illa: vt sic bituata nomē sui hi
 tus fortif. z ita dic̄ id qd̄ stimulat ad bo
 nū. z ita sinderisis noiat potētiā affecti
 uā fm̄ qd̄ mouet naturalr z recte. Hinc
 est qz v̄ sup̄ alias potētiās volare: z alijs
 errātibz nō se imiscere: sed eas corrigere.
 Hui⁹ aut̄ sunt tres ac̄. vt dicit li. iij. q.
 penul. Unus qd̄ ē est istigare ad bonū
 z iste qd̄ ē ablat⁹ est a dānat⁹: qz nō am
 pli⁹ est loc⁹ bñ faciēdi. Scd̄s est qz est re
 trahere a malo faciēdo: z iste extinc⁹ est
 in demōnibz vel dānat⁹ ppter improbaz
 maliciā voluptatē eoz. Tertius qz est re
 murmuratio p̄ malū factū. z iste manet
 in eis iusto dei iudicio. tñ fm̄ actū istū in
 dānat⁹ nō remurmurat malo culpe: qz
 in honestū. S̄z qz ex h̄ puniā. vñ iste alij
 quo mō est extinc⁹. Et qz demōes nō dū
 sentiū acerbitatē penaz intēse vt dānat⁹:

ideo nō h̄nt ita remozsiuz. Sane p̄t dicit
 qz sinderisis remurmurat malo facto: qz
 indebitū. Ipa ei cōferē culpā ad penā: z
 p̄pterea respiciat bonētū z nō cōmoduz.
 Et iterū ipa volūtas deliberatiua dete
 stat malū culpe ppter penā. Nollet enī i
 pius peccasse vel fecisse. Tñ h̄z tot mala
 necesse pati: v̄ saltē mallet nūq̄ habuiss̄
 se electionē q̄ eē in tāta miseria z dolore
 Tñ ad istū actuz sinderisis ē dei infirm
 ad flagellādū iniquos. **Hec Bonauen.**
 Erit igitur remurmuratio i dānat⁹ ex
 quattuor.

Primo ex peccatis cōmissis.

Secundo ex bouis omisiss.

Tertio ex bonoz fortune vili exercitio.

Quarto ex bonoz grē frustrato s̄sidio.

Primo igit̄ erit remozsiuz p̄cie. i. q̄ orie
 tur ex on̄siōe p̄cie ex pctis cōmissis. i. p
 ppter pctā sup̄bie: auaricie: luxurie zc. que
 cōmiserūt corde ore ac ope. Qz cōmiser
 rūt pla pctā cogitādō: loquēdo: z opān
 do. Fiet ar̄ iusto dei iudicio inq̄t̄ Bona
 uē. q. vlt. qz mali sil̄ oīa pctā meozent: vt
 de oibz p̄tinue toz q̄ant. Qz paup̄ pctōz co
 gita si potes q̄? iste dolor erit. Eset nā
 qz magn⁹ dolor si ex putre factōe tue car
 nis p̄mes oziret: z p̄tinue moztu crudelis
 simo te morderet. Eset maior erit do
 lor: ex pctis p̄missis q̄ dānat⁹ p̄siderabit
 p̄petuo z sine cessatōe. De q̄ dolore dicit̄
 Sap. v. vt p̄us dicit̄ ē. Vidētes zc. In
 terli. d̄ gl̄ia ad penā se p̄ducos turbabū
 tur timore horribili: z mirabunt̄i subita
 tiōe insepate saluz gemētes p̄ angustia
 spūs dicētes itra se p̄ntaz agētes. Hi sūt
 q̄s aliq̄n habuim⁹ i derisuz z i s̄litudinē
 imp̄opij: nos isenari v̄ca illoz estuma
 bamus insaniā: z sine illoz sine honore:
 quō q̄ cōputati sunt inf̄ filios dei: z inter
 scōs iors illoz ē. Ergo errauim⁹? a via p̄
 t̄e: z iusticie: lumē nō luxit nob: z sol in
 telligētie nō ē or⁹? nob. **Hec dicit̄ dāna**
 ti i die iudicij penitētes d̄ pctis cōmissis
 z vidētes illos saluari q̄s h̄ p̄p̄serūt. S̄z
 vere hec p̄nia erit nimis tarda: nec eis
 p̄derit: qz erūt extra statū merēdi. **Hec**
 pena debet eis q̄ h̄ pctā sua nō doluerūt

Secunda pena spiritualis

hee de eis cōtriti sūt nec p̄fessi. z se sise de hac pena p̄misit sic li q̄s exiit in carcere cōsideraret mala q̄ fecit z dōlet se fecisse p̄pter penā carceris quā parit. Sic dānati p̄pter penas horribiles q̄s patient vehe mētissime volebūt: z se peccasse tristabūt: nec poterūt se auertere ab illa p̄side ratōe. Sed q̄rit Bonauē q. penk. di. xlii. Utrū erūt ibi tenebre spūales? Et r̄ndē do dicit q̄ sic est triplex act⁹ luc⁹ corp̄al manifestare: dirigere: z delectare. sic i lū ce spūali si loq̄mur q̄rū ad p̄mū actū. sic dīco q̄ nō oīno extra lucē erūt. qz aliq̄ erūt etiā manifesta: s; illa solā q̄ faciūt in eumulū pene. Et p̄nter ibidē dīc q̄ r̄cor datio aliq̄z ē ad mesticā z dolorē z p̄sionē. aliq̄z ad rōis directionē. aliq̄z ad p̄solationē: s; dām z terciā nō hāt dānati nec respectu alioz: qz nō eis ē mēoria del yel vt p̄uertant siue recōuertant ad ip̄m aut vt delectent i ip̄o vigebit: tñ i eis actus mēorie q̄rū ad p̄mū. s; d̄solationē: qz sp̄ hēbūt mēoriā p̄ctōz q̄ p̄miserūt: z edi quē offenderūt: vt p̄us dīcō. Si loq̄mur q̄rū ad scdm actū: sic dico q̄ oīno erunt extra lucē: qz nō poterūt dirigi. Erūt em̄ extra oēm viā z ipsz locū bñ agēdi. Si q̄rū ad certū. Sic dico q̄ erūt extra lucē oīno: qz nihil cognoscēt actu in q̄ delectent. Erūt enī oīno absorti a magnitudine penaz: ita vt nō liceat eis cogitare aliq̄ delectabilia. Er̄ta q̄n dī q̄ sūt oīno excecati extra deū. h̄ intelligit q̄rū ad dīrectionē z delectationē. Nec hēbūt amorē boni honesti s; cōmodi. Sic nec cogitabūt de bono honesto: s; cōmodo. vñ cognitio nulla erit i eis in actū q̄ ad ip̄soz nō faciat cruciatū: vñ p̄ se vel p̄ accūs Sic igit̄ ex p̄ctis cōmissis erit magn⁹ dolor p̄tinue corrodēs. Sedo erit vermīs z dolor vehemēs ex bonis omissis: z maxime necessarijs ad salutē: vt in xp̄ianis negligētia in noticia z obfūātia mādatorz z in alijs negligētia i noticia z obfūātia p̄missoz. s; votoz z alioz q̄ debuerūt fieri. Dānati q̄sta bona facerēt si possēt redire: s; vere q̄ diu fuit i in h̄ mūdo nolūt acq̄scere p̄tati: nec adberere boni

tati: ideo nō est mirū si estis dānati. Et emplū hui⁹ legim⁹. Duo fr̄es fuerūt q̄rū vñ fatu⁹ erat: z alter sapiēs q̄ ibāt p̄ viā. Cū aut̄ venissent ad binū vbi erant due vie: vna delectabilis z alia aspera. fatu⁹ respiciēs viam delectabile: dixit sapiētī. Eam⁹ p̄ istā viā. Sapiēs dixit ei: Frat z si ista viā p̄ quā vis ire sic delectabilis tñ in fine ducit ad male hōspitiū. vñ p̄tulo q̄ eam⁹ p̄ viā istā: qz s; sic aspera: tñ in fine ducet ad meli⁹ hōspitiū. R̄ndit fatu⁹ us. Volo magis credere oculis meis q̄ tibi de h̄js que nō vides. Et posuit se in illa viā: qd̄ vidēs sapiēs z nolēs eū derelinquere: secur⁹ est eū. Pergētes aut̄ inciderūt in latrones q̄ eos diuidētes p̄suerūt in diuersis carcerib;. Factū ē aut̄ vt rex terre ill⁹ faceret oēs incarceratos educi corā se die q̄dā ad iudicandū eos. Venētes aut̄ isti inter alios cū se ibi viderēt dixit sapiēs regi. Dñe cōqueroz de isto fratre meo: cū em̄ essem⁹ in viā: z ip̄e sit fatu⁹: z ego reputat⁹ sim sapiēs: nolēbat mihi credere: vt irem⁹ p̄ quādā viāz bonā quā eū docebā: sed fecit me ire per malā: in quā incidim⁹ in latrones vnde reus est mortis mee. Fatu⁹ vero dixit regi: Dñe: imo ego cōqueroz de eo: qz cū sit sapiēs nō debuit me tam facile seq̄ p̄ viā quā sciebat esse malā: qd̄ si nō feciss; ego redissē retro: z secur⁹ cum fuissē z euasissēz p̄culū: vñ reus est mortis mee. H̄js auditis rex dedit sniaz dicēs. Et fatue nolūisti sapienti credere: z tu sapiēs secutus es fatuū: ideo vterq; suspēdemini. Sic erit in die iudicij vel in cōsummatione seculi cum eribūt anime de inferno: vel alijs locis ad recipiendū corporaz iudicandum coram deo. Quia enim corpus fatuū sequi noluit cōsiliū sp̄ritus: z sp̄ritus sapiens secutus est corpus: fatuū vtruncq; condemnabit. p̄pter hoc dicit̄ Apocalip. i. Eius sentētia gladius ex vtraq; parte acutus: qz scz perdet corpus z animā. Et qz hoc valde timentū est dicit̄ Zach. x. Illū timere q̄ potest corpus z aiām pdere: in gehēnaz ignis. Er̄t igitur in dānatis dolor ma

Erit vermis conscientie

rimus: qz fuerit remissi z negligētes circa opera sue salutis. **Iob. viij.** Qui incredulus est verbo dei: ira dei manet sup eū. **Quātū** sint solliciti hoies de vita corpali satis pz: q̄ negligētes de sua salute etiā pater: imo dicūt q̄ ea que p̄dicamus nō sunt vera. **Charissime** non credis tu deo qui nō pōt mentiri. **Hōne** credis euāgelium esse verbum dei in quo sit mentio in pluribz locis de inferno z penis eius. **Tu** bene credis de gaudijs paradisi. **Quare** Quia tu vis salutē tuā: sed remisse qz nō vis aliquale penā z diligentia facere: vt acq̄ras illā. **Q̄stus** dolor erit in dānatis cum scient rātas penas incurrisse ex negligētia bene agēdi: z hoc erit eis maxima pena: cōtinue remordēs. **Tertia** pena siue remorsus cōscientie erit ex bonoz fortune vili exercitio siue abusu. **Q̄** deus quō viuunt. imo abutunt hoies bonis terrenis que data sunt ad salutē procurandā: vt mediū z occasio salutis quasi cūctis est notū. alijs retinentibz multa supflua nec pauperibz tpe necessitat̄ ministrātibz. alijs in edificijs: vestibz: ludis z alijs pctis exponētibz. **Q̄** grauitē dolebūt de oibz his pctis. **Sed** vere homines huius t̄pis adeo sunt insensati qz solū de his rebz t̄palibz curant quasi immortales eēt. **Et** ego dico tibi qz tu morieris: experientia te docet. **Lur** igit̄ non cogitas p̄pter qd̄ tibi data sunt hec terra. **Exemplū** recitat b̄tus Greg. de quodam qui dedit calciamēta: de quibz operari solebat: de quo quidā p̄ reuelationē vidit qz ei domus edificaret̄ in celo: sed eius cōstructōes solū die sabbati operari videbant. qui Greg. eiusdā viri vitaz postmodū diligēter inq̄rēs inuenit: qz t̄pe ex his que singul̄ diebz laborabat̄ h̄c qd̄ ex vitaz vestitu supesse potuisset die sabbatis ad eccliam pergēs paupibz erogabat. **Q̄** auaricia auaricia quoz hoies bucces ad infernū solus deus nouit. **Unde** diues ille **Lu. xvi.** sepulchus est in inferno cui dictū est cū peteret guttas aque. **Recordare**: qz recepisti bona in vita tua: lazarus vero sicut mala. nunc autē hic cōso-

latur: tu vero cruciaris. **Hec** pena debet bis q̄ nolūt adnertere in vsu licito z honesto: z vili bonoz t̄palitū a deo sibi cōcessoz. **Q̄** deus si possent diuites huius mūdi duz erūt in inferno post reuertē ad suas diuitias: quō modicū eoz vellent illis a pponere. iuxta illd̄ ps̄. **Diuitie** si asfluant. n. cor. ap. imo diligētissime distri buere. **Q̄** diuites diuites pensate verba iacobi. **Ja. i.** Agite inquit iacob diuites. plorate vlulātes in miserijs vris que adueniēt vobis. **Diuitie** vestre putrefacte sunt: z vestimenta v̄ra a tineis comesta sunt. aurū z argentū v̄rum eruginauit: et erugo eoz in testimoniū vobis erit: z māducabit carnes v̄ras sic ignis. **Thesaurizatis** vobis iram. i. dānationē. **Et** māducabit nō solū carnes sed etiam aīas. i. nō cōdēnabimini solū in carne: sed etiaz in aīa p̄pter vestrā auariciā. **Et** sequitur. **Ecce** merces oparioz qui messuerūt regiones v̄ras que fraudata ē a v̄s: **Et** clamor eoz in aures dñi introiuit. **Epulati** estis sup terra: z iuris enarrastis corda v̄ra. **Et** pena vermis erit remorsus siue dolor ex bonoz gratie substracto sub sidio. **Dona** gratie sunt duplicia: qz quedā gr̄e grat̄ date vt est sciētia: bonū ingenū: sanitas: eloquētia: z multa talia. **Alia** sunt bona gratie gratū faciētis que dat̄ in sacramētis. **Dolebūt** igit̄ dānati: qz non vsi sunt ad salutē his gratijs. **Ro. vi.** Gratia dei vita eterna. **Et** in ps̄. Gratia z gloriā dabit dñs. **Et** maxime qui i sacramēto baptismi gratiā cum alijs virtutibz: z maxime fide z spe susceperūt. **Q̄stus** dolebūt qui adeo fuerūt dispositi ad salutē vt nullā custodissent in celesti gloria cum alijs beatis positi fuissent z ad celos ascēdissent. nam gratia facit hoīem iustū: ad **1 p̄. iij.** Iustificati gratia ipius heredes sumus eterne vite: scz s̄m spem. **Facit** fructificare in diuersis virtutibz. **Ecclia. iij.** Gratia sicut paradus in b̄ndictionibz. **Per** tria precipue inuenit̄ hec gratia. **Prīmū** est humilitas. **Ecclia. iij.** Humiliate in oibz et corā deo. **Inuenies**

Erit vermis conscientie

gratia. Et Jac. iij. Deus superbis re. hu. autē dat gratiā. Scdm est mansuetudo. Proverb. vi. **D**ilueris dabit gratiā. **U**n moysi q̄ erat nullim^o hoīz; dicit Exo. xxiij. Inuenisti grām corā me; z teipm nouit ex nomie. Tertū est libēter referre deo grā uāctōes p iam dātis. Zach. xij. **E**xēq̄bit grām grē. Joh. i. de plenitudi. ne eius oēs accepim^o grām p grā. Sūt z alia que ad grām imperādā nō modt cū sunt utilia; quoz vnū est vt hō sit paci ficus. **U**n hec duo lepe cōbinarunt apli grā z pac. Ro. v. pacem habem^o ad deū in ista grā. Scdm est vt hō sit bon^o. Pro verb. xij. **Q**ui bonus est hauriet grām a dño. Bonus autē est; vt dicit Aristō. q̄ bñ delectabilibz z tristitijs vitif. q̄. s. nō effundit se nimis ad delectabilia mūdi; nec in tristibz nimis aio ruit. Eccl. i. **I**ustus in ueniet grām corā oculis dñi. Tertū est vt hō sit verax. Proverb. iij. **V**eritas te nō deserat; z inuenies grām. Augmētā autē grā dei in boie p multa; z spāliter p prudētiā z discretionē. Prover. iij. **P**os side sapiam; acquire prudentiā; z exalta bit te; dabit capiti tuo augmētā grē. Ecō trario dicit Proverb. xx. grē fatuoz effū dent. Et ibidē. **F**atuo nō erit amic^o z nō erit grā bonis illi. Ephe. i. **G**ra supabū dant in nobis in oī sapiētiā z prudētiā; secūdo auget p obedientiā z obseruatiā mandatorz. Proverb. iij. **C**ustodi legem atqz cōsiliā meū; z erit vita aie tue; z grā faucibz tuis. **G**losa. **L**um legem dei custodimus faucibz aie gratia multiplicat. **P**erdit autē gratia per q̄libet peccatū mortale qd̄ est. ait Ambro. diuine legis transgressio; z celestiu inobediētiā mandatorz. q̄ pauci uero de hac grā habēda curēt deus nouit. **L**um enī hoies habent intellectū z uolūtātē; z plura alia media p que possent dei misericōiam obtinere; super hīs tñ aliquē laboroz z apponere nolūt. **D**eus quot sunt hoīz subtilia ingenia in multis rebus mundi. **A**liquit enī sunt subtiles in edificijs. **A**liq̄ in picturis. **A**liquit in pānoz facturz; vt in tapetis. **A**liquit in sculpturis. **A**liq̄ in scri

pturis. **A**liquit in mercatūis; z brenitet nō est ita parua ars in hoc mūdo; in qua nō sint plures subtilitates nō est ita simplex uetula que nō habeat z sciat aliqua specialia ad vitā corporālē manu tenendam. **Q** autē sciant narratiōes z fruolus; z cōputatiōes notū est; etiā aliquando multa maleficia z sortilegia. z breuiter in omni arte; siue bona siue mala hoīnes mūdi sunt experti ualde plures si cut uidem^o. etiā vnus puer uel yna puella multas statim sciet cantilenas; choros; re: ludere; z alia multa facere q̄ plus sūt ad dānationē q̄ ad salutem; sed pauca sūt mi sciunt vitā paradisi; aut quō gratias dei acq̄rent. z sic dona nature gratie in ipis nō habēt vsum pncipalē ad quē facta sunt z data. **E**t vt dicit. i. Joh. v. tot mūdus in maligno est positus. i. maior pars in igne cōcupiscētiē; z peti qd̄ intel ligētes z recordātes dānati in corpore z anima ppetuo dolebūt grauissime. **L**o uertant in infernum zc.

Eritia pena erit

Erancor; iracundie. Scitis enī q̄ra sit pena ira in boie; ita vt etiā in nullo q̄ng possit cōsolari; comedere; aut bibere; sicut etiā aliqd̄ boni facere. **H**ec autē erit pena in dānatis dicere; p̄. **P**etōr uidebit z irasceat; z dentibz suis fremet z tabesceat zc. **H**ec autē pena ire erit cōtra quattuor eis displicētiā. **P**rimo irascent cōtra diuinā potentia. **S**ecūdo cōtra ppriā miserā. **T**ertio cōtra diabolos inimicos. **Q**uarto cōtra hoies quondā amicos.

Primo igit dānati irascent cōtra diuinā potentia. **E**redēt enī deū esse iniustum; misericordē. z ideo cōtra eum irascent; z furore magno turbabunt. **E**taie viij. **L**uz eluriet irasceat z maledicet regi suo z deo suo. **Q** hūius furor q̄ra uersania; q̄tus rancor in dānatis maledicere factori suo; z cōtra iudicem iustissimū irasci. **H**ec pena erit in illis q̄ nolūt irasci cōtra peccatā sua; z suas pessimas cōsuetudines que si displicerēt eis eas dimit

Terttia pena spiritualis

terent: et non sic continue peccarent. in ps. Irascimini et nolite peccare. Unde duplex nunc est irascere per zelum et per vindictam. Prima est bona: quia est contra peccatum secunda est nobis mala: quia prohibita nobis vindictam: et ego retribuam: dicit dominus Deuter. xxxij. Danati vero ita erunt furore et ira pleni: ut deum vellet non esse si possent hoc facere. et sic quanto minus poterunt iram suam exercere magis dolebunt. Vidistis ne aliquando aliquos iratos quod quando iuxta iram suam suam non poterant agere quasi in furore versis: dentibus suis lignum vel baculum mordebant. Sic erit in danatis. Sed vere contra deus videbitur iratus contra eos quod erit valde penale eis. Apocal. vi. Reges terre et principes et tribuni et divites et fortes: et omnis servus et liber absconderunt se in speluncis et petris mortui: et dicunt montibus et petris. Cadite super nos et abscondite nos a facie sedentis super thronum: et ab ira agni: quoniam venit dies magnus ire ipsorum. Et quis poterit stare. Primo magnitudo huius irae perpendit in sequestratione ab eius presentia. Exemplum de absolutione. ij. Regum xiiij. Qui propter iram quam habuit pater eius david contra eum multis annis non vidit faciem regis: sic et isti nunquam videbunt faciem dei. Math. xxv. Discedite a me maledicti in ignem eternum. Secundo perpendit in pietate eorum in locum ire. Habet enim dominus sicut principes magni carceres multos: quorum unus est. pro illis quibus est summe iratus: et iste est infernus in quem patient post diem iudicij. Apo. xiiij. Visit angelus falcem suam in terram et vindemavit vineam terre: et misit in lacum ire dei magnam Tertio perpendit in vehementia penarum. Videt enim agere sicut furiosus. Quis enim non reputaret. protem furiosum quod periret filios suos in ignem. sic tunc fiet apud danatos. ps. In ignem patientes eos. Quarto in non habendo misericordiam super eos: Si enim turbatus ad horam vel ad annum destineret eos in ignem hoc esset tollerabile Sed sic erit iratus quod non flectet misericordiam: vel aliquando exrabat eos de igne: sed perpetuo

ardebit coram eo Isa. lxx. Cognosce manus domini servus suus: et indignabit inimicis suis: quia ecce dominus in igne veniet quasi turbo quadrigae eius reddere in indignatione furore iurum in increpatione sua in flamma ignis. Quinto perpendit in traditione eorum in manibus peiorum inimicorum quos habebunt. s. demonum. Math. xvij. Iratus dominus eius contra eum tortoribus. i. demonibus qui dicuntur tortores antonomastice. Sexto perpendit in gaudio electorum: quia non solum sustinebunt eos sic tortores: sed videbunt ridere et invidere. Prouer. i. Ego quoque in interitu vestro ridebo et subsannabo cum vobis quod timebatis evenient. Septimo perpendit in obduratione ad gemitus et clamores eorum. Spiritus enim pro dolore cordis clamabunt: sed non movebit sicut quodam motus fuit super filios israel in egypto clamantes Exo. ij. Vidi afflictionem populi mei in egypto: et clamorem eius audivi propter duritiam eorum qui presunt operibus: et sciens descendendi ut liberarem eum de manibus egyptiorum. Octavo perpendit in repulsionem precum. Lum enim iratus dominus populo israel quod vitulo constatili: vellet eum delere: tamen ad preces moysi placatus est ab ira. Exo. xxxij. Placatusque est dominus ad preces scilicet moysi: ne faceret malum quod locutus fuerat aduersus populum suum. Sed pro danatis nullas audiet preces. Prouer. vi. Zelus et furor viri non parcat in die vindictae: nec acquiescet cuiusquam precibus: nec suscipiat pro redemptione dona plurima. Homo perpendit in reuersione et vntione corporum ad aiam ad maiorem penam ut prius dictum est Hier. xvij. Induc super eos diem afflictionis et duplicis perditionis: et ostendere eos. Exemplum in tyrannis quod ad maiorem penam puniri faciunt suos in carceratos in partibus diuersis et mensibus. Decimo perpendit ira dei in nutrimento penarum. ipse enim sicut faber stat in ignem ne deficiat: ita illas penas perpetuo conferuabit. Esai. xxx. Flatus domini sicut torrens sulphuris succedens eam: scilicet fornacem inferni. Undecimo perpendit in exaltatione turbe celestium in penis eorum. in ps. Et faciunt in eis iudicium conservum

eritrancor iracundie

pte gloria. hec of. s. er. Quis eni dubitet
 q illi q sunt deo cōformes in oibz volūta
 tibus nunq̄ sic gauderēt: nisi scirēt ipm
 valde iratū cōtra dānatos. Bonoz enī
 enī est gaudere d̄ vindicta inimicōz dñi
 sui. Juxta illos ps̄ Letabif iust? cū vide.
 vii. ma. su. la. in sang. petōris. Duodeci/
 mo ppendit ira dei cōtra dānatos i clau/
 sura porte celestis ante eos: et in clausura
 porte inferni ppeti sup eos. Math. xv.
 Et clausa est ianua: sed porta inferni ap/
 ta: z cōsequēter clausa erit ne inde exeat.
 Gaueam? charissimi ab hac maxia ira:
 ne i inferno ptra deū irascamur. O deus
 meus que fut hec que dixim? valde mi/
 rabilia nimis. Scō dānati irascēt cō/
 tra ppriā miseriā. sicut videm? aliq̄s ho/
 mines ptra se iratos q̄ sibi ipis dicūt: O
 miser hō tu fecisti h̄: vete tibi. Et q̄q̄ ma/
 nus vltices in seipos ponūt se ledendo:
 verberādo: aut talia faciendo Sic ereni
 dānati ptra seipos valde irascēt: q̄ pec/
 cauerūt z sibi maledicēt: sed seipos iter/
 ficere nō possent: sicut ml̄ti desperati se/
 ipos interficiūt in hoc mūdo: aut suspē/
 dendo: aut gladio occidēdo: q̄ vt dictuz
 est p̄s: erūt p̄penni in aia z corpore. vñ
 ex ira sua contra se māducabūt linguas
 suas Apocal. xvi. Id est seipos in liguis
 suis mordebūt p̄e furoze z ira. Et hui?
 tre causa est petōz cōmissio: z bonoz per/
 ditio. Lognosēt enim vt dictū est pecca/
 ta: quibz tantā penā meruerūt: z cogno/
 scēt se priuatos fructu bonoz que fece/
 runt Ecclia. ix. Qui in vno peccauerit:
 multa bona perdet. Et ita super seipos
 irascēt sic q̄ cum dolore se videbūt: z h̄
 erit eis maxia pena. Sed nunqd̄ iste
 pene q̄q̄ erunt mitiores sic q̄ dānati a/
 ligū minus patiant? Rūder Bonauen.
 di. xvi. li. iij. q. ij. dicēs: O mitigatio pe/
 ne dānatoz dupliciter pōt intelligi: aut
 p̄tium ad taxatiōē z inflictiōē pene. et
 sic absq̄ dubio est ibi mitigatio: q̄ diu/
 na iusticia non totum exigit: p̄ eo q̄ eius
 pietate interueniente aliqua partē pene
 infligēde remittit. Alio modo potest in/
 telligi mitigatio post pene taxatiōē: et

inflictiōē: z hoc modo nulla cadit miti/
 gatio a diuina miscdia: q̄ ex tunc clau/
 dit eis viscera pietatis. Et si delectatio
 fuerit momentanea: q̄ tñ offendit ea bo/
 num iusinitū meret penā eternā. vñ con/
 tingit cōparare delectatiōē in pctō ad
 penam s̄m duplicē cōparatiōē: aut s̄m
 intensiōē huius in genere pene: z illius
 in genere delectatiōis: z sic multo maior
 est pena q̄ delectatio: nec est ibi p̄portio:
 sed excessus. Est itez cōparare h̄ ad illū
 s̄m rōnem meriti vel demeriti. Et sic di/
 co q̄ meritū delectatiōis inordinatē exce/
 dit penā: q̄ dignus ēēt amplius puniri
 sententialiter. ergo in punitiōe p̄portiona/
 litas: q̄ magne culpe magna infligit pe/
 na: nō p̄portio. q̄ quantum ad intensiōē
 z duratiōē pena excedit culpā: sed q̄z/
 tum ad meritū culpa penam: hec ille. O
 q̄zrum dānatis sibi irascēt q̄ ex suo dese/
 cū que potuisset tollere si voluisset cum
 grā dei dānū tantū incurrite: vt sicut p̄ua/
 tus gloria eterna: z tantā penā vt sic ad/
 eptus dolorē eternuz. Sed est ne ali qua
 mitigatio pene: nūc in dānatis p̄ter suf/
 fragia ecclie. Dicit Bona. ista q̄ōne eius/
 dem distinc. q̄ est opinio cōior et verior:
 q̄ suffragia dānatis nō p̄sūt: nec ecclia in/
 tendit orare p̄ eis. Vñ Aug. de cura p̄o/
 mortuis agēda dic̄: O ecclia suffragia
 p̄ valde bonis sunt gr̄a p̄actiōes. p̄ valde
 malis sunt q̄le sc̄ q̄ viuoz p̄ solatiōes. q̄
 nō p̄sunt valde malis: s̄ valde mali sunt
 qui sunt in inferno. Itē auctoritas dicit
 O in inferno nulla est redēptio: z ecclia
 illud cātar Rōne etiā videt̄: q̄ dānati nō
 sunt ex charitate diligēdi: q̄ p̄z: q̄ non
 sunt ordinati ad vitā: q̄ cū charitas faci/
 at suffragiū acceptabile: nullū suffragiū
 p̄ eis factū deo est acceptū: q̄ nec debet p̄
 eis fieri. Itē suffragia facta p̄ b̄is: q̄ s̄c̄
 in termino nō augēt gl̄iam: q̄ cū dānati
 s̄c̄ sint in termino nō minuūt eis penā.
 Itē nō minuit de culpa nec d̄ pena: q̄ tā
 te culpe debet tāta pena: s̄ dānatoz cul/
 pa nō p̄t̄ minuti: q̄ tē. Dānebit i ḡis dā/
 natus in suo furoze sue ira z alijs penis
 sine diminutiōe. Tertio irascētur de

Tertia pena corporalis

monibz qui eos temptauerūt: z in multis
partibus cadere fecerūt: ita q̄ erit eis maxi-
mus dolor illos videre: sicut multa pena
est irato videre inimicū suū: z maxime q̄
eū maxima bona perdere procurasset. Sed
hoc multi querūt an deus debuerit face-
re hoīem expugnabilem sicut q̄rit Bona.
di. xxiij. z. ij. q. i. vbi dicit. **D**e ad excitādū
deuotionē in mente fidelium z cōpescendā
rabie in ore blasphemantium: z deū in suis
opibus inculpandū q̄duplex pot̄ assig-
nari ratio q̄re deus talem fecit hoīem vt
possit ab aduersario expugnari. Prima
est manifestatio diuine potētie: voluit em̄
deus ostēdere homini q̄ sicut sine eo fa-
ctus non fuerat: ita nec sine ipso p̄sistere
nō poterat. Ut igit̄ homo nosset q̄ diui-
nū posse nō solūmō est oīs potētie creati-
uū: sed etiā oīs potētie cōseruatiuū: et q̄
ipm̄ solū est qd̄ nō pot̄ deficere: nec expu-
gnari: ideo placuit sibi creaturā rationa-
le facere verūbilem z expugnabilem: nec ip-
sam p̄firmare quousq̄ experimēto disce-
ret q̄ ipse solus est in quo nō cadit non posse
Sed est manifestatio diuine sapie maioris
em̄ sapie onūm est scire ordiāre bona cū
malū z elicere ex malō bona q̄ ordiāre so-
lis: bona cū bonis: z iō cū nō deceret deū
mala facere debuit talē facere creaturā
z possit in opando deficere: z malū com-
mittere: vt deus mala illa ordinādo suā
sapiam manifestaret. Tertia ratio sumi-
tur ex manifestatiōe diuine misericōdie q̄ po-
tissime manifestata est eū vnigenitū suū
tradidit ad liberationē serui. Quarta rō
sumit̄ ex manifestatiōe diuine iusticie q̄
potissime manifestat̄ in hoc q̄ deus retri-
buit vniciq̄ s̄m̄ opa sua p̄cipue in eter-
na punitiōe maloz. Nec autē retributio
z punitio et etiā p̄fata misericōdie liberatio
nō esset nisi deus creaturā rōnāle et p̄ci-
pue hoīem in statu veritabilis fecisset
z ita potēte ipugnari z expugnari. Et
cū dicit Dionys. q̄ optimi est optima ad-
ducere. Dicendū q̄ nō intelligit absolu-
te: sed in ordine: z ex hoc nō seq̄t̄ q̄ nō ha-
buerit in opt. mo fieri simpliciter: sed in statu
in quo optime seruari cōueniunt: sicut ordo

z pulchritudo et sic factus est cū p̄ducer̄
fuit in statu veritabilis vt ordinato p̄-
cessu pueniret a merito ad p̄mū ab im-
p̄fecto ad p̄fectū: ab inferiori ad sup̄mū
hec ille. Et idē di. xxi. q. i. eisdē. ij. inq̄.
Abolus vidēs hoīem in statu i quo po-
tēte seruari sub diabolica p̄tate: z i quo
potēte ascendere ad sup̄nā felicitatē ex q̄
ip̄e ceciderat ex sup̄bia morus est z ex in-
uidia ad ipm̄ temptandū: ex sup̄bia nā-
q̄ vt ipm̄ sibi subijceret: ex inuidia p̄o vt
ipm̄ a sup̄na felicitate impediret: z sup̄-
bia fuit sicut mouēs p̄mū: inuidia p̄o sicut
mouēs p̄mū. Esto em̄ q̄ nō posset
diuinitus sup̄ hoīem acquirere ad huc studu-
isset ipm̄ a paradisi gaudijs impedire. Et
iō scriptura dicit: q̄ eius expugnator dia-
bolus ad temptandū hoīez ex inuidia mo-
tus est. Sap. ij. Inuidia diaboli mors in-
trauit in orbē terrarū. hec Bona. Et ad
huc nūc ex ipa inuidia nos temptat tanq̄
aduersarius in via salutis: iō nō mirū si
dānati irascunt̄ cōtra istū aduersariū z su-
os cōplices z socios. Hoc tñ vocabulū
temptare hēt multas acceptiōnes sicut dē
eū illi qui significatiōes vocabulū stu-
diose rimati sunt. Et inuolumus eius p̄-
cipuā significatiōē accipere: temptare p̄ba-
re est: vñ temptatio dicit̄ pot̄ qd̄ tactū q̄ il-
lud qd̄ tangit̄ p̄bat̄: sicut cecus dicit̄ rem-
ptare qm̄ suo tactu vult aliquā certitudi-
nē habere de aliq̄ re quam tangit: p̄ hūc
modū in sp̄ualibz temptatio dicit̄ quidā ta-
ctus ad p̄bandū ordinat̄. Hoc autē pot̄
esse q̄dupliciter. Aut qz ille q̄ pulsat in-
tendit p̄bare z approbare siue p̄batū on-
dere: z hoc modo temptat deus s̄m̄ qd̄ d̄
Sap. ij. Deus temptauit illos et inuenit
illos dignos se. Aut ille q̄ pulsat in tēdie
p̄bare z reprobare siue reprobatū facere
z sic temptat diabolus s̄m̄ qd̄ dicit̄ Act. v.
Cur temptauit sathanas cor tuū mentiri
spiritui sctō. Aut qz ille q̄ pulsat intendit
solū p̄bare et experimētū sumere de seo q̄
est in hoīe z sic temptat homo cautus: z de
hac temptatiōe dicit̄. Eccl. xxi. Ex mul-
tis loquēs temptabit te: subridēs interro-
gabit te de absconditis tuis. Aut qz z h

erit rancor iracundie

pulsans nihil intendat ad eius tñ pulsa-
 tionē sequit̄ approbatio siue reprobatio
 hoīs z sic tēptat caro vel carnis cōcupi-
 scētia de q̄ Jacobi. i. Unusq̄sq; temptat̄
 s̄ cōcupiscētia sua abstractus z illectus.
 A carne em̄ siue a carnis cōcupiscētia ho-
 mo pulsaf̄ z q̄si tangit̄ cui tactui siue pul-
 sationi si cōsentiat. pbat̄ z reprobat̄. si ve-
 ro dissentiat. pbat̄ z approbat̄. z sic etiā. p-
 prie carnis cōpulsio tēptatio dici pōt. di-
 cit̄ idem dō. 1. cor. q̄. ij. v. xi. Q̄ cum dici-
 mus temptacionē esse. carne vel ab ho-
 ste hoc dupliciter pōt̄ intelligi. Aut sit si-
 cut a mouēte p̄mo: aut sicut a mouēte. p̄-
 ximo z immediato. Si sicut a mouēte p̄-
 ximo sic tēptatio carnis nunq̄ pōt̄ esse abs-
 q̄ tēptatione hostis: qz oīs carnis tēpra-
 tio est ex eius corrupcione q̄ ortū habuit
 a prima hostis tēptatione. Tēptatio tñ
 hostis pōt̄ esse absq̄ tēptatiōe carnis
 tūc pōssime qñ is tēptat̄ in quo nō est
 corruptio sicut fuit in adam z in xp̄o. vel
 qñ ex illa tēptatiōe nulla incurratio orit̄
 Qñ vero tēptatio hostis ad pctm̄ p̄ra-
 bit̄ cū nullū peccatū sit in nobis qd̄ non
 habeat̄ ortū ex cōcupiscētia aliq̄. sic tem-
 ptatio diaboli a tēptatione carnis nō po-
 rest̄ separari. Vñ glo. Iere. super illud ps̄.
 Diuerse a malo zē. Via mala ab instin-
 ctu diaboli pcedūt. sicut bona ab instin-
 ctu dei: dicit̄ tñ q̄ illud: oīa mala zē: de-
 bet̄ intelligi sicut a mouēte p̄ximo: nō si-
 cut a mouēte p̄ximo: nā absente diabolo
 pctm̄ pōt̄ esse a libero arbitrio: vel a volū-
 tate p̄p̄ta: vel a trabēte carnis cōcupi scē-
 tia: z ita nō est p̄ncipiū immediatū respec-
 tu cuiuslibet peccati. Et hoc pulchre oñ-
 dit̄ scūs Tho. i. p̄re. q. cxiij. ar. ij. Sed
 qz ante pctm̄ eius nō fuit aliud z ipm̄ fu-
 it̄ initū illius peccati originalis ex quo
 est inclinatio ad oē malū dicit̄ initū oīs
 mali: dicit̄ idē Bona. q. sequenti de diffi-
 cultate tēptationū carnis z hostis q̄ re-
 sistere tēptatiōi hostis vel carnis pōt̄ du-
 pliciter intelligi: aut respectu eiusdē pec-
 cati: aut respectu alterius z alterius. Si
 respectu eiusdē pcti: vtpote pcti carnalis
 ad qd̄ instigat̄ caro z instigat̄ diabolus

tūc temptatio carnis est difficilior. p̄ter
 p̄iunctionē carnis ad spiritū ob quā ma-
 gis aiā incuruat. Si autē respectu di-
 uersoz pctoz vtpote tēptatio carnis in-
 telligat̄ respectu carnaliū: z tentatio de-
 monis respectu pctoz p̄malū: sic se ha-
 bent vt excedētia z excessa. Quidē enim
 hoies s̄. I magis p̄ni sunt ad pctā car-
 nalia vt ad luxuriā q̄ ad superbiā quibz
 difficilior est resistere tēptationi carnis
 q̄ tēptationi hostis. Quidā sunt q̄ sunt
 p̄iores ad pctā sp̄alia q̄ ad carnalia
 vtpote illi q̄ magis desiderant honores
 q̄ voluptates: z his difficilior est resistere
 tēptatiōi hostis q̄ tēptatiōi carnis.
 Si quis autē sit indiferēs ad vtrūq; z eq̄
 liter p̄nius q̄ tñ est de se: ei quodāmo tem-
 ptatio carnis est difficilior. p̄ter maiore
 z magis intrinsecā z p̄tinuā adherētiā:
 difficilior pō est tēptatio hostis p̄ter bo-
 ni p̄missi apperentiā: z p̄ter latentioz
 instigātis fallaciā. Sicut em̄ Bre. in mo-
 ralibz ostēdit̄: hostis antiquus mu. que
 sunt victa s̄m veritatē palliat sub specie
 virtutū. Si autē q̄rat̄ q̄ istarū magis ex-
 cedat alterā. Dicendū q̄ qz oīs caro cor-
 rumpit viāz suā ex maiori p̄te: carnales
 sunt qui desiderū carnis insequunt̄: t̄do
 difficilior est resistere tēptationi carnis
 q̄ hostis. Et licet fortior sit hostis z astu-
 tior z occultior nō tñ p̄mittit̄ tēptare s̄m
 totā suā potentā z astutiā: imo rep̄mittit̄
 tur p̄tate diuina: licet etiā caro sit in n̄ra
 p̄tate s̄m ordinē nature: tñ p̄ter p̄uersi-
 tatē cōcupiscētie in multis regnat̄ ancilla
 z seruit̄ dñā: z nimis amor carnis facit̄
 ventrē deū esse hoīs. Hec Bona. q̄ appo-
 sui ad noticiā tēptatiōis ipius aduersa-
 riū generis hūani cui qz hic dānati nō re-
 stiterūt ipm̄ cuz ira grādi inspicit̄ in in-
 seruo p̄petuo. Quarto irati erūt: p̄tra eos
 quos nūc dicūt amicos q̄ erūt eis cā dā-
 natōis sicut dicit̄ est p̄us in penis corpa
 libz: vñ ipi dānati ex talibz patient̄ corpa
 liter z sp̄aliter: z ita ex ipis affligent̄ in
 corpe et in aiā et plus in aiā q̄ in corpe.
 Sed q̄rit̄ vtrū dānati irascunt̄ p̄tra eos
 q̄s nunq̄ viderūt: aut q̄ nunq̄ fuerunt

Quarta pena spiritualis

eis occasio peccandi. Dicendum est q̄ sic q̄ oēs damnati sibi inuicē nocebūt: et in ardore vt dicitur est pus et in clamore: et in pondere et in multis alijs: et ideo sibi inuicē irascunt et maledicēt. **¶** Q̄ iniq̄ loci etas et pueria. Et talis pena debet eis q̄ nō irascunt per debitā correctionē et punitiōnē filioꝝ et filiarū: seruoꝝ et ancillarū: aut alioꝝ sibi subditoꝝ q̄bus acciderit: sicut hely de quo dicitur. i. Reg. ij. Hely aut erat senex et audiuit oia q̄ faciebāt filij sui vniuerso israeli: et quō dormiebant euz mulieribꝫ: et dixit eis. Quare facitis res huiuscemodi q̄s ego audio res pessimas ab oī p̄plo. Nolite filij mei. Nō em̄ est bona fama quā ego audio vt trāsgredī faciatis p̄plm̄ dñi. Et nō audierūt vocem patris sui. Et sequit. c. iij. vbi loquit dñs samuēli de se ip̄o hely dices. Predixi em̄ q̄ iudicaturus essem domuz ieius in eternū p̄pter iniquitatē: eo q̄ nouerat in digne agere filios suos et non corripuit eos. Et sequit. ca. iij. **¶** Cū cōmissuz eēt bellū inter p̄plm̄ dei: et philisteos: ceciderūt de israel. xxx milia peduū: et arca dei capta est: duo quoq̄ filij hely mortui sūt ofni et phinees. Luncq̄ nunciatū esset hely et nunciuz nominasset arcā dei cecidit de sella retroꝝum et fractis ceruicibꝫ mortuus est. Hic patet quomō deus punit patres et matres p̄pter peccata filioꝝ cōtra quos nolūt irasci: irascuntur et punit endo: sicut dicit ip̄is. Quare fecisti hoc fili mi. Et si ab alijs verbis moneant eos in peccis suis defendere nitunt. Et q̄z nolunt hec virtuose irasci: irascuntur cōtra eos et filij cōtra patres: et subditi contra dños et alios q̄ debuerunt eos docere: corripere et punitre. **¶** Q̄ grauis societates ad cogitandū: et grauior ad videndū: s̄ grauisissima ad experiendū. Cogitet q̄ poterit q̄ta sit hec pena in tam rabido in p̄petuus p̄manere. Sicut igit̄ p̄cepit dñs hely vt irasceret cōtra pctā filioꝝ: ita vult q̄ vnusq̄sq̄ irascat p̄ punitiōnē debitam cōtra pctā et sui et p̄mi: qd̄ si nō fecerint aut p̄pheta que sequit denunciando sc̄z. **Conuertant̄ in infernū.**

Quarta pena spiri

q̄ tualis est tumor supbie vbi sc̄i endū s̄m̄. Bon. di. l. q. i. q̄ q̄rit vt̄rū damnati velint se peccare? Dico: dū inq̄: q̄ mala voluntas dicit duplicif sc̄z actus et habitus. Dico ergo q̄ tumor seruilis dānatis nō aufert habitū male volūtatis: s̄ aufert actū. Iste em̄ nō vult luxuriari: q̄ timet puniri: de ipsa volūta te tamē non aufert habitū qd̄ patet: q̄ si separaret impunitas vellet vt̄q̄ luxuriari. Sic intelligendū in dānatis quoloꝝ penalis aufert ab ip̄oꝝ volūta te actū volendi peccare: q̄ reuera dānati nō appetunt luxuriari nec dñari p̄pter penas q̄s ex illis actibꝫ sentiūt se incurri isse: habent tñ habitū volūtatis male per quē appetēt peccare si nō crederēt ex hoc puniri. Si ergo q̄ras vt̄rū dānati velint se peccare? Dico q̄ nolūt: nō p̄ter hoc q̄ pctm̄ eis displiceat: q̄ iniustus: sed q̄ eis displiceat pena iusta: et iō habēt malā volūta te hoc nolēdo: et ideo viuūt adhuc in eis voluntas peccandi: licz dolore penarū impediat̄ ne exeat in actū suū: habebunt tñ male quā inordinatiōnē actualē voluntatis q̄ erit versa in penā: sicut beatis bona voluntas in gloriā: vñ sicut isti non merent̄ amplius bona volūta te: nec illi demerent̄ mala: et hoc dicit Aug. et habet in lra sc̄z maḡi sententiarū: hec Bon. dicit in li. de timore. **¶** Dānati inq̄r abūf a pessimis voluptatibꝫ in eis duratibꝫ. Probabile est em̄ q̄ remanebūt in eis: odiū: iracūdia: supbia: et alie male volūtates: licz forte q̄stū ad actū errorioꝝ et aliq̄s nos nō p̄deat̄ in effectū. Eze. xxxij. Descenderūt ad infernū cū armis suis: et posuerūt gladios suos sub capibꝫ suis: et fuerūt iniquitates eoꝝ in ossibꝫ eoꝝ. **¶** Blo. Lum̄ alijs deo et ecclie rebellibꝫ. Hec autē sunt q̄ nō sinūt q̄scere. Exēplū de mari qd̄ a cā in trinseca sp̄ est in q̄tū. **¶** Isa. lvij. Impij autē q̄si mare feruēs qd̄ q̄scere nō pōt. **¶** Supbia igit̄ in dānatis maxie videbit̄ in quoz **¶** Primo ip̄m displicebit dñum creatoris. **¶** Secōdo eis nō placebit iusticia redēptōꝝ.

est tumor superbie

Tertio sp̄ d̄siderabūt adimplere volūtātē
 Quarto et ipug nabūt p̄ritē z bonitatē.
 Quarto ip̄is displicebit d̄nūm creatoris
 hec erit maxima sup̄bia vt eis displiceat
 deū esse d̄m vniuersalē oim̄ creaturariū
 imo nollēt sibi subijci: z tū ab eo h̄nt eē z
 viuere: ab eoq̄ receperunt valde multa
 bona q̄b̄ abusi sūt. Quia igit̄ vellēt abij
 cere h̄ndi d̄nūm qd̄ nūq̄ poterūt s̄ erit
 eis maxima pena. Videm̄ em̄ q̄ vuz aliq̄
 sunt sub aliq̄ d̄no vel plato z maxie si eos
 molester: puniat z corrigat p̄ra ip̄oz vo
 luntatē: multū eis displicet. Et hec pena
 debet illis q̄ hic nūq̄ p̄e p̄māserūt sub
 ei⁹ d̄no p̄ceptis eius obediedo: s̄ fuerūt
 sub d̄no diaboli: z iō cui⁹ fuerūt serui ab
 eo p̄miabūt z cū societate d̄ni sui p̄petuo
 manebūt. **Q**uā quō p̄nt se dicere s̄ do
 minio dei q̄ eius repugnat volūtati: nec
 curat scire quid eius p̄cepta aut mādauit.
 Quō igit̄ dicūt deū d̄m suū cui nolunt
 obedire: de q̄b̄ dicit ad 2 Petr. i. Inq̄na
 te sunt eoz mēs z p̄sciētia p̄sentē se nos
 se deū: factis aut̄ negāt cū sint obhoiatiz
 incredibiles: z ad oē opus bonū reprobi
 Tales sūt plures similes illi de quo Be
 da in gestis angloz. Noni inq̄ p̄uersuz
 solo noie: sed morib̄ p̄uersum qui cū cor
 riperet nō emēdabat: sed qz seruus erat
 optim⁹ p̄pter necessitatē officij tollerabat
 infirmitatē tādē iurrēs vocat̄ s̄rib̄ dixit
 infernū sibi eē ap̄tū: z nō lōge a iuda z pula
 to z caypha locū sibi paratū. Eū aut̄ frēs
 puocaret eū ad p̄niaz dixit se nō posse pe
 nitere cū p̄ra eū tā eēt datū iudiciū z sic
 miser mortu⁹ est. Sic plures sūt p̄piani
 solo noie: s̄ morib̄ p̄uersi dei negatores
 piuri: mēdaces: luxuriosi: gulosi: z sic de
 alijs q̄ nūq̄ emēdant: s̄ p̄leuerāt vsq̄ ad
 mortē. **T**imor q̄ talib̄ sit loc⁹ patus cū
 iuda z p̄ lato in inferno. Et si aliq̄ videāt
 penitere nescio virū sit sufficiens p̄nia ad
 salutē: qz inq̄ Aug. s̄ mone de inocētib̄:
 hac aī aduersiōe p̄nitit̄ p̄ctōz vt mortēs
 oblitiscat sui q̄ dū viuere oblit⁹ ē dei. Et
 p̄e magna ē dubitatio an talis expectās
 vsq̄ ad mortē sit p̄e suus volūtari⁹ dei.
Circa hāc materiā doctor̄ s̄rib̄ di. xxiiij.

q. q̄ q̄rit vtrū p̄nia in extremis valeat ad
 salutē ponit duas p̄clusionēs. Prima est
 p̄nia vera siue interior: sola: siue exterior
 supple cū interiori susceptiōe sacri p̄nie.
 sufficit ad salutē p̄cti in extremis. Secda
 est ista q̄ scz p̄nia q̄ videt̄ h̄ri in extremis
 vir est vera p̄nia sufficiens ad salutē: qz
 difficile est tūc h̄re verā p̄niam. Prima
 p̄clusio patet p̄ auctoritatē Aug. z ponit̄
 in s̄ra mḡfi: qm̄ de⁹ sp̄ potēs est z etiā in
 morte pot̄ viuare q̄bus placēt. Eū q̄ op̄
 sit nō hois: s̄ dei p̄a p̄nia ispirare eā pot̄
 q̄nāq̄ vult sua misericōdia. Secda p̄ rōnē: qz
 siue sola p̄nia intertoz p̄ modū meriti: de
 cōgruo disponat ad iustificationem siue
 sacri p̄nie op̄oz p̄ modū sacri ad eādē sit
 ab aliq̄ in extremis h̄eāt hec vel illa ha
 ber̄ eadē rō p̄ceptiōis gr̄e q̄ z in alio penit
 tēteiz p̄ p̄ns gr̄a p̄cipiet z sic sal⁹. Secda
 p̄clusio patet p̄mo: qz tūc ip̄edit vsus libe
 re rōnis z volūtatis ex dolore vel timore
 inherētib̄. **M**axim⁹ aut̄ dolor in p̄te sen
 situa vel maxim⁹ timor z vtrazq̄ passio
 vehemēs nata est impedire liberū vsum
 intellect⁹ z volūtatis: qz s̄m Aug. li. lxxx
 ij. q. xxxviiij. Passiones causare a tristib̄
 plus mouēt q̄ passioēs cāte a delectabi
 libus. Passio aut̄ delectatiōis vehemēs
 q̄nq̄ impedit totaliter vel fere vsum rō
 nis vt in li. de ci. dei dicit̄. **H**ec⁹ aut̄ disp̄l
 cētie de p̄ctō ad hoc vt sit sufficiens ad ve
 rā p̄niaz siue intrinsecā solā siue ad dignā
 susceptiōnē sacri inq̄rit liberū vsū rōnis
 z volūtatis. Si dicas q̄ dolor z timor q̄
 inest nū totaliter impedit intellectū z vo
 luntatē p̄cedo: s̄ multū ip̄edit z p̄ p̄ns z
 imp̄fect⁹ vsus intellect⁹ z volūtatis tūc pot̄
 haberi q̄ vir sufficit ad displicētā suffici
 entē z req̄sītā ad verā p̄niam. **H**ac rōnē
 tāgit mḡfi. ij. c. di. xx. Et est ad hoc Au
 go li. ij. p̄te. lxxij. ca. v. Licet ergo difficile
 sit vt tūc sit vera p̄nia q̄nā tā sera venit: q̄n
 cruciat⁹ mēbra ligat: z dolor sensū opp
 mit vt vir hō aliqd̄ cogitare valeat: meli
 or est tūc sera q̄ nulla. P̄nia em̄ si in extre
 mo vite byatu aduenit sanat et liberat.
 Secda rō doctor̄ s̄rib̄. Ad h̄y rōnē si p̄lia
 sit ordiata oportet vt sit debite circūscriptio.

Quarta pena spiritualis

nata: et maxime circumstantia finis et pñci
pñ actui: vt. s. voluntaria et ppter deū: sed
difficile est tūc hñe actū sic circumstantiona
tū: cum qz qui vsqz tunc fuit impenitens
nō videt tūc extorquere a seipso discipli
nā nouā nisi timore pene iminētis. Pre
sumit enī qz si remor' esset a pena: sicut p
us nō extorqueret a seipso talē disciplinā
sicut nec pñs tum qz saltē aliqd simplici
ter inuolūtariū videt causa ist' discipline:
nam illa pñnqua expectatio mortis vi
det causa ist' discipline. Illa autē est in
uolūtaria: sed qd nō fit nisi ex suppositōe
cuiusdā volūt' nō est simplr volūtariū: si
cut non oīno volūtarie pñcit qd merces
in mare si nō pñcit nisi ex suppositōe pi
clitatis quā nōlet. Saltē qd nō est ni
sifit volūtariū nō est multū acceptū aliq:
nec multūz videt ppter eius amorē fieri.
Hanc rōnē tangit Aug. et allegat mgf
in lra di. Quē q' sero penitet oportet non
solū timere iudicem: sed diligere: qz sine
charitate nemo pōt salu' eē. Non g' time
at tñ penā q' penitet sed anxiet' p gñā: q'
cōuersio si p'igerit: etiā in fine alicui de
sperādū nō est de eius remissōe. Tertia
rō doctoris subtilis: habitus malus vsqz
tūc cōtinuat' multū retrahit ab actu pe
nitētie. Et hñc rōnē tāgit Aug. et mgf in
lra di. p'dicte. S; qm' vix aut raro ē tā iu
sta puerisio timēdū ē de penitētie sero ma
xime cū s' h' qd illicite dilexit sunt pñtes
et vxor et mūdus ad se vocet. Multos so
let pñia serotina decipere: sed qm' deus po
rens est sp' de sic penitētie sero nō est de spe
randū: vñ subdit Scot' ibidē. Intellige
in qd hec delectabilia eē pñcia: vel in se v'
in fantasia et v' ebemētia habitus p'ri
uati multū inclināt ad inordinate ama
ta. et p' pñs magnaz facit difficultatē ad
hñdā magnā displicētā de pctis. Quar
ta qñ aliq's est min' dñs sui ac' tāto re
quirit intēssor displicētā ad h': vt sit suf
ficiēs dispositio ad delerēdem culpā. Iste
autē est minus dñs: qz nullo mō dñs ac'
exterioris ad peccādū. q' s'm strictā iustī
ciā requirit intēssor motus displicētē ad

iustificatiōē ist' q' ad iustificatiōē sa
ni cū vix possit hñe eque intēssor. Et hñc
rōnē tāgit Aug' et mgf in lra di. Age
pñiam dum san' es: si sic agis dico tibi q'
secur' es: qz pñiaz egisti eo tpe q' peccare
potuisti. Dixit a gere pñiaz qñ iam pec
care nō potes pctā te dimiserūt: non tu il
la. Et sequit' in doc. Admīn' nō tu ita li
bere dimittis: sicut ille sanus: et ideo q' tū
deficit in te de libertate tācū s'm rigore re
quiret a te mor' intēssor quē nō v' vix po
teris hñe. Et ideo dicit Aug. q' magnum
est cui deus tunc inspirat si qd est: veram
pñiaz: qz vix ait doc. vel nō est aliq's qui
hñat dispositōē de p'gruo: vt sibi i' spiret
Et istis sequunt' duo correlaria. Vñ q'
sano p'suadēdū est vt sanus peniteat in
cutiedō sibi timorē q' piculosuz sit expe
ctare serotinā pñiam ppter rōnes p'edi
ctas. Aliud correlariū q' infirmo iaz ad
articulū istū deducto suadēdū est: vt s'm
possibilitatē suā laboret ad pñiam ordi
natā: vt scz nō obstāte dolore vel timore
vtat rōne q' tū pōt: et nitat hñe displicen
tiam q' tū poterit habere: licet breuē.
Et ne in desperationē mittat extollēda
est dei misericōdia sibi pponēdo exemplū de
latrone illo: cuius fuit sera pñia: sed non
sera indulgētia. Dicit cōsequēter ad ar
ticulū certū q' oportet istuz aliqua pena
puniri p pctō: sed illa pena nō debet sibi
hoc iponi: qz nō hec illaz explere pōt: nec
debet sibi imponi q' tāto tpe sit in purga
torio: qz iste sacerdos nō hz auctoritates
infligēdi illā penā: sed pponenda est sibi
correspōdēs pctis tali mō. Si san' eēs
talis pñia eēt tibi imponēda si cōualue
ris studeas adimplere. sed nunc es i ma
nu dñi: cōfide de misericōdia eius: qz si pūni
at miscōiter puniet: vel in casu vbi nō pē
trabit mult' sermo: nō oportz aliquā pe
nam sibi specificare: sed tñ instruere eū
de iusticia dei misericōdis. h' doc. subti
lis. Nō igit' displiceat hic cuiqz agere pe
nitētiā: et se supponere p verā obedientiā
diuie volūtati: custodiēdo ei' mādāta: qz
he sunt vie penitētiā ad celū: vt dictū
est pluries. Humiliamini igitur sub pō

est tumor superbie

pena sua dei vt vos exaltet in tpe vult
 et ponis oem sollicitudinē p̄cientēs in
 eis ipsi est cura de vobis. i. Pet. v. No
 si oīē besternū expectare p̄pter pericu
 lum iam dictum. **Q** si supbe vixeritis
 deo v̄ro nō obediendo: z sic mortui fueri
 tis humiliabit vos in inferno p̄petuo cū
 demombz: qz qui se exaltat humiliabit: z
 ecōtra qui se hūiliat exaltabit Luc. xiiij.
 et. xvij. Et in ps. de pctōre dicit. In la
 queo suo humiliabit eū vnde nō poterit
 exire. Et tūc talis hūiliatio erit dānato
 maxima pena. Quid erit tōe supbis hu
 ius mūdi qui t̄m glīant in superbia sua.
 Terre multi talū subijciēt deo velint
 nolint in inferno z hoc erit eis māria pe
 na qz nō poterūt tale dominū euadere si
 cut multis subditis est pena qm̄ nō p̄nt
 euadere dñm sicut sunt serui in multiter
 ris. Sc̄a pena ex supbia dānatorū erit
 qz eis non placebit iusticia redēptoris: z
 bec erit maxima supbia tāto iudici z tā
 veraci z iusto nō iudicio ptentari. Sed
 q̄re eis displicebit? Terre qz stricissime
 de oibus pctis tam magnis q̄ paruis iu
 dicabit. Frequēt̄ in causis corā iudice
 tpali trahit hō in cām sup̄ vno vel duobz
 vel paucis articulis. In iudicio dei non
 sic: imo sup oibus pctis hic factis: z de
 oibus negligētis z bonis z malis opoz
 tebit in iudicio reddere rōnē. Eccl. vlti.
 Cūta que sūt adducet deus in iudiciū
 p̄ oīē errato sine bonū siue malū. Et in
 de est qz nō solū magna: sed etiā modica
 adducēt. **Q** iudiciū est p̄bū ociosum z de
 oī p̄bo ocioso qd locuti fuerint hoīes sup
 terrā reddēt rōnez in die iudicij **Matth.**
 xij. **Q**uinta est cogitatio z ipas scruta
 bif ad reddendū rōnē **Isa. lxxvi.** Ego aut̄
 opa eoz z cogitationes eoz vento vt cō
 gregē cū oibus gentibz. **Ho. q. d.** Jō ve
 mo ad iudiciū cū oibus gentibz vt iudi
 cem simul oīa opa eoz z cogitationes: z
 reddā eis oīa que merent. Et nō solum
 grādeua: sed etiā puerilia. nā **Prover. v.**
 dicit. Respicit dñs oēs vias hoīs et oēs
 gressus illius cōsiderat. Et ideo dicebat
Job. xij. Et cōsumere me vis pctis ado

lescencie mee: exemplū habemus in q̄to
 dialogo de puero quinq̄mni qui fuit dā
 natus. Et nō solū scrutabit scienter com
 mūta: sed etiā per errorem: vñ p̄ beta ait.
 Et ignorātia meas ne memineris. **Itē**
 nō solū manifeste mala sed etiā que vidē
 tur bona. Accidit em̄ fm̄ **Grego.** qz inter
 dū sorder in oculis iudicis qd fuit get in
 oculis auditoris: qz radix intentiōis cor
 rumpit qd apparet bonū: vt dare elemo
 synā p̄pter vanā gloriā: z tunc iudicabit
 de his in ps. Cum accepo tēpus ego iu
 sticias iudicabo. i. q̄ videbant iusta. **Itē**
 plū due mulieres litigabāt de quodā glo
 bo fili corā iudice et vtraqz asserēbat esse
 suū. **Iudex** aut̄ inq̄siuit ab vtraqz cū quo
 inceperit globū suū. dicit vna: eū carbo
 ne. **Alia** autē dicit cū panno albo. **Et** iu
 dex ait. Reuoluite globum z reddite illi
 cuius initū inueniet in eo. **Ita** p̄culdu
 bio iudicabunt opa qualia cūqz appare
 ant p̄tinere ad deū vel diabolum fm̄ inten
 tionis varietatē ab initio: z ideo timēdū
 est ypocritis **Matth. vi.** **Attēdite** ne iu
 v. f. c. b. vt vt. ab eis: qz tales tūc nō habe
 bunt mercedē. **Præterea** non solū de his
 que sunt: sed etiā de his que nō sūt: p̄por
 tet reddere rōnē. vñ **Matth. xxv.** **Tūc**
 dicet rex his qui a sinistris eius erāt **Di**
 scedite zc. **Esuriu.** em̄ z nō dedi. **mi. mā.**
 sicut pius dicitū est in p̄ma pena corpo
 rali. Et bec fuit vna de causis q̄re diues
 epulo nō inuenit guttā aque refrigeran
 tis: qz paup̄ lazarus de micis mēse eius
 habere nō potuit: p̄pter bec etiā p̄uentus
 est iudiciū sodomie ad p̄demnationē: qz
 egeno z pauperi nō porrigebāt manū. **Itē**
 dicit **Eze. xvi.** Ecce bec fuit iniquitas
 sororis tue sodomie supbia: saturitas pa
 nis z abundantia z ocū ipsius: z filiarum
 eius z manū egeno et paup̄i nō porrige
 bant: z eleuate sunt z fecerūt abdomina
 tiones coraz merz abstuli eas sicut vidē
 sti. **Est** autē credibile qz sicut querit ratio
 de his bonis que nō fecerūt: ita de alijs
 q̄ref z maxime ad que tenent homines.
 Sunt enī multa ad q̄ magis obligant
 q̄ ad dandū sua. **Itē** nō solū de bonis q̄

Quarta pena spiritualis

non sunt: imo de augmento bonorum si non sequatur bonis habitus. vii Lu. xix. in exemplum dicitur. Quare non vendisti pecuniam meam ad mercedem et ego veniens cum vobis exegissetis illam. Glo. Qui pecuniam verbi emit: a doctore credendo: necessesse est ut cum vobis soluat operando: vel de accepto verbi fenore vobis soluit qui ex eo quod audit etiam studet alia intelligere. Item non solum de augmento: sed de pietate augmentum si non inueniat: inde Matth. ix. Vis arbor que non facit fructum bonum excidetur: et in ignem mittetur. Hora quod dicit bonum: preterea oportebit rationem reddere de anima. Si enim rex commiserit filiam sibi similitudinem et specialiter dilectam quam intendit facere reginam in regimine alicuius proposito suo: et ille male custodisset eam quod dicitur quoniam repergeret de eius custodia rationem et tanto grauiorem questionem custodisset eam negligenter. Quid ergo faciet rex ceptus de illo cui filiam suam seorsum sibi similitudinem et specialiter dilectam commisit quam intendebat ad dignitatem reginam in celo sublimare: si male custodit: et ideo dicitur Deuter. iij. Custodi sollicito animam tuam. Felix erit qui poterit dicere in hora mortis. Dñe deus modo reddo tibi creatori animam meam. Item de corpore: ipsum quidem est castrum traditum homini a deo in custodia Berni. Bonum castrum custodit qui corpus suum custodit: sed sunt peccatores alii qui inimicis domini castrum illud exponunt. Ezech. xvi. Exposuisti fornicationem tuam omni transenti. i. corpus quod secundum apostolum fornicationi non debet: sed domino. Expositi fornicationem. i. delectationes illicitas que faciunt fornicari a domino omni transenti. i. cuiuslibet vitio quod dicitur esse in transitu: quia non durat eius voluptas vel demonibus qui transiunt per viam huius mundi insidiatos transiuntibus. Quid faciet talibus peccatoribus: constat quod perdat illos exemplo illoz agricoloz qui peccatorum qui seruus et filium occideres ad iudicium sunt peccatorum: preterea non solum de istis: sed etiam de primo: quod vnicuique mandauit deus de primo: sicut dicitur. Eccl. xvij. Exemplum de cayn cui dicit dominus Bess.

iii. Ubi est abel frater tuus. Item patet de filio: exemplum ad hoc. Reg. iij. ubi legitur: quod hely punitus est pro filijs suis. Item dominus pro subditis: exemplum ad hoc. Nu. xxv. Fornicatus est inquit textus populi cum filiabus moab et iratus dominus ait ad moysen: Tolle cunctos principes populi et suspede eos prora solem in patibulis ut auertat furor meus ab israel. Item magister pro discipulo non correcto: quod secundum salomonem Prover. xxij. Virga discipline fugat stultitiam in coram pueri colligat. Item plarus pro subditis. Eze. xxxij. Ecce ego requiram gregem meum de manu eorum et cessare eos faciam et vlcera non pascent gregem. Et ca. xxxij. Et tu fili hominis speculatore dedi te domui israel. Audiens ergo ex ore meo sermonem annunciamus tuis eis ex me. Si me dicente ad ipsum. Impe morte morieris non fueris locutus ut se custodiat impius a via sua ipse impius in iniquitate sua morietur sanguine aut eius de manu tua requiratur: si autem annunciat te ad ipsum ut a vijs suis conuertatur non fuerit querens a via sua ipse in iniquitate sua morietur: propterea tu animam tuam liberasti. Exemplum de iacob quod dicitur Bess. xxi. Quicquid furto pierat a me exiges. Et nota quod omnis superbia: aut est naturalis: ut patet ad filium: aut accidentalis: et hoc vel quo ad potestatem: ut principis: vel quo ad scientiam: magistri: vel quo ad ea que sunt ad bonitatem pertinentia: ut plati. Et sic patet quod plene requiritur de omnibus peccatis: preterea oportebit reddere rationem de bonis a deo receptis ipse enim dominus nihil dat de quo non velit habere rationem quod fecerit: ideo ille cui commisit: vult potius dicitur accommodare quam dare. Requirit ergo rationem de omni dato siue sit spirituale: ut sunt bona anime acquisita et infusa siue corporale: ut sunt fortitudo: agilitas: siue temporale: ut sunt diuitie: delectabilia: honores. Exemplum ad hoc Matth. xxv de quibus talentis et Lu. xix. de nobili qui tradidit. r. minas seruis suis de quibus oportuit reddere rationem. Item sicut vnum membrum vnius sensus seruit de officio sibi dato: ita et omnes debent ferre de gratijs sibi datis: seu bonis collatis alijs videlicet: verbi gratia.

est tumor superbie

potens in defendendo: diues in largiendo. iuriscōsulcus de cōsilio: medicus de medicaminibz: m̄gr̄ de sua sciētia: p̄dicator de p̄bo dei: z sic de alijs. i. De. iij. Unus quisqz sicut accepit gram in alterutruū lam administrātes sicut boni dispēsatores multiformis gratie dei. Quid autē iudicandū est de dispēdētibz qui recepta ad dispēdēdū sibi retinēt. Quō autem accidit inde qui recepta ad dandū egenis retinebat scitis: nā xp̄m vendidit z in fine laqueo se suspēdit. Q̄ tremenda z formidāda est illa ratio et cōputus de cātis bonis. Pauci vt credo sunt qui sciant hec oia: z ideo in die iudicij mirabilis: erūt stupefacti de ratione reddēda imo nec habebūt iudiciū dei sup his cōtractū. Rationē huius ponit Isa. v. c. Ubi dicit. Opus dñi nō respiciatis nec opera manū eius cōsideratis. p̄p̄erea captiuus ductus est ppl̄s meus: qz nō habuit scientiā: p̄p̄erea dilatauit infernus aiām suā z aperuit os suū absqz vllō termino. z descendēt fortes eius z ppl̄us eius z sublimēs glorioſiqz eius ad eaz z incuruabit homo z hūiliabit z oculi sublimiū deprimēt: et exaltabit dñs exercitū in iudicio z deus scūs scificabit in iusticia. Faciet ergo iudiciū iustū: sed videbit intus tū dñatqz admirātes quō reddīturi sūt rationē de hoc: imo dicētes illud iniustū: qz hic noluerūt habere hāz rerū noticiā. Quāta sit pena alicui p̄m̄ri vbi credit sibi nō fuisse factū iudiciū: iustū potestis imaginari. Ista est ergo vna pena in dānatis ex sup̄bia p̄cedens semp̄ in eis erit murmurātibz de deo: imo z ipm̄ maledicētibz: vt dicitur ē p̄us. Tertio s̄o sp̄ deliderabit facere p̄p̄riam volūtate: vñ sup̄bia siue sup̄bire dicit q̄ si sup̄ aliu ire. Quā igit quis facere suā vult volūtate et nō vult subijci diuinis sup̄bis dicit. q̄lis est ois peccans mortāliter: z talis erit in dānatis: sed erit misera volūtas eoz: qz m̄ta volunt q̄ nō poterūt adimplere: z hoc erit maxima pena: sicut videm qz pena est z tristitia his q̄ aliqd valde desiderāt et nō p̄nt illud adimplere. Q̄ tū vellēt li

berari a penis illis. Talis ergo eoz volūtas z pena erit in dānatis: qz hic noluerūt diuinā volūtate adimplere. Dat. v. P̄bo ois q̄ dicit mihi dñe dñe irabit in regnū ce. s. q. fa. vo. p. m. q. in celis est: ipse itra. infreg. celoz. Uñ apl̄s ad Ro. xij. Probe tis q̄ sit volūtas dei bona z b̄sp̄lēs z p̄fecta. Exemplū huius legit in itinēario clemētis: qz cū b̄to petro p̄dicāti qdā q̄stidā q̄stiones nociuas z inutilēs p̄poneret dixit ei. Tēpus breue est iudiciū: dei in causa agēdoz ageť nō q̄stionū: z iō ante oia gramus qd vel q̄liter nos agere oporteat vt vitā eternā p̄seq̄ mereamur: sicut fecit ille adoleſcēs z nobilif cui dicit dñs. Math. xix. Magister qd faciēdo vitam eternā habedo: z iesus dixit ei Si vis ad vitā ingredi serua mādata. Itē ber. cum semel interfuisset disputationi parisijs in scholis logicalibus z ipi disputassent de multis curiosē: ipse captata oportunitate fecit etiā argumentū z dixit eis: charissimi ecce p̄p̄ouit nobis oibus deus olim p̄cepta sua z assūmē modō trāsgressio nem: qz q̄s est qui ea nō trāsgrediat. Et sine dubio ex hoc cōcluder in fine mortē eternā. Ezech. ij. Scripte erant in eo. i. in lib̄o lamentationes z carmē z ve. lamentationes. i. p̄cepta ad vitā z que sunt nobis lamentū quia difficulter volumus adimplere: z carmen quo ad trāsgressiones que modo habent gaudiū: z ve quo ad eternā damnationē. Sic igit per adimplētiōē p̄p̄ie carnalis voluptatis incurrit damnationē eternā: ideo ait beatus Bern. Tolle p̄p̄riam volūtate z infernus non erit. Deseramus igitur p̄p̄riam volūtate vt sequamur volūtate dei: hoc est enī quod petimus in oratione s̄onica dicendo. Fiat volūtas tua sicut in celo z in terra. Unde Richar. de media villa lib. iij. dist. v. q. lxxiij. Principaliter exponens orationē dñicam dicit qz petitiō nūz respiciētū eo que sunt ad finē que dam sunt respecta boni: quedā respecta mali. Respectu boni due sunt: in p̄ma petiō meritū quo b̄titudinē mereamur qd p̄sistit in obediēdo diuinis mādatis. Uñ

Quinta pena spiritualis

Aug. ij. lib. de sermōe dñi in mōre. Euz
dicat fiat voluntas tua: recte intelligit obe
diat pceptis tuis: sicut in celo et in terra
id est sicut ab angelis: ita ab hoibus. Et
in epla ad pban. Eū dicimus fiat volun
tas tua zc. Nobis ab illo pcamur illam
obedientiā: vt sic a nobis fiat voluntas
eius quē ad modū fit in celestibus ab an
gelis hec Richar. Quia igit dānati non
dei volūtate fecerūt sed sua: ideo adhuc
in inferno illā superbā habebūt vrellēt
facere sūm ppiam voluntatē: z qz non po
terunt grauitē patiē. Quarta pena
ex superbia erit: qz impugnatū virtutē
z bonitatē. Erunt em̄ adeo obstinati z in
malicia obdurati qz oīa bona et oēs vir
tutes spernēt. Et eis quasi infirmis que
sancti viri diligūt displicebūt. Et his erit
magna pena recordatio z memoria vir
tutū. Et hec pena debet eis qui hic vire
runt indurati in peccatis: et qui spreuerē
bene agere: sed peccatū pctō addiderūt.
Scis qstuz displicet diuitibz paupertas
et gulosis abstinentia z ieiuniū: z luxurio
sis castitas: z supbis humilitas. Ita di
splicebit damnatis oīs virtus z bonitas
sicut z hic displicuit. Qz magn⁹ est nu
merus in hoc mūdo quibus virtutes di
splicēt. Et per hoc argumentū est qz ma
gnus erit numerus damnatorū quibus
virtutes erunt in nausēā: sicut videmus
qz multis infirmis carnes aut vinū sunt
in abhominatiōe. De talibus igit vir
tutes cōtemnentibus recte dicat. Couer
tantur in infernū zc.

Quinta pena spiri

q
tualis est liuor inuidie que est
in ipsis dānatis. Inuidia sūm
Aug. est odium felicitatis aliene vel sūm
Joh. damas. est tristitia de alienis bonis
Dicat em̄ inuidia a nō videndo qz nō po
test videre bona alioz. vñ inuidus cōpa
ratur febricitati cui etiam boni cibi sunt
cōtrarij: vñ sicut bonis mala cooperant
in bonuz ita inuidis bona cooperant in
malū. Scitis charissimi qzta pena est in
uidis huius mundi videre bona aliozuz

hec erit maxima pena ipsius dānatis qui
inuidebunt.

Primo diuine bonitati.

Secūdo angeloz puritati.

Tertio sanctoroz societati.

Quarto paruuloz pene lenitati.

Primo inuidebunt diuine bonitati vñ
inuidia z ira differūt in hoc: qz in pecca
to ire amor alieni mali ortuz videt habe
re a malo altertus. Ille em̄ qui irascit
cui: ideo vult ei malū: qz malū ab eo reci
pit: ita em̄ est appetitus vindicte. In pec
cato aut inuidie amor alieni mali ortum
habeta pzia malicia. Inuidus em̄ idō
vult malū alterius ne ille sibi pficiatur.

Unde peccatū inuidie in materia cōteat
cū peccato ire: sed finē recipit a pctō sup
bia. Hec in summa de vitijs in pncipio
de supbia. Ista ergo duo erūt in damna
tis scz ira vt dictū est prius: qz appetent
de deo vindictā si posset illam obtinere.

Etiā inuidebūt qz nollēt deuz sibi pfici
in superiore si posset per eozū velle fieri
vñ Bon. di. v. iij. q. iij. ait. Dicendū qz z
si in damnatis aliquo modo remittant
affectiones libidinose ppter penā rā ma
gnitudine in quā affectiones qz habēt an
nerā delectationē: ille tamē affectōes in
qzbus est penalitas vigorant. vñ z si cessz
actualiter affectus luxuriādi et dñandis
tamē intendit affectus sine furor impati
entie z liuor inuidie. Unde tunc ventibz
fremēt z tabescent. Et qm̄ vigebit in eis
odium et inuidia vehemētē tristabunt
z tabescent in gloria electoz dei: hec ille.
Et de hoc in secūda pena magis: magis
igit dolebit dānatis: qz deus eis superi
or dñs z iudex tam acriter punies pficit
tur: z ita quē noluerunt hic habere dñm
ita illic nollent habere iudicē. Qzta pe
na esse ppetuo in inuidia z dolore de taz
bono iudicē: hec pena debet illis qui sine
dilectione z charitate mortui sunt. Cha
ritas est virtus qua vnaqueqz res tantū
habet qzri habēda est. Cōsideremus igit
qzta bonitatis est deus qzta excellen
tie est sup oēm creaturā. Et sicut ei⁹ bo
nitate esse supercedentē bonitate oīs cre

est inuoz inuidie

etire cognoscim⁹. ita z amemus. In h
 erit charitas dei. videm⁹ eni q^d dum co/
 gnoscim⁹ aliquā rem excedere in bonita
 te excedente: z magis valētē. p^ramam⁹:
 etiā posito q^d talis bonitas nō videat fa/
 cere ad vilitatē n^ram: sicut qm̄ cognosci
 mus duos hoīes: z vnū illoz alio virtuo
 sioz illū plus amam⁹. *De charissimi q^s*
dubiter deuz esse melioz omni creatura.
Certe nullus sane mētis. Quare mag^s
ergo nō diligit omnis creatura: z maxi
me qz ad hoc incitat natura: p^rcipit scri
ptura: excitat cultura. Inicitat ergo natu
ra. Si naturaliter amat filius p^rem a q^d
habet partē corporis sui: q^dzto magis de
bet homo amare deū qui corpus eius z
aīam ex nihilo fecit. Aug^s. Amādu^s est
generator: sed p^rponēdu^s est creator. Ec
cle. viij. In tota aīa tua dilige eum qui te
fecit. z Bernⁱ. in sermonib⁹: Parum ne ti
bi inquit videt hoc: cogita qualē te fecit
Nepe fm̄ corpus egregiā creaturaz: fm̄
aīam magis imagine creatoris insignē.
rationē participē: b^eatitudinis eterne ca
pacem. Porro ambo coherere sibi fecit
artificio incōprehēsbili: sapiētia inuesti
gabili: nec ante p^rmeruit qui ante nō fuit
nec spes retributiōis: qm̄ bonoz nostroz
nō eget. Si quis diligētē attēdat q^dzū
beneficiū fuerit q^d corpus ei dedit Quot
eniz sunt mēbra in corpore: tot beneficia
magna inueniet: p^r quoz minimo mēbro
plus debet homo deū amare: qz multi
amant eum p^r cūctis beneficijs que ab eo
repperūt. Si quis amisisset oculū q^dzū
amaret eum qui illū sibi restitueret. Nec
minus amādu^s est qui eum ab initio de
dicit: z qui datū cōseruauit. cum multo ti
ens vtendo eo cōtra deuz eum amittere
meruit. Non minus amādu^s est qui dat
cappā qz qui inueteratā perditā restituit.
Et sicut de oculo: ita de alijs mēbris.
Sivero tantū amādu^s est qui dedit cor
pus: qz tum amādu^s est q^d dedit animaz
que in infinitū melioz est corpore. Si a
missiles vsūm rōnis q^dzū amares euz
qui tibi restitueret. Quantū ergo amā
du^s est q^d tibi rōnem ab initio dedit. Itē

si meruisses mortē siue separationē a se a
 corpore q^dzū amares eum q^d tibi remis
 teret. Quantū ergo amādu^s est ille qui
 mirabiliter corpus z aīaz cōiunxit. z hōe
 cōiunctionē tibi seruauit cum peccando
 meruisses multoties mortē. imo infernū
 Bernⁱ. Valde mihi oīno amādu^s est q^d
 quez sum: vino: sapio. Dignus plane est
 mortē q^d tibi dñe iesu recusat viuere. Et
 hoc facit q^d hoīem fecit ad imaginē z simi
 tudinem suā. Figura etiā quā habet cor
 pus humanū incitat ad amandū deum.
 Aug. in li. de disciplina xpiana. Veluaz
 deus p^rstratus in facie dedit passū querē
 tes de terra. te in duos pedes crexit tuaz
 facie sursum attēdere voluit nō discroz/
 det cor tuū a facie tua: nō habees faciem
 sursum z cor deoz sursum: ne mētiaz in do/
 mo discipline. Quid est sursum habere cor
 nisi dilige dñm deū tuuz. domus disci/
 pline est ecclia xpi. vt dicit Aug. in eodē
 libro. Gratia enī redēptiōis incitat siue
 mouet ad dei dilectionē. de qua. ij. Cor.
 vij. Scitis grām dñi nostri iesu xpi qm̄
 p^rpter vos egenus factus est cum eēt di
 ues vt illius inopia vos diuites essetis.
 Licet multū possit boīem incitare ad a/
 mandū deū q^d ipse eum fecit. multo tamē
 ampli⁹ debet eum incitare q^d ipse eum re
 fecit. vn̄ Bernⁱ in li. de diligendo deū Si
 totū me debeo p^r me facto: qd addā p^r me
 refacto z refecto p^r me facto. qd addā p^r me
 facile refect⁹ q^d fact⁹. Siqdē non solū de
 me: sed de oī quocūq^d qd factū est scriptuz
 est i ps. dixit z facta sunt. Ar vero q^d me
 tm̄ etiā semel dicēdo fecit in reficiēdo p^r
 fecto: z dixit multa z gessit mira: z p^ru/
 lit dura: nec tm̄ dura sed z idigna. Quid
 ergo retribuā dño: p^r oib⁹ q^d retribuit mi
 hi. Idem sup cātica. Sup oīa reddite te
 amabile mibi dñe iesu: calix quez bibisti
 opus redēptiōis n^re. Hoc oīno amozem
 n^ram facile deuocat totū sibi hoc in q^d est
 qd n^ram deuotionē z blādiuz allicit: et
 iusti⁹ exigit: z arti⁹ stringit z afficit vehe
 mētius. Vultū q^dpe laborauit saluatoz
 nec in oī mūdi fabrica tantū fatigatiōis
 actor assūp^sit. in dictis suis sustinuit cō/

Quinta pena spiritualis

tradictōes, in factis obseruatores, in tor-
mentis illulores: et in morte exprobrato-
res. Idem loquens de opere redēptionis.
Quid adhuc inq̄t dormitat tua affectio
imo non dormitat sed mortua est. si huic
nō rīderet bñficio. Et idem in sermonibz
Duri et indurati et obdurati filij adaz
q̄s nō emollit tanta benignitas: tāta s̄tā
ma: tā ingēs ardoz amozis: tā vehemēs
amator: qui p̄ vili bz sarcinulis tam p̄cio-
sas merces expēdit. Dōnati quare nō
cōsideratis hec oīa vt deū diligeretis et
tantas penas euaderetis. V̄iuētes ap-
ponite cor vestrū ad hec intelligenda: vt
deū sup̄ oīa diligatis: ne vos descendere
cum demonibz ad infernū cōtingat. hoc
est etiā p̄ceptū sacre scripture. rad h̄ ten-
dūt oēs p̄dicatōes n̄re vt a p̄ponatis cor
in dilectōe dei. Et hui⁹ amozis sunt. x. s̄t-
gna. Primū est cum aliq̄s libenter cogi-
tat de deo. Vbi em̄ est amor ibi ocul⁹. vñ
sup̄ illud Joh. xx. Dñe si tu sustulisti euz
dicito mihi vbi posuisti eū. dicit glo. Nō
dicit quē. qz h̄ in aio agere solet vis amo-
ris: vt quē semp cogitat nullū aliū igno-
rare credit. Sap. vi. Cogitare d̄ illa sen-
sus est cōsummat⁹: et loquit̄ de sapia in-
creata. Scdm̄ signū est cū aliq̄s est libē-
ter in domo dei. Lu. ij. De anna d̄: q̄ nō
discedebat de tēplo que meruit interesse
p̄ntationi dñi in tēplo. Et xp̄s cum esset
annoz. xij. inuentus est in tēplo. Luce. ij.
Qui matri sue et ioseph ait: Nesciebatz:
qz in his que p̄tis mei sūt oportet me cē.
Et sup̄ illud Mat. xxi. Intrauit iesus in
templū. dicit glo. Ingressus vrbē primo
templū adijt dans formā religiōis: vt q̄-
cungim⁹ primū domū orōnis si ibi est
adeam⁹. Criso. p̄tū erat boni filij v̄ve-
niens p̄mo ad domū curreret p̄tis. tu ar-
mitator xp̄i factus cū in aliquā ingres-
sus fueris ciuitatē: p̄mo añ oēm actū ad
ecc̄liam curras. Tertū signū est cū q̄s
de deo vel cū deo loquit̄. Hoc exēpluz in
magdalena que xp̄m dilexit multū. cui⁹
verba que habent in euāgelio vel de deo
vel cum deo fuerunt. Vñ habes Joh. xi.

Dñe: si fuisses hic frater meus nō fuisset
mortuus. Alia tria habes Joh. venulit.
Tulerūt inq̄t dñm meū et nescio v. p. est.
Et paulo post. Dñe: si tu sustulisti eū etc.
Et iterū venit maria magdalena annū-
cians discipulis. qz: vidi dñm. i. Pet. iij.
Si q̄s loquit̄ quasi s̄mones dei. Et sup̄
illud. Ro. vij. Quis nos sepabit a cha-
ritate xp̄i: dicit Criso. Hic amātiū mos
est vt amorē suū silentio tegere nequeat:
sed amicis et caris suis efferūt et pdūt: et
flāmas infra pectus suū cohibere nō pos-
sunt enarrāt frequētius: vt ipa assidua
re narrādī solatiū amozis sui capiāt: et re-
frigeria imēsi ardoz assumāt. Quartū
cum q̄s libēter deū audit: et audita ab eo
retinet memoriter. Lu. ij. Maria cōfer-
uabat oīa verba hec: q̄ ferēs in cor de suo
Eiusdē. x. Sedēs sec⁹ pedes dñi au. p.
illi⁹. Jo. xij. Qui hz mā. mea. et ser. ea: il-
le est q̄ diligit me. Quintū est euz q̄s dat
libēter p. deo. Luce. vi. Si dederit hō
oēm substantiā. p. dilectōe quasi nihil de-
spiciet eam. et Luce. vij. dicit dñs de mag-
dalena post bñficia eius enūerata dimi-
tunt ei pctā multa: qm̄ dilexit multuz. i.
Joh. ij. Qui habuerit substantiā mādī
hui⁹: et viderit frēm suū necessitatē h̄re: et
clauseric viscera sua ab eo: quō charitas
dei manet in eo. Sextū est cū q̄s libēter
p. deo patit̄. Eccl. ij. In igne p̄bat aurū et
argentū. hōies aut̄ receptibiles in camū
no humiliatiōis. Joh. xvij. Calicē quē
dedit mihi p̄: nō vis vt bibā illū. Greg.
in p̄ma parte moralis. Pena q̄ppe inter-
rogat si q̄erus quis veraciter amat. Se-
p̄mū est cum mādatis dei aliq̄s obedit
i. Joh. v. Hec est charitas dei: vt mādā-
ta eius custodiam⁹. Jrem. ij. Joh. i. Hec
est charitas dei: vt ambulē⁹ s̄m mādā-
ta eius. Jo. xij. Si q̄s diligit me ser. m.
ser. Sp̄aliter dicit suū. Jo. xvij. Hoc est
p̄ceptū meū vt diligat̄z inuicē. Et ma-
xime amor pauperū signū est diuini amo-
ris. Illi enim non amant p̄pter se sed p̄pter
deū Prouer. xix. A paup̄e aut̄ et h̄i quos
habuit separant̄. In eodē. Fratres hōies

est liuor inuidie

pauperis oderit eum: et amici, pcul recesserunt ab eo. Octauū signuz est cum qs amat que deo placent: et odit que deo displicēt. Ad p̄mū mouemur exemplo xp̄i **Matth. xij.** Quicūq; fecerit uolūtatē patris mei q̄ in celis est: ille meus frater et soror: et m̄r est. Ad sc̄dm exemplo dauid. Iniquos odio habuit. Item q̄ oderūt te dñe oderā: et sup inimicos tuos tabescebam. **Am̄b. in hexameron.** Quid nos dignū nostrō referim⁹ creatori. Cui⁹ cibo uescimur et dissimulam⁹ iniurias. Nonū est cum qs frigescit a sollicitudie et amore mūdi. **Greg.** Tanto frigescit a curis seculi q̄to surgit ardētius in amorē dei. Idem **Jacob** qui angelū tenuit vno mox pede claudicauit: qz q̄ vero amore sublimia respicit. iam in hunc mūdū duplicib; desiderijs incedere nescit. **Dectmū** signū est cum aliqs magnū honorē exhibet ministris dei. Nam sicut q̄ eos spernit xp̄m spernit. **Matth. x.** Sic qui eos honorat: deū honorat. **Ecc̄l. vij.** In omni uirtute tua dilige deū q̄ te fecit: et ministros eius ne derelinquas: honora deū et tota aia tua et honorifica sacerdotēs. Per ista igit. x. signa cōiecturari possumus aliquē diligere deū: qd̄ p̄cipit sc̄ptura. **Matth. xxij.** Diliges dñm deū tuū ex toto corde tuo etc. Erātat etiā cultura. i. visio clara: et fructus in p̄ia que nobis pmittunt ex tali dilectōe. i. **Corinth. ij.** Oculus non uidit: nec auris audiuit: nec in cor hoīs ascēdit: que p̄parauit deus his q̄ diligūt eum. **Esa. vero. lxij. dī.** A seculo nō audierūt: neq; aurib; p̄ceperūt: ocul⁹ nō uidit de⁹ abste que p̄parasti expectātib; te. **Jaco. i.** Brūs uir q̄ suffert temptationē: qm̄ cum p̄batus fuerit accipiet coronā uite quā reddet deus diligentib; se. **Dirū** est quō amor n̄ a deo euadere p̄t: qz si uenalis est: nullus deo carius emet. **Habit** enī p̄ illo regnū celorū. si est ad uandū: null⁹ dignior est eo q̄ deus cū ip̄e sit sūme bonus. **Un̄** nulli potius debuit dari q̄ ei. Si uero uolentia requirit nullus maiorē uolētia p̄ eo q̄ ip̄e. **Pent** enī cū gladio euaginato. **Aut** enī

cum amabilis: aut eterna morte interficetur. **In p̄s.** Nisi cōuersi fueritis ab amore. i. mūdi ad amorē dei. gladiū suuz uibrabit. Quot lingua bñficior suoz ap̄posuit: deus ad hūc ignē amoris accēdēdum in nobis qs possit narrare. **Ex** defectu igit hui⁹ amoris erūt hoīs dānati inuidētes et dolētes de tanta dei bonitate: cui⁹ recordatio erit eis maxima pena.

Sc̄do inuidebūt puritati angeloz. cogita qz si inuideāt deo qz inuidebūt toti eius curie. sicut qm̄ qs inuidet et dolet de p̄speritate alteri⁹: etiā inuidet et dolet de p̄speritate sue domus et familie. et est sibi magna pena uidere eius pulchrā et morigerata⁹ uxore: bonos filios et filias: et cetera que ad ip̄m p̄tinēt. Sic erit in dānatis respectu familie dei et suoz: de qua sunt bñssimi angeli. **Et** certe hec erit magna malicia et indurata iniquitas inuidere illis q̄ tot bñficia ip̄is dānatis cōtulerūt. **Et** hoc illis erit in penaz q̄ hic ipsi bñssimis angelis nullā reuerentiā fecerūt: sed coraz eis inuerecūde peccauerūt nullā deuotionē ad eos habuerūt eis re gratiādo de bñficijs cōcessis. **O** charissimi me cōsidera dignitatē tuā. de qua **Hier.** Magna est dignitas animaruz: ut unaqueq; habeat ab ortu natiuitatis in custodia sui angelū delegatū. et in p̄s. Angelis suis mādauit de re: ut custodiāt te in oib; uijs tuis. **vñ Bern.** loquēs de hoc uerbo. **Quantā** inq̄r debet tibi hoc p̄bū inferre reuerentiā: afferre deuotionē: conferre fiducia. **Reuerentiā** p̄pter p̄sentia: deuotionē p̄pter beniuolentiā: fiducia p̄pter custodia. **Itē** idem **Bern.** loquēs de illo p̄bo. **Esa. lxij.** Sup muros tuos hie rusalē constitui custodes. **Benignus** es inquit quoniā non es cōtentus nostrorū fragilitate muroz: sed ip̄s hominū custodibus angelicā custodia supponis. **Ad** idem p̄tinēt illud **Matth. xviij.** Videte ne cōtempnatis vnū ex his pusillis Angeli enī eoz in celis semper uidēt faciem patris mei qui in celis est. **Item** ad **Hebreos. i. caplo.** Nōne omēs sunt ad ministratiōi spiritus in ministeriū missi

Quinta pena spiritualis

ppter eos qui hereditate capiunt salutis.
 2 Lu. xvi. Factum est ut moreretur medicus
 2 por. ab angelis in sinu abrae. 2 multa
 beneficia alia nobis ab angelis pferunt. p
 ppter que debem? eos reuereri amare. et
 in deuotōe habere: 2 specialiter angeluz
 custodē nostrū ne ingrati apud deū 2 ip-
 sos angelos simus: ppter hmoi pctm 2 a-
 lia moralia multi danabunt. et tñ tales
 dānati ip̄s angelis 2 eoz glorie: 2 talis
 inuidia erit pena: sicut est pena inuido vi-
 dere bonū illius cui inuidet Tercio in-
 uidebit sc̄toꝝ societate. vñ querit Bona.
 di. v. ij. q. ij. Trū dānati mallent oēs
 dānatos esse: q̄ quosdā dānatos. quosdā
 bt̄s dicit: q̄ ideo ad faciendā suā ip̄ssī
 mā emulationē 2 odiū vellent nullos eē
 bt̄s: imo miseros. Et qz nec ip̄a ad bea-
 ritudinē possunt pringere: nec alios pos-
 sunt a statu beatitudinis ammouere Ideo
 tñ semetip̄s uehemēter tabescūt 2 cōfun-
 dunt. Locedendū ergo est q̄ generaliter
 loquendo mallent omes esse miseros q̄
 ip̄s existentib? miseris aliquos eē bea-
 tos. Et si obijctur de illo diuine qui nole-
 bat fratres dānari. dicendū q̄ q̄uis dā-
 nati in generali nollent videre bt̄s ali-
 quos: sed omes miseros: tñ qz specialius
 habent aliquoz amorē naturalē: 2 priua-
 tum: nollent illos dānari: alijs existentib?
 in statu glorie: qz si illi dānarent. adhuc
 tñ maneret emulatio 2 occasio tabescen-
 di si non sic esset de omnib?. Attñ nullos
 ita diligunt naturaliter. quin vellent eos
 esse dānatos. hoc pacto q̄ nulli essent bt̄
 vñ qz vident ipsos eleuatos: ex quoz cō-
 paratōe cōfundunt: 2 isti sunt beati: 2 qz
 hoc obtinere nō possunt: ideo non conse-
 quunt inde solatiū: sed habent inde ma-
 gnū supplicū. Hec ille: Nec tñ haberent
 minorē miserā si dānarentur. Et ponit
 exemplū idem doctor. Sicut inq̄t homo
 sanus in quo ē natura bene disposita ap-
 petit cibaria sibi cōuenientia. homo vero
 infirmus appetit ea que nocent: qz esti-
 mar. pdesse. sic beati tanq̄m mente sani ap-
 petit alioꝝ glorificationē que vere esset
 eis p̄ficua supple si placeret deo. Dānati

vero beatoꝝ dānationē quā estimāt sibi
 vitē 2 delectabile: sicut inuidus alteri
 subuersionē: attamē si eueniret nō ppter
 hoc miseria eoz deprecaret: imo succre-
 sceret. Dulca enī volūt impij 2 pctōres
 que si obtinerēt essent miseriorēs. Ad h
 firmā dū multū valet auaritas Aug.
 in. ij. c. vbi dicit: O ira: odii: 2 cecitas in
 dānatis excrecent. hec ille. O miseri dā-
 natio pena crudelis inuidie in deū: an-
 gelos. 2 sanctos. Vidisti ne aliquos in-
 uidos 2 dolentes de bono alterius: q̄ in-
 de murmurāt detrahūt 2 tabescunt siue
 deficiūt pre tristitia. Sic erunt damnati
 tristes de bonis predictoꝝ. O canes ra-
 bidi q̄ruz partemint ex hac inuidia. Lo-
 giter hanc penā qui potest. Ista pena q̄
 pe debet inuidis huius mūdi quoz ma-
 ximus est nūerus qui hic. primos nō dile-
 xerūt. Ubi notandū q̄ licet debeam? di-
 ligere deū vt dictū est: 2 nos 2 primū: tñ
 nō habemus speciale preceptū de amo-
 re nostro: eo q̄ amare deū sit amare seip-
 sum. Unde Aug. Ille solus nouit se di-
 ligere qui deū diligit. Si quidē ille se sa-
 tis diligit qui se dule agit: vt sumo et ve-
 ro fruatur bono. Idem cum illa dilectione
 quā deus imperat debeat homo dilige-
 re deū: seipm: 2 primū: nō tñ ex hoc tria
 precepta data sunt vt intelligat nullā esse
 se dilectionē qua quisqz diligit seipm nisi
 qua diligit deū. Ad amorem primū inci-
 tat nos amor quē videmus inter animalia
 irrationalia eiusdē speciei. Eccl. xij.
 Omne animal diligit sibi simile. Et post
 omnis caro ad similem sui cōiungit. Si lu-
 pus: 2 leo: 2 serpens nō exercēt illā feroci-
 tatē in animalia que sunt sue speciei quā ex-
 ercēt in alia. quid dicendū est de homie
 qui desecit in alium hoīem nisi q̄ feroci-
 or et crudelior est lupo leone et serpente.
 Etā ip̄a aqua que naturaliter habz pu-
 gnā cum igne: pacē habet cum alia aqua
 Secūdo incitat fraternitas naturalis q̄
 est inter hoīes. Aug. in lib. de doctrina
 christiana. Si putamus nō esse primos
 nisi qui eiusdē nascunt parentib?: adam 2
 euan incedamus: 2 om̄s fratres sumus.

est inuoz inuidie

Voluit deus vntū hoīem pmo forma-
re ex quo omēs pcederēt tanq̄ fratres
omnes hoīes se amaret. Non sic legim⁹
factū in angelis vel in animalib⁹. alijs dī
lectio est debitū naturale quo vn⁹ homo
est obligatus alteri a quo debito nullus
absoluit q̄tūcūq̄ ab eo soluat. Unde su-
per illud Ro. xij. Memini quicq̄ debea-
tis nisi vt inuicē diligat⁹. dicit glo. Aug.
Sola charitas est que etiā reddita sem-
per detinet debitōrē. Jus cōmune gene-
ris humani videt cōtineri in illis duob⁹
mādatis. qd̄ ab alio odens tibi fieri: vi-
de tu ne aliquē alteri facias. Th. iij. Et
Dact. vij. Quicūq̄ vultis vt faciāt vo-
bis hoīes: z vos eadē facite illis. Tertio
fraternitas spūalis: de qua Aug⁹. in lib.
de disciplina christiana. Omnes quidē
frēs fm̄ q̄ hoīes sumus q̄to magis fm̄
q̄ christiani sum⁹. Ad id q̄ homo es v-
nus pater fuit adam: vna mater fuit eua
ad id q̄ christiani: vnus pater est deus:
vna mater est ecclesia. Hec fraternitas spū-
to est melior fraternitate naturali: q̄ me-
liorem habet patrem deū. Dact. xij.
Patrē nolite vocare vobis super terras:
vnus est em̄ pater vester qui in celis est.
Quarto exemplo xpi q̄ tantū hoīem di-
lexit: vt p̄ eius redemptiōe mori voluit.
Hoc exemplo angeli: qui adeo amant
hoīem vt custodiāt eum in oib⁹ vj⁹ suis
Amādos est autē christianus: sicut chris-
tus amauit nos. s. amore gratuito: amo-
re recto: amore discreto: amore vehemētī:
amore fructuoso: amore p̄seuerātī. Om-
nis igit̄ amor talis deest a dānatis: z e-
runt in inuidia p̄petua z dolore z tristi-
tia de omnīū sanctorū saluatōe. Q̄ gra-
uis pena vbi mater inuidebit filio: z do-
lebit: de eius saluate: z fil⁹ de patre ma-
tre: sic q̄ velle ip̄os fecit dānari: vt dicitū
est. Quarto dānati inuidebūt paruuloz
pene leuitati. Isti erūt valde multi q̄ in
vteris matrū mortui sunt: aut ante bap-
tismū: aut tēpore circūcisionis ante circū-
cisionē: z breuiter quotquot mortui in
solo pctō originali dānabunt sic q̄ nunq̄
videbūt deū gloriificē: nō tñ patient penā

sensitiuā. Unde Aug⁹. in lib. de fide ad
Petrū ait: Firmissime tenez nullatenus
dubites: nō solū hoīes iam ratiōe vtē-
tes: verietā paruulos qui siue in vteris
matrū viuere incipiūt: z ibi moriunt⁹: si-
ue de matrīb⁹ iāz nati sunt sine sacramē-
to sancti baptismatis qd̄ datur: In noie
patris et filij et spū sancti. de hoc seculo
transeūt ignis eterni sempiterno sup̄pli-
cio puniēdos. qz z si pctm̄ pprie actionis
nullū habuerūt: originalis tñ pcti dāna-
tionē carnali cōceptiōe z natiuitate tra-
xerūt. hec Aug⁹. Que auctoritas quali-
ter sit intelligēda: vide in. q. de malo. san-
cti Tho. xlij. ar. ij. ad primū. ibi enī cū
sequēti arti. ij. pulchra habent. Alexan-
der autē de balis in. ij. dicit: qz lz in igne
sint eterno ab illo tamē nō patient: sicut
z dānati pprio pctō: vñ aliter est in igni
ferrum: aliter manus hoīs: qz ferrū non
patit: sed manus patit. Sic erat de par-
uulis vt de ferro. Exēplū huius habet
mus Danielis. iij. In trib⁹ pueris q̄ am-
bulabant in medio flāme laudātes deū
z benedicētes dño: z non tetigit eos om-
nino ignis: neqz contristabit: nec quicq̄
molestie intulit. Sic est sentētia doctorū
q̄ paruuli in originali nūq̄ patient. Su-
per istis inuidebūt dānati patientes pe-
nas horribiles: imo credi potest q̄ etiā
inter se inuidebūt. z ipsis demonib⁹ desi-
derantes ipsi maiores penas. Et quia
desideriū sue inuidie nullum sortiet effe-
cum valde dolebūt. Et hec pena maxi-
me debet his patrib⁹ et matrīb⁹ qui suo
malo regimine interficiunt paruulos in
vteris matrū: qui etiā occidūt ante ba-
ptismū: aut flumine necant vel aliter. Ec-
vere crudelissima mater est que pprium
filiū iugular qualitercūq̄ ip̄m concepit.
hoc nunq̄ bestia faceret: quomodo ergo
mater hoc potest facere. Nōne debet ma-
gis timere deū quē offendit interficiēdo
natū suū: q̄ quācumq̄ mundanā verecū-
diam. Vere sic: Charissimi diligamus
deū: z sic nos ip̄os diligemus: z primū si-
ue angelos in eoz p̄sentia a pctis absti-
nendo siue hoīes possibiles ad salutem.

Sexta pena spiritualis

Hec est cognitio qua debemus cognoscere deū & primū: scilicet amore recto et honesto. Ideo de hoc nō obseruantib; dicitur. *Conuertant in infernū omnes gentes que obliuiscunt deū zc.*

Sexta pena spiri-

Spiritualis in danat; erit timor pene. Unde *Beg.* Hic flāma que succendit illuminat: illic ignis crucians obscurat. hic metus amittit cum tollerari incipit quod timebat: illic dolor dilaniat & pavor angustat. Horrēdo igit modo: tunc erit repzobis dolor cum formidine. Unde iste timor erit quadruplex: quia.

Primo timebūt iudicem supernū.

Secūdo cuneū fraternū.

Tertio demones horribiles.

Quarto penas terribiles.

Primo igit timebunt iudicem supernū. Cogita si potes quāta pena z quāto dolore torquet puer in scola sentiens se deliquisse: & videns magistrū iratū cū vtrig; delicatis: & scindentib; volentem ipm verberare. Plus adhuc latro timet adiudicatus suspēdio videns patibulū: ita vt etiā aliquādo quasi exanimis desiderere videat. Vere talis timor quasi nihil est ad illū timorem quem dānati patient: videntes iudicem iratū. De forma iudicis habet in magistro. *di. xlvij. iij.* Ubi dicit sic: In forma vtrig; serui iudicabit: vt videant mali in quem pupugunt. *xxxvij. z. xij.* & *Apoca. i.* Diuinitatē vero illi mali nō videbūt. Unde *Esa. xxvi.* Tollat impius ne videat gloriam dei. humanitatē videbūt & timeāt. diuinitatem vero nō: ne gaudeāt. diuinitas em sine gaudio videri non potest. Hec ille. Et in fine ca. ij. Apparebit terribilis impijs & micis iustis. Erit enim timor malis: & lumen iustis. apparebit terribilis. i. terrore eis incutiet: bonis delectationē: sicut idē sol sanis oculis delectabilis est: egris vero odiosus. Et. cap. v. Virtutes quoq; celoz & angeli dicunt moueri non

motu dānationis: vel aliqua p̄turbatōe pauoris: sed quadā admiratiōe eoz que viderint. Unde *Job. xvi.* *Eolūne cel; pauent aduentū eius.* Ideo dicit: dies illa dies ire: dies calamitatis & miserie: dies magna & amara valde. *Sopho. i.* Juxta est dies dñi magnus dies ire. di. Illa dies tribulatiōis & angustie: dies calamitatis & miserie: dies tenebrar; & caliginis: dies nebulę turbidinis. Qu; tremēda est dies talis. Ideo tremens tota ecclia cantat frequēter. *Libera me dñe de morte eterna in die illa tremēda.* Et felix est qui illū diem p̄cauet. iuxta cōsiliū sapientis. *Eccē. vij.* Diem malā p̄caue. Iste timor debet illis qui hic timere deū noluerūt. Sunt autē sex differentie timoz. s. timor mūdanus: humanus: seruilis: naturalis: filialis: filialis: siue reuerētialis. Sed timor filialis est ille quo timef deus non p̄pter cōmodū: vel incōmodū: vel alias cōditōes timētis. sed p̄pter cōditōes eius qui timef: vt cum quis timef deū offendere p̄pter amorē quē habet ad eū ex bonis cōditōib; eius. Unde p̄cedit talis timor ex amore: & ideo dicit filialis: & iste est timor qui viros solet multū scōs eruciare de peccatis p̄teritis. Sunt enī certū multi qui peccauerūt et nesciūt sibi peccata remissa: qz nescit homo vtrum oratio vel amore dignus sit. *Eccē. ix.* Exēplum de ab salone. ij. *Regū. xvij.* Qui errat in magna angustia: ex hoc qd nō erat carus de remissione paterne offense. Et ad hoc inuitat scriptura. Dicit ecclia. v. De p̄ccato peccatoz noli cē sine metu: neq; ad iicias peccatū sup peccatū. & ne dicas miseria dei magna multitudine peccatoz meoz misereris. Misericordia enim & ira ab illo cito primant: & in peccatores respicit ira illi. Non tardes conueri ad dñm: & ne differas de die in diē subito enim veniet ira illius: & in tempore vindicte disperdet te. Item iste timor multū cruciat bonos: etiā de p̄teritis operib; qz nesciūt vtrum placuerūt deo. *Ecclesia. ix.* Sunt iusti atq; sapientes: &

erit timor pene

opera eoz in manu dei. Et tamen nescit homo verum zc. sed omnia in futurū seruant iuncta. Exempla in viciis patrū de quodā sancto patre: qui cum videret timere de morte: quesierunt ab eo fratres an timeret. Et ipse respōdit in hunc modum. Seruauit mandata dei iuxta posse meū. sed homo sum: z nescio vtrū opera mea placuerūt deo an nō: z ideo nō sum securus donec veniā ante eum. Item iste timor est qui multū bonos cruciat de presenti. Timent enim cōtinue ne in aliquo opere forte oculos sue maiestatis offendant: sicut famulus disciplinatus afflitus coram regīa maiestate est in timore cōtinue. Exempla de Job. ix. Verebar omnia opera mea sciens q̄ non parceres delinquētī. Ad hunc timorē videt inuitare. ps̄. dicit. Seruite dño in timore. Innuens per hec verba q̄ in ipso opere seruicij semper timere videmus. Item iste est qui etiā eos multū cruciat de futuro: qz nō sunt certi. quin forte finaliter cadant in aliquā eius offensaz: qz nescit homo finem suum. Ecclesia. ix. Exempla de sene qui audiens casum alterius sancti viri timens illud de se dixit cōdolendo illi et timendo sibi. Ille heri: ego hodie. Iste est qui eosdez multū cruciat de occultis. Sciunt em̄ fm̄ aplm̄. i. Corin. thioz. iij. q̄ quis non sint ibi in aliquo cōscij de peccato. tamen nō ideo iustificati. z ideo timent ne aliquid occultū habeant quod deo displiceat. Exempla de dauid qui sic timens exclamauit dicens Delicta quis intelligit: ab occultis meis munda me dñe. Item iste est qui facit eos assidue sollicite se mundare de maculis venialibus: exemplo sponse que sollicite purgat se ab omnibz imundicijs: etiam que credit sponso displicere. Et hoc est quod dicit apostolus. ij. Corin. thio. vij. Perficientes sanctificationez in timore dei. hec est enim pfecta sanctificatio cum non solum a maioribz: sed etiam a minoribus anima sanctificat. Item iste est qui frequenter facit timere offensam. vbi nō

est. Grego. Bonarū mentium est ibi culpam agnoscere: id est timere vbi culpa non est. Exempla in historia tripartita. libro. vij. Vbi dicit: q̄ cum iulianus apostata imperator fecisset in quodam magno festo ante seipm̄ poni vasa: vt more imperiali ad honorem suoz thbus imponeret: fecit ad hoc vocari quosdā christianos idolis iuxta occultatis: qui cum simpliciter animo ad honorem impatoris thbus proiecissent: nihil de illis idolis scientes impropertur eis idolatre q̄ thbus idolis sacrificassent: quod illi aduertētes exclamauerūt petentes sibi dextras amputari: licet nihil fecissent in reuerentiā idolorum. Iste est timor qui omne malū excludens ppter euz: non dimittit quin dei faciat voluntatem. Ecclesiastici. xxxiij. Qui timet deum nihil trepidabit: non pauebit. Timentis dominū beata est anima eius. Et sequit. Oculi domini super timentes eum. Et. i. cap. Timor domini gloria z gloriatio z leticia z corona exultationis. Timor domini delectabit cor. Timenti deū bene erit in extremis: z in die defunctionis sue benedicet. Timor domini expellit peccatū. nam qui sine timore est non potest iustificari. Et. ij. capitulo. Qui timent dominū: inquirēt que beneplacita sunt illi: z qui diligunt eum replebunt lege ipsius. Qui timent dominū custodiūt mandata illius: z patientiam habebūt vsqz ad inspectionem illius dicentes. Si penitentiā non egerimus: incidemus in manus dei: z nō in manus hominū. Et ps̄. Beatus vir qui timet dominū: in mādatīs eius cupit nimis. id est valde. Iste igit timor est filialis quo nihil derelinquit eoz qui perueniunt ad salutem. Exemplo Thobie. i. c. qui nec propter timorem mortis nec rerum dimittebat mortuos sepelire. Ideo nati vero hoc timore caruerunt: z idē timore seruilī perpetuo timebūt. Credendumqz est q̄ ad maiorem cumulum sue damnationis timor z terror tantus quo pauebūt in cōspectu iudicis semper ma

Sexta pena spiritualis

nebit in eis Cogita q̄to timore terretur
latro videns iudicē volentē eum ad mor-
tem condēnare: sed vere maiori timore si-
ne cōparatione timebit damnati viden-
tes iudicem sc̄z christū eos condēnantes
ad p̄petuam inferni penam: 2. dicentē il-
lud **Matth. xxv.** Discedite a me maledi-
cti in ignem eternū qui p̄a. est diabolo et
angelis eius. Timebit sc̄do damna-
ti cuneum fraternū. i. societate cor dāna-
torū hominū: quā vt dicitur est plures
multuz affligent ex tanta societate: sicut
timēt incarcerationi cū multis alijs ex qui-
bus sciunt penam carceris augmentari
Nā si ponerēt plures infirmi fecidissimi
2. calidissimi in vno carcere: tūc q̄to p̄res-
eēt tāto plus timerēt hi q̄ illic essent po-
nendi: sic erit de carcere infernali: immo
etiā homines damnati tam erunt horri-
biles ad videndū q̄ vnusquisq̄z pauebit
aliū videre. Unde sicut homo desigu-
ratus vel mortuus q̄tuor vel quinq̄z die-
bus infert timorē magnū: ita vt etiā aliq̄
quasi perdāt sensum 2. maxime inopina-
ta visione alicuius terribilis: sic damna-
ti ex visione: mutua maxime timebūt ad
augmentuz suę damnationis. **Isai. xij.**
Vnusquisq̄z ad proximū suū stupebit
facies combustę vultus eorum: et **Ecc̄l.**
xxi. Pavor operantibus iniquitatē. De
istto pauore etiam dictum est in sexta pe-
na corporali: videtur tamē magis timor
pertinere ad penam spiritualē q̄ corpo-
ralem: q̄uis etiāz pauore siue timore ref-
vise corporaliter sensus immutent̄ patē-
do: sed ille timor spiritualis poterit ma-
gis causari ex visione anime turpissime
ex deformitate peccati. Legimus enī in
vitis patrum q̄ cum quidā senex ambu-
laret per heremū aduocit se et angelus
in specie humana. Cum aut̄ venisset ad
quoddā cadauer sene obturāte nares su-
as p̄pter fetores angelus non obturauit
Suntibus illis vltra obtinuerūt cuidā
iuueni: angelo autē obturante nares se-
nex non obturauit: qui dixit angelo. In
p̄sentia cadaueris nares nō obturasti et
in p̄sentia iuuenis obturas. Unde hoc:

dixit ei angelus. Isti fetores corporales
non ledūt nos: sed peccata hominū illa
fetēt nobis. Unde tollerabilius fetet ca-
nis putridus hominibus q̄ anima pec-
catricū angelis In inferno igit̄ vbi anime
se mutuo videbūt siue intelligēt nō obsta-
te corpore vna infert alteri 2. fetorem 2. ti-
morem. Et ista pena timoris debet illis
qui hic p̄pter hominū timorē 2. verecun-
diam dimittūt bene agere 2. salutē suę
videre Et iste dici potest timor human⁹
quo ducti homines magis eligunt ma-
lum anime q̄ corpis: similes illi de quo
dicit̄ q̄ eundo ad foruz portabat sotula-
res in collo magis eligens ledere pedes
q̄ sotulares: magis em̄ aliqui timent p̄-
dere bona rerum mundanaruz q̄ corpo-
ris imo q̄ anime. Quos cōmittunt pecca-
ta etiam p̄o vno denario iurando et per-
iurando deus noquit. Contra hunc timo-
rem dicit̄ christus **Matth. x.** Nolite time-
re eos qui occidūt corpus: animā aut̄ nō
possunt occidere. Sed potius eum time-
te qui p̄t aiam 2. corpus ḡdere in gehē-
nam. Iste igit̄ est malus timor: 2. ideoz
cit ad aliū maiore timorē. Tu em̄ sc̄is
q̄ta pena sit esse in timore alicuius hois
Credo em̄ q̄ oēs aliq̄ aliq̄e timuerūt
2. ex insperato terri sunt: 2. si ille terror sit
ue timor duraret: nunq̄z in hoc mundo
gauderēt Cogita igit̄ q̄ta pena sit dam-
natis esse in p̄petuo pauore 2. timore alio-
ruz dānatoz. Tertia pena timoris erit
ex visione demonū. Et licet etiā sit dictū
de visione demonū in sexta pena corpora-
li: verū tamē etiā videbunt̄ spiritualiter.
Unde sicut aie beatoz videbunt̄ deum
clare: 2. eo fruēt̄ 2. gaudebūt: ita aie dā-
natoz videbūt demones per intellectū:
2. ista visio spiritualis eis infert magnuz
timorē. Experimur em̄ q̄ nominatio ei⁹
infert timorē: q̄to magis eius visio sp̄-
ritualis. Et ista pena erit his qui nolūt
cum hic timere sed acquieuerūt suis cō-
ptationibus: 2. cōsilijs suoz sequēdo ma-
las societates: ita q̄ nec habuerūt timo-
rem seruile: qui est cū quis nō amore u-
sticie: sed timore gehēne vel alterius pe-

erit timor pene

ne abstinet a malo vel facit aliquod bonum. Talis fuit pharaon qui cum flagellabatur dimittebat populum: sed quando tollerabatur nec dominum cognoscebat nec populum dimittebat: sicut patet Exodi. ca. vlti. Talis fuit antiochus qui infirmitate flagellatus orabat dominum. ij. Mach. ix. Ubi dicitur. Superbe locutus est venturum se habere ierosolymam et cogere sepulchrum iudeorum esse facturum: sed qui vniuersa conspiciunt dominus deus israel percussit eum insanabili et inuisibili plaga: ita ut corpore impij vermes scaturiret odore etiam illius et fetore exercitus grauares: et cum nec ipse iam fetorem suum ferre posset ita ait. Justum est subditum esse deo et mortale non paria deo sentire. Orabat autem hic sceleratus dominum a quo non esset misericordiam cõsecuturus: et ciuitate ad quam festinans veniebat ut eam ad solum deduceret: non optat liberam redere. Et ibi multa promissa et vota ponuntur. Et sequitur in fine capituli. Ergo hominibus et blasphemus pessime percussus: et ut ipse alios traucerat pectore in montibus miserabili obitu vita functus est. Et hoc quia solo timore pene mouebatur. Tales erunt iudei plures qui timore pene leges seruabatur: quibus christiani multum videntur peccatores qui nec timore nec amore seruatur legem quam amore seruare deberent. Sed alij timore seruili sunt sicut piratae qui videntes tempestatem faciunt vota cessante tempestate redeunt ad ludos et blasphemias et alia mala consuetura. Tales sunt iterum similes porcis et canibus qui percussim fugiunt de domo ad horam: sed statim reuertuntur et faciunt tedia consuetura. Item sunt similes cuidam rustico trifidato: de quo dicitur: quod cum duceret vaccam et vitulum ad montem sancti michaelis inter fines britannie et normantie et videret venire fluxus maris exclamauit dicens. O beate michael libera me et dabo tibi vitulum. Liberatus autem dicit sic. Beatus michael bene erat fatuus si credebat quod darem ei vitulum meum. Et ecce iterum fluxus quasi inuoluens eum exclamauit dicens. O beate

michael libera me et promitto tibi vaccam et vitulum. Liberatus autem dicit. O michael el michael nec vitulum nec vaccam habebis. Cum autem sic quasi securus incederet: ecce iterum fluxus inuoluens et suffocans eum et vaccam et vitulum. Sic multi in necessitatibus aut infirmitatibus multa promittunt quod scilicet bene viuere restituent si habent de alieno: vota faciunt: sed sani vel post periculum nihil faciunt: et ideo quando credunt secure viuere supuenit mors et inuoluunt cum suis peccatis in infernum: quia nec se emendauerunt nec restitutionem fecerunt: aut vota soluerunt: iuxta illud. i. Thessa. v. Cum enim dixerunt pax et securitas: tunc repetunt eis superueniet iteritus sicut dolor in utero habentis et non effugient. Et ibi loquitur apostolus de die iudicij dicens. Dies domini sicut fur: et ita in nocte veniet. Et potest etiam intelligi de die mortis. Horadum autem quod iste timor seruilis finem se non est peccatum sicut mundanus et humanus. Non enim est malum in se cauere a peccato propter timorem pene: sed eam semper est cum peccato. Unde Augustinus super illo verbo. Conspice timorem. t. c. m. dicit de tali. Unus in homine peccandi voluntas: et sequere opus si sperare impunitas. Constat autem quod peccandi voluntas peccatum est propter hoc dicit. i. Job. iij. Timor non est in charitate: quia charitas excludit peccatum. Et ideo cauere a malo timore pene tantum attribuit malis cauere autem a peccatis amore iusticie attribuitur bonis iuxta illos versus orationis. Oderunt peccare mali formidine pene. Oderunt peccare boni virtutis amore: talis timor non facit euadere penas quas timet. Exemplum de duobus socijs clericis de quibus dicitur quod se multum diligentes dixerunt ad inuicem quod qui primo moreret rediret ad alterum si posset. Factum est autem ut alter moreret facta confessione et recepto viatico cum scitu. Post aliquot vero tempus apparuit socius: et fuit socius quomodo ei esset et respondit quod male: quod dicitur natus erat. Et socius. Nunquid profuit tibi confessio viaticum et lachryme quas

Sexta pena spiritualis

effudisti in extremis. Et ille. Non quia
oia feci, ex solo mortis timore. Ideo dicitur
tunc Proverb. xi. Iusticia liberabit a mor-
te: ipsa est enim sola que facit euadere visi-
onem demoni hinc timor non facit time-
re filium dei: et per consequens herede regni.
Non ergo timeamus deum solo tali timo-
re: sed magis filiali: de quo prius dicitur
est ut euadere valeamus timore illum pe-
nale quo demones videbunt. Quarta pe-
na timoris erit in danarij, propter penas ve-
hementes quas patient. Quantum time-
res si videres ignem in quo oporteret te
tenere digitum per horam: et magis si per
diem: et adhuc magis si totum corpus per
annum: et corpus tuum deficere non haberet.
Cogita autem si potes quanto timore dam-
nati timent qui perpetuo et sine fine tantum
et talem ignem patient: de quo igne dicitur
est in prima pena corporali. Et non solum
ignem sed et frigus intensissimum et alias
penas de quibus dictum est. Quantumque enim
stent in inferno damnati illi, pene non mi-
tigabunt: quia in inferno nulla est redem-
ptio: nulla penarum alleviatio: et ideo cum
quanto timore positi sunt in inferno tan-
to timore semper timebunt. O deus quanta
pena est ista. Sciunt enim pauperes christi
quod timent predones et raptores. Videamus
igitur charissimam quomodo istum ti-
more poterimus euadere. Lente euade-
mus si de timore seruilis transeamus ad
initialis et filialis: quod sic fit. Cum pecca-
tor audit predicari penam eternam et terri-
tus abstinet a malis solum ut vitet penam
timet seruilis timore: et non est adhuc ius-
tus quousque abstineat a peccato quia si non
esset pena quam formidat: nos abstineret a
peccato: et ideo in eo est amor peccati ra-
dicaliter. Iste dum abstinet a malis as-
suescit se bonis: ac per hoc incipit ama-
re bonum et delectari in illo: quod cum ce-
pit amare expelleret amor peccati: quia
non patiunt se se amor iusticie et amor pec-
cati: simul etiam expellet timor seruilis
qui solam penam timuit: et iam cum charita-
te incipit esse timor initialis qui adhuc
vnum oculum habet ad penam: sed alterum

habet ad offensam ne committat. Interim
bene agendo crevit charitas: et simul cum
hoc crevit timor offense et diminuitur ti-
mor pene: donec totus intuitus animi sit
ad offensam non ad penam: et tunc est pfe-
cta charitas: et tunc expellit timor initialis
et succedit filialis cuius usus in presen-
ti est reuereri et timere ne offensa fiat. Ne
ergo incurramus timorem tantarum pena-
rum saltem habeamus timorem initialis ad
quem incurrendum dicit Joh. bap. Math.
ij. Videns multos phariseorum et saduce-
orum venientes ad baptismum suum dixit
eis. Progenies viperarum quis demonstra-
uit vobis fugere a ventura ira. Facite ergo
fructum dignum penitentie: iam enim se-
curus ad radicem arboris posita est. Om-
nis ergo arbor que non facit fructum bonum
excidetur et in ignem mittetur. Qui post me
venturus est fortior me est cuius ventila-
torum in manu sua et mundabit aream su-
am: et congregabit triticum suum in horreum
paleas autem comburet igni inextinguibili.
Iste habet duas alas que date sunt
mulieri ad volandum in desertum penitentie
Apocal. xij. Duo predicti timores scilicet pe-
narum offense multas animas fecerunt
volare ad penitentiam. Exemplum de thay-
de meretricis de qua dicitur quod tate pulchri-
tudinis exiit quod multi propter eam vendi-
tis substantiis suis ad vicinam paupertatem
venirent: sed zamaiores sui pro zelo illi-
us litibus inter se pleris frequenter thay-
dis limina sanguine replebat: quod cum
audisset abbas pannum eius sumpto habi-
tu seculari et vno solido profectus est ad
eam in quadam egypti civitatem: deditque
solidum quasi pro mercede peccandi. Illa
accepto precio ait illi. Ingrediamur simul
in cameram. Lunc ingressus esset et lectum
preciosis vestibus stratum ascendere mi-
naret dicit ad eam. Si est interius cubi-
culum in ipsum camus. Illa autem dixit.
Est quoddam cubiculum ubi nullus ingre-
ditur. Si vero deum times non est locus
qui deitati eius abscondat. O cum senex
audisset dixit ei. Et scis esse deum. Que
respondit. Scio esse deum et regnum futu-

erit timor pene

si seculi: nec non tormenta peccatorum: di-
xitque ei. Si ergo nosti cur tunc animas
perdidisti. Et non solum pro tua: sed pro il-
lorum redditura ratione damnaberis. Il-
la vero audiens puoluta ad pedes eius
cum lacrimis orabat dicens. Scio esse
penitentiam pater et confido remissionem te
orante sortiri: tantum peto tribus horis in-
ductas: et post hec quo iusseris ibo: que-
cumq; preceperis faciam. Cumq; locum il-
li abbas constituisset ubi venire deberet: il-
la collectis omnibus quecumq; ex peccato lu-
crata fuisset platissis in medio civitatis
populo spectante igne combussit clamans:
venite omnes qui peccastis mecum et vi-
dete quomodo omnia que contulisti mihi exu-
ram. Erat autem pretium auri librarum qua-
dringentarum. Que cum omnia incendisset ad
locum quem abbas constituerat preiit quam
ille receptam virginum monasterio in cellu-
lam parvam recludens: ostium celle plum-
bo signavit et parvam reliquit fenestram
per quam ei victus inferret. Iussitq; ei om-
nibus diebus parum panis et paululum
aque ministrari. Cum autem senex descen-
deret ait ad eum. Quo iubens patere ex
naturali meatu aquam meam fundas: ait
ille. In cella sicut digna es. Cumq; iterum
quomodo deberet adorare inquireret:
ait. Non es digna nominare deum neq;
in labiis tuis nomen trinitatis adducere
sed nec ad celum manus extendere: quo-
nia labia tua iniquitate plena sunt et ma-
nus tue sordibus inquinata: sed tantummo-
do incumbens contra orientem respice hunc
sermonem frequenter iterans. Qui plasma-
sti me miserere mei. Cum ergo tribus an-
nis fuisset inclusa condoluit abbas pan-
nuncius et profectus ad anthonium ut re-
quireret si deus remisisset illi peccata: et
narrata causa Anthonium convocatis disci-
pulis suis precepit eis ut illa nocte vi-
gilantes in oratione persisterent sigillatim:
quatenus alicui ex his declararet deus
causam pro qua pannucius abbas vene-
rat. Cum ergo incessanter orassent abbas
paulus maior discipulus anthonium vidit
subito lectum in celo preciosis vestibus or-

dinatum quem tres virgines clara facie cu-
stodiebant. Cumq; paulus ille diceret glo-
riam illam tantum esse anthonium. Gloria
tem divina respondit. Non est patris tui
anthonium: sed thaidis meretricis. Quod
cum mane paulus pannucio dixisset cum
gaudio discessit: et mox profectus ad mo-
nasterium ostium celle aperuit. Illa ve-
ro rogabat ut adhuc maneret inclusas
dixit autem ei. Egredere quonia dimisit
tibi deus peccata tua. Et illa respondit
Testor deum quia ex quo huc ingressa
sum ex omnibus peccatis meis feci velut
sarcina: et statui ante oculos meos et sicut
non decessit anhelitus de maxillis meis
sic non discesserunt peccata mea ab ocu-
lis: sed siebam semper illa considerans. Cum
abbas dixit. Non propter penitentiam tu-
am remisit tibi deus peccata tua: sed quia
hunc timorem semper habuisti in animo.
Et cum inde illas adduxisset. xv. dies su-
peravit et paulavit in domino. O deus
meus quid nos faciemus de tot peccatis
nostris super quibus nihil tinemus: dix-
isti enim domine sicut dicitur Matthei. xxi.
Amen amen dico vobis quia publicani
et meretrices precedunt vos in regnum
dei. Hoc videmus verum in sancta thaid
de et sequamur si timorem habuerimus
Iste dicitur initialis: quia est initium sapi-
entie. Ecclesi. i. Et in psalmo: Qui timet deum
faciet bona. Ecclesi. xv. Sapietia vero
est non in cognitione boni et mali: sed etiam
in reprobatione mali et electione boni.
Item dicitur initialis quia est in incipi-
entibus bene agere ut communiter. Hoc
timore igitur penas inferni evademus: et
reuerentia obtrinebimus in patria: de
quo dicit in psalmo. Timor domini sanctus per-
manet in seculo seculi: de non habentibus
hic timorem homini in charitate et non cog-
noscentibus deum et super omnia obedien-
do dicit in themate. Converterentur in
infernum omnes gentes etc.

Eptima pena spi-

ritualis in damnatis erit certitudo sine damnationis. **W**

Septima pena spiritualis

pena terribilis scire q̄ nunq̄ cessabūt a tanta tribulatiōe: q̄ nunq̄ melius habebunt. Scis enī q̄rum sunt tristes q̄ sunt certi q̄ adiudicati sunt morti. Et dānati certi erūt q̄ sunt adiudicati eterne morti p̄petuo tam grauiissime punitōi. Deus meus q̄ra fatuitas. p̄ momētanea delectatione uelle incurrere p̄petuā dānatiōnem. Hec cōditio igit̄ p̄petuitatis multū aggrauabit. Erūt igit̄ certi de quor. Primo q̄ iudex nō reuocabit sententiā suam.

Secūdo q̄ bene agēdi nunq̄ obtinebūt q̄q̄q̄ potentiam.

Tertio certi erūt societatis maledicti eternaliter.

Quarto loci infernalis punientis horribiliter.

Primo igit̄ erūt certi q̄ iudex rē. In de hoc: Ecce ex snia plata q̄ iudex dicit sniam. p̄ferendo: vt dicit̄ Math. xxv. Discedite a me maledicti in ig. eter. qui para. et diabolo z angelis eius. Et seq̄tur in sine capituli. z ibūt h̄ij. s. qui a snistris eius erūt in suppliciu eternū. Iusti autē in vitā eternā. glo. Frustra ergo orīgenes spondet liberationē post multos annos malis hoibz z ip̄is demonibz. Si des ergo quō iudex sniam dat: vt eterna liter puniant. Et ibi ponit̄ eternū. s. a parte post p̄petuo. Cōsidera igit̄ q̄ iudex nunq̄ reuocabit sniam suā: z de h̄ erunt certi dānati. Hūc uero sumus incerti de snia illa an feret̄ tra nos vel nō: sed sententia p̄ regno. ideo inq̄rēt̄ b̄t̄is Pe. ij. pe. c. i. Quapropter fratres magis satagite: vt p̄ bona opera certā uestrā uocationē z electionē faciatis. Hec enī faciētes nō peccabitis aliq̄n. Sic enī abūdanter ministrabis uobis introitus in regnum celoz dñi n̄ri saluatoris iesu xp̄i. Sunt enī alii qui fatui qui dicūt q̄ deus non erit adeo durus vt in eternū puniat. Cōtra quos ait idem ap̄ls. c. ij. et iudē epl̄e. Fuerūt uero z pseudo p̄phete in p̄lo sicut z in uobis erūt magistri mēdaces qui introducent sectas p̄ditōis. Et sequit̄. Si enim angelis peccantibz nō peperit: sed ruē-

ribus inferni detractos in tartarū tradidit in iudiciū cruciādos referuari zc. Et sequit̄. c. i. Hanc ecce uobis charissimī secundā scribo epl̄am in quibz uestrā excusato in cōmonitiōe sincerā mētē vt memores sitis eoz que p̄dixi uerboz a sanctis p̄phetis z ap̄loz sanctoroz p̄ceptoroz dñi et saluatoris. Hoc primū sciētes q̄ uenitē in nouissimis diebz in deceptōe illuzores iuxta p̄prias cōcupiscēcias ambulantes dicētes: ubi est p̄missio aut aduentus eius. Ex quo enī patres domuerūt omnia: sic p̄seuerant ab initio creature. Et sequit̄. Non tardat dñs p̄missione suā: sed patienter agit propter uos nolens aliquos perire: sed omnes ad penitentiā reuertit: adueniet autē dies dñi: vt fur p̄pter quod charissimī satagite imaculatē z inuolati ei inueniri in pace z lōganimitatē dñi nō stri salutē arbitramini. Noli te igit̄ dubitare: q̄ uere ita erit sicut scriptura loquitur: nam nō uolūtate humana allata est aliquādo p̄pheta: sed sp̄s sancto inspirati locuti sunt sancti dei hoies. Et igitur istā sententiā ip̄is dānatis certā. s. q̄ nunq̄ reuocabit̄ possumus euadere: laboremus ad bene agēdiū: q̄ credūt multi saluari qui dānabunt. Unde legim⁹ in uitis patrū q̄ abbas siluanus: cum factus fuisset in excessu mēt̄is corā fratribz z redisset ad se flebat ualde. Et interrogauerūt eum fratres q̄d haberet. Abbas autē ille tacebat̄ flebat. Cum autē instaret̄ uer diceret q̄d haberet: dixit. Ego ad iudiciū dei raptus fui: z uidi q̄sdā de habitu n̄ro exeūtes ad tormēta: quosdā uero de habitu seculari eūtes ad regnū. Et idē est q̄d dicit̄ Mat. vij. Multi dicēt̄ mihi in illa die: dñe dñe nōne in nomie tuo p̄phetaui mus: z in noie tuo demonia eiecim⁹: z in noie tuo uirtutes multas fecim⁹. Et tūc p̄stebor̄ illis: q̄ nunq̄ noui uos: discedi te a me oēs q̄ opamini iniquitatē. Si autē p̄phetez fugātes demones z miracula facientes: tūc repellent̄ quis pōt esse q̄ de se nō dubitet. Incert⁹ est igit̄ q̄sq̄ de lege cōmuni: de illa snia de qua certi erūt dānati: etiā q̄ executio illius erit perpe-

erit certitudo siue damnationis

ita. Est enim magna solatio cum habet
 spes de misericordia iudicis et de reuocatioe
 sue sententie: sed hoc non erit tunc quod modo
 est tempus misericordie tunc erit tempus veritatis
 et iusticie Leo papa in veritate iudicabit
 te qui in veritate te redemit. Hec pena
 debet illis qui nolunt credere sacre scrip-
 ture et deo: sed dicitur nos ista adinuenuisse
 in timore peccatorum. Tales sunt pessimi
 et falsi christiani qui contradicunt euangelio
 et persequuntur deo et ecclesie et articulo si-
 dei orthodoxo. in quo dicitur. Unde scilicet de
 celo venturus iudicabit. vi. et mox. Tales be-
 ne uellent perpetuo saluari sed sine labore et
 certamine: cum tamen dicat apostolus. Non cor-
 uabit nisi qui legitime certauerit. Cum er-
 go dicant vitam beatam esse eternam: que etiam
 non credunt penam in morte eternam. Et quod
 uis sunt multe rationes et auctoritates pro-
 prias circa hoc allegate: nunc tamen aliquid ad-
 dunt: Per se potum est inquit compilator li-
 bri de uirtutibus et qui addit super peccatum
 suum contumaciam seu impenitentiam auget
 peccatum suum et penam: et quantum durat in ini-
 iuria debet durare et pena. Quia ergo ex-
 spes in inferno addit super peccatum suum
 contumaciam uel impenitentiam: nulla emen-
 da ratio uel emendatio est apud inferos: si-
 cut dicendum est magis in pena sequenti et
 tantum durat iniuria quantum durat ei non emenda-
 merito semper durabit ipsius pena. Et hanc
 mouet questionem petrus discipulus grego-
 rij ipsi gregorio in. iiij. dia. di. Scire uultis
 quomodo iustum sit uel culpa que cum sine pe-
 netrata est sine fine puniatur. Bre. Hoc re-
 cte dicitur si districtus iudex non corda ho-
 minum sed facta pensaret. Iniqui enim non
 cum sine dereliquerunt: que cum sine vi-
 perunt: nam uoluerunt utique si potuissent
 sine fine uiuere: sine fine peccare sicut sa-
 tis dictum fuit prius in pena corporali.
 Ad hoc propositum uide pulcherrimam
 resolutionem in sancto Thoma. i. q. lxxviiij.
 ar. iij. et infra. Et. iij. sen. dist. lxxv. arti. iij.
 quo dicitur: utrum ex diuina iusticia inferat
 peccatoribus pena eterna. Et sic patet quod sen-
 tentia iudicis erit irrevocabilis de quo
 certissimi erunt ipsi damnati que certu-

do erit suprema pena. Secunda erit pena
 certitudinis in hoc quod bene agendi etc. Quod
 est pena erit se scire certitudinaliter pro-
 uatos esse illa potestare: qua potuissent lu-
 crari regnum celorum si uoluisent. Tunc autem
 tem poterunt quod potuissent hic faciliter et
 de hoc erunt certi. Et hec pena dabitur il-
 lis qui hoc non fecerunt quando potuissent
 Tales sunt qui non habent fidem certam
 aut si habent fidem illa est mortua. Ubi
 notandum sicut dicitur in summa de uirtuti-
 bus. c. de fide quod tria exigunt ad bene ope-
 randum: scire: posse: et uelle. Et quod in intenci-
 one operatiois prior est finis his que sunt
 ad finem et secundum naturam finis sunt ea que
 sunt ad finem ideo in operando ea que sunt
 ad deum et salutem nostram necesse habemus
 finis bonitatem cognoscere et desiderare: et
 aliquam fiduciam obtinendi habere ut scilicet co-
 gnoscamus quo debemus credere et uelle
 mus uenire et speremus posse puenire. Non
 enim temptanda sunt que oino effici non pos-
 sunt: ut ait sapiens. Fide bonitatem finis
 agnoscimus: charitate desideramus: spe
 fiduciam obtinendi habemus. Et quod scire est
 diminutum in uoluntate et posse in irascibi-
 lili et uelle inordinatum in concupiscibili-
 tate fides est supplementum cognitionem in ra-
 tionali: Spes supplementum fortitudinis in
 irascibili et charitas est ordinata uolunta-
 tis in concupiscibili. Fide agnoscimus su-
 pernum bonum siue summum bonum esse bonum
 se communicans ex qua cognitione due affe-
 ctiones oriuntur scilicet spes ex eo quod cognoscit
 liberalissimum bona sua communicando: et
 desiderium ex eo quod cognoscit esse bonum
 quo nihil melius potest desiderari. Ho-
 num enim est quod desiderat ab omnibus ut ait
 beatus Dionysius: et secundum aristotem. Omnia
 bonum exoptant. Vita hominis absque
 lumine fidei uaga est nesciens quo tendat
 Job. xij. Qui ambulat in tenebris nescit
 quo vadat. Homo absque fide ad molam
 istorum temporalium circuit ad modum salmo-
 nis exoculati. Iudic. xvi. eterna nec cog-
 noscens nec cupiens. psalmus. In circuitu im-
 pijs ambulat. Et in libro dicte salutis dicitur.
 Ad hoc quod fides sit commendabilis de

Septima pena spiritualia

bet habere tria scz veridicā confessionē: magnificā deuotionē: z catholicā p̄fessionē. Primo igit fides dz h̄z veridicā p̄fessionē vt veruz dicat: ne aliud credat: alit̄ viuat vt si fides sit vna nō mortua: vera nō ficta. Res em̄ mortua nō ē res sed eq̄ uoce: sicut bō mortuus nō est homo. Res em̄ ficta pp̄rie nō est dicēda res: sicut leo pictus non est leo: denarius de auricalco nō est verus denarius q̄ debet esse de auro. Tales sūt falli z ficti xp̄iani: de quo dicit ap̄ls Titū. i. Cōfitent̄ se nosse deū: factis aut̄ negant. Tales sunt sicut ebri/mera q̄ est res ficta z tñ nihil est in rerū natura. Fides veridica est sic viuendo si cut credit. Secūdo debet habere magnificā deuotionē in tribus. Primo vt in solo deo confidat etiā si natura vel rō con/ tradicat. Tale fidem habuit abraā qui vetulus de vetula z sterili cōtra oēm rationē credidit deo p̄mitterē q̄ haberet semen in quo b̄ndicerent̄ oēs gentes. Un̄ dicit Gen. xv. Credidit abraam deo z reputatū est ei p̄ iusticiā. Secūdo fides ē magna si in aduersitate nō deficiat sz plus inualescat: de qua dicit saluator: Mat̄. xvij. Si habueritis fidem sicut granū synapis zc. Granū synapis q̄to plus terit̄ tāto forti⁹ viget. Talis fuit fides mar/ tyz q̄ vt dicit̄ heb. xi. p̄ fidē vicerūt regna ludibria z verbera insup z vincula z carceres: de hac fide dicit̄ i. Job. v. Nec est victoria que vincit mundū fides nostra. Tale q̄o habuit petrus qui vidēs ventū validū timuit z statim mersus fuit: cui z saluator dicit̄ Mat. xiiij. Modice fidei q̄re dubitasti. Sic multi vidētes ventuz validū tribulati statim titubāt z mergūtur in mari desperationis qd̄ est mortuū in quo nil potest viuere. Tertio est fides magna si p̄pter dilationem homo petere non desistat quod sibi p̄missum est scz regnum z bene operando z orando. Tale fidem habuit mulier cananea: que q̄tū/ cunqz fuisset a christo repulsa nunqz qui euit a prece quousqz fuit exaudita. Un̄ de hoc mat̄hei. xv. O mulier magna ē fides tua: fiat tibi sicut petisti: quia vul/

go dicit. Quod differt non offert. Item fides debet habere p̄fessionem catholicā. Unde catholica p̄fessio christiana conti/ net: xij. articulos qui in symbolo apostolico p̄munt̄. Est tamē aliud credere deo: aliud credere deum: aliud credere in deum. Credere deo est credere veruz quod dicit: credere deū est credere ip̄m esse: cre/ dere in deū vt dicit̄ Augu. est credendo amare credendo in eum per amorē ire: z eius mēbris incorporari z tales sunt qui eius p̄cepta custodiūt. Talis fides est q̄ possumus mereri vitam eternā: z qua dā nati potuissent si voluissent: tunc aut̄ nō poterūt quia erunt extra statū merendi. Cōsidera q̄ta pena est alicui et tristitia qui p̄pter suum defectū pdidit suam hereditatē: et esset maior tristitia si p̄deret vnum regnū. Sic maxima erit tristitia ip̄is damnatis qui p̄pter suam malā voluntatē: z quia non fuerūt veri fideles et boni christiani pdiderunt gloriā z patri/ ent̄ tam grauissimas penas et certi erūt q̄ nunqz amplius habebūt tale posse q̄ le habuerūt. Tercia pena erit quia erūt certi societatis maledicte zc. q̄tū sūt graue homini esse in societate que displicet norū est z plus est molestū si talis socie/ tas inferat penam. Et si quis est certus q̄ in tali societate semp̄ deberet manere multū esset tristis: sic quidā dānati certū erunt de illa societate videlicet q̄ cū de/ monibz z alijs damnatis p̄petuo manebunt in qua z ex qua societate multū af/ fligent̄ vt dictū est prius in multis penis corporalibus z spiritualibus. O deus q̄/ ta tribulatio q̄ta tristitia z pena stare p̄petuo in tali societate tam fetida tā igni/ ta zc. Vbi erunt societates huius mun/ di: vbi prandia z cōiuita in quibus sūt tot excessus z in v̄bis z in cibis: vbi cho/ ree in quibus tot mala cōmittunt̄: vbi so/ cietates ludentiū z bibentiū in tabernis. Certe ex talibus mūdānis societatibus p̄ter peccata ibidem cōmissa mortalia ibunt hoies si sic moriunt̄ in illis pecca/ tis ad illam societate infernales. Fugite igitur charissimi tales mundi societates.

erit certitudo sue damnationis

Societate damnatorum: societate plurimum non oportet sequi. Unde ponitur ad hoc exemplum in legenda sanctorum: cum quidam rex cum deberet baptizari: et iam unum pedem haberet in lauacro: alterum retrahens interrogauit: ubi non plures maiorum suorum essent in inferno vel paradiso. et audientes plures esse in inferno intrinsecum pedem retrahens: sanctius est inquit plures quam pauciores sequi: et ita iustificatus est a deo: mone promittente sibi quod tertia die in comparabilia bona darentur: sed ipse quarto die subita et eterna morte perijt. Sic multum malum sequi societates sanctorum quam bonorum et volunt magis ire cum illis qui vadunt ad infernum quam cum illis qui vadunt ad paradysum. Sed vere societas que hic eis fuerat grata in inferno erit tristis et ingrata. Quarta pena erit certitudo loci infernalis. Scitis enim quarta pena est esse in loco fetido vel in honesto: et hanc penam alleuiat spes exiendi a tali loco: sed quando non est spes de exitu talis loci tunc est grauissima: Cogita quantum esset dolor si ad iudicatus esses perpetuo stare in latrinis quantum esset tristis: igitur pensa. Et vere locus inferni ut iam dictum est erit in honesto: fetidior: horribilior: et grauioze penam inferens omnibus locis mundi ut sciet per experientiam damnari a quo scient etiam se nunquam exituros. Deus quantum timere debent homines huius mundi qui propter loca cito transitoria scilicet propter domos edificandas et acquirendas castra et maneria: terras et alia loca multa peccata committunt. Alii rapiunt castra et dominia alterius per violentiam: ut patet in guerris. Alii subrahunt per fraudes hereditates aliorum scilicet diuites a pauperibus. Alii ampliat terras et prata secretarum signorum diuisionis inter proximos admonentes quo omnia danabilia sunt dicente propheta Isai. v. *Ue qui conuulgitis domum ad domum et agrum agro copularis usque ad terminum loci: nunquid habitabitis vos soli in medio terre: certe cito moriemini: nec ulterius in his locis morabimini.* Ubi ergo in inferno si

in peccato mortali moriamini: propter quorum locorum acquisitionem non tantum ipsi damnantur sed etiam successores. Exemplum quidam miles defunctus in deperato nigerrimo apparuit: de cuius naribus fumus et flamma predebant apparuit inquam tectus pellibus ouinis et mollem terre gestans in humeris. Cui civis cui apparuit ait. *Estis vos dominus fridericus: ridens: et illo ego super adiur: unde venit? et quid significat ista que video.* Ego inquit in maximus penis super: pelles istas a tali vidua abstracti quas modo ardetes sentio. Similiter parte cuiusdam talis agri mihi vendicauit in iuste cuius non pondere premor: sed si filij mei ista restituerent: penam meam multum alleuarer: sicque euauit. Audiens autem filij verba patris ab illo maluerunt eum in pena remanere quam predicta restituere: imo etiam illa iniuste detinere: et sic consequenter damnari. Quot sunt tales filij qui malunt patres in penis et in illo loco etiam perpetuo danari quam restituere: etiam si pro tali restitutione scierent illos saluandos: imo malunt damnari ipsi sumer quam restituere vel loca ista vel alias res. Exemplum in lib. de dono timoris. Sacerdos quidam vsurarium mouebat de salute anime sue quod graueriter infirmabatur: dicebatque sibi tria fore nec. scilicet scilicet dolore de preteritis: et plene confiteri de peccatis: et restituere pro posse. Et ille duo prima libenter faciam: sed tertium quomodo facerem nihil mihi neque filijs meis remaneret. Et sacerdos: sine hoc non potes saluari. Et ille: vici ne ita sapientes et scripture. Ita vere dicit sacerdos. Et ille. Et ego volo probare vtrum dicant verum: quia non restituam. Et sic mortuus est magis timens pauperatate presentem quam futuram penam in loco illo vilissimo. Insania ceteris rebus admiranda quia videt se in exitu huius mundi et non curat sibi providere de loco futuro perpetuo: pro certo talis non habet fides: quod sit infernus quem fidelis vere credit esse: ideo dicitur de tali et sibi similibus. *Conuertantur in infernum etc.*

Octaua pena spiritualis

Octaua pena spiri

tualis erit defectus cōsolatio/
nis: z licet alibi sit dictum de
hōmō defectu: tamē alius est defectus cō/
solationis corporalis: alius defectus cō/
solationis spūs aie. Nam vt videm⁹ ali
qui cōsolant corporaliter qui nō spiri tua
liter z ecōuerfo: q̄uis desolatio aie redū/
det in corpus z ecōtra vt dictū est in p̄n/
cipio penarū spiritualiū: q̄tra igitur pena
dānatis erit qui considerabūt a nullo scz
nec a deo nec ab aliqua creatura cōsolari
aut cōfortari in tam maximis p̄nis: sed
erunt in inferno positi q̄si amplius nulla
sit deo cura de eis. **D**eus meus: q̄tra z
cura pro homine saluando habuisti: qui
homo fuit passibilis: abiectus z despe/
ctus: z mortē tam vilissimam passus es
Nanquid obliuisceris misereri vtriq; vt
dictū est: qz nunc est tēpus misericōdie: tunc
autē iusticie. Erit igitur dānatis penaz
eristicia magna. **Quia.**
Erant priuati omni diuina cōsolatione.
Angelica visione.
Omniū sanctorū cōpassione.
Damnatorū cōfederatione.
Primo ergo priuabunt omī diuina cōso/
latione: qz deus ipse iustus nihil eis dabit
in quo cōplaceat: imo de quocūq; recoz/
dabunt siue de deo siue de quacūq; alia
re totū erit eis in desolationē siue per se
siue per accidēs. **Hic autē non sic punit**
deus qz q̄tra mōq; quis patiat aliquaz
cōsolationē p̄or habere. **Unde ipse Job**
licet sit hic grauissime afflictus tamē pa/
tienter sustinuit dī. Job. ij. Si bona suscep/
imus de manu dñi mala autē q̄re susti/
neam⁹. Scribit autē post eodē ca. Egres/
sus sathan a facie dñi p̄cussit Job vlcere
pessimo a planta pedis vsq; ad verticē ca/
pitis eius: qui testa sanie radebat in ster/
quilino: dixit autē illi tyro suus. **Abhuc p̄**
manes in simplicitate tua. **Benedic deo**
z morere. **Qui** ait ad illā. **Quasi vna de**
stultis mulieribus locuta es. **Si bona zc.**
Et sic patet qz patientiā habuit: quā nō
habebūt damnati: imo deo maledicēt: si

cut cōsulebat mulier. **Job eidem dicens.**
Benedic deo zc. i. maledic. **Tantū enīz**
abhorret diuinā maledictionē sacra scri/
ptura: vt loco maledicōse querit benedicē:
vt quidā dicunt. **Sed sequit.** **In oībus**
scz afflictionib; nō peccauit Job labijs
suis. **Ho.** **Quobus modis labijs pecca/
mus:** cum iniusta dicimus vel iusta ta ce/
mus: sed iob neq; cōtra ferientē superba
dicit. **Nec cōtra iudicē recta tacuit pa/
tientiā habuit deo gr̄as agens: sapiētia**
contigē arguēdo docens. **Patientiā autē**
z sapiētia magna sunt dei dona. **Sic: pa/
ter qz q̄tra mōq; q̄s affligat in hoc mundo**
in aliquo potest cōsolari per patientiā sal/
tem. **Etiā quia hic pena spūs z per pa/
tientiā potest esse meritoria vite eterne: z**
purgatiua penarū pro p̄ctis soluendarū
sed nihil tale accidet damnatis. **Scito:**
te qz hec pena debet illis qui hic habent
oēm mundanā cōsolationē in iocis: in tra/
pbis z cōmestionibus z potationibus z
luxurijs z alijs p̄ctis multis p quib; nes
volūt dolere p̄fecte nec satisfacere. **Pent**
tentiā em̄ est p̄terita mala plāgere z plā/
gendo nō iterare. **Redūt em̄ plures ta/
les decipere deū: quia dicūt ore se dolere**
de p̄ctis z p̄ponere abstinere: sed in re ve/
ritate aliud habent in corde qd̄ patet pa/
tenter: qz facta cōfessione oris coram sa/
cerdote tali quali statim redeunt ad mo/
dum viuēdi priorē. **Sicut prius iurauerunt:**
ita tim cōsequēter iurabūt per san/
guinē dei per mortē dei: z sic de alijs pec/
catis. **Et dicūt qz nō possent aliter viuē/
re** **Et ideo quia hic noluerūt abst. nere a**
p̄ctis nec obedire deo. **Ideo in futuro in**
nullo cōsolabili deus acquiescet illis. **Q̄**
q̄tra pena si hic tātū punieris qz in nulla
re posses cōsolari. **Logiter igit penā hāc**
in damnatis qui poterit. **Secūda pena**
erit: qz priuabunt angelica visione: vnde
post diem iudicij nullus bonus angelus
ad dānatos descēdet: modo vero ad pur/
gatorij qd̄ est quedā pars inferni ange/
li boni q̄q; descēdūt ad purgādos cō/
solandū **Uñ in libro de dono timoris dī**
ait: qz quidā p̄ctōr cor̄reptus grauissima

erit defectus consolationis

infirmirate rogabat dñm vt eum tolle-
ret de mūdo isto: quod cum frequēter pe-
tisset assistit coram eo angelus dei dicens:
Dissius sum ad petitionē tuā expedien-
dam. **E**lige quod vis aut duob; dieb; sta-
re in purgatorio: aut duob; annis sustine-
re infirmitatē istaz. **A**t ille gaudens ele-
git primū: et mortuus est. **P**ost horā autē
modicā apparuit ei existenti in purgato-
rio iterum angelus quem videns dixit:
Quis es tu? **E**t ille: **E**go sum angelus
dñi qui apparui tibi in seculo adhuc viuē-
ti. **E**t ille: absit. **T**u nō es angelus: qz an-
geli non mentiunt. tu autē mihi mēritus
es dicens: qz soluz duob; dieb; starem in
purgatorio: hic autē steti tam tot annis.
Angelus autem ait: **S**cias quod nōdū
hic stetisti per horam integraz. **T**unc il-
le: **R**ogo igit vt reducas me ad seculum
qz paratus sum sustinere q̄tam infirmi-
tatem deo placuerit dūmodo huc non re-
uertar. **Q**uod et factū est ex dispensatio-
ne diuina. **E**t regressus huc sustinuit pa-
cienter infirmitatē per dnos annos post
quos mortuus est. **P**ie igit credid qz an-
geli boni visitant cōciues suos in purga-
torio existentes et frequēter consolant et
vt patienter sufferant exhortant. vt dicit
in legenda aurea in cōmemoracione de-
functor. **E**t forte specialius eos visitant
angeli qui fuerūt custodes eoz. **D**ānati
autem nunq̄ sic cōsolabunt per ipos bo-
nos angelos. et hoc iuste: qz hic nur q̄ vo-
luerūt acquiescere eis: vel si quādoqz ac-
quieuerūt: nō tamen perseverauerūt: sed
in peccatis mortui sunt. **D**e effectib; an-
gelice custodie loquit multū euidenter.
Bonauen. di. xi. iiij. qui sunt. xij. **Q**uin-
imo occasio erit maxime desolatiōis ip-
sis dānatis: dum recordabunt qz deus tm̄
eos dilexerit qz eis sicut dicit Hiero. ab
ortu natiuitatis dederit angelū custodē:
scilicet quādo anima infundit corpori.
Quadruplex tamen p̄ncipalis effectus
cōsuevit custodie assignari circa animas
Unus est vt p̄ficiat anima in bonū gra-
tie. alius vt nō cadat in malū culpe. **T**er-
tius est si cadat. qz postmoduz resurgat.

Quartus est ne totiens vel intantū ma-
lum cadat: quotiens vel ad quantū ad-
uertarius incitat. **Q**̄sta tristitia dāna-
tis non acq̄uissse monitiōib; sui boni cu-
stodis: et cum eo nō iussse ad gloriā cele-
stem: sed magis acq̄uissse illi dānato an-
gelo dato in exercitiuz. **U**nde magister
di. xi. ij. c. i. ait. **S**rego. quoz dicit qz q̄sqz
vnū bonū angelū sibi ad custodiā depu-
tat: et vnū malū ad exercitiū habeat.
Lui enim omnes angeli boni nostrū bo-
num velint cōmuniterqz saluti hominū
studeant. ille tñ qui deputatus est alicui
ad custodiā specialiter euz hortat ad bo-
nū: sicut legif de angelo **T**hobie. et de an-
gelo petri in actib; ap̄toz: vt pulchre ostē-
dit sc̄tus **T**homas. r. p̄re. q. cxiij. per totū
Silr et mali angeli cum desiderēt malū
hominū. magis tamen boiē ad maluz
incitat: et ad nocendū euz instat ille
qui ad exercitiū euz deputatus est. hec
ille: **C**onsidera igit qz si darent tibi duo
viri: quoz vnus induceret ad bonū ter-
minū et alius instigaret ad maluz termi-
nū: si crederes malo inducēt te ad locuz
talem qualis est infernus q̄tā dolere
et tristari deberes: qz malo acq̄uissisti et
bono credere noluisi. **P**esemus igitur
nunc non cōsentire peccatis: vt talem et
tantā tristitiā p̄petuaz vitare possimus.
Tertia pena erit priuari omnīū sanctor
cōpassione: qz scriptū est in ps̄. **V**etabit
iustus cum viderit vindictā: man⁹ suas
lauabit in sanguie peccator. **E**t sic qua-
si balneabūt se cum videbūt tantā iusti-
ciam fieri de dānatis. **E**t sic pater in ce-
lo non tristabit de dānatiōe filij in infer-
no: nec filius de dānatiōe patris: nec filia
de dānatiōe matris. **Q**̄sta tristitia
in dānatis cum scient filios et filias quos
ita care nutrierūt gaudere de dānatiōe
sua. **U**nde et magister sen. di. l. iij. qua-
ta querit de ista cōpassiōe dicens: **S**ed
cum sancti malos in tormentis videant:
nōne aliqua cōpassiōe erga eos me ue-
bunt. **N**ōne eos de tormentis liberari cu-
piunt. **E**t respōdet in fine. ca. di. **I**ustus
animes si nature sue bonitate miscōdanz

Nonna pena spiritualis

habent. tam tunc auctoris sui iusticie cō-
iuncte tanta rectitudine cōstringent: vt
nulla ad reprobos cōpassione moueant.
hec ille: Scotus vero in. iij. eadem di. di-
cit. Non credo q̄ beati cōsolent absolute
de penis eoz. nō ergo gaudent de eis ni-
si ppter iusticia iudicis: z qz vident deū
hoc velle volunt: z ipsi hoc tñ si placeret
deo absolute nollent: nec ppter hoc est in
eis tristitia: qz eoz volūtas nō est tristi-
cie capax: ppter delectationē pfectā que
impedit oem tristitiā opposita: sed quā-
cunqz cōtingentē. nec etiā est ista volūcio
nisi cōditionalis. hec ille: imo etiā gaude-
būt. Sciendū tñ inq̄t idem doctor q̄ ali-
ter debet gaudere iudex de pena iuste in-
flicta q̄ alius cui nō interest. Unde de
acceptat penam dānatoz: qz iusta est et
sūt in vindicta offense iudicis. z ideo eius
interest habere maiorem cōplacentiā in
insligendo iuste penā quā debeant beati:
eo q̄ eos non pertineat vindicta. hec ille:
Et hec pena erit in dānatis: qz noluerūt
reuereri sanctos: nec deum eoz festa colē-
do: alia bona operando: in quibz homi-
nes cōmuniter plura mala agūt: q̄ in a-
lijs dieb. Alij sunt ociosi cogitātes pes-
simas: de quibz nunqz cōfitent: nec credūt
cogitātes malas esse peccā. Debet etiā
hijs q̄ non habent cōpassionē de miseria
proximi z ideo nec deus nec sancti compa-
tient talibz dānatis. Quarta pena erit
qz priuati erunt mutua cōfederatiōe: qz
non soluz sibi imitē inuidebūt: vt prius
dicam est: imo impossibile erit vt sibi in
aliquo amore cōiungant. hic autem licz
quandoqz aliqui hoies odio se habeant
tamen quandoqz pacificant: z fiunt post
aliquādo boni amici. sed nihil tale inter
dānatos poterit fieri: ita q̄ de se mutuo
gaudere non poterūt. Sed nunquid po-
terūt gaudere de dilectiōe sui: sicut vide-
mus peccōres gaudere: licet se ament in-
ordinate. Respondet doctor subtilis vbi
prius: q̄ si quilibet dānatus: z p̄cipue de-
mones possent stare in cognitiōe sua z di-
lectione perpetua: z non determinarent
ab alio reputarēt se beatos: beatitudine

naturali: z ideo in cognitiōe sua maxime
quiescerēt. z credo q̄ qz ab hoc impediū-
tur q̄est eis maxima pena. sed nullus dā-
natoz absolute potest stare in cognitiōe
z dilectiōe sua: sed tñ vt est terminus
cuiusdam alterius. sicut in firmis conside-
rat se non tamen delectat: qz non cōside-
rat se nisi vt est terminus cōcupite sani-
tatis qua caret z quam obtinere non po-
test: z ideo amplius tristat et punif: z sic
diligens se ad habendū aliqd̄ quod non
potest habere: ex illa dilectiōe patif maio-
rem penam z tristitiā. dānati igit se amā-
tes z cōsiderantes finem: ppter quem fa-
cti fuerūt z quem potuissent cum diuino
auxilio in hoc mūdo acquisisse maxime
cruciabunt z cōfusione super se habebūt:
qz noluerūt facere bonū z fugere malū.
Non sit igit charissime tibi graue dimi-
tere peccā: nec cōfundaris in bene agēdo
diligenter inquire que sunt ad salutē ne-
cessaria: qz christus dicit: Primū queris
regnū dei: z hec omnia adijcient vobis.
Matth. vi. Quia de non querentibz re-
gnum dei dicit: Conuertant zc.

Ona pena dāna

torum erit mortis desiderium:
z de hac pena dictū est prius:
aliqua lter z allegatus textus Apoc. ix.
in quo dicit: Desiderabūt mori: z mors
fugiet ab eis. Horet autē questio a do-
ctoribz. l. di. iij. Utrum dānati appetant
non esse ppter fugiendā miseriā. z argu-
mentis politis ad partes cōtrarias per-
scotū in prima cōclusionē eiusdē di. z so-
lutione posita: dicit in principio solutio-
nis secūde. Licet dānati debeant magis
velle nō esse q̄ in peccato pmanere. Ere-
do tamen q̄ appetūt non esse: non ppter
culpā fugiendā: qz sunt obstinati: sed p-
pter penā quā sustinent. Bonauen. etiaz
dicit. ij. q. eiusdē di. respōdet ad hoc. Di-
cunt aliqui q̄ dānati in mallent non esse q̄
sic esse: sed q̄ appetitus eoz est inordinat⁹
z indifferētus: z fantast⁹: qz sibi nociuū
appetit. sicut est appetitus infirmi qui nō
venit ex natura: sed ex fantastica imaginē

erit mortis desiderium

natione: quia existimat sibi pdesse quod nocet. Sic dānati qz existimant se habere quietem si omnino nō essent: appetunt magis non esse q̄ esse in penis. Et hoc modo videt dicere Aug. in libro de miseria huius mūdi loquens de dānatis. **O** mors q̄ dulcis esses quibz amara fuisti: te solum desiderāt qui te vehementer oderūt. Unde cōsequenter dicit: **E**redo q̄ magis appetendum esset si poneres in optatione omnino nō esse q̄ esse: z eternali ter torqueri. Et loquor de appetitu q̄ refugit incōmoduz. hoc eni iudicat mens mea magis appetibile: sicut de collatione q̄ diuturnā ignis adustione. verūtamē s̄m appetitū honestū: qz cruciat? talis est ad gloriā dei: vtiqz magis vellent ignibz subiacere ad continuā dei laudem: q̄ per omnimodā corruptionē manū dei effugere. hec ille: **S**ic igit appetitu refugiente penam tam grauem desiderabūt mori. Unde mors hic dupliciter accipit scilicet p nō esse simpliciter: nec s̄m corpus nec s̄m animā: aut p separationē anime a corpore: sicut cōmuniter dicit homo mori quando anima recedit a corpore: z vtranzqz mortē affectione cōmodi putati: ut dānati desiderabūt.

Primo vellent se nō fuisse creatos.

Secundo vellent se esse annihilatos.

Tertio vellent se nō fuisse redēptos.

Quarto vellent se nō fore suscitatos.

Quot velle ad impossibile s̄m diuina ordinatione erunt in dānatis: in quibus grauisime cruciabunt. Et pmo vellent se non fuisse creatos: accipiēdo creationem cōmuniter p factione: quoniaz si non fuissent facti non cōmississent peccata ppter que dānati sunt. ideo maledicent cōceptioni sue z natiuitati. **J**ob. iij. **P**ereat dies in qua natus sum: z nox in qua dictum est cōceptus est homo **L**ogica tristitia hominis cadentis in foueam profundā z dicentis: **O** maledicte ve tibi: qz per talem viam venisti: si nō venisses nō cecidisses. Ita dānati dicent: si nō fuisses generatus non fuisses dānatus. **T**alis tristitia accidet hīs qui nolūt cō-

siderare quare facti sunt. de quibus dicitur in ps. **H**omo cum in honore esset nō in cōpara. e. in. insi. z similis factus est illis. **Q**uis honor hominis maior q̄ fieri ad imaginē dei: z tandem habere gloriā illam eternam in regno celoz. **S**ed volenti ad aliquem locuz distantē peruenire: oportet prius pertrāsire per viam mediā q̄ ad terminū vie peruenire. ita te oportet prius paradisi aggredi: et per illam ire: q̄ te posse paradysum obtinere. quaz si nolis ingredi: oportet te ire per viam inferni: quia in hoc mūdo non sunt nisi due vie: quarū vna est arca: z alia est lata: vt dicit christus **M**atth. viij. nec potes hic semper viuere: sed te oportet mori: quia statutū est hominibz semel mori. **H**ebre. ix. z nescis quādo: nec vbi: nec in qua societate: nec i quo statu. **P**reuidēas igit tibi de futuro exemplo illi? qui sibi puidit dum regnaret. **N**arratur enim q̄ fuit cōsuetudo in regno quodaz q̄ nullus regnaret ibi nisi per annū: finito vero anno rex spoliatus omnibz cum vituperio mittebat ad quandā insulam in perpetuū exilium z alius ingrediebatur. **D**ulcis vero fatuus regibus sic exultatis: z in insula illa fame z miseria periclitatibus: successit quidam sapiens quidam duravit posse suum permisit in insulam multa necessaria: de quibus fuit ei bene cum illuc fuit expulsi. **E**t hoc est q̄ dñs nobis dicit **L**uce. xvi. exemplo villi qui iniquitaz vt facimus nobis amicos: scilicet pauperes z viros bonos z sanctos de māmona iniquitatis: vt cum defecerimus recipiant nos in eterna tabernacula. **E**cclēsiastici. xiiij. **U**ntē obitum operare iusticiam: quonia non est apud inferos. id est: in alio seculo inuenire cibum: sicut dictum est prius. **F**rustra ergo dānati vellent se nō fuisse natos. quia etiam hoc solo prius deus ingenta facere que genita fuerūt. vt dicit **agathon**. vt ait art. vi. eth. **S**cdo dānati vellent annihilari: qz z si nō potest cē quin fuerint: possit tamen fieri q̄ nihil essent. **O** dñe iesu cur fecisti quos sciuisi pperodam

Nonna pena spiritualis

mandos. Cur nō sufficit tibi vt tanto tē-
pore peccōres puniant quāto peccauerūt.
Cur eos non annihilas: si non vis eos
saluare aut aliquid aliud de ipis facere.
vbi est misericōdia tua? Quomodo verū est
quod dicis per pphetā? Misericordias
dñi in eternū cantabo. Nec sunt cogita-
tu mirabilia z terribilia ad audiēdū: sed
terribilioza ad vidēdū: terribilissima ad
sentieudz. Nec dubia solunn p docto-
res. di. xlvj. iij. Et licet de hīs sit dictū
prius: placet tñ hoc idem repetere. Ad p-
mam conclusionē possumus dicere cum
apto. Ro. x. **O** altitudo diuinarū sapiē-
tiaz sciētie dei q̄ incōprehēsibilia sunt
iudicia eius: et inuestigabiles vie eius.
Quis enī cognouit sensum dñi: aut quis
eius cōsiliarius fuit. vel potest dici sicut
dicit Ansel. p̄s logion. c. ij. ad deum lo-
quens: vt inquit Richar. i. q. l. vi. Id solū
iustū est quod vis: z non est iustū qd non
vis. Et ita cum dei volūtas sit prima re-
gula omnīū volēdoz: nō est querēduz
cur deus vult hoc vel illud. Alij distin-
guūt q̄ volūtas dei dicit antecedens et
cōsequēs. vt sanctus Tho. i. parte. q. xix.
arti. vi. ad primā. volūtas inquit antece-
denti vult omnes hoies saluos fieri: vt
omnes si vellent saluarent: qz habēt na-
turalia legem sacramēta: z cetera ad sa-
lutem necessaria. Volūtas autem cōse-
quenti nō vult omnes hoies saluos fie-
ri: sed s̄m eoz merita aliquos saluabit z
alios dānabit. Aliqui tamē dicūt: vt re-
citāt Bonauen. i. q. di. xliij. infernū non
esse. p eo q̄ dicit nullū cruciatū esse post
hanc vitam. Et istum errorem cōuincit
ratio recta que ita dicit: q̄ malū non de-
bet remanere impunitū. Si ergo multi
peccant: z in hac vita non cruciant: imo
gaudent z letant: necesse est eos post hāc
vitam cruciari: aut destruere ordinē vni-
uersi: aut diuinā iusticiā negligentē z re-
missā esse circa punitionē peccati. Alij
vero negauerūt infernū esse. p eo q̄ nega-
uerūt impios eternaliter cruciari. vt ori-
genes z sequaces eius q̄s s̄m eos post
hanc vitam aliquis maneat cruciatus.

dixerūt enī q̄ hoc nō potest diuina miseri-
cordia sustinere: q̄ creatura sua quā non
odit sed diligit eternaliter sit in penis cū
ipse nō deleceat in punitiōe nostra: nec sa-
tietur cruciari: nostris: nec obstat quin
nō possit eos qui puniunt sine aliquo p-
iudicio liberare a penis. Et si aliquādo
scriptura cōminat peccatoribz penā eter-
nam. hoc dicit nō esse dictū s̄m veritatē
pmissiōis: sed s̄m terroz cōminatiōis
qua intendit deus malos liberare a pec-
catis. Iste autē error originis fuit z suo-
rum sequatiū qui tanto est imantior q̄to
videt esse mitior: z misericordior: p eo q̄
diuinā iusticiā blasphemat dum eam di-
minuit: dum tñ dat misericōdia q̄ nō relin-
quit locū iusticie. Secūdo p̄o: qz spem nos-
tram euacuat. Si enī scriptura suppli-
cium peccatoribz cōminat nō s̄m verita-
tem: sed vt deterreat quid cause esset: cur
etiā non intelligamus premia pmittere
non s̄m veritatē: sed vt ad opus iusticie
alliciat: ac per hoc scriptura tota: z fides
nostra vana et frivola poterit iudicari.
Et ideo est tertia positiō rationalis z fi-
delis q̄ sit ponere cruciatū eternū: z hoc
manifeste dicit scriptura diuina cōfirmat
fides: z cōcordat ratio recta. Scriptura
Barth. xxy. Ite maledicti in ignem zc.
Unde etiā Greg. mox. xxxij. Sūt nō-
nulli qui peccatis suis idcirco finem po-
nere negligūt quādo habent quādoqz su-
per se finē futura iudicii suspiciant. Qui-
bus breuiter respōdimus. Si quādoqz
finita sūt supplicia reprobos: quādoqz
ergo finienda sunt gaudia beatorū. Per
seipam nanqz veritas dicit. Ibunt bi in
suppliciu: iusti autē in vitā eternā. Item
ratione videt qz si de duobz cōtrarijs est
reperire alioz extremoz: z mediū necesse
est ponere alterū extremū. Nec est radix
stabilianā cōtraria apud philosophos:
sed est ponere perfectā beatitudinē in pa-
tria: z mediū statū in via inter perfectā
beatitudinē z pfectā miserā. ergo est po-
nere perfectā miserā post hanc vitam.
Hoc autē dicimus infernū. Item sicut
est sūme misericōz: ita est sūme iustus.

erit mortis desiderium

sicut ergo summe misericordis est summe misereri: et misericordia sua summe manifestare: sic et summe iusti est summe punire et sua iusticia manifestare per effectum. Si ergo in finita iusticia non potest manifestari nisi per effectum infinitum: videtur quod aliquibus peccatoribus reddi debeat cruciatus infinitus sed non potest esse cruciatus infinitus nisi eternus. ergo necesse est esse cruciatum eternum. hunc autem dicimus infernum. Cruciatum etiam ponere eternum facit ad complementum universi et iustum iudicium dei. Cogruum enim est ut pulchritudo universi decoretur quibusdam antiteticis. et contrariis. ut sicut bonis redduntur bona eterna: ita et malis eterna supplicia. Necessarium etiam est ad conservandum ordinem iusticie: ut unicuique reddatur secundum opera sua cum ventum fuerit ad iudicium. Peccator autem cum peccat: peccat contra bonum eternum et infinitum. et ex hoc dignus est cruciatus eterno. Peccat etiam in suo eterno: ut dum decesserit non est amplius locus meriti: ac per hoc nec remissionis petiti: et ideo semper est culpa. Et quod culpa ordinata in pena debet semper esse in pena. Et ista est verba ratione completa que colligitur Gregorius et Augustinus. Gregorius autem dicit in libro de divinis. quod ideo peccator eternaliter cruciatus est: quod peccat in suo eterno. Augustinus vero dicit: quod ideo eternaliter punitur: quod peccavit contra bonum eternum. Et quod illud iudicium iustum sit: ostendit per exemplum plurimum in humanis iudiciis et legalibus: ubi dicitur quod peccator contra republicam aliquo gradum crimine morte moritur: non quod in mora quando occidit eius supplicium leges se existimet cum sit hora per brevis: sed quod eius in sempiternum auferuntur a societate viventium. hec Boetius. Et patet magis in exilio perpetuo si perpetuo viveret cruciatus. Ad aliud de misericordia dicit idem doctor in superbo. quod quod sicut deus est summe misericors: ita etiam decet ut sit summe iustus. et ideo effectus summe misericordie non excludit effectum iusticie: et propter hoc deus distinxit sibi duo tempora. Unum in quo ostenderet misericordie sue infinitatem tradendo vnicuique filium suum per oibibus inimicis suis: et parcendo oibus ad se redire volentibus. Aliud in quo ostenderet iusticie sue imensitatem: et id est tempus quod deputatum est eternis cruciatibus. Dicit etiam magister in libro ad auctoritatem Isaie. Iudicium sine misericordia fiet illi qui non fecit misericordiam ita inquit intelligi potest quod iudicium divinae totius fiet illi qui non fecit misericordiam pro eo quod fuit sine misericordia. vel fiet illi iudicium sine misericordia liberate et salvante: quod tamen aliter qua pene alleviatione misericordiarum dei sentietur: quod non tamen punietur tamen meruit. sed hic non sine causa dicitur misericordia et iudicium in futurum: quod et hinc modis miseretur deus quibus non miserebitur tunc. Vocat enim nunc peccatores et iustificat: quod tunc non faciet: sed tunc reddet singulis secundum merita. Quamvis fesse iudicabit qui nunc occulte iudicat. Sed queritur utrum divina punietur sine intermissione. Respondeo: inquit Bonaventura. dicendo quod punitione generalis erit sine omni intermissione. Et hoc patet per illud quod dicitur Apocalypsi. Ascendet fumus tormentorum in secula seculorum: et non habebunt requiem die ac nocte: quod cum non sit interpolatio in culpa non debet esse in pena. Et si dicatur iuxta illud Job. xxiiij. quod transibunt ab aequo nivium ad calorem nivium. et sic dicitur quod in isto transitu sit intermissio. Respondeo quod dupliciter potest intelligi: vel sicut est transitus subiecti ab uno contrariorum in media eorum in aliud: ita tamen quod semper est sub altero contrariorum. sic intelligatur in opposito: vel ita ut non intelligatur successio: sed nec transitus cum successione: sed varietas eorum successione. hec Boaventura. Et ita fortasse dici posset de penis spiritualibus: quod mirabile nimium videtur intelligere tot et tanta et velle sit tot impossibilia. Erunt igitur divinae maxima pena: quod vel lent annihilari et non poterunt deo volente eos semper stare in inferno cum tam gravissimis penis. Tertia pena erit: quod vellent se non fuisse redemptos. Quarta pena divinae cum considerabunt tantum remedium contra peccata sua sprevisse. Cogita si quis ad iudicium mortis vel perpetuo carceri: et aliquid vellet te liberare: et hanc liberationem contemneres: et post cum velles liberari non posses quia misericordia afficeris. Erunt igitur divinae maxima pena cogitare de illa liberatione

6 19

Decima pena spiritualis

quā cōtempserūt: imo uellent q̄ deus nō
fuisse incarnatus: qz magis punient̄ ex
eoq̄ nō curarūt tm̄ bonū: z maxime xp̄ia
ni: sicut dictū fuit prius. Hec pena maxi
me debet̄ his q̄ tanto bñficio ingrati sūt.
Miserrimi dānari q̄ tanto bñficio tan
to amore nō potuerūt: qz noluerūt trahi
ad amorē dei. Unde xps̄ ostendit nobis
dilectionē valde grādem: cum totū cor
pus suū z omnia mēbra sua morti expo
suit. De qua dilectiōe ait Bern̄. Si dñs
noster iesus xps̄ habuisset tot mēbra in
suo corpore quot sunt stelle in firmamen
to: z vnū q̄d̄ mēbrū singularē vitā ha
buisset: oīa sigillatim morti exposuisset
anteq̄ vnam aīam in faucibus diaboli di
misisset. Hec ille: Fuit ergo chusti pas
sio sufficiens p̄ redēptiōe totius humani
generis. sed maledicti dānati nō hoc cu
rantes magis eum occiderūt petis suis
quantū in eis fuit. Heb. vi. Rarus cru
cifigētes sibi metip̄is filii dei. Et ita tri
staban̄ valde: qz fuerūt a morte peti li
berati si voluissent fructū passionis susci
pere. Quarta pena erit: qz nolent se fuis
se suscitatos: imo libētē anime dānato
rum illa tormēta vilissima dimitterent.
Quintus dolor q̄ta tristitia ip̄is aiabus
dānatoz in sumptiōe suae rennitione cor
poz: qz omnes pene corporales que dicte
sunt plus in animā redūdabūt sicut glo
ria corporis in celo in animā. z ideo ani
me btē cuz gaudio sua corpora resumēt.
z anime dānatoz cum tristitia. Logica
corpus pueri dū z plenū vermibz z q̄tuz
deforme poteris p̄sare. Dico tibi q̄ ani
me dānatoz tale corpus plus vellēt ha
bere q̄ illud dānati cum penis illis cru
ciantibz. Dicit̄ anima cur tantū places
huic corp̄i. Cur illud nutris in luxurijs
in gulai octo: z alijs delectatiōibz. Cur
nō cogis illud tibi fure z nō tu illi? Tu
desiderasti vt illud a te nō leperaret̄ ouz
eras in hoc mūdo z nō potuisti obtinere
quin p̄ mortē separaret̄. tunc optabis vt
separet̄ z nō poteris obtinere: qz mors fu
giet a te. Talis pena merito erit illis q̄
nimis carnaliter vixerūt: ita q̄ eoꝝ corp̄

erit animabz carcer p̄petu⁹. Si infirmū
tur volupruosi aut quicq̄ mali in aliquo
mēbro patiunt̄ statim apponūt remediū
vadūt ad medicū adhibēt vnguēta. imo
quicq̄d̄ suaserit: medicus obseruandū p̄
sanitate corporis diligētē obseruāt. sed
si infirmant̄ in anima nō curant nec que
runt medicū: imo fugiūt. nolunt credere
deo ip̄os dirigētē ad salutē p̄ pdicatores
z cōfessores. z ideo nō mirū si dānantur:
sicut non esset mirū si quis infirmus no
lens credere medico moreret̄. ideo notā
ter dicit̄ in themate prius assūpto. Con
uertant̄ in infernū zc.

Ecima et vltima

quo ad presentē tractatū pe
na spūalis est verecundū sti
pendiū: qz dānati non solum verecūdia
corporali cōfundent̄: sicut cōfundunt̄ ho
mines nudi: sed etiā verecūdabunt̄ z cō
fundent̄ ex denudatiōe et visione seu co
gnitione suoz peccatoꝝ quod modo nō
fuit: qz peccata hominū nunc a solo deo vī
dent̄. z adhuc ex talivisione non curant.
Hec autem cōfusio spiritualis erit qua
druplex.

Primo enī confundent̄ ex dei cognitōe.
Secūdo ex sanctorū visione.
Tertio ex aspectu dānatoꝝ.
Quarto ex inspectu petōꝝ.

Prima igit̄ pena cōfusionis dānatoꝝ
erit ex dei cognitione. Pensare enim po
teris q̄ta esset cōfusio latroni si iudex
videret̄ ip̄m furem in furto suo: z hoc be
ne sciret̄: sed maior puelle verecunde si a
patre suo inhoneste cum viro videretur.
Vere maior cōfusio erit dānatis ex visio
ne patris celestis. Hec est illa cōfusio de
qua Dierē xvij. dicit̄. Dñe: omnes qui te
dereliquerūt confundent̄: recedētes a te
in terra: scribent̄ quoniam dereliquerūt ve
nam aquarū viuentiū dñm. Sed quare
non sic confundunt̄ peccatores: cum scī
ant̄ q̄ omnia aperta sunt et nuda oculis
dei. Certe qz vel non credunt vere vel si
indubitanter credūt: quia nunc videtur
disimulare peccata: qz nō puniūt: ideo nō

est verendum stipendium

Autant. Si ergo ex aliquo inhonesto facto vel verbo homines verecundi confundunt: quomagis ex peccato mortali quod summe deo displicet damnati confundentur. Et hec pena erit illis qui modo noluerunt confundi siue erubescere in peccatis propter deum: que tamen non faceret coram hominibus. Exemplum huius. Qui dam bonus vir eundem fatue mulieri insequenti eum cum ea peccaret dixit: Veni et sequere me. Et cum eam duxisset ad forum dixit: Dodo para te. Que dixit: Non hic vbi homines vident: sed in domo. At ille: Si tu non vis hoc opus hic exercere propter homines qui viderent: nec ego in domo propter deum qui videret. Et hoc est quod dicit his versibus. Cum quid turpe facis qui me spectante ruberes. Cur spectante deo non magis ipse rubes. Et Boetius in si. v. de consilio. Magna est nobis indita benefaciendi necessitas cum cuncta agamus ante oculos iudicis cuncta cernentis. Quot mala fiunt in oculo: deus nouit. Si tamen feceris peccatum coram deo: est remedium ut non confundaris in eternum: vides confundaris ostendo. De qua confusione dicit Ecclesiasticus. Pro anima tua non confundaris dicere verum. Est enim confusio adducens gloriam et gratiam. Quasi diceret. quod duplex est confusio. quedam est aliquorum qui tamen verecundantur et confundunt reuelare in confessione peccata sua quod ea tacent. et hec est mala. Alia est confusio qua confundunt et verecundant in confessione: non tamen sic quin dicant peccata sua commissa. et hec est bona confusio ducens ad gratiam et gloriam ex qua confundit diabolus: et per quam euadit confusio eterna: que tanta est ut eam cogitare non possumus. Secunda pena confusionis erit ex sanctorum visione. Non enim solus deus videbit peccata damnatorum: sed etiam tota curia celestis. Unde Bernhar: Ignis vbiq; verorruptis pugnabit habitus Lunetay cunctoy cunctis archana patebunt. Sed quomodo poterunt sancti angeli et alij beati videre peccata damnatorum cum nunquam ad

ad infernum descendant: et tanta sit distantia paradisi ad infernum. Ad hoc dicit Bonauentura in. iij. distinctio. l. q. iij. quod sancti vident in speculo eterno penam reproborum ut faciat ad eorum gloriam cum illa dam. Sed quid hec cognitio faciet ad damnatorum confusionem? Dico quod faciet. Sicut magis confundit latro: dum eius furtum cognoscit a tota curia alicuius domini quam si a solo domino: ita magis confundentur ad minus extensiu ex cognitione curie celestis quam si a solo deo cognoscere eorum peccatum. Sciunt enim quomodo peccata eorum fuerunt visa in iudicio a cunctis et ad eorum confusionis cum illi recordabunt illius visionis confundentis: sicut si quis recordaretur quod peccatum suum vitis honestis fuit: et est notum confunderet ut verecundaretur. Et utique hec erit magna confusio dum damnati sciunt peccata sua nota fuisse esse virginis gloriose angelis et sanctis dei: qui tot erunt in illa superna hierusalem ciuitate. Et hec pena debet illis qui sine ceterorum vitam deriserunt: nec imitari sunt. Sunt enim multi miseri qui derident et obloquunt: non solum contra sanctorum vitam: sed etiam contra christum continentem sua precepta et consilia. Exemplum in vitas patrum etc. Illam ergo confusionem damnati non habituri essent si voluissent sanctorum sequi vestigia: vel dei precepta conspexissent et fecissent: quia scriptum est in psalmo. Tunc non confundar cum prospexero in omnibus mandatis tuis. Tercia pena confusionis erit ex aspectu damnatorum. nam sicut ex aspectu vicini tui confusionem pateris ex multis peccatis tuis. imo mulier confundetur in aspectu viri ex multis suis iniurijs. ita damnati videntes mutuo sua peccata que fuerunt eis prius occulta confundentur. sicut nunc multi confundentur si viderent eorum mala: etiam ab hijs qui sunt similes et talibus peccatis maculati. Deus meus quot confusionibus confundent damnati qui tot erunt in illo carcere perpetuo. nam a quolibet demone et alio damnato cuius eis confundentur

est verecundum stipendium

Verecundabuntur et reprobanduntur: et maxime hi qui maiore oportunitate salutis habuerunt. Et principaliter verecundabuntur christiani: in quibus apparebit character baptismatis. et pampulus viri religiosi qui maiorem salutis occasione habuerunt. et hinc quod maiora et plura peccata habebunt. Confundenturque illi superbi demones qui de celo empirres ceciderunt: et marie ille lucifer apostata: cui dicit illud *Isa. xliij.* Quod cecidisti lucifer qui mane oriebaris: Corruisti in terris qui vulnerabas gentes. qui dicit in cor. i. in ce. ascen. su. ast. c. et al. so. m. sededo in more testamenti in la. a. qui. ascendam super altitudinem nubium ero sicut altissimus. Verumtamen ad infernum detraheris in profundum laci. Nec confusio debet superbis qui similes effecti demonibus deum contempserunt: voluntate suam voluntati diuine preferentes. Nec etiam pena debet illis qui non verecundantur publice et palam peccare: et suis malis exemplis alios corrumpere. De quibus dicit *Math. xvij.* Qui autem scandalizauerit unum de pusillis qui in me cre. expe. et vt su. mo. a. sin. in co. eius: et demer. in p. sin. mar. Quid autem sit scandalum. dicit *Nicola. de lyra:* quod scandalum actiue est dictum vel factum minus rectum prebens occasione alteri ruine. Scandalizare igitur aliquando est facere eum ruere in peccatum mortale: ex dicto vel facto suo malo. et hoc est proprie nocumtum ex parte anime quod est recte contra charitatem: et ideo faciens alium sic ruere si faciat hoc ex intentione seu ex aduertentia semper peccat mortaliter. etiam si factum vel dictum ex quo alius ruit non esset de genere peccati mortalis. sicut dicens mendacium iocosum mulieri intentione perabedi eam ad adulterium est peccatum mortale ex intentione finis. Qui ergo scandalizauerit unum de pusillis. Dicit autem de pusillis: quod nullus scandalizatur passiuè nisi iniquitatis pusillus. id est parue virtutis: quod homo perfecte virtutis ex dicto vel facto malo alteri non ruit in peccatum. Expedit igitur et scandalizari actiue modo dicto vt suspèdatur mola rē. Loquitur euangelista ad modum terre palestina: in

qua denari ad mortem ligato saxo ad collum percipitabant in mare. Expedit ergo: sensus est. i. melius esset homini mori cor poraliter quam ex malo suo exemplo facere alium ruere in peccatum mortale: quod ex se meretur mortem eternam: que grauior est morte temporalis. Et ideo sequitur: *Ue mundo ab scandalis.* i. mundanis hominibus: quia non curant scandalizare proximos. Necesse est enim vt veniant scandala. Ibi non est necessitas absoluta: sed tamen ex suppositione. Si enim homines velint viuere mundane: et in omnibus voluntate sua adimplere: necessario sequitur ad hoc scandalum aliorum: quod non formidant proximos scandalizare. Verumtamen vt homini. id est communitati pene eterne sibi affligende: propter quod scandalum venit actiue. scilicet primum scandalizando. Nec ille: Tales igitur qui hic non verecundantur alios scandalizasse: in inferno verecundabuntur hoc fecisse. Quarta pena et vltima est confusio ex inspectu peccatorum. id est ex aspectu interiori sine sue anime qua quisque damnatus videbit maculam et turpem ex peccato suo. Et ex hoc multum confundetur. *Ezech. xliij.* Confundetur ab iniquitatibus suis. Sicut habens pulchram vestem confunditur etiam per se si ceciderit in luto. *O deus meus:* contra confusio damnatis qui tam pulchram animam a deo susceperunt: quod ad imaginem suam: et eam ita fordidè considerunt. De confusiones et alie pene prius dicitur etiam non dicitur ipsis damnatis in loco illo infernali erunt perpetuo sine cessatione. *Ecclesi. xx.* Confusio illorum cum ipsis sine intermissione. Sic ergo de infinitis inferni doloribus pauca scripsi. Non enim credo cor sufficere ad cogitandum: nec os ad loquendum quod et ipse miserie sunt in inferno. Qui ergo vult fugere a ventura ira: faciat dignos fructus penitentie. Quod nobis concedat iesus redemptor noster: Cui sit laus honor et gloria.

Prologus secunde partis principalis

Expedita materia de loco infernali z penarū ibidē a damnādis tollerandaz: quas idcirco nobis deus voluit reuelare vt illas effugere studeamus iuxta illud ps. *De disti metuētibz te significationez vt fugiāt a facie arcus sez eterne damna tions vt liberent dilecti tui.* Eōsequēz videndū est de loco paradisi eiusqz deli cijs corporalibz sez z spūalibz: quibz ac tracti z illecti qliber nostrū dicere possit cum ps. *Inclinaui cor meū ad faciēdas iustificationes tuas ppter retributionē: supple in glia celesti bonis z iustis a sū mo bonoz oium largitore tribuēda: Ad quā modo nobis possibiliter cognoscendā sale thema pponemus.*

Enite bene

dici patris mei possi dete paratū vobis re/ gnū a cōstitutione mū di *Matth. xxv. De re*

gnū xpi gratia in quo paz summa est: et requies pfecta: z quo est status oium bo norū aggregatione pfectus vt ait *Boet. tria pncipalia puncta deducimus.*

Primo vbi ponat regnū celoz habitatio **Secundo** que z qualis sit in animabus gloriatio.

Tertio que et qualis sit in corporibus premiatio.

Et de his tribz dicemus sūm q ex scri/ pturis sacris z dictis doctoz intelligere valeamus. Nam sicut ait *Augu. lib. de tri plici habitaculo.* Bona regni celestis di cere vel cogitare vel intelligere vt sunt: nullus potest carne vestitus. *Sulto em̄ maiorā z meliorā sunt q̄ cogitentz intel ligant.* Nā scriptū est. i. *Corinth. ij. Ocu lus nō vidit nec auris audiuit nec in cor hominis ascendit que pparauit deus dili gentibus se.* Regnū naqz dei omni fa/ ma maius: z omni laude melius: omni sci entia innūcrabilis: omni gloria que pu ratur excellētius. Regnū itaqz dei pleniū est lucis z pacis sapientie z glorie bone/ statis z dulcedinis: melodie et leniter: et

beatitudinis pennis z omis boni qd nec dici nec cogitari potest. *Et locus inferni plenus est tenebrarū discordie: odij stul/ ticie: miserie turpitudinis: amaritudinis: offensionis: doloris: adustionis: famis: sitis: ignis: inertinguibilis: tristitie: vin/ dicte pennis: z ois mali qd nec dici nec cogitari potest.* *Ciues celi sunt iusti ho/ mines z angeli quoz rex est deus omni/ potēs. Et cōtra ciues inferni sunt impij hoies z demones quoz pncipis est dia bolus. Siciat iustos visio sanctorū homi nū z angeloz: z sup oia ipius dei: cruci/ at impios z pcorēs visio damnatoz ho minū z demonū: z super oia ipius diabo li. Nihil in regno dei desiderat quod nō inuenit: sed in inferno nihil inuenit quod desideret: nihil sentit neqz videt.* In regno dei nihil inuenit nisi qd placet, faciat z delectat. *Et cōtra in lacu miserie perē nis nihil videt: nihilqz sentit nisi qd dis/ placet cruciat z offendit.* Omne bonū in regno dei abundat z nullū malum: omne malū habūdat in carcere diaboliz nullū bonū. Nullus indignus in regno dei su/ scipit: nullus dignus nullus iustus ad in fernū trahit. *hec Augu. Gaudū autē ce lestis patrie expedit z sīderare sūm q̄ pos sumus intelligere triplici ratione.*

Primo quia facit libētius z seruentius laborare.

Secundo quia dolorem laborantis solet valde mitigare.

Tertio cōsolatur ne laborans valeat de sperare.

Primo facit libētius zc. Laborās em̄ cito lassat qn̄ nescit pmiū laboris sui: sed qn̄ scit pmiū sui magnitudinē tūc laborē sustinet libētiter: sic qui gaudia atredēt libenter bona operat. Estote igit forres in bello z pugnate cū anti quo serpēte z ac/ cipietz regnū eternū. *Uides em̄ q̄ pisca tor vel alius laborator tota die z etiā qn̄ qz nocte laborat vt *lucres. xij. denarios vt pauciores forte q̄stomagis crederet mil le marchas auri qlis esset angustia quā nō sustineret. Satis videmus ad oculū quot z q̄stos labores homies mundi pro**

De loco paradisi

redus transitorijs sustinet tam in terra q̄m in mari. Sic qui gaudia vite eterne pensaret labores pro illa gloria immarcescibili libenter assumeret. Eugilate igitur pigri et cogitate lucrari illud regnū quod semp̄ manet. Sed q̄d est q̄d te oporteat facere p̄ eterno regno acquirēdo. R̄ndet xp̄us Mat̄. xix. Si vis ad vitā ingredi serua mādata. Sc̄da ratio quia volo rem zc. et plus dico quia qui gaudia illa bene accideret penas et tormenta nō sentiret: sicut de multis martyribus legit. Dicitū absinti positū in dolio mellis amaritudine suā amittit. Sic si modicas tribulationes n̄ras quas patimur in illa maxima dulcedine mergeremus p̄fecto vel parū vel nihil sentiremus. Tercia ratio qz consolatur zc. Consideras em̄ qz per multas tribulationes oportet nos venire in regnū dei gaudet in tribulationibus sperans illas esse viam pueniendi ad regnū. Oportuit em̄ pati christū et ita intrare in gloriā suam. Quod igitur nos cū illud regnū dudū per peccatū pdidimus Non igitur desperet homines in tribulationibus p̄sentis seculi sed patriēter se habeant et gaudeāt: quia tales pene si velimus sunt meritorie vite eterne et regni paradisi ad quod vocabimur per xp̄m si iusti fuerimus dum dicit his qui a deo tris eius erūt ebema p̄positum. Venite benedic. zc. Quale gaudiū q̄ta exultatio q̄tum tripudiū q̄tum festus sanctis dei angelis et hominibus et toti curie celesti in hac vocatione et invitatione ad regales nuptias ad visionem et dilectionem cum perpetua tensione illius deitatis beatissime. Si gaudeat pauper in tromisus aulam regiam cui ciborum et necessarium pro victu et vnicā refectione fiat sufficiens ad ministratio: quō nō magis sine cōparatiōe gaudebūt iusti q̄ hic fuerūt paupes et multa passi in introitu illius celestis aule ubi p̄p̄no q̄cumqz desiderabilia abundantissime ministrabunt.

Ideamus igitur

¶ p̄mo de loco ubi erit tāta glo-

ria. Erit ne in paradiso terrestri qui est locus deliciarū: de quo magister sententi. di. xvij. ij. sic ait. Faretur tertia opinio nobis placere sc̄z vt homo i paradiso corporaliter sit positus qui in illo p̄ncipio plā tacus accipi potest: quo terram omnē remotis aquas herbas et ligna producere iussit: qui et si p̄sentis ecclesie vel future typum tenet ad litterā: tamē intelligendum est esse locū amenissimū fructuosissimum ardoribus magnū et magno fonte secundus. Quod dicimus a p̄ncipio: antiqua translatio dicit ad orientē. Unde voluit in orientali parte esse paradysum longo inter tacente spacio vel maris vel terre a regionibus quas incolūt homines secretum et in alto loco sicut vltis lunatē et cūculū pertingētē. Unde nec aque diluuii illuc puenierunt. hec ille. Nonne talis locus sufficere potest homini pro loco sue glorie. R̄spōdet Bonan. in dubijs circa litterā eiusdē di. dicens. Duplex est paradysus s̄m duplicē statū hominis sc̄z imperfectū et p̄fectum. Secundū statū imperfectū psradysus est locus amens in partibus orientis: de quo dicit Damasc. Paradysus em̄ est dei manibus in edem plantatus gaudiū et exultatiōis vniuersę p̄romptuariū. In hoc autē loco decuit hominē poni vt esset ei facilitas pueniendi ad patriā: et vt deus homini ostēderet beneuolentiā cui locum amenissimū ad habitandū p̄parauerat: et sic amenitas exterioris habitaculi correspōderet delictis interioribus quales habet aia: que est tepulum dei et habebat aia primi hominis. Extra autē hunc locum debuit homo p̄ducit vt melius cognosceret dei beneficiū dum se videret quasi aliunde adductus: et etiā vt ostēderet per hoc qz homo nō erat factus ad ibi eternaliter habitandū: sed temporaliter peregrinādū. Et quia deus p̄ciebat hominem casurū siue hominis casum in paradiso voluit euz collocare: vt per eius eiectionē de loco volutatis cognosceret se visibiliter q̄ta bona spiritalia amisisset per culpam: cognosceret etiā nihilominus q̄ta esset differ-

De loco paradisi

rentia inter eum qui dño obedit humili-
ter et eum qui ipm cõtennit. Et sicut di-
cunt doctores: paradisi corporalis situs
est valde eminens et altus: et iuxta equino-
ctiales in oriente quodãmo vergens ad
meridiẽ. Est autẽ tante altitudinis vt il-
luc nõ ascendat vapores in aere eleuari:
sed sit ibi aer mūdus et purus ydoneus:
statui ppetuitatis: et ppter puritatem ae-
ris ibi esse ptemperantiã calozis. Quia
autem dicit vsq; ad lunare circulũ pringe-
re hoc nõ est dictũ fm situm: sed fm quã-
dam ppteritatem siue quia cõfortat in ra-
ritate et luminositate tranquillitate: siue
quia vapores quibus dominat luna il-
luc nõ pringant: et in hoc paradiso erant
ligna diuersi generis. Varietas vero li-
gnorũ sub tribus differencijs cõprehendi-
tur fm q; ad triplicem vtilitatẽ hominis
poterat ordinari aut ex parte corpis aut
ex parte anime aut ex parte iuncti. Si
ex parte corpis sic erant ligna fructife-
ra que pbebant ei alimenta ad corporis
sustentationẽ: si ex parte anime sic fuit li-
gnum sciẽtie boni et mali: qd ordinabat
ad obedientie hominis pbatorem. Si
ex parte cõiuncti sic erat lignũ vite quod
faciebat ad humane vite ppetuitatẽ. De
his autẽ lignis duo tantum nominata
sunt ppter speciales effectus: ppter quos
deus illa duo ligna collocavit in medio
paradisi et vnũ posuit iuxta alterũ vt ex
vno cõciperet homo affectũ amoris: et ex
alio affectũ timoris: et quasi opposita iux-
ta se posita elucescerẽt: et faciendo absti-
nentiã ob vno mereret habere sufficien-
tez refectionẽ ab altero. Et hoc est quod
dicit Bugu. in deci. dei loquẽs de p̄mis
parẽtibus. Status immortalitatis eis
de ligno vite quod in medio paradisi: cũ
arborescentia simul erat mirabili dei gra-
tia monstrabat: tamẽ et alios sumebat ci-
bos ppter vnã arborẽ que fuerat inter-
dicta: deus autẽ homini lignum illud p-
hibuit propter obedientie meritũ acqui-
rendũ ex parte hominis: et propter osten-
dendũ siue iurisdictionis dominũ quod
habebat in homine vt per hoc disceret q;

deo deberet esse subiectus: et q̄cum etiã
differt inter eum qui obedit et eus qui cõ-
temnit eius imperium. Nulla igitur fie-
bat ex hoc homini iniuria: immo fiebat
vtilitas dum precipiebatur ad eius eru-
ditionem et meritũ amplificationẽ quod
si contrariũ euenit hoc fuit ex culpa sua
ex qua cõuertit sibi bonum in malum si-
cut impijs et peccatoribus bona conuer-
tuntur in malũ: propter istius tamẽ euẽ-
tus p̄uisionẽ nõ debuit deus dimittere
dare mandatũ: quia ordo et decor qui at-
tendit in operibus dei fm regulam diu-
ne sapientiẽ nõ debet intermitti propter
incomodũ alicuius specialis creature: p-
terea ex illo malo et exinde sequenti pote-
rat deus et sciebat multo magis bonum
elicere. Et vt dicit magister dis. x. ij. cõ-
pleto numero electorũ omnes simul ad
meliora transferent vt essent sicut ange-
li dei in celis dicit tamẽ magister Incer-
tum nobis relinquit vtrum simul trans-
ferentur an per successiones. hec ille. Ec-
ce igitur paradysum terrestrẽ descriptus
quo ad aliqua: ppter q; ille post resurre-
ctionẽ non erit locus in quo erit beatitu-
do perpetua. Est igitur alius locus mul-
to nobilior illo qui fm statum perfectus
homiuis ipsi congruit: scz celum empi-
reum: de quo celo dicit magister. ij. dis. ij.
q; dicit empireum. i. igneum a splendore
nõ a calore quod statim factum angelis
repletũ est. Et Bonauẽ. dis. ij. super sen-
tentias. Notandũ inquit q; quattuor fir-
erunt primo data scz celum empireũ: an-
gelica natura: materia: et tempus. Ratio
vna quia in principio debuerunt prima
in omni genere dari scz in rebus et men-
suris et in rebus corporalibus et spiritua-
libus: et in corporalibus actiuis et pas-
siuis. Quoniã igitur prima inter substã-
tias spirituales est angelus: prima inter
substãtias corporales actiuis est celus
empireum: et p̄ma inter passiuas est ma-
teria elementozum: et prima inter men-
suras est tempus: quia non tantum dicit
mensuram durationis: sed etiam egressũ
onis: ideo hec quattuor dicuntur prima

De loco paradisi

creata **Hec** ille. Ecce igitur charissime ubi erit tua perpetua mansio quia in celo empireo. **Bona**. di. h. inquit: Quis sancti patrum loquantur de hoc celo quia latet nos sensus: et philosophi ad minus tamen ponere est celum empireum sicut dicit sacra scriptura **Beñ. r.** In principio creauit deus celum et terram etc. **Strabo** exponit de celo empireo et hoc probat per litteram sequentem: quia firmamentum et celum aqueum facta sunt secundum die. **Et Damascenus** hoc exponit. In principio creauit deus celum. i. sine stellis sperice forme. Ponendum est etiam illud celum: quia persuadet ratio finis triplex: vna est perfectio vniuersi. Alia est propter motum firmamenti: et tertia principalis propter habitationem hominis beati. **Et** quoniam finis imponit necessitatem his que sunt ad finem propter perfectionem vniuersi necesse est ipsum esse vniuersum: quia cum celum sit luminosum disforme si non esset vniuersum non esset vniuersum completum propter motum firmamenti ponendum est ipsum esse immobile: ut motus mobilis fiat circa immobile secundum centrum et intra centrum immobile. **Tertio** propter habitationem hominis beati ponendum est celum empireum luminositatis perfecte habitatio congrua suo habitatori. **Ex** his ergo colligitur quare sit factum et cuius sit dispositionis inter alios celos: quia vniuersum immobile et luminositatis perfecte. **Hec Bona.** **Ad** positum huius dicitur in passionali sanctorum et festo ascensionis. **In** hoc igitur celo empireo spiritus residet et est specialis et propria eius mansio et angelorum et aliorum sanctorum. **Et** congruit hec habitatio habitantibus. **Il** lud enim celum ceteros celos excellit dignitate. tempore: situ: et ambitu: et ideo est conueniens habitatio christi: quia omnes celos rationales et intellectuales transcendit dignitate: eternitate: situ immutabilitate: et ambitu potestatis. **Est** etiam congrua habitatio sanctorum angelorum et hominum qui fuerunt vniuersales in operatione immobiles in dilectione: et luminosi in fide siue in cognitione. **Hec** ibi. **Richar. de me. vi. ij. dis. ij. ait.** **Hoc** celum sanctis angelis est repletum non repletionem occupationis:

sed quia omnes angeli ibi creati fuerunt. **Sicut** ciuitas dicitur repleta hominibus quando habitatores eius in sufficienti et apto numero sunt. **Hec** ille. **Hec** habitatio sanctorum angelorum et beatorum dicitur ut iam dictum est celum empireum paradisi domus dei regnum: terra viuentium: et multis alijs nominibus nominatur: de quibus post dicitur satis. **De** hoc celo dicitur **Baruch. ij.** **Israel** quod magna est domus domini: et in gens locus possessionis eius magnus et non habet finem excelsus: et imensus. **Charissimi** quis poterit ad hunc locum peruenire. **Quantum** gaudebit quantum exultabit et letabit solus deus nouit. **De** me us quantum nos diligis qui nobis carnalibus et miseris peccatoribus tantum tale parati preparasti. **Sanctus Thome. iij. lib. contra gentiles. ca. lxxvij. ait.** **Quia** locus debet porcionari locato consequens est quod cum corpora resurgentium proietta tempeporum celestium consequenter etiam in celis locum habeant vel magis super omnes celos ut simul cum christo sint: cuius virtute ad hanc gloriam perducunt. **De** quo dicit apostolus ad **Ephe. iij.** **Qui** ascendit super omnes celos ut adimpleret omnia. **Fruolium** autem videtur contra hanc diuinam permissionem ex naturalium elementorum inclinatione arguimur: quasi impossibile sit corpus hominis cum sit terrenum et secundum suam naturam infimum locum habens super elementa leuare. **Manifestum** enim est quod ex virtute anime est quod corpus ab ipsa perfectum: inclinationes elementorum non sequitur. **Ipsa** enim anima sua virtute etiam nunc conuenit corpus quod diu viuimus ne ex contrarietate elementorum dissoluatur: et virtute etiam anime mortue corpus in altum eleuatur: et tanto amplius quanto virtus motiua fortior fuerit. **Manifestum** est autem quod tunc anima perfecte virtutis erit quando deo per visionem coniungatur. **Non** igitur debet graue videri si tunc virtutem anime corpus ab omni corruptione seruetur imune et supra quacumque corpora eleuetur. **Hec** etiam huic permissioni diuine impossibilitatem affert quod corpora celestia frangi non possunt

Prima gloria anime

vt super ea corpora gloriosa subleuent: qz a virtute diuina hoc fiet vt corpora gloriosa simul cū alijs corporibus esse possint: cuius rei iudiciū in corpore xpi precessit duz ad discipulos tanuis clausis in trauit. Hec scz Tho. De hoc ergo regno nobis pmissio dicit. Venite benedicti patris mei zc.

Ed qz gloria cor

poris erit ex redundātia glorie ipsius aie specialiter: ideo cōsequenter videndū est de gloria ipsius anime que erit in decem.

- Primo erit dei nri clara cognitio.
- Secundū eiusdēqz tota dilectio.
- Tertiū ppetua ac firma tentio.
- Quantū verū gaudiū z leticia.
- Quintū omnū rerum abundātia.
- Sextum honor magnus insuperabilis.
- Septimū animarū decoz mirabilis.
- Octauū completa pax interminabilis.
- Honū satietas desiderabilis.
- Decimū felicitas inuariabilis.

Sed quid dicit. x. euz dicit in fine libri de compedio veritatis theologicę qz tot ibi z tanta sint gaudia qz oēs arithmetici huius mundi nō possent enumerare: oēs geometrici nō possent ea mensurare oēs grammatici dyaletici z rethorici nō possent ea sermonibz explicare: quia oculus nō vidit nec auris audiuit zc. Dicit ergo decem ad aliquā solationē nram exhortationē z desiderii in flammandū vt in virtute hie viuamus vt ibi pueni reuicamus. Ut autē ostēdit doctor sanctus in. iij. ptra gentiles. ca. xiiij. finis cuiuslibet rei est in qd terminat appetitus eius. Appetitus autē cuiuslibet rei terminat ad bonū. Si em̄ philosophi diffiniunt bonū Quod oia appetūt. Finis igit omnū est bonū. Dicit etiā. ca. xxiij. qz cognitio diuina finis vltimus hominis est z cuiuslibet intellectualis substantię. Job. xvij. Hec est vita eterna vt cognoscāt te solū verum deū: z quē misisti iesum christū. Finis igit intellectus z bonuz est verum z per cōsequēs vltimus finis p̄mū

verū. Est ergo vltimus finis hominis cognoscere deū. Hec ille Petrus de acquila in. iij. ar. Finis cuiuslibet rei habētis esse ab alio est duplex scz finis cuius z finis quo. Finis cuius z exterior est desiderabile p̄fectū: sed finis interior siue quo est opatio mediā. e qua cōiungit res ipsi p̄ncipio. Et qz beatitudo fm̄ omēs est finis rationalis creature ideo cōformiter distinguit duplex beatitudo scz vna interior formalis et cāta scz vltima operatio p̄fecta ad quā potest beatificabilis natura attingere. Alia est beatitudo exterior obiectiua z increata scz vnus deus et trinus: z ista vocat beatitudo obiectiua quia ex ista in tali beato beatitudo causat. Secundū qz dicit bea. Aug. i. de doctrina xp̄iana. Res que nos beatos faciunt sunt pater z filius z spiritus sanctus: beatitudo autē formalis cōsistit in cōiunctiōe cū obiecto nobilissimo. Hec ille. Q̄tum gaudiū videre clare tam p̄fectis finū obiectū. Cogita q̄tum gauder homo videre rem pulcherrimā quā multū desiderabat videre: sed vere nihil est vel quasi nihil de visione cuiuscūqz rei: create q̄tumcūqz pulchre z gaudio eius in cōparatione ad illaz visionē siue intellectiōē beatā. Hec autēz visio clara erit de quatuor. Nam.

- Primo videbunt deum in quē prius crederunt.
- Secundo videbunt sanctos que tanta bona meruerunt.
- Tertio videbunt peccata que antea cōmiserunt
- Quarto videbunt infernum qz prudenter euaserunt.

Primo igit videbūt deū zc. De qua visione ait beatus Aug. in lib. de triplici habituculo. Sicut em̄ per speculū vitreū trina nobis visio ministrat: quia nos ipsos z speculū z quicqd est prius videmus. Sic speculū diuine claritatis et ipm̄ deum videbimus q̄tū possibile est creature: z nosmetipsos z ceteros vera et certa sciētia cognoscemus. Tunc iustis manifestū erit qz vnus ex vno natus sit al

Prima gloria anime

ter ex duobus pressit: et quod pater non precessit filium tempore et origine: nec spiritum. s. et quod mundus erat in deo antequam in me merito esset mundus. Tunc videbitur suavis aias et virtutes intimas et spiritus angelicos. **Hec Augu. Albertus mag. in sacramentali.** Tanta inquit erit scientia que per teritorum presentium et futurorum nihil latebit: et plus sciet vetula quilibet in illa gloria quam omnes clerici et philosophi scire poterunt in hac vita. l. **Loy. xij.** Videmus nunc per speculum in enigmate: tunc autem facie ad faciem. Nunc cognosco ex parte: tunc autem cognosca sicut et cognitus sum. **Ho.** Nunc enim imagines veritatis per fidem videntur: tunc res ipsa vel speculum est aia in cuius aliquo modo deum cognoscimus: sed in enigmate. i. obscure: tunc autem videbimus facie ad faciem. i. manifeste a simili vultu se inuentum: Est enim quedam visio huius temporis. Erunt altera futurum. Ista per fidem: illa erit per spem. Et nunc non aliquid solam sed etiam ego cognosco ex parte. i. obscure imperfecte. Tunc autem cognosca sicut et cognitus sum. i. videbo permixta sicut videor admittente. i. cognosca deum sicut et ipse me cognouit. **Q**uod quod iocundum erit habere claram noticiam tam perfectissime nature. Nos enim experimur hic quod dum videmus aliquam bonum clericum et sapientem multum velle mus habere sciama illius: et dicimus? **U**tinam talis posset mihi dare sciama sua dum morietur et ego superuivam. **S**cientia autem de deo clare nota maior erit omni scientia hominum huius mundi. **U**nde beatus Augu. **xxij. de ci.** Deus ita nobis erit conspicuus ut videat spiritum a singulis nobis in singulis nobis videat ab altero in altero videat a semetipso in semetipso videat: in novo celo et nova terra: atque in omni que tunc fuerit creatura videat. **Hec ille.** Et breviter sicut intelligo vobis et in quocumque videbitur deus: sicut et nunc angeli vobiscum: sicut sine in celo sine in terra vident deum: et ita boni latronis aia in inferno vidit deum clare et fuit beata: sed hec visio dicitur paradisi dicere christo eisdem **Lu. xxij.** **H**odie mecum eris in paradiso. **I**n copen

ditio veritatis theologice dicitur prima deus aie est cognitio qua divina essentia videtur ab omnibus tota sed non totaliter. i. non potest esse infinita. **U**idebitur tamen divina essentia simpliciter ab uno quam ab alio: sicut idem sol diversimode a diversis aspectibus: vel ea de littera a diversis legibus diversimode secundum quod oculus magis vel minus est dispositus. **N**am in quantum una potentia magis erit perfecta in lumine glorie quam altera: tanto perfectius operabitur circa unum et idem subiectum. **U**idebimus ergo deum in se et deum in vobis: et nos in deo: et deum in creaturis: et creaturas in deo. **Hec ibi.** **N**otandum tamen quod essentia ut infinita ostendit beatis ut in qua primo et principaliter consistit beatitudo creatura autem vester in ipsa non nisi ex consuetudine et comitate. **I**n **Aug. in. v. consuetudine.** **Q**ui videt te et non illa beatus est: qui videt alia et non te non propter hoc beatus: qui videt te et illa non propter hoc beatorum: sed propter te solum beatus. **E**t videt aliquis quod intellectus creatus possit perficere in cognitionum multitudine circa creaturas visas in essentia divina absque perfectione eius in cognitione essentie divine: quod per cognitionem illarum in divina essentia non augmentatur essentialis beatitudo: nec pro illorum subtractione diminuitur: tamen aliquis modus beatitudinis persistit in creaturis. **U**n **Augu.** **N**on cognitis: id est deis nemo sapiens potest esse. **N**ota etiam quod deus illabitur ipsis beatis secundum familiarissimam intimitatem. **I**llapsus tamen dei duplex est: unus essentie dei in essentia aie: hoc illapsus consuetudine eaz in esse: et sic illabitur omni creature intimando se essentie illius in quantum deus intimior est cuilibet creature quam ipsa sibi. **S**ic autem non beatificat: quod sic omni creatura esset beata. **A**lius illapsus aliud esse quam ignis et hoc esse aiam perfecti: tunc ista intimitate nihil apparet nisi quod deus. **S**icut ferrum candens in igne lucet et ardet ut ignis: sic quod non apparet aliud esse quam ignis et hoc esse ex penetratione ignis in ferrum. **I**llabitur ergo deus in potentiam intellectivam et ipsam purgando amplius illuminat ut videat clari. **E**t hec sunt mira et intellectu diffi-

erit dei clara cognitio

cellia pro statu isto. Nec autē visio beata succedit fidei per quā meremur ad hanc clarā visionē puenire. In lib. de uirtutibus Ex fide cū fidei rectitudine quasi ex pfecta argumētatione uita eterna infertur. Ex fide cum uite prauitate mors eterna concludit. Et Bern. in sermone de uigilia dñi. Illuminemus nobis lumē scientie priuilegiū de huius mundi tenebris transeamus ne de tenebris transeamus ad tenebras sempiternas. Que est autē ista scientia. Profecto scire: q̄ ueniet dñs: et sic quādo ueniet scire nō possumus at si q̄s ista scientia est omnīū. Quis em̄ nesciat uel noictenus fidelis q̄ uenturus est iudicare uiuos et mortuos et reddere unī cuiq̄ iuxta opera sua. Sed uere nō omnīū ista est sed nec multoz. Paucoz est: quia reuera pauci sunt qui saluant. Putas q̄ cū illi qui male fecerint exultāt et letant in rebus pessimis ut sciat̄ uel cogitant q̄ ueniet dñs. Si dixerint ipsi tu noli credere: q̄ qui dicit se nosse deum et mādata eius nō custodit mēdax est. Nō em̄ ita se omī impuritate polluerēt si domīnū uenturū fore scirēt: sed formidarēt et uigilarēt utiq̄ nec snerēt eaz grauitē pfecti domū seu p̄sciētias suas. Sciētia autē illa in p̄mo gradu operat̄ penitentiā et dolorē: et risum in luctū eantū in plā etiam et gaudiū in merore cōuertit ut incipiant tibi displicere que uehementē ante placuerāt: et illa specialiter horreas q̄ specialiter appetebas. In secūdo uero gradu operat̄ correctionē ut iam nō exhibeas membra tua arma iniquitatis perō sed coherceas gulā: iugules luxuriā: supbiā depriimas: et facias seruire sanctitati corpus q̄ ante seruierat iniquitati. Penitendo em̄ sine correctione nō p̄dest. Qui em̄ h̄p̄t̄ a mortuo et iterū tangit eum nihil p̄ficiat lauatio eius: sed bec uirtū h̄beri nō possunt nisi circa se multa circuit̄ p̄fectione mens nra indefessa uigilet et attendat. In tertio gradu operat̄ sollicitudinē ut itā incipiat sollicitus ambulare cū deo suoz et ex oi parte seruet̄ ne uel in tenuissima retremende illius maiestatis

offendat aspectus. In penitentiāne attenditur in correctione ardet: in sollicitudinē lucet et interiorius et exteriorius renouatur. Hic iam respirare incipit tribulatio de maloz et dolore et timoz magnitudinē spūali leticia tēperare ne suoz enormitate scelerū abundantiori tristitia absorbetur. Hinc et si timer iudicem sperat in saluatore: cum iam in aīo timoz leticia obequirit et obuiet sibi. Plerūq̄ timoz leticia superet. Leticia sepe timoz excludat. Et infra sui gaudij archanū felix cōsciētia in luctamine h̄mōi indefinēter cōficiť donec q̄ mortale est absorbeat a uita donec euacuet timoz qui est ex parte et succedat leticia quod perfectū est: q̄ nō timoz sempiternus sed leticia sempiterna erit. Nec ille. Nec est igitur fides cui succedit uisio clara. De hac est articulus dicens. Credo uitā eternā. Ideo qui habet fidē de uita eterna sollicit⁹ debet esse quō illi p̄uideat. Si cū tāta sollicitudine p̄uideat hūc misere uite de qua nemo certus est p̄ diē q̄ta sollicitudo debet esse. p̄uidēdi illi uite de q̄ certus est q̄ erit eterna. Et si dicat q̄ unus est interiorius hōis et iūmētoz. Ecclē. iij. Dicendū est sicue Bre. q̄ Salomō in illo libro diuersas p̄sonas in se suscipit: et quā dicit q̄ mēs imperita sentit: ut in h̄bo p̄posito: quicq̄ uero q̄ ratio bñ disposita decernit ut eiusdē scz. Quid habet aplūs stulto sapiēs nisi ut pergar illuc ubi est uita. Et eiusdē. q̄. Corda filioz hōim iplent malicia et p̄tē p̄tē i uita scz et post hec ad inferos odeducēnt. Et si dicat iterū illō apli. ad Th. vi. ubi dicit̄ de deo q̄ solus h̄t̄ immortalitātē. Rūdeo q̄ ubi immortalitas p̄ immutabilitate accipit quā nō h̄t̄ creatura p̄ naturā zc. Prīmū igit̄ premiū beatoz erit diuine essentie clara uisio: q̄ uisio clara uisione obscura acquirit̄ q̄ scriptuz est in ps̄. In lumine tuo uidebimus lumē. Secūda uisio siue cognitio erit illius sacratissime p̄ginis m̄ris dei marie: tot milia angeloz sc̄toz et sc̄ay. Quis possēt p̄sare illi societatis pulchritudinē decorē et ornātū. Sta et demorare i hac cogitatioe

Prima gloria anime

Hec hic le quor' de visione corporali: sed intellectuali que nobilitat erit multo vifione illa corporali de qua dicit infra. Si pulchri est videre regē aut reginā in deore suo: q̄ pulchrius erit videre illā reginā celi in gloria celi: de qua p̄pheta ait p̄p̄o. Altit' regina a dextris tuis in vestitu deaurato circumdata varietate. i. charitate illa qua diligit a deo et deum diligit: et alijs virtutibus videbitur q̄ ipsa sit mater dei et quō filii dei cōcipere meruit: peperit manens virgo: lactavit: nut' fuit: et portavit: ac in passioe affociatione: quomodo per eā mundus redēptus est: et angelica ruina repata: q̄tus honor illi a deo ab oibus angelis et sanctis exhibet: cogitet qui p̄t. Videbit quō sit exaltata super oēs choro' angelor': et breuiter tot et tanta mirabilia de ea cognoscent: q̄ mortalis pensare nō posset imo etiaz oēs ordines angelor' cū admiratione ipsam cognoscent et videbūt. Videbit etiā quilibet beatus nouē ordines angelorū de quibus dicit Dan. viij. Multa milium ministrabāt ei: et decies centena milia assistebant ei. Ubi ait Hiero. de lyra. Notandū q̄ hic ponit numerus determinatus pro indeterminato: q̄ angeli sunt in maiori numero nobis indeterminato. Quāntū igit' mirabile videre tot angelos. Sic regina sabba: vt dicit. iij. Reg. x. videns sapientia salomonis et ordine ministratū vestesq; eor' zc. nō habebat ultra spiritū vt diceret ad regem verus est sermo quē audiui in terra mea super sermonibus tuis et sapientia tua et nō credebā narrātib' mihi donec ipsa vidi oculis meis: q̄ roma/gis debemus credere esse mirabilius videre illum regis ordinē sibi assistentium angelor'. Quāta est cōparatio salomonis et sue domus ad domū regis eter'ni. Lerte quasi nulla imo nec p̄rie possumus capere donec videamus illum domus eterne palatium: quid dicā de visione tot sanctor' et sanctarū de quibus Apoca. viij. Audiui numerū signatorū centū q̄draginta q̄: tuor' milia ex omi' tribu filioz israel. Ex tribu iuda zc. Et se/

quis. Post hec vidi turbā magnā quā dē numerare nemo poterat ex oibus gentibus et tribubus et populis et linguis stantes ante thronū in cōspectu agni amicti stolis albis et palme in manibus eor'. Ubi hic ponit numer' elector' de iudeis: et postea de gentilib'. ibi. Post hec vidi. Et qu' pauciores fuerit electi de iudeis: tō ponitur certus numer' et finitus scz. cxxliij. de gentilib' vero ponit numerus infinitus: tamē per hunc numerū fin vna gloriā intelligit numerus omnium elector': quia est certus et finitus deo. Postea ponitur incertus numerus eorundē q̄ nobis est incertus. Itē abbas Joachim dicit ea. p̄pter p̄missam beatitudinē. In eā em' trāitura leua ad dextrā. xl. p̄pter decalogi impletionē et euāgelici sacramētū significationē. iij. p̄pter virtutū exercitationē: millenarius p̄pter omnimodā p̄fectionē. Unde mille est nomen vltimū in numeris nec est ultra p̄rium nomē nisi sumptū et p̄ribus numeris. Videre ergo tot sanctos valde gloriosum est. Fugit amicus malas societates ne tam p̄rata societate p̄uenire: trāseamus cū regina sabba ab his terrenis ad cōtemplandā illā celestē hierusalē dicēte Augu. in enchyridion. Si cōsideremus fratres charissimi que et quāta sunt que nobis p̄mittuntur in celis vilescerēt aīo oīa que habentur in terris. Et sequit' Que autē lingua vel q̄s intellectus capere sufficit illa super ciuitatis quāta sint gaudia angelor' choro' interesse cū beatissimis spiritibus: glorie cōditoris assistere p̄sentē: dei vultū cernere itē cū scriptū videre nullo mortis metu affici incorruptōis munere letari. Nec ille. Consideret igit' quis rāte societatis locunditate leticia et gaudij Si pulchra societas huius mūdi bonorū virozū gaudentiū et letantiū letificat aliq̄e s̄m illud apli Gaudere cū gaudētibus. Ro. xij. q̄to magis visio tantē societatis scz tot angelor' sanctor' et sanctarū erit gloriosa. Solus deus et hū q̄ hac leticia p̄frunfem nouerūt gaudij. De hac autē visione beatifica loquit' beatus

erit dei clara cognitio

Aug^o. in li. de triplici habitaculo dicitur: In hac visione trina scientia pascit homo. Sicut enim per speculū vitreū trina nobis visio ministrat: quod nos ipsos per speculū: et quicquid presens est videmus. Sic per speculū diem claritatis et ipsam deū videbimus quātū possibile est creature: et nos ipsos et ceteros vera et certa scientia cognoscemus. Tunc abdita creaturarum et inferni videndo deū videbimus: tunc iustus manifestū erit quomodo deus est inuisibilis: nisi per gratias supple incompārabiles: sine fine ante omnia quicquid interest inter nasci quod ad filiū pertinet: et pcedere quod ad sp̄m sanctū: excepto quod vnus ex alio nascitur. sicut alter a duobus pcessit: et quomodo pater nō pcessit filiū tempore: sed origine: nec sp̄m sanctū. Hec August. Sed dixi tertio quod beatus debuit peccata que ante cōmiserit. Sed diceret quis: quomodo hoc erit verū cum peccata eorū sint per cōtritionē et cōfessionē deleta ipso deo specialiter indulgente et illa remittente: sicut orauit per beta dicens: Et sicut multitudinem miserationū tu. dele. iniqu. meā. Si sint ergo deleta quomodo videbunt: et a quo videbunt. hoc est quod ait Ansel. lib. de similitudinibus. vi. Quid est hoc peccata que feci scient omnes. Ad hoc ea cōfessus sum vt deleerent: vt nulli amplius paderent. Et responder sub hīs verbis. Cū tu in illa gloria ab omni crimine purgatus vultui dei presens astiteris. in gratus ne ei poteris esse per tanta miseriacordia quam tibi fecit remissis illis delictis. Nō inquit. Et vnde gratias ages si nihil eorum vnde iure gratias illas debes in tua memoria habes. vt igit in illis laudibus eternaliter iocūderis semper de quanta miseria sis erutus: vt puto coroz nam. i. gaudium habebis. Cum ergo singulorum cōscientie singulis pateant cōfiteri audeo: ea quocumque peccata cuius alterorum patere: per quorum curatione tu deo gratiofus existes assidue. nō ad tuā cōfessionē: sed ad magnā dei misericordiam: eiusque glorificationē: tuāque congratulationē. Non enim per peccata maior cordis angustia premet:

scelerum tuorum magis pudebit quā aliquē magis olim vulneribus sauciū: iamque ab omni parte sanātū aboliti lāguoris molestia premit. Cum integra sanitas: preterita mūdicia: plena remissio: secura omnium offensionū impunitas: tibi certo artulerit cognitio vel recordatio peccatorum tuorum: in nullo tibi magis horreri vel p̄fusione valebit quā est modo beato Petro apostolū principii abiuratio sua cōtra xpm negauit. beate marie magdalene peccata sua: et multis alijs quibus multa sunt donata crimina. vnde super hoc agnitis delictis velut enormi: ac feda infirmitate pietas virtus sapientia medici qui te sanauit sublimius a cunctis admirabit: laudabit: et magnificabit. Laus autem et magnificentia glorie dei: si bene aduertis tua gloria est. Hec Ansel. Hoc quippe est quod ait apostolus Roma. vi. Scimus quoniam diligēter deū oia cooperant in bonū: hīs qui smp̄positū vocati sunt sancti. sicut p̄positum. i. sicut dei p̄destinatione vocati sunt sancti. vnde glo. interl. Scimus hoc quoniam dilectum. i. m̄adata dei seruanti: omniumque spera siue aduersa: siue etiā preterita peccata cōuertunt in bonū. i. in eternā beatitudinem: vt per excellentiā dictū sit quasi bonū bonorum. Et si de peccatis remissis a deo sit gloria et iocūditas quid erit de meritis: vtiq; beatus gaudebit se virtuosum se vixisse: et carnis mūdi et demonis temptaciones superasse: et forte maius erit gaudium se bona fecisse quā mala euasisse. et ratio esse potest: quod ex bonis meritis acquiris gloriā illā sempiternā: sicut ex peccato mortali acquiris dānationē eternā. et quō plura merita feceris: tanto amplius p̄meraberis. dicente xpo Jobā. xiiij. In domo patris mei mansiones multe sunt. Dominus patris: ait Aluco. de lyra. hic vocat gloria celestis in qua sunt multi gradus et distinctiones: quod quis sit idē obiectū beatitudinis nullā diuersitate hīs: tū ex parte bonorum est diuersitas in precipiendo illis obiectū sicut in varietate merito: quod aliquid dicitur clarius et fruuntur sicut maiozitate habitus charitatis qui facit animā capace beatitudinis

erit dei clara cognitio

dinis **Hec ille.** Et reuera si huiusmodi magnum haberem desiderium conaremur ad opera virtutum et meritoria. sic scilicet quod tantis desiderijs conatu sunt hanc gloriam acquirere et iunijis: vigilijs: orationibus: et alijs operibus charitatis. **Et vere multum diligenter per hanc gloriam habenda laborare nos oportet attenta solutione christi Luca. xij.** facta cuida ab eodem christo querenti. **Domine si pauci sunt qui saluantur** Iesus autem dixit: **Contendite intrare per angustam portam: quia multi dico vobis querunt intrare et non poterunt.** **Ubi** Nico. de lyra sup hunc textum dicit: quod in penitentibus triplex difficultas ad opera virtutum. Una est ex corruptioe nature per peccatum primorum parentum: ex qua tanta est in humana natura puritas ad malum: et difficultas ad bonum: sicut quod dicitur Gen. viij. Sensus de cogitatione humani cordis pura sunt ad malum ab adolescentia sua. Secunda difficultas est in pluribus: quod ex peccatis hereditis causatur est in ipsis peccatis quidam habitus: vel saltem dispositio inclinans a peccatis sicut. Tertia ex difficultate operis virtutis: quod virtus est circa bonum et difficile: et ideo modus penitentis ad hoc quod sit efficax debet cum magno conatu fieri. **Hec ille.** **Et hoc est quod dicitur a christo.** **Contendite intrare per angustam portam** **Et per hoc etiam soluitur questio proposita de paucitate saluandorum.** nam pauci respectu inueniuntur: ita feruide penitentes quod non impediant propter dictas difficultates. sicut subdit. **Multi querunt intrare et non poterunt: et isti sunt tepidi predicti difficultibus impediti.** **Quapropter ait Petrus. ij. ca. c. ij.** **Fratres magis satagite per bona opera certa vestra vocatione et electione faciat. Nam quanto plura bona feceritis magis gaudium recipietis** **Et cogitatio igitur et recordatio peccatorum per dei misericordiam indulgentiarum: et operum bonorum scilicet dei misericordiam indulgentiarum: et hoc erit tertium.** **Quarto beati videbunt infernum et penas damnatorum quas pudenter euaserunt.** **Ubi** Rich. in. iij. di. l. iij. q. iij. principalis dicit. **Sancti multo perfectius vident penam damnatorum quam damnati cognoscant gloriam eorum.** quia beati penam damnatorum vident in verbo et clara in genere proprie: eo quod ta-

lis visio est ad aliquam gloriam accidentalem eorum: quia in videndo dei iustitiam delectantur. iuxta illud propheta. **Rebabit iustus qui viderit vinum in sanguine.** **pec.** **Et illorum penam in comparatione ad suam gloriam considerantes deo gratias vberiores agunt: necesse comparantur: nec compassione qui est passio: quia talis non est sine aliqua pena: nec compassione que est motus electus: quo quis vult alium a miseria liberari: quia beati nihil volunt contrarium huic quod videt deum absolute vel le. vident autem velle simpliciter damnatos in sua pena perpetua remanere. **Hec ille.** **Et hoc est quod dicit magister eodem di.** **Sicut inquit sancti tradunt et boni malos et mali bonos vident usque ad iudicium.** post iudicium vero boni videbunt malos: sed non mali bonos. **Ubi** Greg. **In fideles in timore positi ante diem iudicij fideles super se in requie attendunt: quorum gaudia post contumplari non possunt.** **Hec ille.** **De hac autem visione beatorum respectu damnatorum loquitur magister. c. vj. di. l.** **Postremo inquit queritur: an vilia pena reproborum decolorat gloriam beatorum: an beatitudine eorum perficitur.** **De hoc ita ait Greg.** **Apud animam iustorum non suscitatur beatitudinem aspecta pena reproborum: quia ibi iam compassio miserie non erit beatorum munere leticia non valebit.** **Et licet iustus sua gaudia susciant ad maiorem gloriam videbunt penas malorum quos per gratiam euaserunt: quia dei claritate vident nihil in creatura agere quod videri non possunt.** **Non est autem mirandum si sancti iam imortales reprobos videant mentis intelligentia: cum prophetae adhuc mortales videre hec omnia meruerunt.** **Egredient enim electi non loco: sed intelligentia vel visione manifesta ad videndum impiorum cruciatus quos videntes dolore non afficiunt: sed leticia satiabunt: agentes gratias de sua liberatione vasa impiorum ineffabili calamitate.** **Ubi** Esa. **Impiorum tormeta describent: et ex eorum visione leticia bonorum exprimes ait.** **Egredient electi et videbunt cadavera viuorum qui puaricati sunt in meretibus: et erunt usque ad satietatem visionis omni carni. i. electis.** **Hec magister.** **Quale autem est quantum erit istud gaudium in cogitatione tot et tan-****

Secunda gloria anime

tarū penarū: licet tamen sit gaudiū accē-
dentale: cogitet qui potest.

Secunda gloria anime

Secunda gloria anime erit dei tota. i. pfecta di-
lectio. Tunc em̄ illud pceptū:
Diligēs dñm deū tuū ex toto corde tuo
z ex tota anima tua z ex tota virtute tua:
implebit quod ponitur **Matth.** xij. z
Matth. xij. dicitur: ex to. c. t. z ex t. a. t. z ex to.
m. t. z ex to. vi. t. **Et Deut.** vi. dicit. Dili-
ges do. d. t. ex t. c. t. z ex to. a. t. z ex t. for. t.
Et Luce. x. idem habet sub alijs verbis
cum dicit. Diliges do. d. t. ex to. c. t. z ex t.
a. t. z ex o. vi. t. z ex o. m. t. qz mens ibi fer-
tur in deū totaliter z pfecte q̄tum est si-
bi possibile: z sine aliqua interruptioe: et
hoc modo intelligēdo hoc pceptū dicit
Aug. qz mādatū charitatē solū implebit
in prima vbi erit charitas perfecta **Ma-
gister** di. xvij. tertiū ait. Dilectiois autē
modus insinuat cum dicitur ex toto cor. t.
id est ex toto intellectu. ex t. a. id est ex to-
ta volūtatē z ex tota mente: id est ex me-
morā: vt omēs cogitatioēs et omnē vi-
tam z oēm intellectū in illū feras a quō
habes ea que fers. illud autem pceptū
non implet ab homīe in hac vita mortā-
li. Sed cur precipit homīe ista pfectio
cum in hac vita nemo eam habeat. **Re-
spondit Aug.** qz non recte currit si quo
currendū est nesciatur. **De lya** dicit su-
per **Matth.** qz quattuor sunt de ratione
huius pcepti. scz diligere deū ex toto cor-
de z ex to. men. z ex to. a. z ex to. for. **Lu-
tus** ratio est: qz diligere est actus volūta-
tis. **Duplex** autem est actus volūtatē.
Unus est elicīt: z alter impātus. **Act**
autem elicītus est qui imēdiate egreditur
ab ipsa volūtatē. et iste tangit cum dicitur:
Diligēs zc. ex to. c. t. id est ex tota volun-
tate. qz sicut ex corde ouis mot⁹ ad alias
partes corporis: ita volūtatē mouet potē-
tias anime. **Actus** autē imperātus volū-
tatē est actus alterius potētie more ad
suum actum per ipsam volūtatē. vnde
sequit. **Ex to. men.** **Sens** enim accipit
ibi p ipso intellectu: qui semper deū cla-
re videbit. **Per** volūtatē etiam mouet

appetitū sensitīuus: vt cōformet⁹ supe-
riori: et iste actus nominat cum dicitur: ex
tota anima. **Per** animā intelligit pars
sensitīua: s̄m quod dicit **Bene.** i. **Factus**
est homo in animā viuentē. i. vitam ani-
malem et sensitībē. **Item** per volūtatē
mouent potētie executiue ad operādūz
ex dilectioe: z hoc notat cum subdit. ex t.
for. t. vel ex o. vi. t. qd idem est. **Hec** ille:
Hec omnia cōplebunt in beatis: et in il-
la felicitate eterna vbi videbim⁹ deūz si-
ne fine: amabimus sine interruptioe. lau-
dabimus sine cessatioe. **Tunc** enī amor
dei possidebit totū cor: z s̄m qz cōmuniter
dicit a multis in clara visione z perfecta
dilectioe siue fructioe cōsistit beatitudo.
Sed de beatitudine cōmuniter fit talis
distinctio: qz vno modo dicitur felicitas si-
ue beatitudo: vt illud quo formaliter in-
trinsice quis dicitur beatus **Alio** modo p-
ut est illud quo tanq̄ a causa intrinseca:
imēdiate causat iam dicta beatitudo for-
malis z intrinsece p̄ficiens ipm̄ beatūz.
Primo modo appellat beatitudo forma-
lis eo qz sit aliqua perfectio inherēs ipsi
beato. **Secūdo** modo appellat beatitu-
do finalis: eo qz sit vltimus finis omnīū
scz ipse deus. **Prima** istarū beatitudinū
dicitur beatitudo creata. **Secūda** dicitur in-
creata: qz ipsa est creatrix essentia. **Utra-
qz** istarū beatitudinū replet z herat ipsi⁹
beati omne desiderū: aliter tamen z ali-
ter: quia prima replet formaliter: z ideo
quandoqz appellat finis intrinsecus qui
dicitur finis quo. **Secūda** replet z quietat
finaliter z effectiue: z ideo dicitur finis ex-
trinsec⁹ seu finis in quo: quem alloquēs
Augustin⁹ in libro cōfessionū ait: **Quia**
fecisti nos ad te inquietū est cor meū do-
nec requiescat in te. **Hec** autem beatitu-
do creata: vt dicitur quidā pncipalius est
in actu volūtatē qz intellectus. et ratio
est quia sicut inter habitus vie charitas
est domū pncipalius s̄m **Augusti.** xv.
de ciuitate. **Et** s̄m aplm̄. i. **Corinth.** xij.
ita inter habitus patrie charitas prime
est domū pncipalius. sed in prima nobi-
lior habitus siue nobilior vir⁹ habet no-
biliorē actum. ergo perfecte deū diligere

Secunda gloria anime

qui est actus charitatis patrie est nobilissimus actus aie. Cum ergo in nobilissimo actu principaliter consistat beatitudo: et diligere sit actus voluntatis principaliter consistit in actu voluntatis quam intellectus. Et quis voluntas non possit exire in alium quem actum sine actu intellectus. non tamen sequitur propter hoc quod intellectus sit nobilior: quod licet actus voluntatis indigeat actu intellectus quantum ad sui initium. indiget tamen intellectus actu voluntatis quantum ad sui complementum. In dilectione autem patrie quattuor erunt gradus.

Nam primo deus vere diligit tanquam suam bonitas.

Secundo in se quisque reflectet ex amore proprio.

Tertio proximum persequetur felicium charitatis.

Quarto corpus suum complectet spiritus absque vicio.

Primo ergo deus vere diligit terram. Unde in prima regnabit ordo charitatis qui est in via per comparationem hominis ad deum. Unde sicut deus nunc est super omnia diligendus: et illud bonum quod est deus maiori affectu ex charitate homo debet velle ipsi deo quam sibi: ita etiam erit in patria. Et ratio est: quod quantum res habet de bonitate tantum habet de diligibilitate. scilicet bonitas dei transcendit bonitatem creature in infinitum: ergo est plus quam tota creatura diligendus: nec est aliqua bonitas maior ea ad quam sua bonitas possit referri. ergo est propter se diligendus. Talis ergo amor beatorum erit in patria proximus et proximus. unde de hoc amore magis viuet beatus cum deo quam sibi ipsi. Remanebit etiam ordo charitatis ad se et ad proximum: et corpus proprium secundum aliquid quod est in via: sicut declarabit infra. Ista dilectio erit perfecta: et sine timore servili: de quo amore ait Beatus Gregorius in moralium. c. xxiiij. Tunc solum deo obsequia reddimus cum eum propter amoris fiduciam non timemus cum nos ad bona opera affectus non metus dirigit. nam qui a peruersitatis opere ex timore restituitur: peruersa libenter ageret si liceret. Nequaquam

ergo veraciter tractus qui adhuc a prauitatis desiderio liber non est: qui vera obsequia deo non reddimus: si ex timore mandatis illius et non potius ex amore seruimus: sed cum mentis nostre eius dulcedinis amor accendit: omne desiderium presentis vite leuigat. i. transit: et a nobis est longatissimo in ceterum delectatio. scilicet presens vertit atque hanc cum meiore mens tollat cui victa prius reprobo amore seruiebat. Unde beatus Iob. Hoc diuino amore accensus dicebat: Teder animam meam vite mee. Hoc amore diuino accessus paulus dicebat: Quis nos separabit a charitate christi Rom. viij. Apulus enim in hostens dit quod boni fideles etiam in presenti vita debent firmiter christo adherere per dilectionem et amore. nihil potest hominem a deo separare nisi peccatum. Esa. lix. Petra vestra diuise sunt inter vos et deum vestrum. Dicit ergo apulus: Quis separabit nos terram tribulationis. i. afflictio corporis: aut angustia mentis: aut persecutio. i. fugatio de loco ad locum. aut fames. i. penuria cibi. an nuditas. i. penuria vestimenti. an periculum. i. apparatus subditus mortis. an gladius. i. ipsa mors siue diuisio anime a corpore. Certe nihil horum debet nos separare a charitate christi: nam charitas omnia suffert: omnia sustinet. i. Corinth. xij. Et bene dicit quod nihil sepabit nos a charitate christi. quoniam sicut eiusdem. c. viij. dicit. Non sunt condigne. i. equales passionibus huius temporis licet multiplicibus: quod temporales et momentanee ad futuram gloriam permerenda. Unde Augustinus. Tribulatio namque est cum fine: merces sine fine. Et melius maior erit ibi gloria et dilectio dei maior que reuelabit in nobis. Reuelabit inquam hic deum amantibus: et in charitate decedentibus. Nec enim charitas qua diligimus hic deum super omnia et plusquam omnia est: de qua dicit apulus i. Corinth. xij. Charitas nunquam excidit scilicet in futuro: sed potius augmentabitur. Quanta erit gloria habere deum presentem et videre deum facie ad faciem: et toto amore siue perfecto diligere eum. Hoc enim erit finis omnium desideriorum nostrorum. In

erit dei tota dilectio

hoc terminabit appetitus noster: itaque nihil ultra valebimus desiderare. Et ad hoc melius intelligendum accede aliquid multum cupientem aliquam rem: sicut auarus multum cupit aurum vel argentum. Si talis posset habere omne aurum quod posset desiderare quod tunc gauderet. Certe vltimum desiderabilium est beatitudo siue deum videre in se et in se frui siue ipsum diligere: et ibi quies summa dicente propheta: Satisfabor cum apparuerit gloria tua. Sed dubitaret quis: vtrum omnium beatorum sit equalis visio: et equalis dilectio. Respondetur: in beatitudine est considerare obiectum: scilicet deum qui videbit siue bonum increatum: et hoc erit vnum et idem omnium beatorum: esse tamen considerare ipsam dispositionem siue merita per que meruerunt deum videre deum clare: et videbit diligere et ex parte huius dispositionis vnius erit alio beatorum: et ita videbit deum claris quod alio: et diliget perfectius. Et hoc est quod dicit apostolus. I. Corinth. xv. Si stella differat a stella in claritate. sic erit et resurrectio mortuorum. capacitas: tamen cuiuslibet beata implera erit per comparationem ad suam dispositionem: nec ultra desiderabit intelligens se non ultra meruisse: sed etiam intelligens se ultra meruisse accepisse. Ex dictis patet quomodo sit deus diligendus in via. et quomodo diligetur in patria: et iste erit primus gradus dilectionis. Secundus gradus erit respectu sui ipsius. nam beatus diliget seipsum maiori dilectione et perfectione quam viator diligat se in via. Diliget inquam ut sibi velit ipsam felicitatem eternaliter permanstram. Nam sicut beatus Augustinus. et recitat magister di. xv. iij. tertium dicit quattuor esse diligenda ex charitate. Primum quod supra nos est: scilicet deus. Alterum quod nos sumus. Tertium quod iuxta nos est. scilicet proximus. Quartum quod infra nos est scilicet corpus. Et hoc est quod ait salomon. Cantico. ij. Ordinavit in me charitatem. Post deum igitur debemus nos diligere et in patria diligemus maiori affectu quam pri-

imum: Quod declarans Richardus de media villa in. ij. ait. Natura integra deturabit hominem plus se debere diligere quam alium. Gloria etiam propria intimius et perfectius respicit illum in quo est quam alium. diuina etiam iusticia hoc exigit ut homo plus gaudeat de propriis meritis quam alienis. Cum ergo diligere se sit vellet sibi bonum: possumus loqui de ordine diligendi per comparationem ad bonum volitum et dilectum: vel ad intentionem actus volendi. Primo modo: quia nullus erit possibilis ad malum bonum quam tunc habeat. ideo tunc volet meliori malum bonum: et sic sancti volunt primo christo ut homini malum bonum glorie quam sibi et virgini gloriose: et sic de alijs qui plus meruerunt. In statu autem vie non est sic: et ratio est: quia in via minus est possibilis ad malum bonum quam illud bonum quod habet melior eo: ex parte pro forte christo cui non est datus spiritus ad mensuram Joh. ij. Ideo ex charitate potest sibi optare tantum bonum quantum optat melior se. Loquendo vero secundum modo: scilicet quo ad intentionem amoris maiori affectu volet sibi bonum quam cuiusque primo siue meliori se siue minus bono. Exemplum familiare est ad hoc. nam minus diues vult maiori affectu minus bonum quod habet quam diligat ditiori se malum bonum quod habet: et hoc declarat magis. Nam per gloriam non tollit: sed perficit natura: sed in statu nature integre homo nunquam tantum dilexisset alium quantum seipsum. natura autem in gloria erit omnino restaurata et reparata: ex hoc patet quod maiori affectione quisque factus ex charitate seipsum diliget quam proximum. Quarta erit gloria beatis dum se intelligent beatos et in illa gloria confirmatos. Quantum namque gauderet quis auarus si omne aurum quod posset possideri cognosceret eum se habere: et in tali possessione sciret se non posse impediri. Ibi ille fatuus amor quem habemus ad nos cessabit: quo amore in quo diligimus mundum diuitias. corporis

Secunda gloria anime

delicias: honores et reverentias. quo etiam amore proponimus corpus anime et temporalia spiritualibus. nam natura nostra versa est in contrarium. sicut inclinatiois ut videtur. nam contemptus virtutibus diligit vitia que sibi sunt. notitia ad modum seorsum tantis et hominibus stulti. Iuxta dictum sapientis. Proverb. i. Usquequo parvuli diligitis infantiam. et stulti ea que sibi sunt notitia rupient. Hec dilectio prava et perversa rumpit legem nature: lege scripturę: et legem gratie. hec triplex lex rumpit ex amore divitiarum temporalium. Eccles. v. Aurus non replebitur pecunia: et qui amat divitias fructum non capiet ex eis. et Ecclesia. r. Nihil iniquius quam amare pecuniam. Hic enim animam suam venale habet: quoniam in vita sua peccat intima sua. Alii amant delicias carnales: de quibus dicit Proverb. xiiij. Qui diligit epulas replebit egestate. Exemplum de divite epulone Lucę. xvi. Alii honores seculares. Math. xxij. Amant primos acubitus in cenis. de hijs omnibus dicit Ecclesia. iij. Qui amat periculum: peribit in illo. Hijs sunt qui odium animas suas: de quibus propheta ait: Qui diligit iniquitatem: odit animam suam. Amant enim communiter homines peritiam: mendacia: furta: vindictam proximi: et cetera peccata que ducunt ad mortem gehene. Sed hijs videtur aduersari dictum christi Job. xij. Qui odit animam suam: sed in hoc mundo: in vitam eternam nam custo dit eam. Sed respondet glossa dicit. Ille non amat: sed odit animam suam in hoc mundo: qui diligendo deum potius quam in eum peccet eligit pro velle vivere in hoc mundo in peccato. Et ita dicit eodem. c. Qui amat animam suam volendo vivere in peccato: perdet eam. Et hoc est verius odire quam amare. Sed redeamus ad id a quo digressi sumus: scilicet ad amorem illum quem quisque beatus habebit in se et de se. Habebit enim ad se amorem: quia videbit se vestitum illa veste nuptiali: de qua Math. xxij. Amice: quomodo hic intrasti non

habens vestem nuptialem. Ubi ait Hieronimo. de lra. Intrat rex: id est christus: ut videat discubentes: id est existentes in hoc mundo volentes transire ad gloriam celestem. Intrat inquam dupliciter: scilicet specialiter in morte cuiuslibet hominis qui desiderat pervenire ad regnum: et generaliter intrabit in futuro generali iudicio. Et ait amice: Vocat autem peccator amicus propter naturam que ad imaginem dei facta est: sicut et dixit iude: Amice ad quid venisti. dicit ergo: Quomodo hic intrasti: id est intrare voluisti non habens vestem nuptialem: id est charitatem. quam si haberes dignus esses intrare ad nuptias. Hec est enim ut dicit Augustinus. que dividit inter filios regni et perditionis. Sancti igitur in gloria hac veste induiti tanquam precioso vestimento se diligunt: quia hanc vestem servaverunt in hoc mundo: et cum ea ad regnum transierunt: sicut rex et regina vel quecumque alia personarum videns se ornatum vel ornatum precioso vestimento: in tali vestimento gloriatur quodammodo: et ideo preciosa vestimenta homines diligenter custodiunt: ut in eis loco et tempore honoratiora appareant. Hoc erit ornamentum commune: quia nullus erit in illa gloria qui non sit hac veste charitatis indutus. Sed nunquid christiani habebunt aliquid ornatum in se quem non habebunt sancti veteris testamenti. Certe dicendum quod sic: quia habebunt signum illud quod susceperunt in sacramento baptismi: scilicet characteres baptismales: qui est quidem ornatus et decor anime. Habebunt qui sunt confirmati alium decorum et ornatum: scilicet characterem confirmationis. Habebunt qui sunt ordinati sacros ordines susceperunt alios characteres: id est alia signa spiritualia que omnia in se cognoscunt diligenter se: quia talia susceperunt. Habebunt de proprijs meritibus quibus virtutes acquisierunt que videntur communiter dicit remanebunt in patria: ut de iusticia quam acquisierunt. iusta opera in primum faciendo: ut opera misericordie adimplendo tam spiritualia quam corporalia.

erit dei tota dilectio

poralia. de prudētia quā acquisierūt pruden-
ter opera virtuosa dictādo z regulā/
do. de fortitudine quā acquisierūt opera
fortia feragēdo. de temporātia quā ac/
quisierūt temperate viuēdo: z sic de alijs
que plus vel minus meruerūt: z quibus
meritis augmentū charitatis habuerūt
Nam z licet omnes habeāt charitatē: ha-
buerūt em̄ quidā pfectiorē charitatē: alijs
fm̄ quam magis se diligēt: z ita de alijs
virtutib. Sicut em̄ videmus q̄vestimē-
tum scarlett vel purpure est alio pfectiosi-
us z melius: ita in beatis virtutes erunt
in quibusdā pfectiores et maiores: sicut
in christoz virgine glorioza erunt virtu-
tes eminentiores nobilius siue pfecti-
us in angelis. vnde de qualibet psona bea-
ta poterit dici illud ps̄. xliij. *Astitit regi-
na: id est assistet regina: qz regnabit in il-
la gloria ppetuo: a dextris tuis: in vesti-
tu deaurato circumdabit varietate: scz vir-
tutū. Nam omnis gloria eius: scz filie re-
gis. abintus: scz in anima. O q̄ tū gloria
bunt z se diligēt qui talia hic meruerūt.
fidem christi z bona opera cōseruando z
faciendo. Quomodo igit̄ debemus artē
dere diligētius: vt hanc gloriā acquira-
mus: ita vt vnusquisqz nostrū in ea voca-
tione qua vocatus est pmaneat operan-
do virtutis opera. Nam ad hanc gloriā
inuitamur z vocamur per thema nostrū
cum dicit. *Venite benedicti patris zc.**

Tertius gradus dilectiōis erit ad pri-
mum quē quisqz beatus habebit volen-
do illud bonū eternū cuiuslibet alteri san-
cto: cuiuslibet angelo: z etiam cuiusqz in il-
la gloria existenti. vnde istud erit ad pri-
mum: licet accidentale a visione: de qua
dictum est in pcedentib: qz sicut alius
est actus intelligere: z alius diligere sicut
experientia docet qz multa intelligimus
que non diligimus: ita alia erit gloria: et
aliud premiū visio: z aliud dilectio: vnde
ibi adimplebit̄ illū quod sequit̄. *diliges
dñm deū tuū zc.* sed z primū tuū sicut te-
ipm̄: id est ad eandē beatitudinē ad quā
diligis te. Notādū tñ q̄ triplex est amor

scilicet: amor naturalis: amor carnalis: z
amor spiritualis. Et de istis aliquāliter
est dicendū vt videat̄ quis a amor manet
at in patria ad primūz. Primus igit̄ est
naturalis: quo pater diligit filiu. Et licet
amor iste sit licitus: tñ de se nō est meri-
torius in via: potest tamen fieri merito-
rius: si pater diligit filium: quia bonus
est: vel vt bonus sit: tunc enim diligit fi-
lium non vt filium: sed deum diligit in fi-
lio: z tunc reducitur ad illud pceptū. *Diliges
proximū tuū sicut teipm̄.* Alia est di-
lectio carnalis: que est inter virum z vxo-
rem: z ista licet sit licita: tamen de se non
est meritoria: potest tamen fieri merito-
ria quādo scz vir diligit vxorem: tunc quia
bona est: vel vt sit bona: quia tunc nō di-
ligit vxorem vt vxorem: sed deum in vxo-
rem. z tunc reducitur ad pceptū. scilicet:
Diliges proximū tuū sicut teipm̄. scilicet:
ad gratiam in presentē: et gloriā in fu-
turo. de qua dilectione dicitur ad Ephe-
sios. v. *Virt diligite vxorem vestram: si-
cut z christus dilexit ecclesiā: z tradidit
semetipm̄ p ea.* Tertia potest dici dile-
ctio socialis siue cōsuetudinis que cōtra-
bitur ex cōsuetudinē cohabitandi collo-
quendi z conuersandi: que etiam licet sit
licita tamen non est meritoria: quia etiā
inter animalia quodāmodo reperit̄: po-
test tamen fieri meritoria: quādo scilicet
quis diligit: quia bonus est: vt vt bonus
fiat Ecclesia. vi. *Amicus fidelis medi-
camentū vite: z tunc reducitur ad illud p-
ceptū: Diliges primū tuū sicut teipm̄.*

Quarta dilectio est rationalis et spi-
ritualis qua quis diligit alius vt bonus
sit. vel qz bonus est: z ista p pceptū di-
ctum intelligit̄. Alij sunt amores plures
illiciti: vt est amicitia mūdū: de qua Jac. iij.
*Amicitia huius mundi inimica est
deo. et Jacobi in prima cano. in. primo
caplo ait: Nolite diligere mūdum: neqz
ea que in mūdo sunt. Si quis diligit mū-
dum non est ca. patris in eo. Et accipit̄
hic mundus pro hominibz delectabilis
huius mundi inordinare querentibus:*

erit dei tota dilectio

de quibus dicit Job. i. Et mundus eum non cognouit: quia occupatio circa delectabilia mundi impedit cognitionem dei. Alia est amicitia carnalis et mala de qua dicitur ad Ro. xiiij. Carnis curam ne feceritis in desideriis scilicet superfluis et inhonestis. Hi omnes amores illiciti in illo regno pacis esse non poterunt: sed solum liciti et honesti: unde super hoc dicitur quidam ut recitatur Alexander de balis in. ij. In patria non erunt nisi duo amores scilicet naturalis et spiritualis: sed adhuc transibit naturalis ad spirituale unde homo diligit deum maxime in patria: et angelus similiter. Si ergo homo magis habeat deum quam angelus. i. maiori beatitudine sit beatus: et gloriosus plus diligit homo hominem proximum quam angelus etiam proximum. Si vero angelus plus habeat deum homo plus diligit angelum: et ita non erit ibi ordo dilectionis respectu primi qui nunc est in via: et idem forte dici posset de dilectione sui respectu alterius melioris: scilicet quod magis diligit meliorem quam seipsum ut sit conformitas diuine voluntati et ipsorum beatorum. Unde Anselmus in psallogon cap. penult. ait. Interroga intima tua si capere possunt gaudium suum de tanta beatitudine sua: sed certe si quis alius esset quem omnino sicut seipsum diligeres: qui eandem et beatitudinem haberet duplicare gaudium tuum: quia non minus gauderes pro teo quam pro teipso. Si vero duo vel tres id ipsum haberent tantumdem pro singulis quantum pro teipso gauderes si singulos sicut teipsum amares. Ergo in illa perfecta charitate innumerabili beatorum angelorum et hominum ubi nullus diligit alium minus quam seipsum: non aliter gaudebit quisque pro singulis aliis quam pro seipso. Si ergo cor hominis de tanto bono suo vix capiet gaudium suum quomodo capax erit tot et tantorum gaudiorum. Considera si potes. Attende o cor humanum: cor indigens: cor erinis plenum. Attende diligenter o christiane si centus filios haberes quos multum diligeres et videres quemlibet ipsorum regem: quantum gauderes

gaudio mundano et transitorio. Quantum igitur gaudebis dum videbis deum quem plus diliges quam teipsum: quando videbis illam regiam celorum super omnes eboros angelorum exaltatam: quando videbis tot milia angelorum: tot milia hominum in diversis gradibus beatitudinis quos diliges super teipsum. O gaudium inestimabile indicibile quid loquor de re quam non noui: non temptaui: non probaui. O vix nam possimus hanc dilectionem et amorem possidere in illa gloria sempiterna. Tunc enim in talibus beatis erit omnis inuidia annullata et ab ipsa patria aliena que tamen in presenti via multum regnat et multos impedit et potest ne perueniant ad illud regnum celeste. Nec enim contraria tur specialiter charitati sine qua nullus videbit deum. Inuidia enim tristitiam habet in prosperis primi: et exultationem in aduersis: tales similes sunt patri suo diabolo qui de bono dolet: et de malo gaudet. Unde Sapient. i. Inuidia diaboli mors intravit in orbem terrarum. Imitatur autem illum qui sunt ex parte illius. Notandum tamen quod dolor de bono alieno est quadruplex quia vel est primo primus motus ex natura veniens sicut quidam naturaliter sunt inuidi: et hoc nullum peccatum est cum nullo modo sit in potestate nostra: vel est secundo primus motus quando scilicet appetitus sine completa deliberatione tali passione afficitur et sic est veniale peccatum: vel est actus voluntarius deliberatiue et sic est peccatum mortale vel trahitur per intentionem extra suam rationem: ut quando dolor de alieno bono surgit ex causa bona sicut dolet aliquis de bono temporali alterius: quia videt redundare in detrimentum anime sue vel in detrimentum communitatis et talis dolor bonus est. Sed hec omnia in illa celesti gloria cessabunt quando diligemus proximos nostros. i. omnes sanctos et sanctas sicut nostros. Tunc illa prophete verba verificabunt quibus dicitur. Ecce quod bonum est et quod iocundum habet in vobis. Ad hoc igitur bonum dilectionis vocatur per verba schematis

Tertia gloria anime

Venite benedicti etc. Quarto corpus suum amplectet etc. Nam sicut dictum est corpus nostrum est unum de quattuor que sunt ex charitate diligenda. Unde dicit sanctus Thom. in. iij. Quod dilectio charitatis habet pro fundamento communicatione beate vite principaliter et gratie secundum ordinat ad ipsam. Hec autem vita tripliciter habet relationem ad habentem charitatem: est enim uno modo in aliquo sicut in principio diffundere vitam istam in alijs et sic est in deo. Est autem in patria post resurrectionem in anima sicut in participante principaliter. Est tertio in corpore per quandam redundantiam: et de hac redundantia dicitur cum de gloria corporis dicemus. Et hoc de secundo principali.

Tertia gloria anime

me erit perpetua et firma tentio
Hec enim gloria non erit transitoria sicut gloria mundi: sed erit permanens et nunquam habebit finem: et hec est una conditio propter quam est appetibilior et magis optanda quam si esset transitoria. Et hec firma tentio erit propter quatuor.

Primo propter dei promissionem.
Secundo propter status immutationem.
Tertio propter mentis quietationem.
Quarto propter completam reditorem.

Dico primo quod hec gloria erit permanens propter dei promissionem. Deus enim non potest fallere nec falli: nam si fallere non esset verax quod ei repugnat cum ipse sit prima veritas: et hoc cognoscunt beati scilicet quod non potest fallere. Cumque igitur promiserit eis hanc felicitatem esse perpetuam certificabuntur quod semper sic erunt in tali gloria. Quanta iocunditas: o quanta leticia habere certitudinem de tali gloriosa et felici vita. Quot sunt in mundo qui valde gauderent si essent certi de gloria huius mundi cum scilicet habent abundantiam rerum mundi scilicet auri et argenti et omnium aliorum que in hoc mundo sunt sicut sunt honores: de licie: et diuitie. Tertio multi sunt quibus sufficeret hec gloria non in intelligentes magnitudinem huius celestis glorie: nec dis-

ferentiam huius glorie mundi et illius. Prima enim differentia glorie mundi ad gloriam paradisi est: quia gloria mundi est exterior: gloria vero patrie celestis principaliter interior in anima. Unde in hoc mundo abundantes quandoque patiuntur plures tristitias nec eas possunt repellere nec se vindicare de iniuriaribus: put plures appetunt. In ista vero gloria celesti nulla erit tristitia nec aliquis iniuriam patietur: sed omnia erunt summe leticie. Secunda differentia est: quia gloria mundi est incompleta: quia quatuorcumque quis plura habeat adhuc multa eidem deficiunt sicut videmus ad experientiam. In ista autem gloria nihil deerit: quia est status omnium bonorum aggregatione perfectus: ut ait Boetius. lib. iij. de sola prosa. ij. Tertia differentia est: quia gloria mundi est transitoria sicut videmus. Ubi est nunc gloria sapientis salomonis quam regina saba voluit videre. Sicut dicitur. iij. Reg. x. Regina saba audita fama salomonis venit temptare eum in enigmaribus: ingressa cum comitatu multo et equis hierusalē et diuitijs: camelis portantibus aromata et aurum infinitum nimis: et gemas preciosas venit ad regem salomonem. Videns autem regina saba omnem sapientiam salomonis et domos quas edificauerat et cibos mensę eius et habitacula seruorum et ordines ministrantium vestesque eorum et pincernas: et hoc locusta que offerebat in domo domini non habebat spiritum: dixitque ad regem. Verus est sermo quem audiui in terra mea super sermonibus tuis et super salu. tu. et non credidam narratibus tuis: donec ipsa veni: et videam oculis meis et probam quod media pars tibi nuntiata non fuerat: beati viri et beati serui tui hi qui stant coram te semper et audiunt sapientiam tuam. Et sequitur ca. ij. Magnificatus est ergo salomon super omnes reges terre diuitijs et sapientia et vniuersa terra desiderabat videre vultum salomonis: ut audiret sapientiam eius. Que omnia fuerunt figura illius glorie celestis quantum terrena possunt nos in cognitione eternarum manuducere. Sed accen-

Tertia gloria anime

de glorie huius transitu. Nam sequit. c. ij. Rex autē salomon ad amavit mulieres alienigenas multas: filiā quoq; pbaetonis et moabiditas et amonitias ydu-meas et sydoneas et etheas: de gentibus super quibus dicit dñs filiis israel. Non ingrediemini ad eas: his itaq; copular^r est rex salomon ardentissimo amore: sue runtq; ei uxores quasi regine septimigēte et cōcubine trecente et auerterit mulieres cor eius. Lungs iaz esset senex depra uatum est cor eius vt sequeretur deos alienos: et colebat salomon astaron deam sydoniorū: et moloch ydolum amonitarū et thamos deum moabitarū. Tunc edificauit salomon sanuum thamos ydolo moab in monte qui est contra hierusalem et moloch ydolo filioz amon: atq; in hunc modū vniuersis vxoribus suis alienigenis. Dixitq; dñs salomoni. Quia habuisti hoc apud te et non custodisti pactum meū et precepta mea que mādauit tibi dirumpens: scindā regnum tuū et dabo illud seruo tuo. Ecce qualis fuit et quomodo infirma gloria salomonis. Et in fine ca. dicit. Dies autē quos regnauit salomon in hierusalē super omnē israel. iij. anni sunt dormiuitq; salomon cū patribus suis sepulchusq; est in ciuitate dauid patris sui. Sed vbi nunc gloria alexandri. Vbi gloria karoli magni et ceteroz qui potenter regnauerūt. Ecce verū est quod dicit Sapien. v. sez. Transierunt oia illa tanq; vmbra zc. Non sic de gloria illa superna que ppetuo durabit. Nā super hoc est articulus fidei cū dicimus Credo carnis resurrectionē et vitā z eter nam: hanc pmisit cum ait. Penitentiā z agite appropinquabit em regnum celoz. Matth. ij. Et Matth. v. Beati paupes spiritu. q. ip. est re. ce. Et ca. vij. Qui facit voluntatē patris. m. qui. m. ce. est. l. int. in reg. celo. Et Matth. xxv. dicitur. Ibut hū scilicet peccatores in supplicium eternū: iusti autē in vitam eternam. Ad hanc igitur vocamur: cum dicitur. Venite bñdici zc. Secundo dixi q; hec gloria erit permanēs propter status zc.

Secundū doctore subtilē. d. ij. pmi dicitur q; status nō videtur esse nisi stabilis permanētia firma legibus sapientie Sapiaentia vero diuina sic statuit voluit et ordinauit: q; post hanc vitāz creatura rationalis cessaret in merendo vel demerendo: sed q; diu sumus in hoc mundo possumus bene agere et male: post mortē vero ab his cessamus et ratione huius p̄sens vita vocatur via: vita vero qua post mortē corporale viuemus vocatur terminus ad quē. Juxta illud quod ait apostolus. Hebreo. xij. Nō habemus hic maius: sed fu. inq;rimus. Cum igitur puenerimus ad ciuitatē illam celestē et obtinuerimus quod inq;rimus cessabit motus noster: et sic erimus de mansionē illa perpetua securi quasi de habitatiōe christi meritis et nostris si ad eratē merēdi peruenerimus acquisita. Ibi erit status meriti et charitatis: et in isto statu homines beati assumunt ad ordines angeloz: ita q; aliqui erunt eis equales in gloria vel etiam maiores. Cum em beatitudo sine gloria patrie dicat habitū sine actum nobilissimū creature rationalis perfectissimum est ipsius creature cōsummatissimū. Sciendū tamē q; in creatura multe sunt dispositiōes ad hanc gloriā: quedā sunt dispositiōes recte cuiusmodi sunt habitates naturales indite ipsi nature rationali per quas habet aptitudinē ad beatitudinē seu gloriā sicut est ratio imagnis: quedā sunt medie et iste sunt grē gratie dare que de primo disponunt ad gratiam gratū facientē vt scientia bona voluntas zc. Quedāz autē sunt p̄pinque et immediate sicut gratia gratū facies seu charitas que sunt dispositiōes necessitate ex pacto diuino quādo insunt finaliter. Licet igitur naturales habitates maiores et expeditiores sint quantū est de se in angelis q; in hoibus: tamē alie dispositiōes sicut gratie gratie dare et gratū facientes possunt esse equales vel maiores in multis hoibus: q; in multis angelis. Non est em incōueniens q; deus multas gratias gratis dadas dederit multis ho-

erit perpetua et firma tentio

minibus: quas nō dedit multis angelis que mouēt z adiuuant naturales habilitates ad bonū gratie z glorie: z per talē excitationē z adiutorium potest homo ad equalē cum angelis gratiā gratum facientē ascendere. Item his gratiā gratum facientē z bene vtens ipsa potest sibi mereri per ipsam iaz habitā augmentū gratie: z ita de gratiā minori in maiore potest pficere. Quoniā igitur diuturnius tempus datum est homini ad merendū q̄ angelis fuerit datum: quia angeli nō habuerūt nisi modicū tempus: licet per gratiam qua bene vsi sunt magnā gloriā meruerunt. Hinc est q̄ per multiplicē actū gratie homo potest se disponere ad tantam vel maiore gratiā quam habuerint angeli. Secundū igitur dispositionē gratie introducitur forma vltima: sicut patet de beata virgine que quia gratiā omnibus angelis excellentiore habuit: ideo exalta est super oēs choros angelorū et dignitate premij z loci. Alij autē sancti sūm p̄portionem z equalitatē gratie assumunt ad diuersos ordines: quia quidāz assumunt ad ordinē seraphin: quidā ad cherubin: z sic de alijs: et forte multi super oēs ordines: qui fuerunt in gratia et meritis gratie puilegiati. Postremo certum est q̄ oia merita nostra efficaciam z virtutē habent a merito xp̄i: z ita coepeerat merita christi oibus meritis nostris: aliter enim non sufficerēt merita nostra. Non sic autē angelis: quoniā vt dicitur Hebreo. ij. Nisi q̄ angelos apprehendit sed semen abrahe. Quoniā igitur meritum christi p̄cedit a gratia prima quasi infinita: ideo p̄tate meriti christi cooperate meritis sanctorū hominū qui non in vacuum gratiā christi receperunt: sed sūm illam p̄fecerunt sūm posse suoz potest fieri q̄ meritū hominis sancti maiore habet efficaciam reseruitū premij q̄ habuerit meritū angeli. Quia igitur status beatitudinis erit in celo empirico vt dictū est prius in quo celo est immutabilitas et p̄fecta stabilitas beati certū erit q̄ etiam in sua beatitudine p̄petuo manebunt: in illis

ordinibus angelorū in quibus assumpti erunt. Iste igitur est status ad quem vocamur p̄ nostrū thema. Venite bñdicti z c. Tertio dicit q̄ hec gloria erit p̄petua p̄pter meritū quietationē. Vbi sciendū q̄ creatura rationalis ideo q̄ talis est: facta est ad imaginē dei in potentia cognoscendi z diligēdi. Sicut dicit Aug. Nā hoc ipso q̄ est exp̄ssa imago dei h̄z necessariā ordinationē z relationē ad ipsam nec cōseruaf nisi in ipso: z ideo ipse deus est immediate finis creature rationalis z vltimus: z ideo summe nata est delectari in ipso. Hoc ipso autē q̄ summe nata est delectari in ipso z perfici nata est ipm summe diligere: quia summa delectatio non potest esse sine summa dilectione: z ideo naturalē habet potentia ad ipm summe diligendū sibi inditaz ipsam sūm q̄ vult Aug. li. de tri. Et etiā dicit Boet. ij. de consolacione. psa. ij. q̄ meritis hoim infera est summi boni cupiditas. Quia tamē ista potentia est respectu superioris: ideo licet sit naturalis tū est se insufficiens z incōpleta: z ideo nō potest exire ad actū nisi per educēs aliq̄d sup̄ius q̄d sit p̄portionabile tā potētie q̄ actui q̄ etiā obiecto. Hoc est charitas siue gr̄a: ideo si ne ipsa non potest naturalis potētia amariua dei indita creature rationali in actuz exire: hoc est in actū diligēdi summe siue ad diligendū deum sup se z sup oia sine charitate. Tenēda est igitur ista sentētia: q̄ minus videntē extēdere posse naturē z diminuerē puilegiū charitatis z gratie. Sicut ergo videmus q̄ materia habet potētia naturalē ad oēs formas: z tū ad illas nō attingit sine educēte. Sic etiā videmus q̄ creatura rōnalis: naturalē hēt potētia ad gratiā z beatitudinē: q̄ tū ex se nō potest exire in actū p̄fectū sine educēte siue adiutorio determinato et ordiato a datore illius potētie. Exēplū habem⁹ de oculo cui licet data sit potētia videndū colores: nō tū potest eos videre sine adiutorio lucis exterioris? Exēplū sūt de aue cui desunt pēne: q̄ tū naturalē hēt potētia z aptitudinē ad volandū z appetit h̄ z intē

erit perpetua et firma tentio

dit ad hoc et mouet se: sed tñ non erit in actum perfectus volandi: donec deus sibi pene. Et hoc est q̄ dicit Aug. in li. de se ad petrum in hec verba. Spūs eter- nus hoc est imortales creauit deus et ei⁹ facultate atq; intelligentiā: cogitāde: cognoscende: diligende q; diuinitatis inse- ruit: quos tamē creauit vt etiā p̄ seip̄s eum diligeret. Aptitudo enī i predicta auctoritate a beato Aug. appellat facultas diligendi. Adueniente igit̄ gr̄a p̄- trie ipsi volūtatī facit ip̄am exire in actū sūme dilectiōis: ac per hoc facit experiri et gustare: quoniā dulcis est dñs: et p̄ hoc mouet ad ip̄m deum sūme diligendū: et in eo quietat̄. et super hoc per cognitionē huius quietatiōis certificat̄ q̄ in hac glo- ria p̄petuo manebit. Unde Bern. c. xij. de diligendo deo dicit: Cum introduct⁹ fuerit seruus bonus et fidelis in gaudiū dñi sui. et inebriatus ab vberitate domus dei. tunc enim ebrius miro quodāmodo oblitus sui: et a se velut deficiēs penitus totus perget in deum. et deinceps adhe-rens vnus cum eo spūs erit: arbitror p̄- p̄betam hoc sensisse cum diceret. In troi- bo in potentiā dñi: dñe memorabor iusti- cie tue solius. Item in eodem libro dicit q̄ ibidem quatuor amoris gradus p̄- petuo possidebit: cum sūme et solus dilige- deus: q; nec nos ipsos vult p̄pter ip̄m iam diligemus. **O** beatū gaudiū. **O** amor sanctus et castus: **O** dulcis et suauis af- fectus: **O** pura et defecata intentio volū- tatis. Sic affici et defecare est. Quomo- do enim stilla aque modica multo infu- sa vino deficere a se tota videt: vnde et sa- por vini induit et colorem. Et quomo- do ferrū ignitū et candens igni similitū fit pristina p̄p̄tiaz exurū forma: ita inebriata illo amore suauissimo tota defica- ta erit et in deum transformata: et tota a se ipsa deficiens. Et q; nil aliud appetere valebit: omis sui desiderij compos q; se- beat in hęcā pacem et quietem perma- nebit. Ad hanc autem quietem per the- ma nostrū aduocamur. scz Venite bene- dicti patris zc. Dixi quarto q̄ hec erit fir-

ma tentio p̄pter cōpletam reditiōē. **U**- demus enim q̄ dum circuitus faciēdo circuitus redit ad p̄ncipium a quo incepit: tunc quiescit et amplius circulariter non mouet: sic creatura rationalis cum im- mediate a deo sit creata cum ad ip̄m re- dit per gratiam et gloriā tunc quiescit: et hoc est quod ipse deus dicit Apocalip. i. Ego sum alphas et o. p̄ncipiū et finis. Et Proverb. xvi. scribit. **U**niuersa p̄pter se metip̄m operatus est deus. hic est finis noster quē quotidie petimus: quē quot- tidie desiderare videmur: dum oramus dicentes: **A**dueniat regnū tuū. **H**oc re- gnum petimus aduenire a x̄po nobis p̄- missum x̄pi passione et sanguine questū vt qui christo in seculo ante seruiimus postmodū cum ipso regnante regnemus **B**ene autē regnū celeste petimus: q; est et terrestre regnū cui renūciauerimus re- gno eterno regnabimus. **S**ed orantes nō infructuosus nec nudis precib; ad de- um veniamus: q; scriptū est **B**arth. vj. **N**on omnis qui dicit mihi dñe dñe: in- trabit in regnū celoz. **S**icut enim sicut dicit ap̄tus ad Titū. i. **C**onfitem̄ se nos- se deū: factis autē negant. **R**ecordemur illius petitionis matris filioz zebedei. **B**arth. ij. vbi dicit. **Q**uā accessit ad x̄pm mater filioz zebedei cum filiis suis ado- rans et petēs aliquid ab eo **Q**uid dicit ei: **Q**uid vis? **A**it illi. **D**ic vt sedeant hī duo filij mei vnus ad dexterā tuā: et ali- ad sinistrā in regno tuo. **R**espondēs au- tem iesus dixit. **N**escitis qd petatis. vbi ait **E**hry. **R**es enī petosa vili precio non cōparat. **D**agnū laborē necesse est no- bis impedere si volumus ad celestia re- gna puenire. **R**egnū em̄ dei est primū in intentiōe: sed vltimū in executiōe. **U**- ni **E**hryso. sup̄ illo verbo **B**arth. vj. **Q**ue- rite primū regnū dei et iusti: cū eius. ait: **R**egnū dei est retributio bonoz ope- rum: iusticia autem est via pietatis: per quam itur ad regnū. **S**i ergo die et no- cte cogites qualis erit gloria sanctorum vel qualis erit interitus impiozū. neces- se est vt aut p̄pter timorem pene territus

Quarta gloria anime

recedas a malo: aut propter desiderium glorie excitatus festines ad bonum. Et si quotidie cogitaueris que sit iusticia dei: et quod odit et quod amat ipsa iusticia ostendet tibi vias suas: nam iusticia sicut odientes se fugit: sic amantes se sequitur. **Chry.** Vide ergo si vis redire ad principium tuum ad deum tuum ut sequaris iusticia: quoniam haec est via que te duceat ad regnum eternum ad quod cum redieris securus es quod nunquam exibis ipso dicente Job. vi. Cum qui venit ad me non ejectionem foras. Ad hanc igitur securitatem et regnum perpetuum inuitemur per verba assumpti thematis. **Veritate benedicti etc.**

Quarta gloria anime

9 me in regno celesti erit verum gaudium et leticia. De hac autem leticia sine gaudio querunt doctores et specialiter Richardus de media. videlicet in c. lxxv. uij. **Utrum in voluntate beata sit idem realiter fructus et gaudium.** Et respondendo ait. **Q** fructus et gaudium beatorum non sunt realiter idem. Illa enim fructus est summo bono clarissimo perfecto amore inherere propter se ipsum. Amor autem gaudium non est. Causa enim gaudium est amari boni presentia versus beatorum gaudium est aliqua spiritualis passio in voluntate causata ex perfecto amore summi boni per clarissimam visionem et perfectam dilectionem versus unitatem aie seu sibi presentiam: hec Richardus. Unde videmus quod mater tenerrime diligens filium: non gaudet etiam si ipsum videat et habeat presentem: et ferat actualiter in amore alias impedita ab homini gaudium propter aliquam infirmitatem. Hoc exemplum clare manifestat dilectionem et gaudium non esse idem. In illa tamen magnifica gloria nihil poterit impedire quin ex dilectione perfecta sequitur maximum gaudium. Unde idem doctor questione sequenti recitat duas opiniones. **U**na que dicit quod quibus gaudium beatorum sit beatitudinis quoddam accidentale complementum ab ipsa beatitudine inseparabile per quam cum virtute creatam: tamen non est de essentia beatitudinis: essentia enim beatitudinis consistit in

perfecta coniunctio creature rationalis cum deo: gaudium autem beatorum non est de ratione huius coniunctionis eorum non sit visio nec fructus. **N**ec est summa securitas: de qua dicitur est: sed est aliquid causatum ex illis. **U**nde est per se effectus beatitudinis de necessitate consequens ad ipsam: hec ille. **E**xemplum videmus de igne de cuius essentia non est calor: sed tamen sequitur de necessitate nature ad ipsum. **A**liam autem opinionem recitat dicitur quod alijs videtur quod gaudium sit de essentia beatitudinis: quia est de ratione perfecte unionis voluntatis cum summo bono. **V**oluntas enim unitur summo bono non tantum movendo se immediate in ipsum propter se qui motus est amor fructus: sed etiam immediate patiando ab eo que passio est gaudium. **Q**ue istarum opinionum sit verior pro nunc non diffinit: sed hoc certum sit quod in illa coniunctione et unione aie nre ad deum erit summa delectatio. **F**ranciscus de marchia in fine. iij. super finias dicit cum prima opinione quod beatitudo non consistit in dilectione: quia ipsa est passio consequens in actu dilectionis. **H**ec ille. **H**oc utique gaudium erit.

Evacuas gaudium mundanum.
Inbebitans subiectum humanum.
Non generans vllum fastidium.
Sed satans hominis studium.

Primo dicitur quod hoc gaudium evacuat gaudium mundanum: imo qui gaudent hic illic gaudere non poterunt: hi sunt de quibus dicitur Sap. ij. Venite fruamur bonis que sunt et vramur creatura tanquam in iuventute celeriter vino peccioso et vnguentis nos impleamus et non pretereant nos flores temporis. **L**oronemus nos rosis antequam marcescant. **T**ales sunt mundani qui estiment homines solum ad hoc factos ut hic accipiant consolationes suas. **D**e quibus eodem libro Sap. xv. dicitur. Estimaverunt lucrum esse vitam nostram et conversationem vite compositam ad lucrum et opererentur unum quod est etiam ex malo acquirere. **Q** gaudium mundi quod homines de illo iestimabili gaudio non curantes decipiunt: quod ad inferna deductis novit deus: imo sunt adeo fatu-

Quarta gloria anime

q̄ tuz n̄l aduersi: n̄l mali tēporalis eis
enemr: dicit se a deo diligi nō cōsideran
tes illud. Act. xiiij. Per multas tribula/
tiones oportet nos intrare in regnū dei.
Et. i. Pe. iij. Si iustus quidā vix salua/
bitur impius: peccator vbi parēbit. Et
verē illud exemplū in vita beati ambro/
sij scriptū est bene memorie cōmedandū
Nā ibi legitur q̄ cum ipse ambrosius
romā pgeret: z in q̄dā villa tuscie apud
quendā hominē nimīū locupletē hospi/
tatus fuisset illū hominē super statu suo
sollicitē inq̄sūt. Cui ille respōdit. Sta/
tus meus dñe bene felix eritit z glorio/
sus: ecce em̄ diuitijs habūdo isinitis: ser/
uos z ancillas q̄ plures habeo: copiosaz
filios z nepotū turbā possideo z oīa sem/
per ad votū habui: nec vnq̄ mibi aliqd
nit. Q̄d audiens ambrosius vehemēter
obstupuit: z his q̄ secū in comitatu erant
dixit Surgitez hinc q̄ citius fugiamus:
quia dñs nō est in loco isto: festinate nec
in fugiēdo morā facite: ne hic diuina vl/
tio nos cōprehēdat et in isto pariter nos
inuoluat. Cū ergo fugerēt z aliquantulū
pcessissent subite se terra apuit z homi/
nē illum cū vniuersis que ad illū ptine/
bant: ita absorbuit vt nullū inde vestigiū
remaneret. Quod cernēs ambrosius di/
xit. Ecce fratres q̄ misericorditer deus
paret euz aduersa tribuit: z seure irasci/
tur cum semp̄ p̄spera elargit̄. In eodem
autē loco fouea quedā profundissima re/
māssisse dicit̄: que vsq̄ hodie in huius te/
stimoniū p̄seuerat. Q̄tum igitur pe/
riculū omnia huius mūdi prospera: om/
nia gaudia z vana habere ad nutū Que/
ramus igitur gaudere in futuro: z si gau/
dere hic velimus gaudeamus oēs in do/
mino iuste viuēdo: deo nostro obedēdo:
quia ex hoc gaudio imperfecto ad illud
gaudiū perfectū r̄āsbim̄. Unde ap̄s
Philip. iij. Hoc duplex gaudiū insinu/
ans ait. Gaudere in dño semp̄ scz hic bo/
na vsq̄ in finē cōtinuando: iterum dico
gaudete. Quasi diceret ex hoc gaudio q̄
bona agitis in gaudiū perfectū transibit̄

tis. Et christus dicit discipulis suis. Jo/
han. xvi. Amen amē dico vobis: qz plo/
rabit̄is z flebit̄is vos: mūdus autē gau/
debit̄: vos autē cōtristabimini: sed tristi/
cia vestra vertet̄ in gaudiū. Hoc est gau/
dium plenū atqz perfectū quo omne gau/
dium cuacuabit̄ fatiū z mundanū. Ta/
les beati semper gaudebunt in dño. Ad
hoc igitur gaudiū vocamur: cum dicit̄
in themate. Venite benedic̄ti z. Secū/
do dixi qz hoc gaudiū adimplebit̄ subie/
ctum humanū dicente propheta de san/
ctis et electis existētibus in gloria. Ine/
briabunt̄ ab vbertate domus tue et tor/
volupta. tue potabis eos. Q̄d exponens
Nicola. de lyra ait. Inebriabūt̄ id est sa/
turabunt̄ ab vbertate dñi: id est domus
celestis glorie z tor̄mē. volupta. r. po. eos
Hoc inquit additur ad ostendendū per/
fectionem refectionis glorie: quia apud
nos reflecto perficit̄ ex cibo et potu. hec
ille. Et bene inebriari dicunt̄: quoniā be/
aritudo consistit in perfectione comple/
tissima. Ibi enim homo ēt̄ completissi/
mus in moribus: in scientijs: z in delicia/
is. Quelibet enim potentia habet ibi su/
um perfectissimū complementū: naz in/
tellectus est perfectus in scientijs: volū/
tas in delicijs: irascibilis in eminentijs
Est enim rationalis que tendit ad ve/
rum: z ideo perficit̄ in veritate scientiaz
z cupiscibilis que tendit in bonū: z ideo
est ibi bonitas omnīū deliciarū: irascibi/
lis que tendit ad arduū: et ideo est ibi ar/
duitas omnīū dignitatū: honorū: z emi/
nentiarū: et ita gaudio z leticia comple/
bitur creatura rationalis: hoc est qz sum/
me desideramus scz delicias z gaudēter
vinere. Si enim spes futurorū bonorū
est homini maxima delectatio: quid erit
z quāta ipsa delectationis possessio. Ve/
re mirabilis inestimabilis erit illa dele/
ctatio. Sic igitur vinamus vt hanc de/
lectationē hoc perfectissimū gaudiū ha/
beamus. Nunc igitur nō delectemur in
malis delectationibz quibus diuersimo/
de homines a diabolo capiuntur. Dicit̄/
tur enīz Genesis. iij. Vidit mulier qz bo

erit verum gaudium et leticia

num esset lignum ad vescendum: et pulchrum
oculis: aspectusque delectabile: tunc de fru-
ctu illius et comedit: et deditque viro suo. Hoc
fuit lignum de quo prohibitum fuerat ade-
ne comedere: contra quod facientes primi
parentes: quia delectati sunt paradisi fructibus
perdidit. **Q** deus quot hominibus delectationes
carnis: delectationes mundi: vestitium
causa damnationis. Ideo dicit Luc. vi.
Ute vobis diuitibus qui hic habetis consolationem
vestram: ve vobis qui saturati estis: quia esuri-
tis. et ve vobis qui ridetis nunc: quia lugebitis
et flebitis. Deliciae enim mundi licet in principio
sunt dulces: in fine vero sunt amare nimis. Ideo
dicit. **Ioh. apoca. ca. xvij.** Quantum glorificauit
se et in deliciis fuit: tunc dabit illi tormen-
tum. Deliciae enim sunt laquei diaboli qui
bus quasi totus mundus captus sicut ad
oculum videmus: vnde similes sumus al-
licibus qui vbi cuiusque lumē viderint ibidem
taliter delectantur et illuc concurrunt et capi-
untur. Fugiamus igitur has delectationes
et inquamus illam supernam delectationem
que non habebit finem. Illa enim est perfecta
delectatio que acquiritur vias vite insequen-
do: vnde propheta. **Notas mihi se. vi. vite**
adim. me. le. ca. vul. t. d. in. d. r. v. in finem
Ad hanc igitur delectationem inuitamur cum
dicitur nobis. Venite benedicti etc. Tertio
dicitur quod hoc gaudium siue delectatio non ge-
nerat vllum fastidium. Nec enim est vna diffe-
rentia inter gaudia et delectationes mundi
et paradisi: quia hec gaudia mundi tam-
dem fastidiunt: et displicentiam generant.
Videmus enim quod si quis gaudeat in deli-
ciis carnis vtpote in bibendo et comedendo
quod fructusque cibi sint boni vel vna opti-
ma finaliter vertunt in nauisam: immo
possunt nocere ad mortem. Considera om-
nia alia in quibus homines solent gau-
dere et letari siue sint honores: siue digni-
tates: cantus: coctio: et cetera huiusmodi
omnia habent finem. **tristem. Proverb. xi. ij.**
Risus dolore miscbitur: et extrema
gaudij lucis occupat. Gaudij autem et

delectatio glorie celestis nunquam displice-
bit: sed semper placebit immortali dei et
delectatio erunt tante complacencie et de-
lectationis quod vt dicitur pe. ca. i. prima cano.
Ipse deus est in quem desiderant ange-
li prospicere. Sed querit glossa. **Cur cer-
nere desiderant cuius faciem cernere nunquam**
cessant. Et soluit ipsa glossa. quia contra
platio diuine presentie ita angelos bea-
rificat vt eius vrsa gloria satiatur et eius
semper dulcedinem quasi nouam insati-
abiliter siue insatigabiliter esuriant. Et
Gregorius. Celestes deliciae habite appetitum
excitant: terrene autem fastidium
generant. Ecclesiasti. xxiij. Qui edunt
me adhuc esurient: propter hoc dicit sp-
sa. capitulo. v. quod sponsum eius est totus
desiderabilis: et dexter vltimo. Valde
admirabilis es domine et factus tua ple-
na est gratiarum. Hoc etiam conuenit
et ipsis hominibus beatis quando erunt
in illa gloria sicut angeli dei. Et hoc est
multum difficile nobis ad intelligendum
scilicet esse in tanta delectatione et nun-
quam fastidiri: sed semper iocundissime illam
possidere: sed ita est certitudinaliter: quod
aliter non esset summa felicitas si aliquid
triste posset illic accidere. Hoc gaudij
et hanc delectationem spiritu diuino faci-
ente intelliges regius propheta ait. Gu-
state et videte quoniam suavis est dominus.
Ubi ait Nicolaus de lyra: quasi diceret
per experimentum potestis probare quo-
niam suavis est dominus. Et loquitur
ad modum hominum dulcedinem vini
probantium: quia primo modicum degu-
stant et ex hoc cognita eius dulcedine al-
licuntur ad amplius gustandum. Sic
homines deuoti percipientes aliquid de
dulcedine dei allicuntur ad amplius gu-
standum. Aduertendum tamen quod proban-
tes dulcedinem vini illud modicum quod pre-
gustant super linguam diu retinet. Sic sen-
rientes diuinam dulcedinem debent esse quod diu
possunt retinere: quod hoc est quoddam plu-
ditium beatitudinis future: propter quod sequitur
Beatus vir qui sperat in eo. Talis enim

erit verum gaudium et leticia

gustatio diuine dulcedinis auget spes
future beatitudinis. Et licet apud homi-
nes nimia familiaritas aliqui pariat co-
tempum: talis tamen familiaritas dei ad
hominem qua ei comunicat in presenti vita
suam dulcedine: magis auget reuerentia
filiatle hois ad deum: ideo subit. **Timere**
domini. o. l. e. q. n. est in o. t. e. Et hoc enim q
sentit i se diuinam presentiam: modo pdicto
sufficit eis p omni bono: imo alta bona
eis desipiunt: nisi quanta necessitas exigit
hec de lyra. Si igit deus tantu sapit in
via quid faciet in patria cum videbit facie
ad facie. Hec igit summa delectatio nu-
q fastidies: nunq displicens: sed semp
quasi noua reficiens huius non erit finis.
Deus meus qd nobis saperet oia hec
mundi gaudia: he delectationes qbus tan-
tum adheremus. **Ecce** hec oia reputa-
remus velut amara: et dicerem? cum aplo
Phil. iij. **Que** fuerunt mihi lucra hec ar-
bitratus sum ppter xpm detrimenta. Et
vere si hanc maximam delectationem bene
artedamus: ea que putamus lucra vt ab-
undare diuitijs honoribz et delictijs mun-
di reputabimus detrimenta et inepia. **Ido**
sequit. **Oia** inquit paulus estimam detri-
mentu esse ppter eminentem scientiam iesu
xpi domini mei: ppter que oia detrimentu fe-
ci et arbi troz vt stercoza vt xpm lucrifaci-
am. Quia ibi scz in xpi visione erit sum-
mus gaudiu ad qd vocamur per thema
positum. **Genite** bndicti re. **Quarto**
dictu est: q ibi quiescit hominis studiu
Studiu est vehemens animi applicatio
ad aliqd pagendu. **Comniter** enim hois
studiu et applicatio tam per intellectu q
per voluntate est ad hoc qd pcceteris desi-
deramus qd desideriu si compleat dele-
ctat aiam. **Prouer. xiiij.** **Oes** aute hoies
vt dicit pmo **De** herbaphisce naturaliter
scire desiderant pfici et maxime creatura
rationalis desiderat puenire ad gaudiu
eternu dicente ppheta. **Qua**edmodu desi-
derat ceruus ad fontes aquaru ita de. a.
m. ad. t. deus. Si. a. m. ad. d. ion. vi. **Ideo**
oes debemus studere et oem diligentiam
apponeere vt ad id qd desideramus atin-

gamus. Sed quomodo veru est q sup oia
nia dei videre in gloria desideremus: et
cu eo gaudere cu paucos ad hoc se dispo-
nere per vitam videamus. **Ad** hoc ait **Ri-**
char. de media vil. di. xlix. iij. l. q. ij. **hinc**
paliis **Q** beatitudo dupliciter potest co-
siderari in generali in qm est bonu qd
da sufficientissimu: vel in speciali scz in
qm consistit in clara dei visione et imp-
fecta eius dilectione et gaudio: qd habet
de dei bonitate presenti per clara eius visi-
onez et imperfecta dilectione. **Primo** mo-
do beatitudo est oibus hominibz nota.
Quilibet enim scit qd est bonu et quid est
sufficientissimu. **Secundo** modo non est
oibus nota: vnde non oes eam appetunt:
sed pmo modo oes eaz appetunt: qz appe-
titus eius naturalis est. **Ubi** **Augu. xiiij.**
de tri. ca. viij. **Dicit** q ad appetendu bea-
titudine natura copellit cu summe boni
et imutabilis ei beatus creator hoc indi-
dit. **Dicit** etia glo. sup illud ps. **Beata**
gens q animus est naturaliter capax
beatitudinis: nulla aut creatura capax na-
turaliter alicuius boni derelicta omi na-
turali inclinatione. **Boni. in. iij. di. xlix. q.**
ij. **Ad** hoc idem inquit. **Duo** sunt que faci-
unt appetitu scz conuenientia et indigentia
Qm igit aia rationalis creata est ad dei
imaginem et similitudine facta est capax
boni sufficientissimi: et ipsa sibi non sufficit
cu sicvana et deficiente: ideo dico q veram
beatitudine appetit naturaliter. **Et** seq-
tur. **Des** ergo habet appetitu: beatitu-
dinis vere in generali et habet cognitio-
nem in generali. **Des** enim credut q beati-
tudo sit bonu qd sufficit: et oes illud appe-
tunt in speciali vero qm a sumis hoc suf-
ficere scz honorat vel potentia errat cog-
nitio et declinat affectio. **Est** simile de eo
qui vult emere aurum et frustuz auri credit
esse auricalcu. **Si** qras ab eo quid velit
emere: respondebit: aurum. **Si** qras qd fru-
stum? **Respondebit** q hoc: demostrato au-
ricalco. **Similiter** si ab auro qras vtruz
apparet beatitudine vera et velit habere
Respondebit q sic. **Si** qras quid velit
vtru paradysum vel denariu? **Responde-**

Quinta gloria anime

bit denariū. Et hui⁹ rō est: qz hic credit
sufficiētia: z ibi non est. Si queras quō
cognoscit i generali: dico q innata est il
la cognitio. Si queras p qd. Dico q suf
ficiētia nōscit p indigētia. Si opponas
qz seruatio nō est via cognoscēdi habitū.
descendū qz est quedā indigētia oino pri
uans quedā disponēs z inclinās. z hec ē
rō cognoscēdi. vñ si materia habere p
tentiā cognoscēdi: cognosceret vtiqz for
mam ad quā inclinā z disponitur. Hec
Bona. Sed vere p fidē aliā habem⁹ co
gnitiōē de vita eterna. Scim⁹ em q re
surgemus: z in corpez in aīa sūt in illa ce
lesti glāa ppetuo manebim⁹. Sicut plus
dicit cū de vntione corporis ad aīam tra
ctabim⁹: quare studiū nrm exvehemens
applicatio debet esse in nobis: circa q du
timur ad hoc gaudiū qz finis ipōnit neces
sitate his que sūt ad finē. Hoc est dictū
qz si sinez nrm que est glāa eterna velim⁹
affect opoz: ter nos sollicitē pndēterz attē
te scire oīa ex ea que sūt gaudiū hui⁹ me
dia acqrdēdi. Sicut em videm⁹ q ignis
qz appetit sursum esse. ideo semp ascēdit
z tendit sursum. ita z nos si desideram⁹
vere z nō fictē gaudia paradisi. debem⁹
semp facitē cordis nri hīe sursum: qz illa
gaudia sunt desiderabilia sup aīrū z la
udē p̄ciosum: multū et dulciora sup mel
z saū. vt dicit ps. Lenuus enī calefacit⁹
in venatōē nō cōsuevit sistere i riuiulo: sci
ent⁹ qz ibi ad plenū nō posset recreari: sed
tēte vsqz ad fontē siue ad lacū aq abū
dāt. vbi p̄fecte recreat z refrigerat. Sic
vere desiderū nrm nō debz eē ad riuiulū
bonoz mūdi: qz ibi nulla est satietas. sed
celeriter debem⁹ currere: z a iuuētute in
cipere h̄mōi cursum: qz nescim⁹ qm̄ morie
mur. debem⁹ inqz currere ad fontē para
disti: vbi p̄fecte poterim⁹ recreari vt pos
simus dicere cum p̄pha: Perfecit pedes
meos tanqz ceruoz: z sup excelsa statuēs
me. In hoc siles eē debem⁹ onagro: q est
asin⁹ siluestris: qz q̄qz multū sitiat: nunqz
cū vult bibere aquam turbidā: imo expe
ctat clarā iuxta illd ps. Expectabūt ona
gri in siti. In q̄ p̄culdubio instrui mur qz

scitis z ardor desiderij nri nunqz debet bi
bere a quas turbidas voluptatis carnis
z mūdi: qz nō satiant: sed a quas claras z
mūdanas graz z glie: qd est cōtra pctō
res imūdos: q magz desiderāt aquā tur
bidā huius mūdi. de quibz Ro. i. Tradi
dit eos deus in desideria cordis eoz zc.
Abstinere q̄ vos a carnalibz desiderijs
que militant aduersus animā. i. Pet. ij.
Et studere puenire p bona opera ad il
lud regnū: vbi h̄mōi desiderij saturabit⁹
z cōplebit. Nam ad hoc q̄ritamur p the
ma nostrū: cum dicit: Venite b̄ndicti zc.

Quinta gloria ani

q me i celesti patria erit oīz re
rū abūdantia. Quari q̄ tātū
desideratis abūdantiā auri z argēti. O
supbi q̄ desideratis sublimitatē bonoz z
dignitatū. O voluptuosi gulosi z carna
les q̄ desideratis saturati bonis vintis: z
p̄ciosis cibis dimitte hec fatua que ve
re nō satiant: sed cito finē habēt: sicut dicit
ctū est prius. Accēdite q̄ ad hāc gloriā:
qz ibi abūdabit⁹ oībz bonis p̄ciosissimis
de hac abūdantia ait p̄ ha in ps. Ego vi
xi in abūdantia mea: nō moueboz in eter
nū. Sed notandū est: qz sicut abūdantia
florum in arboze est causa abūdantie fru
ctum: ita abūdantia virtutū z gratiaruz
est causa abūdantie gaudioz. Ideo ait
christus Mat. v. Nisi abūdauerit iu
sticia vestra plusqz scribarū z phariseoz
non intrabitis in regnū celoꝝ. Ita econ
tra erit abūdantia penaz: quia sicut hic
abūdauerūt in culpa: ita in inferno abū
dabunt in pena. ps. Retribuet abūdan
ter: scz deus facientibz superbiā. In celo
igit erit abūdantia omnū bonoz.

Ex obiecto omnia cōsistente.

Ex subiecto omnia possidente.

Ex primozum sociatione.

Ex optimoz cōparatione.

Primo igit erit abūdantia omnū bo
noz ex obiecto. i. ex deo qui omnia conti
net bona. Unde ap̄tus ad Ephe. ij. ait:
Deus autē qm̄ diues est in misericōdia pro
pter nimā charitatē suā qua dilexit nos

Quinta gloria anime

cum essemus mortui in peccatis nostris qui
uiuificauit christo cui⁹ gratia sumus sal
uati z cōresuscitauit z cōsederē fecit in ce
lestibz in christo iesu: vt ostenderet in se
culis superuenientibz abūdantes diuiti
as gratie sue. Diues ergo deus in se: di
ues. i. copiosus fuit in misericōdia: qz p̄p̄tuz
est eius misereri et parcere p̄pter nūmiaz
charitatē suā: z non p̄pter merita nostra
cum essemus mortui peccatis z filij ire: id est
nati in peccō originali cōuiuificauit nos
christo: nos sibi p̄ fidem formata incōpa
rando: cuius gratia sumus saluati in spe
scz cōresuscitauit similiter in spe. z con
sederē etiā fecit in spe. vt ostenderet post
hoc seculū diuitias gratie sue. i. omnia ho
na celestis glorie cuius ipse est p̄miuz.
Unde alphorabius lib. de causis p̄posi
tione. xx. ait. Primū est diues per seipm
z est diues maus. Et rationē reddit cō
mentū eiusdē p̄positōis dicens: Illa res
diues magis que influit z nō fit influxio
super eam per aliquē modoz: relique au
tem que sunt intelligibiles aut corporee
sunt: non diuites per seip̄as: imo indigēt
vno de influente super eas bonitates: et
omnes gratias. Hec ibi: Has diuitias
diuine maiestatis melius videbim⁹ cuz
ipsas possidebim⁹: cum deū habebim⁹
quoniā nunc hec a nobis sunt abscondi
ta: sed per fidem z spem certā: si bene ege
rimus quasi iam possidem⁹. Sicut mer
cator cum iam emit z soluit aliquaz rem
preciosam: licet nō dum principaliter ha
beat: reputat se illā rem habere: et maxi
me si sit certus qz ab aliquo nō possit im
pediri eius p̄ncipalis possessio. Vere de
us adeo est diues: z omnibz bonis abun
dans: vt si mille mūdōs cogitaremus: z
illos haberemus i dño. talis possessio ni
hil esset cōparatiue ad diuitias diuine bo
nitatis: quoniā finiti ad infinitū nullam
est p̄portio. Non igit apponamus cor no
strum ad diuitias huius mūdi que impe
diant ab eternis diuitijs: quoniā scriptū
est Matth. xix. Facilius est camelū p̄ so
ramen acus transire: q̄m diuitē intrare re
gnū celoz. Sed hoc mirabiliter videt

cum plures diuites sint saluati s̄m fidez
nostrā. z in veteri testamento z in nouo.
Nōne legitim⁹ plures reges sanctos esse:
vt Henricū imperatore: z Ludouicū re
gem frācie. z alios mltos. Quid est hoc
igit qz a christo dicit: facilius est ca. z c.
Quā primū est impossibile. i. camelū trā
sire per foramen acus: ergo z s̄m Lxxv.
super Matth. dicit: Appositio diuitiaz
maiorē apponit flāmaz: z uehemētior sit
cupido. Et qz cupiditas est venenū cha
ritatis. ideo possessio diuitiaz reddit ho
minē difficile ad p̄fectionē acquirēdam.
Unde ille iuuenis: cui dicit xps. Si vis
p̄fectus esse. i. ascendere ad statū salutis
necessariū. vade cōtēnendo omnia tēpo
ralia: z vende que habes z da paupibus
p̄pter deum: qz abijcere tēporalia p̄pter
ostētatiōē nō est meritorū. sicut aliqui
philosophi fecerūt: z habebis thesauruz
in celo: z veni z seqre me. In sequela enī
christi per operā charitatis cōsistit perfe
ctio principaliter. A paupertate aut vol
untaria inchoatiue per modū remouē
tis. phibens: qz per hoc aufert cura tē
poraliū que impedit animū dilectōe dei.
z disponit animus ad libere deo vocādū
Eum autē audisset verba christi adole
scens abijt tristis: qz nimis amabat pos
sessiones terrenas vel plusq̄ ralem perfe
ctionē. z ideo nō poterat ad p̄fectionē vo
luntarie paupertatis ascendere. Et ideo dī
xit christus: Amen dico vobis: qz diffici
le diues intrabit in regnū celoz. Matth.
xix. Non dicit qz sit impossibile: sed diffi
cile est diuitias possidere: z non teneri ni
mis amore earū. qz s̄m qz dicit Aug⁹. in
ep̄la ad Paulinū. Bona terrena diligē
tur artius adepta q̄m cupita. Aliud est
enim velle incorporare que desunt: aliud
tam incorporata diuellere. Illa enim ve
lut extranea repudiant. ista velut mēbra
p̄scindunt. Reddunt ergo hominē dif
ficilem ad p̄fectionē acquirēdā: non
tamen faciūt impossibile: quia abraam
fuit p̄fectus: vt habet Gen. xvij. Ideo
dicit Eccl. xij. Beatus diues qui inuē
tus est sine macula: z qui post aurum nō

erit omnium rerum abundantia

abijt: nec speravit in pecunie thesauris. Quis est hic et laudabimus eum. Quasi diceret. Vir: et cum difficultate inveniatur. Ex quo pater et non loquitur de quocumque diuite: sed de diuite constituyente finem in diuitijs: propter quod apud Collocat. ij. Vocat talem diuitem avarum: et avaritiam dicit esse servitutem idolorum: id est si milis est idolatre. pro quanto avarus colit pecuniam suam studiose. Talis fuit ille diues: de quo dicitur Luce. xvi. Dives factus est diues: et sepultus est in inferno: et factus est in mores mendicis: et postaretur ab angelis in sinum abrae: qui nunc est in celis possides deum diuissimum: ut dicitur statim. Ex deo igitur omnia bona eminenter continentur et in bonitate sine comparatione quam cumque creata excedere bene erunt diuites. et in omnibus diuitijs abundantibus. Venite igitur bene. 22. Secundo dixi quod in gloria paradisi erit omnium rerum abundantia ex subiecto possidente. Possit enim quis dicere. Et licet deus sit diues: dubitatur tamen an ille diuitie quibus est diues sint in potestate cuiuslibet beati. Dico tibi quod sic. Possidebis enim deum ad voluntatem tuam: quod ipse erit premium et salarii laboris nostri. Sicut enim quod labore iuste acquiris: dicitur esse acquirere: sic deus erit noster. Si enim dicamus nunc quod deus sit noster: quanto magis dicemus tunc. Dicimus enim nunc. illud per. Die dominus noster quod admirabile est 22. Et forte possit dici: quod nunc noster est deus per creationem: per gubernationem: et redemptionem. Dico tamen quod tunc erit noster per possessionem: quod nunc a nobis poterit tolli quin illum videamus illum diligamus: in illo dilectemur. Istud premium et ista possessio vocatur Luce xliij. Cena magna. Unde ibidem dicitur. Homo quidam fecit cenam magnam et vocavit multos. Sed hec poterunt melius applicari ad ea que dicentur de gloria corporis. Sed quare homines presentis temporis ad hanc possessionem: siue ad hanc abundantiam non attendunt. Erte hoc contingit ex tribus. primum igitur est ignorantia eterne retributionis: secundum est non amor virtuose ope-

rationis. tertium est defectus divine dilectionis. Ex illis causis induotio: in perseverantia: tarditas: ociositas: dilatio circa bonum opus faciendum: remissio circa inceptum. Ad quas possessionem vocatur dicente apostolo Thessalonicen. ij. Testificati sumus vobis ut ambuletis digne deo qui vocavit vos in suum regnum et gloriam. Ideo de nolentibus attendere ad hanc vocationem conqueritur dominus ipse Proverbia. i. dicens. Vocavi et renuistis: extendi manum meam et non fuit qui aspiceret. desperastis omne consilium meum: et increpationes meas neglexistis. Multa sunt quos deus vocat dicens. Venite et manus adiutrices extendit: dando eis consilium quomodo a peccatis resurgere: quomodo vitam eternam merebuntur: et vitam eis edocet nolunt aspicere: quia noluerunt accipere disciplinam induraverunt facies suas supra petram: et noluerunt reverti. Hier. v. Figurati sunt tales per reginam vasthi. de qua dicitur Hester. ij. Rex assuerus vocavit reginam vasthi per nuncios: sed ad regis imperium venire contempsit: propter quod irreuerentia sententia puata est regno. Rex assuerus interpretatur beatitudo. et significat deum qui est beatitudo nostra. Regina vasthi que debebat esse regi subiecta et obediens: significat quemlibet nostrum qui debet esse subiectus deo eius observando mandata: sed quia noluit obedire puata est regno: ita qui noluerint obedire deo priuabunt illo celesti regno: in quo est omnium rerum abundantia. Attendamus igitur ut possimus obtinere illam supremam abundantiam. de qua dicitur in themate. Venite benedicite. 22. Dixi tertio quod in gloria erit omnium rerum abundantia ex primo et associacione. Ibi enim quilibet primum omnia sua communicabit alteri suo primo. Tunc enim verificabit illud Actuum. ij. Quod dictum est de apostolis. Habebunt omnia communia. Si ergo faciente charitate a postoli habuerunt omnia communia: quare non magis credendum est de beatis: qui charitate perfecti erunt inter se veri amici: quod omnia

erit omnium rerum abundantia

habebūt cōmunia. Hoc etiam fuit in statu innocentie q̄ om̄ia erūt cōmunia. vnde **Isi.** dicit: **S**ecūm legem nature: quis est omnīa possessio z oīuz vna libertas. Ita inquit **Alexā.** de balis: q̄ vnusq̄sq̄ vsus fuisse illis fm̄ beneplacitū volūtaris ordinatē. Sic absq̄ dubio credendū est q̄ in illa bēritudine erit tanta dilectio z tanta charitas: vt om̄s cōmunicēt alijs sua bona. Unde erit ibi inq̄r **Ansel.** li. de s̄ militudine: amicitia que in inimicitia cōverti non potest. Nullus tamē hic habet amicitia que cōverti nō possit in inimicitia. ideo hic nullus amicitia seruat: sed ibi quātū seipm̄ quisq̄ tantū z tādū diligeret alterū. Sed nec video quin aliter esse possit: p̄ierum cum oēs vnuz corpus xpi sint. z xps qui est ip̄a pax est caput omnīū: neq̄ m̄iori se affectu cōplectant q̄ mēbra vnus corporis sibi vnuz eum copulant. Abūdans ergo erit in dilectiōe quādo hec fuerint tibi in possessione. Ex hac maxima amicitia erit omnīū bonoz cōmunicatio. Et sequit̄ in eodem lib. **Societas illa iustoz nil poterit velle diuersum.** sed eandē volūtatē semper habebūt. Corpus vnū erimus: ecclesia vna erimus. Sponsa xpi erimus: q̄ cumq̄ ibi erimus. Ipsa dei volūtas non erit in tua diuersa. sed sicut tu vis qd̄ ille ita in cunctis ille: qd̄ tu. **Sz** forsitā diceres **Eya** si de⁹ z oēs illi b̄roz cetus nollēt qd̄ ego: tūc augmētū mei boni nollēt meū qd̄ ego: ibi nō velle nō poterō: ideo itaq̄ p̄ velle meo de maiorib; i celo hinc tue ibe cillitati rādeo. qz si etiā b̄to petro par in gloria esse volueris eris. In gloria dico: qz vt petrus si in p̄sona velle nō poteris. nam si hoc velles teipm̄ esse nihil velles qd̄ velle nequibis. Sed neq̄ illi in gloria equari si meritis eius ip̄ar fueris vel le poteris: qz pulcherrimā illius corporis cōpositionē quā in hoc cōspiceres violari plus oī cōmodo amabis. Neq̄ enī in hūano corpe vel pes loco aut officio manus fungi exoptat: aut os suū nasus vbi oculi sunt: aut oculi vbi os vel nasus relictis sedib; suis cupiūt trāferri. Eodem

modo in illa admirabilis z glorificata dispositiōe z eque disposita gl̄ficatiue b̄ritatiōis dei. ita q̄sq̄ qd̄ adeptus fuerit am̄ ibi vt statū suū portior gradu mutari nō velit. **Quare?** Quia cuiq̄ satis erit sua felicitas. z b̄ritudo sibi p̄ meritis suis misericorditer impartita. Amplius si hī qui tam tunc in ip̄ius corporis vnitati locati fuerint in iora q̄ sint adepti desiderant eos p̄o miserī essent: qz nōdum haberēt qd̄ vellent. **A**derit itaq̄ oib; ois sufficientia quā p̄ficet in singulis vnanimitas z plena cōcordia. **V**ali p̄o in discordia tanta p̄sistent: vt eoz corpus z aia semp̄ dissidēat. nam z corpus aiam odio habebit: z qd̄ male vnq̄z cogitauerit: z aia corpus q̄ male cogitata ope cōpleuerit: pro quib; oib; torquebunt in penis. **Hec** ille: **Et** quēcūq̄ nōluerit deus q̄libet etiā nolet beatus. z gaudebit de quibuscūq̄ gaudebit deus: nec nō ita intensiue. **E**t ita de quibuscūq̄ gaudebit vn⁹ b̄ris gaudebit alius. z ita erit gaudiū indicibile gaudiū inestimabile cuiuslibet beati: et abūdantia maxima bonoz sp̄ialitū: z in cōparabiliter maior q̄ sint oia bona corporalia que fuerūt: sunt: z erunt. imo q̄z omnīū que possent imaginari. **S**i enim nunc gaudem⁹ cum gaudentib; fm̄ dictū apl̄. **Rom.** Quātom̄ magis ibi gaudentū erit cum gaudentib;. **Q**uale gaudiū q̄lus z quāta erit ibi abūdantia leticie z exultatiōis: cogitet q̄ p̄t. **A**d hāc sup̄abūdatem leticia vocamur cōtinue p̄ incernaz inspirationē: z eternā p̄dicationē: et alia multa. **Venite** b̄ndicti zc. **D**ixi quare q̄ in gloria erit omnīū rerū abūdantia: ex optimoz cōparatiōe. diuites enī huius mūdi: z licet poss̄ deāt plura. nō tū siml oia possessa intelligūt: nec p̄ cōsequēs siml actu diligūt: sed successiue z sic eoz delectatio nūc est de isto: nūc de illo. **f.** de vxo re: nunc de pueris: nūc de argēto z auro: nūc de tali possessione vel tali. **N**on sic erit in b̄ris: imo siml oia. **f.** deuz z creaturas intelligēt z diligēt: z de oib; gaudebūt. **I**ntelligēt enī illud summū bonū ab eis possessum virginē gloriosam dei matrē:

Sexta gloria anime

angelos et omnes simul beatos: et de omnibus istis tantam abundantiam gaudij habebunt quod nullus mortalium exprime possit: et erit sicut nunc est de beatis angelis qui nos custodientes: nostrorum profectum intendentes: non minus semper contemplant diuinam maiestatem dicente christo **Matth. xviij.** Angeli eorum semper vident faciem patris mei qui in celis est. vbi **Hi. de lyra.** Quia quicumque mittatur ad rerum temporalium administrationem: tam semper deo inherens per apertam visionem. **Et Matth. xxij.** dicitur quod in resurrectione homines sicut sicut angeli dei viuentes. ait idem doctor **Hi. de lyra** visionem et fructum dei. Iste modus habendi tot et tanta bona cum delectatione simultanea erit alius ab omnibus modis habendi in hoc tempore. Quod cum anima non possit esse intenta diuersis operationibus diuersarum potentiarum intense: hoc est propter imbecillitatem virtutum suarum. Unde si non potest intenta esse multum circa regulam corporis et circa operatioes spirituales. Sed tunc anima beata per habitum glorie vigorosa poterit esse intenta esse: et circa corpus sicut necesse erit et circa dei contemplationem: vnde non impediretur ab vno per aliud. **Et exemplum habemus de anima christi** que si habuit intense: et actus primarios ad statum viatoris: et ad statum comprehensoris: et hoc fuit propter perfectionem eius in natura sua: et in actibus potentiarum. Habuit enim perfectam validitatem et vigorem potentiarum. et sicut dicimus de anima beata. Sic igitur beatus poterit multa valde que facient ad beatitudinem essentialiter accidentaliter intelligere si. **Hec igitur abundantia rerum tantarum** nos debet allicere ad bene agendum in hac vita: ut mereamur habere quod dictum est faciat dicitur in themate: **Venite beati. et c.**

Exta gloria anime

me erit honor magnus et insuperabilis. Nam sancti erunt

beati per deuotionem.

Secundo filij per adoptionem.

Tertio reges per exaltationem.

Quarto diij per participationem.

Sed forte alicui videtur satis inconueniens tot et tanta de gloria celesti predicare cum

generare reditum possint hominibus. **Rudeo** quod verum est quod in deuotis et quentibus leticia et dilectione presentis seculi hec omnia reditum asferet: sed certe deuotis: ad hanc gloriam tendentibus minime hec erunt onerosa. **In deuotis igitur non est tediosa.** quod non intelligunt: imo nec intelligere volunt quod in ipsa vita beata sint habituri. **Quid igitur inquit Anselmus** in libro de similitudinibus agendum est: ut hec illis aliquatenus sapiant: et aliquantulum sapientibus magis sapiant: et sic ad opera bona euigilet. **Puerorum** more cibados est: imo qui si aliquis aliquod grossum pomum edendum percipit illud ob dentium teneritudinem et oris angustiam assumere nequeunt: si illorum capacitate prius non fuerit particula: tum diuisa. Ita diuidamus in pres illa magna gaudia illa maxima bona que beati sunt possessuri. **Et ut melius eluceat et amplius desiderant consideremus** que in hac vita mens bene regulata auidius appetit: et ex hijs concietem illa beatus habituros in eterna vita. **Hec ille.** Nonne quatuor promissa a bonis hominibus appetunt in hac vita scilicet sint sancti: ut sint filij dei: ut bene regant se ipsos: ut deus eos inhabitet per gratiam: et sic diij sint per participationem. **Quicquid** viri boni et deuoti: hec omnia appetunt que excellentius in illa vita gloriosa eis concedentur et dabunt. **Erunt nepe scilicet per deuotionem:** vbi sciendum quod deuotio: ut ait **Pe. de berthone** non est illa virtus qua quis se totum deo deuouet et dedicat: qua etiam totum vacat futuribus et viciis a se euellit et eradicat: qui insuper totus fertur in celestibus et terrenis vilipendit. **videtur igitur quod vir deuotus est: idem quod vir perfectus** virtutibus et gratijs totus plenus. **Et Hugo** dicit quod seruos bone voluntatis que mens cohibere non valens certis iudicij manifestat. **Certa** in illa vita beata erit maxime seruos bene voluntatis: quoniam poterit deum non diligere: imo confirmata erit in dei amore: sic quod diliget ipsum: et omnia propter ipsum **Deuotio** namque est qua datus munerum seipsum largitur: qua factor siderum hac vita sentit: qua quicquid est asperum dulciter lenitur. **In deuotione** siquidem de seipsum deus largitur. **Cor** enim humanum nunquam per deuotionem madefieret

Sexta gloria anime

nulli ros diuine gratie desup descenderet.
 Deus eni est sicut vinea balsami que p/
 ctosissimā deuotōis gutta in fialis diuer/
 soꝝ cordiuz diuersimode se fundit. Q̄ q̄
 a corde: o q̄ abunde se funder illud balla/
 mum preciosissimū in animabꝫ sanctoꝝ.
 Cogitare nullꝫ mortalū pōt. Secdo de/
 uotio est illa virtus qua deus in suo fon/
 re solet sentiri: z qua in terrꝫ pōt percipi.
 Nulla eni alia virꝫ ita gustat deū sicut
 deuotio: qua deuotioe mens fert in deū:
 sed hic impfecte. in p̄ia vero pfecte. Ter/
 tio deuotio est illa virtus qua oē aduer/
 sum z asperū dulciter lenitur. nam cōstat
 q̄ deuotio oē m tristitiā fugat: z q̄cqd est
 in rebus onerosum z asperū dulce facit.
 Sed in illa requie talis erit deuotio ad
 deū q̄ nihil triste nihil molestū ibi pote/
 rit esse. Erūt igit̄ sc̄i sine terra sine affe/
 ctione mala per deuotionē. vnde sancti/
 tas adeo ē vniuersalis bonitas q̄ ea ha/
 bita necessesse est boiem in cūctis particula/
 ribꝫ virtutibꝫ esse ornatū. Si eni vna vir/
 tus deficeret: sc̄i nō eēt. Et hoc erit i il/
 lis b̄is: ideo merito dicent̄ sancti: vt pos/
 sint tunc dicere illud Eccl̄. xxiiij. In ci/
 uitate sanctificata sibi requiem. Ad hāc igit̄
 aur sanctitāte inuitamur: dum dicit̄ in the/
 mate Venite b̄ndic. zc. Secdo dicit̄ q̄ b̄i
 erūt filij p̄ adoptionē. filius naturalis z
 legitimus succedit hereditari paterne:
 Sic filius dei succedit hereditari patrꝫ
 sui. xpi. Gal. iij. Si filiꝫ z heres p̄ deū
 ipm̄ adoptionem. Filio eni adoptiuo de/
 beť aliqua pars hereditariꝫ s̄m leges ait
 Hi. de lyra. Ipse eni dñs deus tenet na/
 turā vituli marini q̄ natat in mari z gra/
 dit̄ in terra: filioꝝ sꝫ suos in terra generat
 atqꝫ parit: sed ipos finaliter ad mare re/
 ducit. Sic deus p̄ grām in hoc mūdo si/
 deles suos generat z pducit: sꝫ tādē post
 hūc mūdu ipos ad mare. i. ad abūdantiā
 paradisi ducit z regni celestis successores
 tanqꝫ legitimus filius eos facit. Jobā.
 viij. Qui facit pecm̄ seruus est peti. huius
 autē nō manet in domo in eternū. filij autē
 manent in domo in eternū: Hec etiā filia
 tio hic incipit. Si patri nro deo obedire

rimus: tunc quidē filij erimꝫ hic in eter/
 nū. Si eni gloriosum est boi esse filiū re/
 gis: q̄romagis gloriosuz erit nos esse fi/
 lios dei regis regū: z cuz ipō manere in
 illa aula sume glorie in delictis paradisi
 vnde pater nꝫ celestis cuiuslibet b̄o dicit
 illud Luc. xv. Filii tu semper meci es: z
 om̄ia mea tua sunt. Arrēdamus igit̄ ad
 hanc filiationē. Sicut dicit̄. i. Jo. iij. Et
 dere qualē charitatē dedit nobis deꝫ pa/
 ter vt filij dei noiemur z simus. Videte
 ergo. i. diligēter arrēdite qualē charitatē
 oñdit nobis deus: vt vocaret nos filios.
 ideo dicit vt filij dei noiemur et simus.
 Et notāter dicit simꝫ. Multi eni noiamꝫ
 filij dei: quoz aliqui nō sunt filij: sed p̄uā/
 tur. Sed vere si noiamur filij dei: etiam
 possumꝫ esse si in nobis nō steterit. Jo. i.
 Dedit eis patrē filios dei fieri. Et se/
 quit̄ eodē. c. Charissimi nūc sumus filij
 dei supple si volumꝫ: z nōdū apparuit qd
 erimus. Scimꝫ qm̄ cuz apparuerit: filis
 ei erimus: qm̄ videbimꝫ eum sicuti est: z
 ois qui habz hanc spem in eo sc̄ificat se:
 sicut ille sc̄is est. i. imitat̄ sc̄itātē: p̄t
 possibile est. hunc in quē est spes nra q̄/
 tidie vocamꝫ p̄tem curōscimꝫ: Pater nꝫ
 qui es in celis. Hic pater dicit̄ oinz ge/
 neraliter rōne creatōis. addit̄ tñ ait Hi.
 de lyra noster. qz est p̄ specialis iustozū
 per gratiā adoptōis. Dicit̄ insup qui es
 in celis: qz licet sit in oibꝫ p̄ essentiā: p̄/
 sentiā: z potentiā. est tñ speciali modo in/
 iustis per grām. specialissime vero excel/
 lentiā eius relucet in sanctis per gloriā.
 Alex̄. de haliis dicit̄: qz pater in illa ora/
 tione accipit̄ essentialit̄. z dicit̄: pater nꝫ
 per adoptionē: que gratia adoptōis: z si
 nō cōmunit̄ oibus actu: est tñ cōmunit̄
 omnibꝫ potētia: Qui eni pat̄ talenta sua
 vnicuiqꝫ s̄m p̄p̄tā virtutē paratꝫ est da/
 re grām adoptōis vnicuiqꝫ facienti q̄s
 in se est. vnde sicut speciet̄ cōuenit̄ rōni vni/
 uersalitati vnicō exūstēte indiuiduo nō
 vniuersalitate que ē actu: sed que est po/
 tentia: ita grā adoptōis dicit̄ cōis oibus
 nō cōitate que est actu: sed que est potē/
 tia. Nō tñ peccat̄ ille qui est in pctō mor

erit honor magnus et insuperabilis

tali dicēdo orationē dñicā. dyab. de cau-
sis. Prima est qd hec oratio cōis est: et di-
cenda est in psona ecclesie: que in se mul-
tos filios adoptionis habet. Secda est qz
sicut petitiōes septem sequētes de peccati-
ue vel optatiue orōnes sunt et nō indica-
tiue. Sic captatio beniuolētie magis in-
telligit optatiue qz indicatiue ab illo qd est
in peccō mortali. Ille ergo qui est in peccō
mortali nō pōt dici pater indicatiue. In
dicando se esse filiū actualiter: pōt tñ di-
cere: pater optatiue. Hec Alex. In gloria
vero quilibet dicere poterit pater indica-
tiue. qz vere erit filius p grām et gloriā in
eternū: ideo ad hāc filiationē inuocatur
specialiter: cum dicat in themate: Veni-
te bñdicti zc. Tertio dixi: qz bñ erunt
reges p exaltationē. in illo enī regno ce-
loꝝ quilibet erit rex. Rex dicitur a regēdo:
vt inqt Origēnes. Si q anim⁹ i te regat
et corpus obtemperat: si uicia freno sobrie-
tatis pmas merito rex uocaris. Sic rex
diceris in hīs inferiorib: sed ibi alit rex
dicit: qz nō a regēdo cū ibi nihil indige-
at regē: qz ille status erit: talis q nō po-
teris deficere vel obliquari. Dicit q rex a
regnādo: qz quilibet ibi existēs: ita erit po-
tens: vt faciat qdqd uoluerit: ita erit di-
ues: vt habeat qdqd petierit. ita erit sapi-
ens: vt sapiat qdqd cupierit. ita erit fortis
vt nullus eum vincere possit. Qz glo-
riosum regnū: in quo sancti ppetuo reg-
nabūt: qz in eternū et vltra. Hoc regnū
petim⁹. Adueniat regnū tuū Darth. vi.
Unde dicit Alex. de hālis: hac petitiōe
pōt peti vt ueniat regnū militātis eccle-
sie ad regnū triūphātis: vt fiat triūphās
vel adueniat. i manifestet. i. regnū dei ho-
minib: quibz vt lux cecis nō uidet q nul-
lus ignorare poterit cum filius iudicare
uenerit in q regnabūt z scī. Sicut dicit
Darth. xxy. Percipite regnū qd uobis
paratū est ab origine mūdi. Hec ille. Qz
qzta bonitas: qzta clemētia: qzta miseri-
cordia: qzta benignitas nobis dispositus
se et pparasse tantū regnū. Si enī nobis
disponeret qz dare regnū frācie: vel altō
magnificū regnū tꝑale: et maxime i quo

esset sūma partiois gloria: ois pās: et il-
lud esset ppetuū qz uisid erent: tale re-
gnū. Sed vere illud nihil eēt si tale pos-
set esse ad cōparationē regni celestis. Pū-
mū igit charissimi querite regnū dei. qz
nullū tale inuenit in hīs terrenis rebus.
qz regnū mūdanū est tñ sistoriū Dani. ij.
Deus mutat tꝑa et etates transfert i eg-
na atqz cōstruit. Et inde est q istud est
vltimū ppetuū ppter suā mobilitatē. Eccl.
xx. Regnū a gente in gentē transferet: p-
pter iniusticias z iniurias z cōtumelias
ac diuersos dolos ppter suā diuersitatē:
vnde in regnis huius mūdi non est par.
In ps. Cōturbate sunt gentes et inclina-
ta sunt regna. Et Lu. xxiij. Surget gēs
in gēte: et regnū aduersus regnū. Regnū
vero celeste hz opposita hīs. De q p ha-
ait: Regnū tuū regnū oīz seculoz: qz hz
interminabilē eternitatē Danic. viij. Po-
testas eius pās eterna que nō auferet: et
regnū eius qd nō corrūpet. Inest mabi-
lem amenitatē etiā hz Sap. v. Accipiet
regnū decoris z dyama speciei de manu
dñi. Habet tertio inde sterribilē fertili-
tatē Lu. vi. Bñ q nunc esurtis: qz satu-
ra. zc. Et xxiij. dicit. Bñs q māducabit
panē in regno dei Hoc est igit regnū ad
qd uocamur cū dī: Venite bñ. zc. Dixi
quarto: q erim⁹ dñj p participationē. ps
lxxi. Ego dixi dñj es. In illo enī regno
tanta erit amicitia. tanta vnitas et cōmū-
ctio brōꝝ ad ipm deū q non solū filij dei
amici dei: sed etiā ppter participationē et
infinitatē dei ad ipos brōs uocabunt dñj.
Uidemus enī q dum aliqd ab alio mul-
tū intēse amat: dicit ille qui amat. qz di-
lectio trāformat amantē in amatū. Ibi
autē deus scōs suos amabit intēse: sic q
demy seipm det in premiū cuiusqz brō:
ideo nō imerito uocabunt dñj p participa-
tionē. Uñ Petrus de bebhono ait: q per
deos intelligunt uiri iusti: q a cōibz cōdis-
tionibz sunt tꝑarati ab humanis uicij
alieni: et maxime dicunt dñj q sūt in celis
celestia tꝑeplādo q sunt imortales sp in
statu grē pteuerando: sunt inuisibiles a
uisibz humanis se occultādo. sunt omni-
s iij

Septima gloria anime

scientes diuinā sapientiā amplectendo :
sunt omnipotētes mirabilia opa faciēdo
vñ de his pōt exponi illud. i. Reg. xviii
Deos vidi ascendētes de terra: q̄ ppter
vitam iustā & sanctā quā tenuerūt in ter-
ra: dñj erunt in celis participādo p̄p̄ta
res quāsdā quodāmodo ipsius deitatis.
Q̄stūm debemus optare ad hanc dig-
nitatē puenire vt dñj per participatiōē
sumus. Ad hāc igit participatiōē voca-
mur cū dicat. Venite bñdicti.

Septima gloria a

l nime erit animaz decor mira-
bilis. Si enim deceat reginā
esse ornata multipliciter dum coniungit re-
gi q̄sto magis deceat quālibet creaturam
beatā & coniunctā p̄fecta cōiunctiōe sp̄o
suo deo esse multipliciter ornata sicut
altas fuit tactū aliq̄liter Talis autē orna-
tus & decor aiaz sanctaz erit in quatuor
Primo in lumine gl̄ie intellectū eleuāte.
Secūdo in munere gr̄e affectū p̄ficiēte
Tertio in p̄tutū decore diuinit̄ collataz
Quarto in ip̄az tenore & actus acq̄sitaz
Dici p̄mo q̄ ornatus & decor animaz
erit in lumine gl̄ie zc. hoc est qd̄ dicit
p̄pheta David. ps. xxxv. In lumine tuo
videbimus lumē. i. inquit de lyra. In lu-
mine creato gl̄ie videbimus lumē tue
essentiē: q̄ videri nō pot: st ab intellectu
creato nisi ad hoc eleuet̄ per lumē gl̄ie
fortificāō lumē naturale intellectus cre-
ati: sicut nec oculus noctue posset videre
lumē solis nisi aliquo sibi addito fortifi-
caret p̄pter quod dicit. ij. metaphisice: q̄
sicut se habet oculus noctue ad lumē so-
lis ita intellectus noster ad ea q̄ sunt ma-
nifestissima s̄m virtutē intellectus n̄i ex-
cedētia. Sicut lux solis est maxime visi-
bilis: tñ improporcionata noctue oculis
hec ille. Ad qd̄ p̄positū plura dicit p̄ pul-
chra scūs Tho. x. p̄te. q. xij. arti. iiij. et. v.
Cōsidera igit q̄ si esses in aliquo loco ob-
scuro & multuz optares videre aliqd̄ ibi/
dē existēs q̄stū ḡ auderes si tibi ministra-
ret lumē magnū & grāde p̄pter qd̄ videre
posses apte & manifeste visibile desidera-

ruz videri. Utiq̄ multū gauderes. Sic
certe inter oia que sume desiderare debe-
mus ad videndū est deus n̄r q̄ in tali vi-
sione est felicitas eterna. Joh. xvij. Dicē
te x̄po. Hec est autē vita eterna vt cognos-
cāt te solū deū verū et quē misisti Iesuz
x̄pm: vt igit deus in se videat requirit lu-
men adiuuās intellectū ad vidēdū: sicut
lumē a sole emissū adiuuat oculū ad vis-
dendū nō tñ solem ad mouendū. Sicut
ergo nō videt sol materialis ab oculo cor-
porali sine emissiōe luminis vel radij in
oculū: sic nec ab oculo sp̄iali sol iusticie
sine lūine ab ip̄o intellectu emissio. Hoc
autē lumē exigit intellectus debilitas: q̄
nō potest lumē illud increatus videre in
sua claritate nisi assimilet ei perfecta assi-
milatione. Omne autē simile simillime
est simile s̄m Aug. li. lxxvij. q. xij. Ocu-
lus autē sp̄ialis cuz sit in patria increato
lumini similis non est similis p̄ essentiā:
sed p̄ participatiōē: ergo oportet q̄ habe-
at aliqd̄ lumē sibi inherēs & increato lu-
mini assimilās. Sicut em̄ qd̄ est s̄se s̄i-
me bonitati p̄ participatiōēz habet boni-
tate sibi inherētē & sume bonitari as-
similantē. Sic in p̄posito in eius visione
oportet ponere aliqd̄ lumē creatū in ocu-
lo sp̄iali inherēs ei & assimilās illi lumi-
ni. Et huic videt p̄cordare Aug. ad ita-
licū di. In tantū videbimus inq̄tū simi-
les ei erimus Dico ergo sine p̄iudicio q̄
lumē increatū videbit̄ in sua claritate: in
patria per lumē creatū mediū assimilās
ei formaliter sp̄ialem oculū. Dicere etiā
oppositū est error dānatus in clemētis
extra de here. Ad n̄m. Ubi dicit q̄nto
q̄ qlibet intellectualis natura seip̄a na-
turaliter est brā qd̄q̄ aia non indiget lu-
mine gl̄ie ip̄am eleuāte ad deū videndū
& eodē beate fruēdū. Et sequit̄ in fine ca.
Nos sacro cōcilio approbante sectā cū p̄-
missis erroribz dānam⁹ & reprobam⁹ zc.
Hoc igit lumine creato eleuabit̄ & deco-
rabit̄ aia n̄ra in celesti gl̄ia. Tñ sicut in
lumine solis dies pulchra dicit̄: sic aia n̄ra
tali lumine ornabit̄ & pulchrificabit̄. Ad
h̄mōi ergo ornatiū vocamur: dū dicit̄ per

erit animarū decor mirabilis

thema nostrū. Venite bñdī zc. Dixi se-
cundo q̄ animarū nostrarū decor erit in
munere gratie zc. Nā in gl̄ia erit gratia
summata z̄ p̄fecta p̄pter q̄d ap̄ls. i. Co-
rinth. xiij. Prefert charitatē siue gloriāz
alijs fructibz di. Charitas nunq̄ excidit
qd̄ declarās hic. de ly. ait. Ap̄ls oñdit
hic excellentiā charitatis respectu alioz
donoz q̄stum ad p̄manentiā: qz sicut est
in via: sic p̄manebit in patria cū augmē-
to. Uñ ait ibidē ap̄ls. Siue p̄betie, eua-
cuabunt. p̄betia em̄ est respectu futuri.
Status aut̄ patrie futurū nō expectabit
sed ibi erit finale cōplementū oīum. Itē
p̄betia est cognitio enigmatica q̄ cessat
in patria: vbi ē clara cognitio. Siue lin-
gue cessabūt qd̄ nō est intelligēdū de cor-
poralibz linguis: qz sancti resurgēt in in-
tegritate corpis. Similiter hec cessatio
nō est intelligēda q̄stū ad vsum linguaz
qz ibi erit laus vocalis: s̄m qz dicit gl̄osa
sup ps. Exultatiōes dei in gutture eozū:
sed intelligēdū est de dono linguaz. quo
aliq̄ in p̄mitiua eccl̄ia linguis varijs lo-
quebant. Act. ij. Propter illos qui nō in-
telligebāt linguā nativā ap̄loz: q̄ tūc ces-
sabit: qz ql̄bet q̄stūcunq̄ linguā intelli-
get p̄pter qd̄ nō erit necessariū loqui vari-
is linguis. In p̄mo em̄ statu generis hu-
mani erat vnus ppl̄s z vnū labiū oīum.
Gen. xi. z multo magis videt sic fore in vl-
timo statu summationis omnīū: sequit̄.
Sciētia destruet scz sciētia hic acq̄sita:
non tamē quo ad spēs intelligibiles: sed
quo ad habitū modernū qui est p̄ cōuer-
sionē ad fantasmata. Tali p̄o p̄uersione
nō indiget aīa br̄a. Sequit̄. Ex p̄te entz
cognoscimus zc. Vbi ap̄ls facit talē ra-
tionē: Aduentēte p̄fectione tollit̄ imp̄fe-
ctio ei opposita: status autē gl̄ie p̄fectissi-
mus est ergo ip̄o adueniente tollunt̄ do-
na habētia imp̄fectionē vel simpliciter:
vel quantū ad id q̄ est imp̄fectionis: oīa
sunt huiusmodi p̄ter charitatē q̄ est idēz
cū gr̄a gratā faciēte: vel habet eā insepa-
rabiliter annexā: ergo in gl̄ia tollunt̄ oīa
alia simpliciter vel s̄m qd̄ s̄deo ait ap̄ls
Ex parte em̄ cognoscimus. i. imperfecta

est sciētia n̄ra que habet in via: z magis
me illa que est de deo ad quē se habet in-
tellect? noster sicut oculus noctue ad lu-
cem solis ij. Verba. Et ex parte p̄betia
mus. i. imp̄fecta est cognitio p̄betica eo
q̄ est enigmatica z per ista duo dona in-
telligit̄ alia imp̄fecta excludēda. Cū au-
tez venerit qd̄ p̄fectū est. i. status glorie q̄
est p̄fectissimus euacuabit̄ qd̄ est ex par-
te. i. imp̄fectū: qd̄ declarat p̄ simile de
statu puerili imp̄fecto qui cessat adueni-
ente statu virili p̄fecto di. Cum esset par-
uulus loq̄bar vt paruulus scz balbutien-
do z imp̄fecte sapiebā vt puulus appro-
bando aliq̄ que magis erāt reprobāda:
z similiter reprobādo que magis erāt ap-
probāda. Cogitabā vt paruulus scz va-
na z inutilia. Cū autē factus sum vir eua-
cuauit̄ que erant paruuli scz p̄dicta z cō-
similia p̄fectioni virili nō zuemētia. Et
sequit̄. Videmus autē nūc per speculū:
hic ostēdit q̄ alia dona a charitate sunt
imp̄fecta: quia nūc videmus per speculū
z in enigmate: qz hec similitudo creatu-
rarū ad dñi obscura et valde imp̄fecta:
tunc autē. i. in patria: facie ad facie. i. clare
Hunc cognosco deuz ex parte. i. obscure
z imp̄fecte: tunc autē cognoscā sicut z co-
gnitus sum a deo. Sicut em̄z cognoscit
essentiā nostrā ita tūc cognoscemus suā.
Istud tñ sicut nō importat eq̄litate cog-
nitionis sed similitudinē tñ longinquā
Si autē arguat̄ ex dictis q̄ charitas eua-
cuabit̄. quia nūc est imp̄fecta. Dicēdū q̄
non valet qz qñ imp̄fectio cōuenit alicui
per se euacuāt̄ adueniēte p̄fectione: si au-
tē insit p̄ accidēs manet sicut imp̄fectio
est de ratione puerit̄ie: nō autē est imp̄fe-
ctio de rōne humanitatis z ideo adueni-
ente statu virili cessat pueritia: nō autē hu-
manitas cui per accidēs cōpetit imp̄fe-
ctio inq̄stū est in puero. Imp̄fectio vero
p̄ se respicit sciētiam n̄ram z p̄betiā vt di-
ctū est p̄pter qd̄ euacuans. Charitati p̄o
cōpetit imp̄fectio per accidēs p̄pter
imp̄fectionē scz cognitionis. adiuante
Charitati em̄ per se cōpetit in deū tēde-
re: sed q̄ nuac imp̄fecte tendit est per ac

erit animarū decore mirabilis

videns se propter cognitionis imperfectio-
nem propter quod manet adueniente cog-
nitione perfecta. ideo cōcludit apłs dī. Hūc
autē. i. tēpore vie manēt fides: spes: cha-
ritas: tria hec: et per ista duo fidē et spem
intelligunt alia dona de quib; hic non fa-
cit expresse mentionē que sunt euacuanda
in patria. Maior autē horū est chari-
tas. Fides enī et spes sunt excellētia ce-
teris donis euacuādis: quia sunt virtu-
tes theologice que dant nobis ad cōiun-
gendū nos deo: alia vero dona sunt qdā
dispositiōes nobis date vt reddamur be-
ne mobiles a spiritu scđo: et sic ordinant
ad virtutes theologicas vt ad fines. Et
quia charitas est maior fide et spe sequit
q; etiā sit maior ceteris donis: hoc de ly-
ra. Ista est vestis nuptialis sine qua nul-
lus recipiet ad vitā eternā: et quicūq; eā
habuerit in fine saluabit: de qua dicitur
Matth. xxij. Amice quō huc intrasti nō
habēs vestē nuptialē: vbi ait de lyra. Vo-
catur autē amicus pctō: propter naturā q̄
ad imaginē dei facta est et propter fidē in-
formē que dei donuz est licet nō sufficiat
ad salutē. Hec ille. Ista est igitur vestis
aurata de qua oēs vestiunt in gloria pa-
radisi: vnde xp̄s videns oēs saluādos in-
dutos hoc vestimēto dicit illis. Venite
benedicti zc. Dicit tertio q; ornatus be-
atorū erit in virtutū decore diuinitus col-
lata rū. Possit enī quis q̄rere an sola cha-
ritas que est virtus infusa erit ornamen-
tū sanctarū animarū. Respōdet q; nō il-
la sola: sed etiā multe alie erūt ornamen-
tū. Si enī in baptismo multe alie virtu-
tes a charitate infundunt ad decore ipsi
usque: nō est dubitandū quin etiā in pa-
tria aie beate ornentur et vestiant multis
speciebus virtutū: vnde aie beate pote-
runt dicere illud Isa. lxi. Gaudēs gaude-
bo in dño et exultauit aia mea i deo meo:
q; induit me vestimento salutis: et indu-
mento iusticie circumdedit me q̄si sp̄sum
decoratū corona: et q̄si sp̄sam ornata mo-
nibus suis. Cum dicit ppheta Induit
me vestimēto salutis: intelligit charitas
q; illa est que diuidit inter filios regni et

pditiōnis: sicut dicit Augu. et indumētō
iusticie per qd intelligunt aie virtutes in-
fuse. Remanebūt etiā acquisite sicut q̄-
to dicit non solū vt ornamentū sed et fm
actus suos principales nō secundarios.
Prudentie enī actus vel vsus pncipalis
nullū deo pponere: secundarius est insidi-
as p̄cauere qui insidie in patria nō erūt:
et ideo ibi prudentia non erit q; ad h; S; z
quo ad primū actū tm qui dicitur est Te-
perantie insup vsus pncipalis est nullo
motu noxiō delectari z hoc erit in patria
Secūduus actus est cogitatioēs prauas
cobibere z hoc nō erit in patria vbi nihil
noxiū erit. Itē fortitudinis actus secun-
darius est pferre molestias z hoc nō erit
in patria: pncipalis vero est deo firmiter
adherere z hic actus erit in patria: quia
sancti deo adhibebūt: sine separatione
p̄petuo cōiungent. Itē iusticie actus se-
cūdarius est subuenire miseris z hic nō
est in patria: vbi nullus erit miser: pnci-
palis vero est deo regēti subditū esse rex
hoc reddit ei qd suuz est: et iste actus erit
in patria vbi oēs deo erūt subditi sine cō-
tradictione et rebellionē: igit virtutes ac-
quisite remanebūt in sc̄is in gloria quo
ad actus pncipales vt dicitur est. Talis er-
go ornatus sanctorū potest deduci et ar-
gui ex rebus visibilibus. Deus enī celū
ornauit stellis: aerē aibus: aquam: pisca-
bus: terrā ab extra herbis z floribus: ab
intra vero auro z argento et alijs metal-
lis et etiam lapidibus preciosis vt patet
ad sensum. Videmus etiā q; homines
honoris se diebus festiuis cultioribus ve-
stimentis adornant per quod designat
ornamentū interius: si ergo sic est in istis
corpōribus: quid erit in gloria. Certe in
corpōrabiliter anime ille beate ornabū-
tur excellentius. Unde dicit Job. xvi.
Spiritus dñi ornauit celos id est beatos
Si ergo homines cupiunt ornari his re-
bus trāsitoris q̄to magis debent op̄a-
re illis ornari spiritalibus ornamentis.
Sic igitur patet de ornata spiritali in
celesti gloria ad quē vocamur in thema
the. Venite benedicti zc.

Octava gloria anime

Octava gloria anime

• nime erit cōpleta pax intermi-
nabilis *Isa. xxxij.* Erat opus
iusticie pax *Et sequit.* Sedebit pp̄s me-
us in pulchritudine pacis: et in taberna-
culis fiducie: et in rege opulenta. *Et hoc*
erit in quattuor.

Primo erit pax cum deo per omnimodā
conformitatem.

Secundo erit pax cum angelis per am-
cabilem charitatē.

Tertio erit pax cūz hominibus per ani-
mozū tranquillitatē.

Quarto erit pax cū hominibus per cor-
dialem serenitatē.

Primo erit pax cū deo. Nunc po vix
possumus habere pacē cū deo sub hōiēdo
ei ad nutū et cū omni sformitate volūtate
nram et hoc ppter corruptionē nature nre
q̄ inclinata est ad malū *Gen. vi.* Sensus
eni et cogitatio hūani cordis ad malū p-
na sunt ab adolescētia sua. *Et hoc qz* via
holus in via aduersarius est et semp hoīs
inimicus q̄ laq̄os tēdit: lapsus parat: fo-
neas fodit: aptat ruinas: stimulat corp?
pūgit aīas: cogitatioēs suggerit: dat vir-
tutes odio: vicia addit amori: errores se-
rit: discordiā nutrit: pacē turbat: affect?
dissipat: et breuiter est tanq̄ leo rugiēs q̄
circuit q̄rēs quē deuoret. *i. Pe. v.* Ille tur-
bavit pacem inter deū et p̄mos parētes.
Gen. ij. Ille est cuius inuidia mors itra-
uit in orbē terraz *Sap. ij.* Sz eo p̄fecto
cū suis in p̄fundo inferni p̄petuo *Apoē.*
ix. vbi dicit. Infernus et mors misse sunt
in stagnū ignis. *Et p̄ morte ait* *Alc.* de
ly. hic intelligit diabolus cuius inuidia
mors itrauit in orbē terraz sicut p̄dictū
est: scti et beati viri q̄ hic legitime certave-
rūt pacē et quietē habebūt cū deoz in deo
Ista est pax de q̄ apls *Phil. ij.* ait. Pax
deī q̄ exuperat oēm sensuz: custodiat cor-
da v̄ra et in te ligētias v̄ras. *Hec pax est*
raz p̄ciosa rā digna q̄ exuperat oēm sen-
sūm oēm estimatiōē Si pax hec tp̄alis
tū diligit q̄z et debet cōcupiscit pax eter-
na. de pace terrena ait *Aug.* Tale est bo-

num pacis vt in rebus creatis nihil gra-
tiosius soleat audiri: nihil delectabilius
cōcupiscit: et nihil vtilius possideri. Quid
igit dicemus de pace p̄petua. Ideo *Ber-*
hanc pacē desiderās dicebat sup Latica
Decū bene agis si pacem habuero. Et
hinc est qz in spe dicebat propheta in ps.
In pace in idipm dormiam et requiescā.
Hec est optima pax qm creatoris ad cre-
aturā erit amoris indissolubile vinculū
et cōformitas volūtati: ita qz oē qd deus
voluerit ipsa b̄tā sanctorū volūtas velit.
et oē qd volūtas beata voluerit ipse deus
velit. Sap. ij. Fideles in dilectione acq̄-
escunt illi qm donū et pax est electis dei.
Et igit sancti illā possideāt in die iudi-
cij dicit eis. Venite b̄ndic. et. Secūdo
erit pax cū angelis et. In glia eterna ha-
bitat ciues āgeli sub triplici ierarchia
ad quoz ordines iusti de ecclia militate
assumunt. Cū b̄tūs Aug. in i. li. de ciui-
dei: duas enumerat ciuitates. Unā dei.
Alterā diaboli. Ciuitas dei est ciuitas
sctoz angeloz et beatoz de q̄ admirādo-
ait p̄pheta in ps. Gloriosa vicia sunt de te
ciuitas dei. Ciuitas vero diaboli spinu-
der et p̄tradicit dicitē p̄pha in ps. Quid
iniquitatē et p̄tradictionē in ciuitate sez dē
aboli. Et hec p̄tradictio exp̄ssius ponit.
Apo. xij. vbi dicit. Factū est plū magnū
in celo michael et angeli eius p̄liabant cū
dracone et draco pugnabat et angeli eius
et nō valuerūt: neqz inuētus est locus eoz
āplius in celo. Demōdes igit hui? ciuita-
tis dei et beoz ipugnatōres q̄tū p̄t nitū
tur nos inimicos facere p̄ p̄ctm dei et an-
geloz. Sz ecōtra ipi scti angeli nos cupi-
unt p̄tegere et defendere. vñ Jerō. ait. In
q̄t m̄gr sen. di. ij. scđi. c. i. Magna est dig-
nitas aīaz vt vnaq̄qz habeat ab ortu na-
ciuitatē in custodia sui angelū delegatū
Bre. quoqz dicit qz q̄qz vnū bonū ange-
lū sibi ad custodia deputatū: et vnū ma-
lū ad exercitiū hz. Cū em oēs āgeli boni
bonū n̄m velint cōiter oi saluti studeāt.
Ille q̄ deputat? est ad custodia aliter em
sp̄aliter horat ad bonū. Sicut et mali an-
geli em desiderēt malū hoim magis tū ad

erit cōpleta pax interminabilis

malū incitat: et ad nocēdū fortius instat. ille qui ad exercitiū eius deputatus est. **Hec magister:** Et rōnes huius custodie assignās. Hicō. in omnia festiuitatū angeloz ait: **Hec** enim cura posset esse humana infirmitas inter tot et tantas hostis illius insidias: nisi scōz angeloz muniretur auxilio. **Hij** igit ciues celi cōsum in ipsis est nos pmouere ad pacem sempiternā. **Unde** quidā sunt actus angelici respectu hominū in quibz pprie consistit angelicū ministeriū: sicut est excitare ad bene agendū siue pmouere: adiuuare: dirigerē: sicut custodire: defendere: siue tueri cōtra hostes et ptra malū, sicut a malo reuocare ad bonū. et istud ministeriū respicit hoīem sūm statū vite et meriti. **Alij** sunt actus angelici: in quibz large et improprie dicimus cōsistere ministeriū angelicū: sicut est assistere aiabz sanctis: gratulari de bonis ipsaz sicut ē de gloria associare ipas: z quasi ad modū deducētis se habere ad ipas cum ascēdūt ad celū empīreū: et isti sunt actus ostensiuū charitatis et dilectōis quā habēt angeli sancti ad aiās. **Et** rō quare istos yltimos actus habēt respectu talū aiāz est multiplex. **Prima** est ppter cōsumationē meriti angeloz. **Cum** em̄ ipsi angeli quoti die mereant ex hoc q̄ ministrat animabz ppter adeptiōē salutis. in hoc cōsumat et terminat meritū eoz. **Quādu** em̄ anime sunt citra terminū: tādū sunt angeli in merendo rōne ipaz: et ideo gratulantur animabz in adeptiōe plena illius glorie. **Sed** a rō est ppter reuerentiā ipaz aiāz: dignū em̄ est et iustus q̄ qui hic in ecclesia militante humiliant et conculcant ppter amorē sp̄i in ascensu ad ecclesiā triumphātem honorent a ciuibz ecclesie triumphantis. **Tertia** rō est ppter ostēsiōē idoneitatis aiāz ad ipm suū premiū: et ad p̄mij locū. **Unde** qz angeli ministrauerūt animabz sanctis in merito: et ideo nouerūt merita ipaz: ipsi sunt q̄ sciūt et possunt portare testimoniū de idoneitate ipsarū ad premiū et ad gradum p̄mij. **Et** istas igit rōnes dicimus q̄ angeli assistunt in

ascensu ad celum: non ppter indigentā ipsarū: sed ppter reuerentiāz et rōnes diuinas. **In** illa igit gloria erit amicitabilis dulcēz vera pax inter angelos et sanctos cum illa ciuitas suis ciuibz replebit: et angelica ruina ex hominibz reparabitur. de qua loquitur Ansel. libro de similitudinibz di. **Omni**potēs deus ciuitatē quādam magnā: et ad modū spaciōsam ad suam gloriā edificauit: quā copiosa ciuiū multitudie repleuit: quoz nonnulli cum propria uolūtate potius elegerēt facere quē sub uolūtate et ordine dei remanere miserabiliter corruerūt: dom̄ edificia magna et spaciōsa uacua. **transerūt:** ut igitur aliquis qui urbem magis fieri ordinauisset: qui multa in ea palacia construxisset: multaqz mansiones ad urbis edificationē fecisset: sed habitatores nō haberet: et omnes quoscūqz potuisset ad se inuitaret. **Sic** facit deus. **Omnes** enim ut ad se ueniāt: ut et ad sue ciuitatis edificationem subueniāt: precat. **admonet:** inuitat bonas leges prebens pacem et securitatē p̄mittēs. **Hec** ille: **Angeli** igit itaqz ciues illius ciuitatis nos aduocāt: ut ad ipaz puenire ualeamus: qz ibi sūmam pacem cum ipsis habebim⁹. **Quō**rum talem societariē talēqz amicitia optare debemus. **Si** enim vnusqz in hac uia in ciuitate pacifica manere desiderat: q̄to magis debemus tendere ad illā eternā mansionē: in qua sc̄i recipiēdi sunt: cū dicit eis: **Uenite** b̄ndicti zc. **Tertio** ibi pax erit cū hoibz zc. **In** hoc enim mūdo raro inter homines reperit pax et tranquillitas ppter mūdanoz cōcupiscentiā. **Uñ** Jaco. iiij. dicit. **Unde** bella et lites in uobis. **Nōne** ex cōcupiscentiis uis que militat in membris uis. **Cōcupiscitis** et nō habetis: occiditis et nō zelatis: et nō potestis adipsi sc̄i litigatis: et belligeratis: et nō habetis. **diuitie** q̄ et cōcupiscentia earū sunt cā litū et guerraz: sicut uidem⁹ ad experientia. **Uñ** enim est guerra q̄si immortalis inter reges et regna: nisi qz cōcupiscēt castra: possidēt desiderat alter b̄e. et ex h sequū

Hona gloria anime

tur mala quasi infinita vnde inter homines quære placitationes: rancor: odia: et alia mala nisi ex concupiscentia terrenorum. Ideo notat dicit Jaco. Unde bella et lites in vobis. Hone ex concupiscentijs vestris. q. d. Sic se habet talia ex mala concupiscentia. Sed hec concupiscentia cessabit in illa celesti gloria cum nullus concupiscet: bonum alterius sed erit de suo bono contentus et de bono alterius gaudebit sicut de suo proprio. Ibi erit pax et tranquillitas inter ciues illius civitatis: quia ait propheta. Iusticia et pax osculate sunt. Quia ergo ibi inter sanctos erit iusticia ideo erit pax inter eos. Ad hanc pacem vocabimur cum novis dicitur. Venite benedicti etc. Quarto erit pax in hominibus etc. Nunc enim inter animam et corpus non est pax: sed dissensio et guerra de qua dicit apostolus Galat. v. Caro concupiscit aduersus spiritum et spiritus aduersus carnem. Caro dicit a carendo: quia caret omni bono. Semp enim nititur spiritum refrenare et per delectationes infestare per varias cogitationes molestare per mundi tribulationes. h. Ebouunt. vij. Nulla requie habuit caro nostra. Qualis autem prouersa sit inter carnem et spiritum ostendit apostolus Gal. v. Ubi enumerat. xvij. opa carnis: que sunt sicut. xvij. sagitte sine machine cuius quibus preliat aduersus spiritum. Dicit ergo manifesta sunt opera que sunt fornicatio: immundicia: impudicitia: luxuria: idolo et seruitus: veneficia: inimicitie: contentiones: emulationes: ire: rixæ: dissensiones: secte: inuidia: homicidia: ebrietas: comestiones. Sed in gloria erit summa concordantia inter animam et corpus: dum ipsum corpus ad nutum: in omnibus obediet spiritui sicut magis dum dicit de gloria corporis dicemus: vñ tunc corpus non impediet animam contemplatione dei. Unde beatus Aug. xij. de ciui. dei dicit q. corpus summa et mirabili obtemperandi facultate subdet spiritui omni corruptibilitate et tarditate detracta: imo resurrectio corporis iuuabit et quodammodo proficiet beatitudinem anime: appetitus naturalis qui est ipsi

us anime ad corpus cessabit et resurrectio corporis promouebit ipsam in deum. Sic igitur erit pax et concordia ac magnus amor inter animam et corpus in illa regione beatorum. Unde beatus Bern. in quodam sermone de omnibus sanctis qui incipit. Auertistis nisi fallor etc. dicit sic. Acceperunt sanctorum anime iam singulas stolas: sed non vestitur duplicibus donec vestiamur et nos. Sed vnde hoc o misera caro: o feda: o fetida: vnde tibi hoc. Anime scete quas deus ipsa insignauit imagine: quas proprio redemit sanguine te expectat et ipsam sine te compleri leticia: profici gloria et summa beatitudo non potest. Adeo siquid viger in eis hoc desiderium naturale: vt nec dum tota eorum affectio pergat in deum: sed contrahat quodammodo et rugam faciat dum inclinant desiderio tui: hec ille. Erit igitur pax anime completorum corpus suum habebit et corpus ipsum a sua gloria proficiet. Si igitur dum corpus est infirmum optamus eius sanitatem: quanto plus debemus considerare eiusdem impassibilitatem de qua post dicit. Lum igitur in hoc corpore mortali peregrinamur a domino sic viuamus vt illam vitam obtinere valeamus que pax nobis concedet dum in die iudicii nobis dicitur. Venite benedicti etc.

Hona gloria anime

non me erit: facietas desiderabilis: sicut enim ait magister Sniaruz: d. i. h. ca. liij. Dei tanta est bonitas vt beatitudinis sue qua eternaliter beat? est: alios velit esse participes quam vidit et communicari posse et minus non posse. Et sequitur ca. vi. Si querit ad quod creata sit rationalis creatura. Respondet. Ad laudandum deum: ad seruendum eum: et ad fruendum eum: in quibus proficiet ipsa non deus. Ratio naturalis creatura est facta a deo: et referendum est ad creatoris bonitatem: et ad creature utilitatem. Et sicut factus est homo propter deum. i. vt ei seruiret: ita mundus factus est propter hominem scilicet vt ei seruiret. Hec magister. Unde h. naturaliter habet vultum ad celestia: creptum et statum corpus sursum se

Mona gloria anime

natā ad celū. **Uñ** fm **Isid.** Abusine ho-
mo dicitur est ab humo cuz ex societate
nō tm corpis sed aie sit cōcretus: et ideo
grece antropos. i. sursum erectus cōpella-
tur: eo q ab humo ad cōtemplationē sui
artificis spūs regine subleuat. **Uñ** Qui
dius in li. de trāsformatis. Pro naq con-
spectant aialia cetera terrā. **O**s homini
sublime dedit celūqz videre. **I**ussit z cre-
ctos ad sydera tollere vultus. **Q**ue oia
denotāt hoicm ad illā celestē gloriā a na-
tura sua tendere z habere appetitū et in-
clinationē. **I**bi igit erit sacietas z quies
sui desiderij fm quattuor.

Primo finem suū attingēdo.

Secūdo a labore quiescēdo.

Tertio virtuose cōiuuendo.

Quarto loco celi cōsistendo.

In gloria igit erit sacietas hoīs fines
suū attingēdo: finis em̄ est illud ppter
qd̄ aliqd̄ sit fm p̄hos. **A**lio mō finis est
vltimū rei siue ad qd̄ aliquid ordinat. i.
Lbi. i. Finis p̄cepti est charitas. **S**ed
simpliciter vltimū finis ille: de quo be-
acus petrus. i. **P**e. i. **C**redētes autē exul-
tabitis glorificata leticia inenarrabili et
glorificata repositates finem fidei vestre
salutē aiarum vestrarū. **D**e quo **Aug.** li.
xxij. de ciui. dei dicit. **I**pse erit finis desi-
deriū nr̄oz qui sine fine videbit sine fasti-
dio amabit: sine fastigatione laudabitur
Ite est finis nr̄ sicut ipse di. **A**po. i. **E**go
suz alpha z o p̄ncipiū z finis: de hoc fine
acquiredo debet esse p̄ncipalis z singula-
ris cura z diligentia: libētius em̄ facit hō
qd̄ p̄cipit qm̄ magnū est p̄miū qd̄ p̄mittit
Lū igit vita eterna sit sumū premiū z im-
mēsum qd̄ deo obediētibz et mādāta ei⁹
custodiētibz est p̄missum: q̄ta vigilācia
debem⁹ eius voluntatē facere z custodi-
re. **I**deo dicit **Mat.** xix. **S**i vis ad vitā
ingredi serua mādāta. **E**cce p̄ qd̄ ille si-
nis attingit possibiliter: z habet: **P**roue.
vij. **S**erua mādāta z viues et legē meā z
q̄sū pupillā oculi tui: līga eam in digitis
tuis scribe illā in tabulis cordis tui **H**ec
est igit via pueniendi ad finē nr̄m. **V**is
igit saciari: vis omni bono dicari: vis p-

fici om̄i gaudio z solatione. **F**ac bñ vs-
uendo q ad hūc finē attingas qui dabit
his q̄bus dicit. **V**enite bñ zc. **S**ecō di-
cit q in gloria erit sacietas a labore quie-
scēdo. **V**idemus em̄ q is qui labore ve-
rat expectat quietē z oī illā psequit mul-
tū delectat. **Q**uot laboribz quot turbati-
onibz verat hō in hoc mundo. **N**otū est.
Et **J**ob ait. xij. **H**omo nat⁹ de mu. bre.
v. tpe. re. m. miserijs sez. calore frigore fa-
me siti infirmitatibz z hmoi ppter pctm̄
p̄m̄ parētis. **S**ed in vita bñ nō erūt ta-
les miserie: qz ibi erit ois z p̄fecta req̄es
Sicut dī **A**po. xij. **U**bi br̄s iohānes
ait. **A**udiui vo. de ce. dī. mihi. **S**cribe bñ
mor. qui in. do. mori. **A**mmo dō iaz dicit
spūs vt. re. a. la. suis. **D**icitū est igit iohāni
scribe sez in libro vt ad solationē electro-
rū diuitius: p̄seruet bñ sez erunt mortui q̄
in v̄sio. i. in grā z charitate dei moriunt.
Nā q manet in charitate in deo manet
z deus in eo: vt dicit. i. **J**oh. iij. **D**icit em̄
spūs sc̄tus. i. p̄mittit iā: vt req̄escat amo-
do. i. post mortē a laboribz suis. i. ab ope-
ribz laboriosis quibz vitā eternā meru-
erūt. **S**ed sūme p̄siderādū est dicitū pro-
phete quo dicit. **I**p̄si p̄ nō cog. vi. m. q.
iij. in inra mea si intro. in re. meā. **Q**d ex-
ponēs **A**ico. de lya. ait. **I**p̄si nō cog. vi.
me. i. p̄cepta mea de quibz debebāt ambu-
lare quibz iurauit. i. irreuocabiliter diffini-
ui si intro. i. nō intrabūt in requiē meā. i.
in terrā p̄missionis q̄ fuit figura quietis
btōz z paciētia: qz oia in figura cōtinge-
bāt eis. i. **L**horin. x. **D**e hac req̄e loquit
ap̄s **Heb.** iij. **T**imeamus ergo ne forte
relecta pollicitatiōe introeūdī in requiē
eius estimes aliq̄s ex nobis deesse **E**t ca.
ij. dicit p̄terea abūdātius oportet obser-
uare nos ea q̄ audiuim⁹ sez a filio dicta
in euāgelio: z p̄ ap̄s p̄dicata: z hoc ab-
undātius q̄ verba p̄phetaz vel angeloz
obseruata fuerint a iudeis **Mat.** v. **A**i-
si abūdāuerit iusticia v̄ra plusqz scriba-
rū zc. **O**portet hoc inquā ne forte p̄ efflu-
amus. i. eternaliter puniamur: fuitimus
quidē fm glo. p̄ culpā originālē effluim⁹
p̄ actualē veniālē z mortalē: sed p̄ effluim⁹

erit satietas desiderabilis

mus per eternā damnationē. Et no. hic
Nico. de ly. forte arbitrij libertatē nō du-
bitationē. Nec Pe. de tharētasia. Itē se
quis ca. iij. Festinemus ergo ingredi in
illā requiē vt ne in idipm q̄s incidat cre-
dulitatis exemplū. Festinemus inq̄t pe-
oēs simul nō q̄libet p se. Unus em̄ debet
aliū trahere z sollicitare: z ita vnanimis
festinari ingredi p fidē z bona opa in il-
lam nō figuratiuā vt est req̄es sabbati et
terre. pmissiois: sed in requiē verā z eter-
nā: de q̄ Isa. xxxij. Sedebit pplus meus
in pulchritudine pacis in tabernaculo si-
ducie in requiē opulēta. Festinem⁹ inq̄s
in hoc ne q̄s. i. aliq̄s nrm̄ incidat in idip-
sum incredulitatis exemplū. i. in eandēz
culpā incredulitatis in quā inciderūt an-
tiqui p̄res: que culpa debet nobis esse in
exemplū vt caueamus: vel sic. Ne aliq̄s
nrm̄ incidat in ipm. i. eadē penā incredu-
litatē in quā inciderūt p̄res q̄ pena debet
nobis esse in exemplū vt timeamus. Nec
petrus de tharētasia. Hodie ḡ ait apls.
Heb. iij. si vocē eius. i. xpi audierit̄. Et
Nico. de ly. Hodie. i. in tpe gr̄e in quo ve-
ritas est reuelata: tps em̄. i. s̄ iuit qua-
si tps noctis fm̄ q̄ dicit a. l. Rom. xij.
Nō p̄cessit dies autē appropinquat. Si
vocē. Et ponit hic si p qz: vox ipsius xpi
loquētis audita est in euāgelio: in natu-
ra hūana assumpta. In veteri autē testa-
mēto audita est vox p̄phetarū eius fm̄ q̄
dicit Aug. in li. de sermōe dñi in mōte ex-
ponēs illud Mat. v. z ap̄t̄ os suū zc
Tūc em̄ ille ap̄t̄ os suū qui in veteri le-
ge ap̄iebat ora p̄phetaz. Nolite obdura-
re corda v̄ra p̄ inobediētia: homo em̄ in-
obediēs deo ab eo se auerit: z p̄ p̄sequēs
deus iuste gr̄am suā illi subtrahit Et qz
gratia dei cor mollicat z p̄ cōsequēs in
subtractionē gratiē sequit̄ ipsius hois ob-
duratio. Talis autē obduratio est ab ho-
mine inchoatiue z demeritorie: inq̄tum
per liberū arbitriū adheret peccō z per cō-
sequens auerit̄ ab eo inq̄tum in se est: z
sic demeret̄ q̄ deus ei subtrahat gratiaz
suaz: z sic est a deo inq̄tum est pena iusti-
infracta. Nolite ergo obdurare corda v̄ra

id est voluntates vestras per inobediē-
tiā: sed solliciti sumus per obedientiam
de ingressu ad illā requiē: de qua ait bea-
tus Aug. lib. p̄fessionū. Inquietū est dñe
cor meū: donec requiescat in te. Ad quaz
inuitabimur z ad quā vocabimur dñi no-
bis dicit. Venite bñd̄icti zc. Tertio di-
ctum est q̄ ibi erit quies desiderij virtuo-
se cōiutendo: inclinamur enim a natura
ad ipas virtutes tanq̄ ad perfectionē in-
trinsecā: nam virtus est mētis dispositio
qua mens rationi cōsentit z obedit. Un̄
Aug. li. de sp̄i z aīa inquit virtus est ha-
bitus mētis bene institute. Et idē libro
de libero arbitrio virtus est bona q̄litas
mentis qua recte viuif: qua nemo male
vitur q̄ deus in nobis sine nobis opera-
tur. Que diffinitio de virtutibus infusis
maxie intelligit̄ que oīa in illa celesti pa-
tria p̄cipue complebunt̄. Unde p̄pheta
ait q̄ sancti ibunt de virtute in virtutem
videb̄t̄ deus deorum in syon. Mediante
omni virtute cor ad supra erigit̄: et a ter-
renis segregat̄. Similes enī sunt vir-
tutes aeris quo si diuiz plenū fuerit nunq̄
in profundum aque descendit. Simili-
ter testa que plena roze tacta rad̄is so-
lis per estum cui innit̄tur ascendit. Si-
mens repleta virtutibus inferiora cōtem-
nens ad sublimiora se trāsfuebit̄: per san-
cta desideria z affectiones sincerās. Un-
de Macrobius ait: q̄ sole virtutes bea-
tum faciūt: ideo viri perfecti non decoz/
rupribilibus sez auro z argento thesau-
rum faciunt: sed de virtutibus. Per has
ergo vincimus hostes nostros z perueni-
mus ad celuz. Virtuosis quidē per suf-
ficientiā vincit diuitias per abstinentiā
vincit delicias: per sapientiā vincit blan-
dicias: per patientiam vincit infirmitias.
Unde quidā philosophus capta ciuita-
te spoliatus vna cū ceteris omnibz tēpo-
ralibus solus nullū dolorem deducebat:
imo ceteris lamentantibus gaudiū osten-
debat. Interrogatus igitur cur nō trista-
ret. Respondit. Fortuna sua recepit mea
aut nō portauit: sed dimisit sez virtutes.
In illa igit̄ vita beata oēs erūt diuissimi:

Decima gloria anime

quia virtutibus repleti: et talis erit vita
locunda. Sicut enim terreni et aiales ho-
mines gaudet in diuersis mundi in the-
sauris istis qui cito perdunt: ita incopa-
rabiliter plus gaudebit et factabunt in
diuersis illis spualibus. Sancti viri in gloria
paradisi conuulentes. **U**irtus dicit quod
vires status cuiusmodi erit status glo-
rie ad quem ibimus et ascendemus medio
virtutis dum dicit. **V**enite be. et. **Q**uar-
to factabimur loco celi consistendo: locus
enim beatorum erit celum empirei: ut dictum est
in principio. **U**nde secundum veritatem fidei ca-
tholice anime decedentes a corporibus sine vl-
lo purgabili: vel iam perfecte purgate sta-
tim euolat ad celum empirei quod est locus
sue glorie. **E**t ratio huius est: quod status
beatitudinis est altissimus in formis sta-
bilis et immutabilis: ut dicitur amplius con-
sequenter: ideo congruit quod locus sit ei de-
putatus habens conditiones conformes et con-
formes tali statui. **C**elum autem empirei
est altissimum nobilissimum in quo est vniformi-
tatis inuarietas et immutabilitas. **D**ecla-
ratur etiam: quia cum christus sit caput omnium
beatorum: ubi est caput tibi debent esse zme-
bra: et cum sit caput hominum non solum pro
illo statu quo sunt anime in corporibus: sed
etiam aliarum pro omni statu sanctitatis in
quo sunt tenendum est et credendum quod oes
anime que sunt: digne suo consortio et nihil
purgabile habet ad celum empirei in quo
est christus sublimis. **I**tem hugo de sancto vi-
ctoris. ij. lib. de sacramentis. xvi. pre. ca. iij.
Loquens de loco inferni subdit. **I**n hoc
inferno dicitur esse igne inextinguibile ad
hunc infernum anime sceleratorum a corporibus
egresse statim retrudi estimantur: et qui ab
hac vita purgabili exeunt sine mora ad
celum ubi secundum humanitatem suam christus iesus
in dextera dei patris sedet in gloria con-
tinuo deduci creduntur: sicut scriptum est
Matth. xxij. **U**bi cuiusque fuerit corpus
ibi congregabunt et aquire. **D**icit enim **R**-
char. di. xlv. quod celum empirei quis in nul-
lo augeat animarum beatarum delectatione
essentiali: in aliquo tamen augeat eis dele-
ctatione accidentalē in quantum anime lo-

cum illud plusquam alia loca diligunt. **P**resen-
tia autem rei dilecte aliquam causam delecta-
tionem. **R**atio autem quare illud locum plus
ceteris diligunt triplex est. **U**na quod locum
illud sciunt sibi esse deputatum a deo quem
summe diligunt. **S**ecunda ratio est: quod in
illo propter excessum nobilitatis sue natu-
re super alia corpora expressius quam in alijs lo-
cis resurgere tanquam in effectu diuinam bo-
nitate conspiciunt. **T**ertia ratio est: quod illi
us loci sublimitas: luminositas: immobilis-
tas: sua spiritualē sublimitate expressius
et luminositate et quietis perpetuate quam quilibet
tates aliorum locorum representant. **U**niuersi
quod autem plus ceteris paribus diligit locum
qui magis est representatiuus sue nobili-
tatis quam diligit. **H**ec ille. **I**n hoc igitur
completur quod amodo perficitur beatitu-
do sanctorum quod sunt in celo empireo ad quem
locum ascensuri sumus non solum secundum animam
sed etiam secundum corpus et animam cum
audietur sumus verbum per thymate sum-
ptum scilicet **V**enite benedicti et.

Decima gloria ani-

erit felicitas inuariabilis
et hoc maxime verum erit post
generalem resurrectionem sicut post decla-
rabit. **T**unc enim erit perfecta felicitas.
Absque tristitie admittance.
Absque aliqua fatigatione.
Absque aliqua cessatione.
Absque aliqua alteratione.

Primo igitur erit perfecta felicitas absque
tristitie admittance. **F**elicitas enim mun-
dana non est sic perfecta quin aliqua possit
accidere tristitia. **I**mmo quod tunc aliquis sit
in hoc mundo perfectus dicere potest cum **p**ro-
pheta. **H**eu mihi quod incolatus meus prolong-
est. **U**bi glo. **H**eu mihi quod incolatus me-
us. **I**tem peregrinatio huius seculi prologata est
quod tunc si breue sit tempus tamen desiderio nimio
longum videtur. **I**tem ut ibidem dicitur ascendere
cupies ad eternam hierusalem multos inuenit
obstiteres non a linguis eorum cupit liberari
dicens. **D**ne libera animam meam a la. ini. et a
lin. dolosa. nam cum cogitat homo ascendere sine
perficere propterea seculo soli deo adherere

erit felicitas inuariabilis

incipit pati linguas aduersantius. i. de
 erabentiu. z qd grauentius est quasi pfulen
 do ad salute aduertentiu. Has aut q no
 parit nodu pfcere conat. ascēsur? pmo
 cōtra eos pcat. q. d. Quia me i gradu cō
 stituiti. iam g. O dñe libera aiam meā
 a labijs iniqs. i. que iniqua sua dēt: z a li
 gua dolosa. que sub specie pfulendi plus
 nocet. Talia em labia pmo hoi occurre
 rūt. vñ perijt. labia em iniqua fuerūt. qby
 expsum est comedē: lingua dolosa q pa
 liato sine cōsilij dicit est. eritis sicut dñj.
 Peregrin? quidē hō trāsies p villas sp
 haber canes infestos. Vñ Sene. Natu
 ra canū est imbecillū: qstomin? vires ba
 buerint plus latrare. hec in glosa Et hec
 quidēz alia plura pnt esse causa tristitie:
 iuxta illud q p eūdē pphaz dī. Defectio
 tenuit me p pec. dere. le. tuā. Glo: In me
 cōsolat? suz: sed defectio vel rediū tenuit
 me p pctōibz. Tedet em eū: qz cū his
 cōuersat: donec area vētilet: vel rediuz et
 defect? est ei p excessibz peccantiū: qz pl?
 grauat scēm virū q supna pena: quoz dolo
 re defect: tanta est virtus pietatis. Hec
 glo. In illa autē felicit vita nō erit lingua
 dolosa: nō erūt labia detrahētia: nec erit
 quicq qd possit esse cā doloris. Vñ nos
 hec audiētes: z ad celestē hierlm suspirā
 tes dicere possum? cū ps. Letatus suz in
 his que dicta sunt mihi: in do. do. ibim?
 Amor nāqz qualiscūqz sit vacare nō pōt
 nam si terrenus est: aiam ad pcupiscēda
 terrena inclināt. Si vero celestis est ad
 celestia subleuat: z ad eterna infāmar:
 vbi sunt cōciues nri angeli. Hec glo. Si
 ergo amor diuinus sit in nobis in domū
 dñi ibim?: vbi pfecte gaudebim?: dū no
 bis dicit: Venite bñ. zc. Scdo illa feli
 citas erit absqz fatigatōe. Hoc em mira
 bile q sancti in illa cōtēplatiōe z visione
 brā nō fatigabunt: nunc pō cum deū con
 tēplamur: aut aliqd boni facim? intātū
 sumus fragiles q patimur fatigā: z non
 possum? semp orare: aut bene agere: z h
 vide pcedere a parte corpis. de quo dicit
 Sap. ix. Corpus qd corrupit aggrauat
 aiam: z depumit terrena inhabitatio sen

sum multa cogitantē. Vñ Rico. de lyra
 ait: Corpus corruptibile impedit intel
 lectū in suo ope. Ideo dicit corp? qd cor
 rūpit aggrauat aiam. q. d. Hoc nō facit
 corpus inqstū corpus: qz nō impediēbat
 in statu innocētie: sed inqstū corruptibi
 le quale factū est per pctm ade: z terre
 na inhabitatio depumit sensum. i. intel
 lectū multa cogitatē. nam ppter hāc inha
 bitationēz habet cogitare de necessarijs
 multis ex parte corpis. Hec ille: In illa
 vero gloria celestī corpus nullo mō im
 pediet aiam a cōtēplatiōe diuina: vt post
 dicit: nec p psequēz erit aliqua fatigatio
 aut labor in illa felicitate: sed semp plena
 z pfecta delectatio z infatigabilis. Hoc
 tñ pmtū infatigabiliter quo ad habitū
 z desiderū aie debemus appetere. Vbi
 sciendū: sicut ait Ri. de lyra sup. ij. Cor.
 v. Appetitus est inclinatio sequēs for
 mam. Est aut in nobis duplex forma: scz
 naturalis: et grā habitualis. Appetitus
 autē nature inclināuit ad cōseruatiōē vnto
 nem aie cū corpore. z ideo dissolutionē
 refugit z abhorret. Appetitus autē grē i
 elinat ad cōsecutiōē glorie: que consistit
 in clara dei visione z fruitione. Igit si aia
 possit cōsequi gloriā absqz dissolutōe cor
 poris hui? mortalis appetitus grē tende
 ret in cōsecutiōē glorie celestī sine retrar
 datōe p appetitū naturalē. Sed qz hoc
 nō pōt fieri. ideo appetitus naturalis eo
 q refugit naturaliter dissolutionē: hanc
 quodāmodo repugnat appetitū gratie.
 Ideo ait apłs ibidē: In hoc ingemisce
 mus habitudinē nrām. i. desideram? cū
 tedio dilatōis glorie cōsecutiōē: qui de
 celo est: qz dat a deo. z nō est ex pncipijs
 intrinsecis nature: ppter qd indumentū
 dicit. Ioh. dicit apłs. Spindui cupien
 tes appetitū. s. grē. si tñ vestiti nō nudī in
 ueniamur. i. si absqz dissolutōe corporis
 corruptibilis quo induit aia: vt vestimē
 to possit supindui gloria: tunc absqz ali
 quo retardate appetitus grē: in hoc ferre
 tur: sed qz hoc est impossibile. ideo retrar
 dat per naturalē appetitū dissolutionē a
 nime z corporis abhorrentē: ppter quod
 b

Decima gloria anime

tabdit. Nam & q̄ sumus in hoc taberna-
culo. I. in hoc corpore mortali ingemis-
mus grauari de dissolutione corporis & aie:
eo q̄ nolumus expoliari corpe p̄ mortē. s̄
supuestiri. s̄ glorie vestimēto. **A**pperit̄ em̄
gr̄e in om̄ibz sc̄tis vincit appetitū nature.
ideo ait ap̄tus. **A**udem̄ aut̄. s̄. sine t̄rept̄
datōe & bonā volūtate habem̄. i. delecta-
tionē in mentē magis pegrinari a corpe
id est dissolutionē hui⁹ corporis p̄ mortē
sibire & p̄ites esse ad deū. i. vt p̄ hoc ha-
beam̄ clarā dei visionē: & p̄fectā fructio-
nē. hec **Alc.** de lyra: p̄ter quō ap̄tus ait. i. c.
ad **Phil.** **C**oartor̄ em̄ e duobz. i. moueor
ad a p̄petendū duo que nō p̄t sil̄ haberi
desideriū habēs dissolu p̄ mortē corpo-
ralemz esse cūm xp̄o. s̄. in gloria. **S**ulto
melius est. i. videt̄. p̄ me. p̄manere aut̄ in
carne. i. diutius viuere magis necessariū
est p̄ter nos. I. ad n̄rām cōfirmationē in
fide & moribz p̄ doctrinā meā. **H**ec de ly-
ra **Br̄a** igit̄ in paulo supuincēs a p̄petitū
nature euz̄ inclinabat in fatigabiliter ad
gloriaz. & hec erit rō quare in illa gloria
nulla erit fatigatio: q̄ illa gloria erit cū
gr̄a pl̄m̄ata in corpe glorioso: sicut post
dicit̄. **E**t ideo illā beatā vitā optātes nō
fatigem̄ animis v̄ris deficiētes. **H**eb.
xij. **A**d hanc igit̄ vitā felicē vocabimur:
dum xp̄s p̄ferret: **V**enite b̄ndicti pa. &c.

Tertio illa felicitas erit absq̄ cessatio
ne: nūc quidē q̄nc̄ oportet cessare ab ope-
re virtutū: vel q̄nc̄q̄ alio opere: nam post
vigiliā oportet dormire: oportet etiā nūc
bibere nunc cōmedere: **E**t sic nō valem̄
eandē operationē absq̄ cessatiōe facere.
In illa gloria nō sic: nūc̄ em̄ ibi dormie-
mus. nūc̄q̄ ab eadē operatiōe cessabim̄
sed dei visio & fructio breuiter oēs opera-
tiōes ibidē aie & corpori cōueniētes erūt
p̄p̄tue & sine cessatiōe. **N**ec in inferno ces-
sabit̄ tormēta: sed erunt p̄petua & absq̄
fine. p̄ter quod **Salomon** monet nos
absq̄ cessatiōe audire doctrinā que pos-
sit nos p̄ducere ad gloriā dicēs **Prover.**
xix. **N**on cesses fili audire doctrinā: nec
ignores sermones scientie. **N**am sicut il-
la gloria est in cōtinua visione & fructiōe

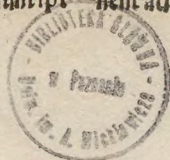
dei. sic dispositio ad illā est in cōtinua ac-
quisitione scientie & virtutū q̄tum pos-
sibile est. **U**nde **Criso.** sup **Barth.** **D**e-
us ita nos disposuit esse: vt nec studētes
nec laborātes circa scripturas acq̄ramus
salutē sciētie sine gratia dei: vt ne nobis
impuremus qd̄ scimus: nec tñ gr̄am ac-
quiremus: nisi studuerim⁹ & laborauerim⁹
mus circa scripturas ne donū dei negli-
gentibz des̄. **G**ratia dei adiutoriū est in-
firmitatis humane. adiutoriū autē non
dormientibz datur: sed festinantibz & p̄ua-
lentibz. **S**icut in bello nō om̄is que pu-
gnat vincit. **N**emo inuincere p̄t nisi pu-
gnauerit. sic non om̄es qui student & le-
gunt acquirūt sciētiā spirituale. **N**emo
tñ acquirere potest nisi qui aut studiosus
fuerit ad legendū: aut assiduus ad audi-
endū. **H**ec ille. **E**t **Ecc̄l.** vi. **L**ogitatus
habe in p̄ceptis dei: & in mādatis illius
maxime assiduus esto. **N**amyr eodē lib.
dicit̄. c. ij. **Q**ui timent dñm inquirēt que
beneplacita sunt illi: et qui diligūt eum
replebunt lege ip̄s. **E**t ratio est: q̄ sicut
lux est necessaria gradienti vt recte am-
bulent. **S**ic noticia legis ad deū tendē-
tibus. **I**deo dicit̄ **Prover.** vi. **C**ōserua
filii p̄cepta patris tui. **E**t sequit̄. **E**ū am-
bulaueris gradient̄: cum dormierz custo-
dient te **E**t euigilās loquere cum eis: q̄
mandatū lucerna est: & lex lux. **S**ed ho-
die viam hanc lucis & iusticie inuigilans
om̄ibz malis: nec cessant a pecc̄is. **N**on
sic in illa vita bt̄a erit: in qua **pm̄ Bern.**
nostrū rōnale deus implebit luce sapien-
tie: ita vt penitus nulla scientia desit. **I**n-
plebit cōcupiscibile nostrū fonte iusticie
vt oīno desiderem⁹ eam: & ea penitus re-
pleamur. **N**ostrū irascibile replebit sum-
ma iocūditate atq̄ leticia. **H**ec ille: **N**ō
cessem⁹ igit̄ benefacere charissimū: quia
qui p̄seuerauerit vsq̄ in finē: hic saluus
erit. **Barth.** x. q̄ nec cessabim⁹ illā diu-
nā essentiā cōtemplari: ad quam vocabi-
mur dum nobis dicit̄: **V**enite b̄ndicti. &c.

Quarto dicit̄ est q̄ illa felicitas erit si-
ne alteratiōe. **I**n hoc em̄ mūdo sunt val-
de multe alteratiōes: tam in anima q̄ in

erit felicitas inuariabilis

corpore: sicut notū est: sunt multa impedi-
menta vt nō valeam⁹ ad illud regnūz
per venire: nisi cum magna difficultate.
Sed in celesti gloria nulla erit aliter: sō:
nec in anima: nec in corpore: imo o. ita
erunt sic stabilia sic placētia: vt quilibet
beatus possit dicere: illud Job. xij. Glo-
ria mea semp inuocabit. Nam res meli-
us placent: et magis sunt gloriose. Ideo
ad denotandū sūmā delectationē illius
glorie: dicit q̄ semper innouabit: qz tale
ac tantū erit gaudiū post milia milia an-
noz: imo et in ppetuū q̄tum erit in pmo
aggressu ad illā. De signis aut̄ que ostē-
dunt hoīem esse de numero electoz ad il-
lam gloriā ait Bern. Quis poterit dice-
re ego de electis sum: ego de p̄destinatis
ad vitam. ego de numero filioz reclāmā-
re nimirū scriptura Eccl. ix. Nescit ho-
mo vtrū dignus sit amore vel odio. Ler-
titudinē vtrūz nō habem⁹: sed spei fidu-
cia cōsolat nos: ne dubitatis huius an-
xietate penitus cruciemur. Propter hoc
data sunt quedā signa et indicia manife-
sta salutis: vt indubitabile sit euz esse de
numero electoz. in quo ea signa pmanse-
rint. Nam quos p̄sciuit et p̄destinauit
deus cōformes fieri imaginis filij sui vt
quibz certitudinē negat causa sollicitu-
dinis fiducia p̄stet gratia cōsolatiōis:
itaqz qui stat videat ne cadat. et in ea for-
ma que salutis indicium est et argumentū
p̄destinatiōis p̄seueret atqz proficiat.
Porro inter ea que fiducia p̄stet et ma-
teriam spei illud vnum maximū est ver-
bum dñi Job. viij. Qui est ex deo: verba
dei audit. Nōnullos em̄ sic interdū inne-
nies audiētes: ac si nihil p̄tineat ad eos
que dicunt nō intrare cor suū nō p̄solute
re mores suos nō cogitare: ne forte quod
audiūt dictū sit p̄pter eos. Si forte fmo
dei manifeste aduersus vicia illa p̄cessit
quibz se illi sentiūt obligatos dissimulat
et auertūt oculos cordis. aut qualibz ad-
tinentōe palliant vicia: et seducūt mise-
ri semetipos. In his ergo salutis signa
non video magis aut̄ vereor: ne forte p̄-
p̄crea non audiant verbū dei: qz sunt ipi

ex deo. Est et aliud testimoniū qd̄ in ter-
ra datur ad discernēdos celi ciues a ciui-
bus babylonis. Non enim sine testimo-
nio electos suos deserit deus: aut̄ certe q̄
nam ets poterat esse p̄solatio inter spem
et metū sollicitudine anxia fluctuantibz
si nullū electionis sue habere testimoniū
merent. Proinde fidelis sermo et om̄i ac-
ceptione dignus quo salutis testimonia
cōmendant. Tres sunt inquit qui testi-
moniū dant. Sp̄s: aqua: et sanguis. In
p̄imo homie omnes peccauim⁹: in ipso
etiam cecidimus: vniuersi. Cecidimus
sane in carcerē luto et lapidibz plenū: ex-
inde iacebim⁹ captiui inquinati cōqual-
sati donec venit desideratus gentibz: qui
nos redimeret: ablueret: adiuuaret. hic
est em̄ qui sanguinē p̄riū dedit in redē-
ptionē: aquā simul p̄duxit de latere suo:
in ablutionē. Emisit deinde de excelso
sp̄ritū suum: qui adiuuaret infirmitatē
nostrā. Quis est autē qui testimoniū ha-
bet effusi sanguinis christi: nisi qui con-
tinet a peccatis. Seruus em̄ peccati est:
qui facit peccatū: qui si deinceps contineri
poterit: et inquam abijcere misere seruitu-
tis certissimū habet testimoniū redem-
ptionis: quaz operat sine dubio sanguis
christi. Verum non sufficit peccatū si non
assit etiam penitētia. Habet ergo ab a-
qua testimoniū q̄ laborat in gemitu suo
lauans p̄ singulas noctes lectū suū. Sa-
ne nouū supuenisse sp̄m: certissime noua
cōuersatio testat. Jam vt breuiter repetā
a sanguine et aqua: et sp̄i habere testimo-
niū est si cōtines a peccatis: si dignos agis
penitētie fructus si facis opera vite. hec
Bern. Ex his igit̄ signis potest esse spes
et cōiectura eterne p̄destinatiōis ad il-
lam gloriā: de qua pauca locuti sumus:
in qua sunt aliqua m̄lto plura que loqui
nō videmus. qz vt dicit. i. Cor. iij. ij. ocu-
lus nō vidit: nec auris audiuit nec in cor
hoīs ascendit: nec p̄parauit deus dilige-
ribz se: quibus dicitur est vt ostendat
magnitudinē glorie sue. Venite benedī-
cti etc. Et sic dictum est de his que p̄t̄-
nent ad animā etc.

De generali resurrectione

Consequenter

videndū est de beatitudi-
ne corporis: vñ nō soluz
beata erit anima: sed et
ipsum corpus suo modo

beatificabit. Circa qđ tria sunt declarāda.

Prīmū erit de generali resurrectione.

Secundū erit de finali diuicatioe.

Tertiū erit de corporoz glorificatioe.

Circa primū ait apłus. i. Corinth. v.
Omnes quidē resurgem?: scz tam boni
qđ mali: sed nō omēs imutabimur: scz de
statu animalitatis ad statū spūalitatis.
Iste em̄ est articulus fidei: qđ scz credim?
carnis resurrectionē: qui qđuis nō possit
pbari necessaria rōne. pōt tñ pbari aucto-
ritate z rethorica persuasione sic. Iustū re-
muneratōre decet vt illa cōiungat in cō-
solatioe premij que sua virtute cōiūerat
in labore meriti: sed de? est iustus remunera-
tor: z sua potētia siue virtute aiā pūā
pit corpori in labore vite pñtis: ergo ani-
mā cōiunger in cōsolatioe premij vite su-
ture. Hoc autē fieri nō pōt nisi illi qui de-
cesserūt resurgāt a mortuis: ergo z anīe sal-
uandoz tandē debēt pmiari in suis cor-
poribz: z ita aiē dānatoz debent cruciari
in suis corporibz. Item cum anima nata
sit esse corporis forma: z forma naturalē
habeat inclinationē ad materiā aiā habz
naturalē inclinationē ad pficiendūz hu-
manū corpus z regendū: sed nulla natu-
ralis inclinatio ē frustra. qz vt dicit pmo
de celo z mūdo. natura nō facit aliqđ fa-
ctū vanū. z si hoc est verū de natura natu-
rata: multo fortius hoc est verū de natu-
ra naturāte. Hoc est de institutore crea-
re nature. qui tñ ipaz nō naturaliter: nec
de necessitate sed libera volūrate instituit
Frustra autē et vane esset in aiā separata
p̄dicta inclinatio si nunqđ eēt hūano cor-
pori iterū vniēda. Quāuis em̄ natural
appetitus beatitudinis in dānatis reman-
surus sit ppetuo incōpletus: nō tñ est fru-

stra: qz est ad maioris iniquitatē in qua
obstinati sunt punitionē: z p hoc ad diu-
ne iusticie manifestationē: nō sic tñ pos-
serpici de inclinatioe animaz: si nunqđ es-
sent iterū corporibz vniēde. Non enim
pōt dici qđ ppetua p̄uatio cōplemētū il-
lius inclinationis esset: ppter animaz ob-
stinationē in pctō: qz hec causa extēdi nō
posset ad aiās beatas. hanc rōnez ponit
Richar. Item anima rōnalis naturaliter
appetit vniū suoz corpori. ergo imper-
fecta beatitudie. ipā aiā est suo corpori vni-
ta: antecedes p̄z p beatū Aug. sup Gen.
ad lram vbi ait: qđ aiā brā retardat ne to-
ta intentioe ferat in illud sūmū celū. s. dē-
uina essentia ppter appetitū seu deside-
riū qđ habet ad viuificandū corp? suoz:
minoz etiā p̄z: qz imperfecta beatitudine oē
desideriū aiē implet. Et Rich. inqt hoc
requirit vniuersi pfectio. De pfectioe omī
eius est triplex substātia: scz pure corpo-
ralis z pure spūalis: z ex corporalī z spi-
rituali cōposita. Unde hac parte sue p-
fectiois careret vniuersūz ppetuo si aiē a
corporibz separate nunqđ corporibz vniēret
hec ille: Un̄ mgr dist. xliij. iij. c. i. ait: Res-
urrecturā carnē omnīū qđcūqđ nati sunt
atqz nascēt z mortui sunt: atqz morientē
z nullaten? ambigere debet xpian?. Ait
em̄ Esa. xxvi. fm translationē. Ix. inter p-
tum. Resurgēt mortui: z resurgēt qđ erāt
in sepulchris. Et Apłus. ij. Thessa. iij.
Nolum? vos ignorare de dormiētibz.
Recta ē fides ait Bonauē. dicit resurre-
ctionē corporoz nōz esse futurā. z ad hoc
credendū adiuuat p fidem resurrectionis
xpī iam facte. Si em̄ xps est caput z hīe
bra debēt pformari capiti. Cū xp̄s resur-
rexit p̄tans est: vt z nos resurgam?. Et
Rich. Anime vniēnt aiēdē corporibz nu-
mero: a qđb separate fuerūt. Sic em̄ sepa-
rate inclinānt naturaliter z determina-
te ad illa corpora que aiauerūt. Quāuis
em̄ a pncipio creatiois aiā que est huius
corporis forma potuisset fuisse cōueniēs
alteri? corporis silis. tñ ex sui vniōne ad
corpus ad ipm determinate cōrabit na-
turalē amicitia. Exēplū hu? ponit tale.

De generali resurrectione

Supponit. due puella in oibus siles hoc excepto q̄ numero differit. Quāuis a p̄ncipio indifferens esset alicui viro ducere quālibet istaz. tū vna ducta iam non est indifferēs ad vtrāq̄. et si ambe resurgere in statu corrupibili iteruz nuprure magis inclinaret ad illā: cum qua familiaritate cōtraxit p̄us. Preterea rectitudo iusticie hoc exigit: vt dictū est. vt qui p̄icipes sunt i merito vel demerito p̄icipes sint in pena vel p̄mio. Et hoc est q̄ dicit Job. xix. In nouissimo die de terra surrecturus sum: z rur. circū. pe. me. z in. c. m. v. d. sal. meū. Er̄t igit idē homo numero qui p̄us fuit: qd̄ determinat R̄char. di. Diuina p̄uidētia om̄s hoies de terminat: in suū finē electos ordinat i vltimū finēz rōne sc̄z finalis bonitatis eis debitu. Illā bonitatēz illū finēz eis cōferendo. Reprobos ordinat in vltimū finē eis debitu rōne finalis malicie: nō illam maliciā eis cōferendo: qz malicia nō est a deo: sed iuste p̄mittēdo eos decedere in malicia: z illū finē eis iuste infligēdo. Ille aut̄ finis est vltima pena. Hoies vero nō cōsequunt̄ finē suū in hac mortali vita: qz nec assequunt̄ adeprōnē sumi boni: nec p̄fecte eius adeptōe p̄uant. Ergo cōsequunt̄ suū vltimuz finē post mortē: sed nō q̄d̄iu non sunt. Hoies aut̄ q̄ mortui sunt nunq̄erūt hoies nisi resurgāt: ergo de necessitate sequit̄ q̄ illi idē hoies q̄ mortui sunt resurgēt. aliter nunq̄ consequerent̄ finem suū vltimū. Et ita ne aliqua opa dei remaneāt imp̄fecta: z ne naturalis appetitus quē animabz ididit ad sua corpora. sit frustra. aie tū reprobōz rēment̄: nō p̄pter eoz cōsolationem: sed ad sue dānatōis cumulū. Predicta tū resurrectione erit imediata p̄ diuinā potentia fiet insup̄ in iussu xp̄i: sicut dicit ad Thes. sa. iij. Ip̄e dñs in iussu z in voce archangelī. z in tuba dei descēdit de celo: z mortui q̄ in christo sunt resurgēt p̄mi. deinde nos q̄ viuim⁹ q̄ relinq̄mur semel rapimur cuz illis in nubibz obuiā xp̄o i aera z sic semp̄ cum dño erimus. Textus sic exponit a Nico. de lyra. Ip̄e dñs in ius-

su dicēdo: surgite mortui ad iudiciū: z in voce archangelī. s. michaelis q̄ est p̄nceps ecclesie sub quo intelligunt̄ angeli: alij q̄ ministeriū adhibebūt in resurrectione col ligendo pulueres: q̄ magnū sonū facient quasi iudicij p̄cones. Potest etiam aliter exponi. vt illud dictum. Surgite mortui ad iudiciū sit archangelī michaelis exortiuē z xp̄i imperatiue: cui⁹ p̄virtute infusa fiet resurrectio. Et sic cū dicit̄ in iussu refer̄ ad xp̄m. z qd̄ subdit. Et in voce archangelī ad michaelē archangelū. Et in tuba dei. Ista tuba nō est aliud q̄ vox p̄dicata que dicit̄ tuba p̄pter filitudinem tube materialis veteris testamenti qua fiebat cōuocatio ad consiliū: z p̄paratio ad bellū: z inuitatio ad festū: qz tūc om̄s cōgregabunt̄ in iudicio: z armabit̄ creatura ad vltionē inimicōz: z inuitabūt̄ iusti ad festū angeloz. Descendetq̄ xp̄s de celo. naz iudicabit̄ in forma humana apprens. fm̄ q̄ dicit̄ Act. i. Hic iesus q̄ assūptus est a vobis. s. in forma humanitatis sic veniet. s. ad iudiciuz. Et mortui qui in xp̄o sunt resurgēt p̄mi. Ista p̄ortas posterioritas nō potest intelligi ad actum resurgēdi: qz omnes resurgēt in eodē instanti fm̄ qd̄ dicit̄. i. Corin. xv. Omnes quidē resurgem⁹. Et subdit̄ in momēto in tetu oculi: p̄pter qd̄ salua meliori iudicio videat̄ mihi q̄ ista p̄ortas et posterioritas sit referēda ad quietem in christo in ei⁹ fide moriēdo. Deinde nos simul rapiemur cum illis: iam resuscitati cum ip̄is obuiā christo venienti ad iudiciū in aera: vbi p̄fert̄ sententiā iudicij super vallē iosaphat. vt dictū fuit Job. ij. Et sic semper cum dño erimus: qz electi a xp̄o nō separabunt̄ ampl⁹: sed semper erūt̄ ibi cōiuncti: nō solum in anima sed etiam in corpore. Nec Nico. de lyra. Bonauent. vero dicit. xliij. iij. q̄ in christo est assignare nostre resurrectionis duplicem causam. s. causaz efficientē z finalem. Efficientē aut̄ dupliciter assignare aut sicut p̄miū p̄ncipiū aut sicut instrumentū efficiens. Sicut p̄miū p̄ncipiū est xp̄s fm̄ deitātē z tota trinitas efficiens:

b ij

De generali resurrectione

sicut instrumentū est vox xpi: ad cuius p/lationē z vocationē mortui resurgēt. Si milititer causa exemplaris duplex est: vna in qua res cognoscit z disponit. z sic est dei filius sū naturā diuinā z tota trinitas. alio modo in q̄s inchoat z exemplificat. z sic est resurrectio xpi. Quia vt dicit Augu: de tri. Talia erūt corpora quale xps in sua resurrectōe mōstrauit. Vñ fuit qd dā exemplū in q̄ fuit nra resurrectio inchoata tanq̄ mēbrū in capite. sic dicit Ephe. ij. Deus cōiūctificauit nos xpo: nos sibi p̄fidē formatā incorporādo: cuius grā sumus saluati. s. in spe: z cōr. suscitauit sicut in spe. Dicit idem doc. q̄ p̄us natura resurgēt q̄s audiāt. Vñ in auditu sunt duo scz receptio speciei in organo z iudiciū de re recepta. Quātū ad receptionē p̄cedet excitatiō: sed q̄s ad iudiciū sequet. et ita ad vocē xpi fiet resurrectiō ad honorem. p̄us hūanitatē in qua fuit mortuus. Vñ vox ista erit virtuosa. Et ideo dicit iussus quasi p̄ceptū. Dicit ei z fiet. Erit angelica. ideo dicit vox archāgeli. i. p̄ncipis. Erit nihilominus serena. z ideo vox tube dicit. z idēz multipliciter vocabulo exprimit ad insinuandū illius vocis p̄rietatē multiplicē z dignitatē. Jo. v. Nolite mirari hoc: qz venit hora in qua om̄s qui in mōmētis sunt audient vocem filij dei. Declarat idem doctor qz in resurrectione tria erunt.

Primum erit corporis ex pulueribus reformatio.

Secūdi ipsi corpori reformato aīe vnio.

Tertio vnioz inseparabilis colligatio.

Primum erit cōtra naturā. i. cōtra solitū cursum nature: que pōt p̄fecta destruere non tñ potest destructa reparare. Secūdū erit sū naturā: qz aīa corpori optime organo: cui desiderabat vniri vnies. Tertium erit supra naturā: scz ex corruptibili fiat incorruptibile. Quia ergo p̄mū z vltimū nō est a natura. ideo nō est vicedum resurrectionē esse naturalē. p̄mū scz reformatio pulueris videt debere fieri p̄ angelos: Juxta illud Dauid. xliij. Dixerit angelos suos cum tuba z voce

magna: z congregabit electos eius a quatuor ventis celi: a sūmis celoꝝ vsqz ad terminos eoz. De lyra. Dixerit angelos suos: qz ministerio angeloz colligent cines res mortuoz. Cum tuba: sicut em̄ in datione legis auditus est sonus terribilis vt habet Exo. xx. Ideo audiet tunc sonitus cōsistis virtute angeloz factus. z voce magna. Ista vox erit vox xpi vocatis mortuos ad iudiciū. Et congregabūt electos eius. Licet enī omes adducant ad iudiciū: tñ electi specialiter adducent ministerio angeloz: qz erunt cōcines eozū. A quatuor ventis celi. i. a quatuor partibus mūdi. vnde oriuntur p̄ncipales venti: et per hoc intelligunt. alie partes orbis min⁹ p̄ncipales. A sūmis celoꝝ z c. Iste modus loquēdi est sū apparentiā: qz sūmum celi videt esse sup̄ centibz capitibz nostri. terminus autē celi videt vbi terminatur aspectus: qz ibi videt celi cōiūgi terre: licet sū veritate equaliter distet a terra vndiqz. Est ergo sensus a sūmis celorum. id est: ab omni loco qui sub celo est adducēt electi ad locum iudicij. Hec Rico. de lyra. Scdm̄ hoc dicit qz corporalis reformatio pulueris nō fit in instanti: qz nullavirtus creata potest aliqd corpus de loco ad locū transferre in instanti sed virtus angeloz: quoz ministerio talis puluis materialis recolliget. de quo formāda sunt corpora resurgentiū est finita: erit tñ tempus breue z in p̄ceptibile humano sensu: qz q̄uis h̄mōi actio angeloz mensuret tpe sine eoz: mensura tñ talis est adeo velocis qz excedit oēm t̄palem velocitatē ab homie excogitabile. Ideo ap̄ls dicit: qd fiet in mōmēto. Formatio tñ corporis z animatio fiet in instanti: qz sola virtus diuina de p̄dicto puluere potest humanū corpus formare: z formatū animare: que quidā virtus est simpliciter infinita. Et si verba ap̄li referant ad hāc corporis formationē: z animarū infusionē tunc pōt cōcedi: qz per tactus oculi z p̄ mōmētū intelligit instantaneā mensurā: nō tñ hoc faciet deus in instanti p̄pter necessitatem: sed magis p̄pter congruitatē: vt

De generali resurrectione

ex hoc se magis elucescat diuine virtutis perfectio omnem virtutem creatam excedens et hoc dico probabiliter. Et hoc sufficit in ista materia supernaturali: ad quam intellectus humanus non potest sufficere attingere, per statum miserie. Circa hanc materiam querit Rich. vtrum ex materia cuiuslibet membri reintegretur idem membrum in numero? Et solutio dicit quod in materia membri est consideranda illud quod est de necessitate ad debitam membri consistentiam: et illud quod ibi est de superfluitate, nam consistit quicquid membrum aliquid plus habere de materia quam quatenus sit forma eius. Primum ergo redibit ad idem membrum in numero: quia reformatio debet respondere formationi. Si tamen aliter fieret: nihilominus videtur quibusdam quod possit idem corpus in numero resurgere: ex quo rediret totius eadem materia in numero: et eadem in numero forma: que sunt essentielles partes compositi: quod sentire videtur Aug. xxij. de ci. ubi ponit exemplum de vase factum in limo et postea in eodem limo redacto: et de eodem limo iterum reparato. Et ibidem dicit quod ad hoc quod redeat idem numero non oportet quod illa pars materie que prius erat in fundo iterum ponatur in fundo: sed sufficit quod totum reparetur de toto. Et simile dicit in li. Enchir. c. xci. Si statua in que cuiuslibet metalli solubilis: aut igne liquesceret: aut contereretur in puluere: aut funderetur in massam et eam vellet artifex rursus ex illius materie quantitate reparare: nihil interesset si ad eius integritatem reparare que particula materie cui membrum redderet: dum tamen totum ex quo constituta fuerat restituta resumeretur. ita deus mirabiliter atque ineffabiliter artifex: de quo caro nostra constituitur eam mirabiliter et ineffabiliter celeritate restituet: nec aliquid artinebit ad eius reintegritatem: vtrum capilli ad capillos redeant: et vngues ad vngues: an quicquid eorum perierat mutetur in carnes: et in partes alias corporis reuocetur durante artificis prudentia ne quid indecens fiat. Hec Aug. Dicit in super idem doc. c. precedenti. Non autem perit deo terrena maceries: de qua mor-

talium creatur caro: sed in quolibet puluerem cineremve soluat in quolibet altius aurasque diffugiat in quacumque aliorum corporum substantia: vel in ipsa elementa vertatur in quorumcumque animalium: etiam hominum cibum cedat: carnesque mutetur alimonie humane puncto temporis cedit: que illam primitus vel homo fieret: cresceret: viveret: anima vit. Hec ille: Sed de etate quantitate resurgentium iam dicamus: apostolus namque ait. Ephe. iij. quod officia: de quibus ibidem loquitur exercebunt in ecclesia militate donec occurramus omnes in unitate fidei. i. et Rico. de lyra qui sumus uniti in fide et cognitione christi in virtute perfecti. i. occurrimus christo venienti ad iudicium qui est virtutino perfectus: in mensura etatis plenitudinis christi. omnes enim resurgent in etate. xxvij. anno que est etas plene perfectae et in qua christus passus fuit. Hec Ric. de lyra. Quod deducens Rich. dist. xliij. iij. ait: Omnes resurgent in statu corporis naturalis virtutis quam habituri erant si tantum vixissent: vel quam habuerunt qui tantum vixerunt qui est in tempore: ad quod terminatur motus perficiendi: quod circiter de lege communi est illud tempus quo christus mortuus est. Unde Aug. xxij. de ci. ait: Quod commemorauit apostolus de mensura etatis plenitudinis christi sic accipiamus dicitur: ut nec ultra nec infra iuuenile formam resurgant corpora mortuorum: sed in ea etate et roborisque ad quam hic christum peruenisse cognouimus. propter enim perfectionem nature decet: ut resurgant in optimo statu corporis quem habuerunt: vel si tantum vixissent erant naturaliter habituri. Ille autem status est in termino motus perficiendi: ut dicitur est: et ita non omnes resurgent in equali virtute naturali vel supernaturali: sed omnes resurgent in naturali virtute quam quilibet habiturus erat vel habuit in termino sui perfectus: et illud tempus fere idem est christus ad omnes. ideo omnes dicuntur resurrecturi in eadem nocte. Et dixi fere quia tempus mensuras motus perfectus in omnibus hominibus non est punctualiter equale. Hec Rich. Dicit etiam. l. c. di. xliij dicit: Omnes enim in eadem etate resur-

De generali resurrectione

gent in qua christus mortuus est et resurrexit cuiuscumque etatis mortui fuerint: sed non omnes eandem staturam corporis obtinebunt. Unde ap[osto]lus n[on] ait. In mensurâ corporis et staturæ: s[ed] etatis. Sed ut ait Richar. quilibet resurget in illa statura et statura quæ unicuique debebat in termino mortis perficiendi secundum naturalem virtutem caloris extendentis humidum et humidum suscipientis extensionem: natura non errante vel per aliquod accidens innaturale non impeditur: quod per resurrectionem non reduceatur tantummodo idem in specie: sed etiam in numero et ideo rationale est ut non tantum resurgat in statura que debet speciei. sed etiam in illa que debet individuo. Si autem per errorem nature vel nimiam superabundantiam materie esset in debitum quantitatis excessus vel diminutio seu defectus diuisina potentia supplebit vel refecabit. Hec ille. Item idem dicit. Viri resurgent in sexu virili et femine in femineo: quod hoc exigit natura individuo et congruit perfectioni speciei et erit occasio laudandi sapientiam dei. Unde quædam mulier generet preter intentionem particularis nature: est tamen de intentione nature vniuersalis que vtriusque sexum requirit ad perfectionem humane speciei. Hec erit post resurrectionem in isto sexu confusio: quia sicut dicit Augu. non erit ibi libido que est confusionis causa: nam priusquam peccassent vir et femina nudi erant et non confundebant. Unde nec post resurrectionem opus erit vestibus pro tegumento: sed tamen amitti erunt lumina sicut vestimenta. Hec ille. Resurgent insuper corpora electorum sine deformitate: vnde sicut accipi potest ex sententia Augu. xxiij. de ciui. ois deformitas reducitur vel ad illam que est ex parte coloris: vel ad illam que est ex parte figure: vel ad illam que est ex parte diminutionis partium: vel ad illam que est ex parte superabundantie. Dico autem Richar. quod quocumque predictorum modorum deformitate accipitur corpora electorum sine omni deformitate resurgent: quia ois deformitas ad aliquod vitium nature pertinet. Unde Augu. in Enchyridion et recitat magister in littere

ra di. xliiij. circa finem. ca. ij. Resurgent scilicet corpora sine illo vitio: sine vlla deformitate sicut sine vlla corruptio[n]e: onere: difficultate: sicut plus dicit infra. In Bonauentura tractatus huiusmodi resurrectionem et si humores resurgent et similiter rerum infinita: capilli: vngues: et talia: dicit quod de veritate nature humane aliquid dicit tripliciter scilicet aut quantum ad esse necessarium sicut sunt principalia membra: aut quantum ad esse completum: ut sunt illa que faciunt ad corporis perfectionem. aut quantum ad esse de coram: prima necessarium est resurgere secundum totalitatem: sed alia congruum est resurgere secundum que faciunt ad complementum: et decorem. Et quod humores faciunt ad plenitudinem zinte gritate: resurgent in tanta quantitate quantum copietur corpori. Unde non oportet quod totus sanguis quem deus amisit per minutionem resurgat sed quantum congruit. Similiter de carne que fluit et restat iudicandum est. Similiter resurgent intestina que erunt plena nobilibus humoribus que reddet totum corpus agilius. Capilli vero et vngues sunt ad ornatum: ideo resurgent ad ornatum et pulchritudinem corporum electorum. Lu. xxi. Capillus de capite vestro non peribit. Hoc ait Hieronimus de lyra inquit Christus ad declarandum veritatem future resurrectionis per quam resurgent in electis non solum illa que sunt de necessitate nature humane: sed etiam ea que faciunt ad decorem cuiusmodi sunt capilli. Hec ille et cetera. Queritur hic quare resurrectio corporum differtur versus ad generale omnium resurrectionem: Respondet deo quod corpora habent quandam continuationem et convenientiam: quod secundum illa deus ex vno homine fecit genus humanum sicut dicit Act. xvij. dicente paulo. Fecit deus ex vno hominum genus omne: vnde omnes homines simul fuerunt in vno homine materialiter siue originalliter secundum corpora et etiam omnia simul fuerunt in materia et in originali principio et sic deus fecit quodammodo simul omnia corpora hominum: sed non sic est de aiabus immo fecit eas sigillatim nec condite sunt in aliquo vno simul: sed quotidie a deo creantur de nihilo: et ideo cum sit convenientia inter

De finali diiudicatione

originem siue pductionem z cōsumma-
tionē que est per gloriōficationē: pgruit q
corpora gloriōficent simul z simul incrent
celum empireū ppter cōexionē quā ha-
bent. Anime autē z sigillatim z successi-
ue. Aliqui tamē ex singulari pmo etiā
fm corpus sunt in celo empireo: sicut cor-
pus xpi z beate virginis z aliorū qui sur-
reperūt cuz xpo vt essent veri testes resur-
rectionis fm quozundā opinionē de qua
vide in tertia parte sancti Tho. q. liij. ar-
ti. ij. ad. ij. Sciendū quippe est post hec
q resurrectio siue resumptio corpis glo-
riōsi necessaria est aīe tam beate ad con-
summationē et substantiālē pfectionē siue
beatitudinis: ita q ante nō habet suā to-
talem substantiālē beatitudinē imo sem-
per expectat cōsummationē suam in illa
vsq ad corporis resumptioē: sed tūc im-
plebitur z cōsummabit ita q plus nō ex-
pectabit. Aīa ergo post corporis resum-
ptionē erit beatiō: q ante. Et hoc dupli-
citer scz extēsiue et intēsiue. Extēsiue
qz in pluribz: qz tunc erit beata in se: hoc
est in bonis pzijs et in bonis corporis:
tūc em erit pmitata sicut meruit scz in cor-
pore. Et q aīa beatificet in corpore hoc
exigit natura aīe que est forma corporis
hoc etiā exigit ratio meriti q necessario
est aīe in corpore. Scdo beatitudo aīe erit
maior intēsiue: qz aīa pfectior est in suo
esse naturali: z in suo posse: qm est corpori
gloriōso cōiuncta qz quādo est separata: et
ideo pfectius operat. Quādiu em caret
corpore gloriōso fertur appetitus eius ad
aliud extra z extra deū: z ideo necessario
appetitus aīe z intentio dispergit z diuisi-
ditur: z ideo nō ita intēse z pfecte per co-
gitationē z amorē fertur in deum: cū autē
iungit corpus gloriōso intentio aīe nō
dispergit ad aliquid extra deum et extra
se: ad aliquid nō habitū z sic tollitur na-
turalis imperfectio aīe q retardabat z im-
pediebat ne posset in pfectionē actū. Tol-
litur etiā in quietudo appetitus z intēsi-
onis aīe: quia totum iam habet qd appe-
tebat z desiderabat: et sic tollit omne qd
erat impeditiuū cōsummationis beati-

udinis z sic patet quomodo resumptio
corpis gloriōsi facit ad beatitudinē ani-
me intēsiue et extēsiue. Et hoc est qd
ait beatus Anselmus lib. de similitudi-
nibus. Cōstat aīas sanctorū qui tam ce-
lestia tenent: necdū plena felicitate frui
donec incorrupte corporū suozū potiant.
Et sic patet de resurrectione generali.

Ecūdo dicēdum

est de finali diiudicatione de
qua tractat magister di. xliij.
quarti vbi sticit q dno adueniente ad iu-
diciū pcedet eum ignis quo comburet
facies mūdi huius: z peribit celum z ter-
ra dicēte beato Petro in secūda canoni-
ca. ca. vlti. Adueniet autē dies dñi sicut
fur in qua celi magno impetu transient:
elemēta vero caloze soluent et terra et ea
que in ipsa sunt oīa opera exurentur. Qd
exponens Rico. de lyra ait. Adueniet au-
tem dies dñi. i. dies iudiciū qui dicitur dies
dñi: quia tunc in oībus fiet volūtas eius
in punitione malozū z pmiatione bono-
rum. Et subditur modus veniēdi cū dicitur:
vt fur. trepente z ex improviso sicut
dicitur Math. xxiij. De die autē illa z ho-
ra nemo scit. In quo celi. superior pars
aeris z inferior magno imperu trālient a
statu in quo nunc sunt per ignis
cōflagrationis Elemēta vero caloze sol-
uent. q. d. Non solum aer sed etiā cetera
elemēta igne purgabunt. Tertia z ea zē
id est nō solum terra: sed oīa que in ipsa
sunt facta z de ipsa pducta exurent. Hec
ille. Vbi notandū est q duo erūt iudicia
Unum p aquā z aliud per ignē. Prīmū
factū est per aquā. Scdm fiet per ignē.
In pmo enim statu viguit luxuria in qua
sunt duo scz ardor z feridas ppter qd fie-
bat purgatio p aquā que est refrigerans
z mūdificās. In vltio statu vigebit auaritia
vnde erūt hoīes infrigidati frigiditate
auaricie et defectu charitatis. Mat.
xxij. Quōtiā abundabit iniquitas re-
fri. charitas multoz ppter qd erit purgatio
per ignē qui habet cōtrariā qualita-
tem. De isto igne dicit Richar. q erit su-

De finali diuinatione

pernaturalis. Sic em̄ di. xlvij. Videtur mihi dicendū q̄ illius ignis pductio su. pernaturalis erit: z cū hoc erit aliqua naturalis aptitudo ad illā operationē ad quā applicabit a diuina virtute pncipaliter mouete: qz ignis ille erit virtute illius instrumentū: erit tū ille ignis eiusdem speciei cū igne elemētari. Bonauē. dicit q̄ est loqui de igniū pflagratione q̄stum ad inchoationē z pgressum z cōsummationē. Quantū ad inchoationē dicendū est q̄ a virtute supra naturā est. Quē enī ignis sic agat nouo z insolito modo cōsumēdo z sic multiplicādo hoc non esset nisi aliqua virtus noua assisteret. Que autē sit illa ipse deus nouit. Quantū autē ad pgressum qui est purgare. vrere: subtilare: dicendū est q̄ hoc est a virtute naturalī. Sed q̄stum ad cōsummationē vt scz purgata sint incorruptibilia z ipsorū q̄itates mutare hoc est supra naturā. Ignis igit ille ascēdet tantū quantū durat corpa cōsumptibilia: z quātū durat spaciū cōtinens elemēta: ascēdet flamma et vltimus nō pcedet. In illius ignis duplex erit purgatio. Una est a vetustate corruptionis z hec est in oibus elemētis que erūt incorruptibilia post resurrectionē: z q̄stum ad hanc ascēdet vsqz ad vltimū spere ignis. Alia est purgatio a feditate peccati q̄ se extendit per aerē caliginosum nō q̄ in ipso aere sit peccatū: sed quedā feditas cōtrabit in loco ex petō: z ita ex fumo sacrificiorū exhibitōz idolis quodāmodo est aer infectus: z q̄stum ad istā purgationē tantū ascēdet q̄stum aq̄ diluūū ascenderūt. Hec ille. Et Richarquerēs de hoc igne an pcedat iudiciū dicit: q̄ ignis ille q̄stum ad sui iudiciū pcedet iudiciū: iuxta illud ps̄. Ignis an ipsum pcedet q̄stum ad pgressum cōcomitabit iudiciū. Sequit vero q̄stum ad sue operationis cōplementū: vt em̄ aliq̄ dicit illo igne incipere mundū purgare in superiorī parte: q̄ purgāda est xps̄ incipiet venire ad locū iudicij z statim ad eius pceptū motus celi cessabit z resurgēt qui tunc inueniet mortui z illi tūc inueniuntur

qui viuētes valde cito morient̄ ppter cessationē motus celi: z etiā vt volūt quidam ppter distemperantiā caloriz qui ex tunc erit in loco habitatiōis hominū q̄uis adhuc vsqz illuc substātia ignis pōtēti nō pueniri: z q̄si statim post p̄dictus ignis descēdet z incinerabit corpa corporū z purgabit illud qd̄ inueniet purgandum in electis: Quo facto statim resurgēt z tunc illi: z alij electi qui parū surgēt ante eos rapient simul obitaz xpo in aera. Et hec oia sicut anteqz xps̄ pueniat ad locum iudicij: z sic patet q̄ xps̄ veniet ad locū iudicij successiue sicut successiue in celū ascēdit: de quo dicit Act. i. Sic veniet quēadmodū vi. e. cū in celum. Huius purgatiōis per ignē causā z rationē idē doc. assignat di. Pbs̄ dicit. ij. phisicorū q̄ nos sumus quodāmodo finis oium scz rerū corporalū: z ideo conueniēs est q̄ cū homo per resurrectionē gloriozam inuouabit: mūdus etiā inuouabit inuouatiōe cōueniēte. p illo statu. In Apocal. xxi. dicit. Ecce noua facio oia. Et qz p̄dictā hoīs inuouatiōe pcedit purgatio duplex scz ab ipuritate corruptionilitatis z culpabilitatis sic conueniēs est vt p̄dictā mūdi inuouatiōe purgando ab impunitate duplici corrupēte duabus hoīs impuribz p̄dictis. Una est impuritas elemētōz que per mutua z actionē z passionē sese alterāt in cōfinijs suis fm̄ p̄m̄ in primo metheoroz sic q̄ nullū elemētōz est in puritate sue nature z hec impuritas correspōdet corruptibilitati corpis humani: qz talis elemētōrū cōfusio est p corruptibili vita cōueniens. Est quedā impuritas alia correspōdens culpabilitati hoīs: z illa est quedā indignitas ad susceptionē inuouatiōis p̄dicte ppter peccā in hac parte mūdi: cōmissa longo tpe taz ab hoibus q̄ ab angelis quoz mō cōis est habitatio in isto aere caliginoso. Purgatio autē mūdi a p̄ma impuritate erit p separationē cuius: cuiqz nature extranee z dispositionis corruptibilis a quolibet elemēto Purgatio autē a scda ipuritate erit qdā mūdi recess

De finali diuinatione

est actio ad similitudinē illius q̄ recōcili
 ant̄ ecclesie p̄phanate. Et q̄ ignis natu
 ra est eiusdē nature cōgregare partes et
 dispositiones extraneas segregare vt do
 cet experientia in purgatione auri et ar
 genti. Et ideo talis purgatio cōuenient
 ter fiet per ignē. Et ad purgandū mū
 dū ab alia impuritate magis cōgruus
 est ignis q̄ aliud elementū: q̄ pctā com
 mittunt ex inordinato amore qui est ig
 nis spūalis immūdus. Et ideo ad recō
 ciliandū mundū p̄ra illā indignitatē cō
 ueniens erit ignis sicut instrumentū: quia
 ignis inter alia elemēta magis represen
 tat q̄litates corp̄oz gloriozor̄ p̄pter eius
 luminositatē: subtilitatē: et actualitatē etc.
 Hic ignis purgare incipiet a parte supe
 riori q̄ purgāda est vt dicit̄ est vt veniet
 descendēdo successiue inferius. Et ratio
 est: q̄ in medio interstitio aeris est cōis
 habitatio demonū vsq̄ ad iudiciū et p̄us
 peccauit malus angelus q̄ homo. Alia
 rō est ad significādū q̄ ille ignis nō ager
 em̄ in virtute naturali sed vt instrumen
 tū diuine virtutis. Ignis em̄ per naturā
 redit sursum: nō deorsū Ille tñ ignis nul
 lius elemēti destruet essentia sic nullā ra
 refractionē faciet in aere nisi illā que cōpe
 tit nature ignis in sua puritate et ille re
 ducet partes terre ad terrā: et partes aq̄
 ad aquā et cōdensabit̄ aqua s̄m q̄ cōpe
 tit nature aq̄ in sua puritate. Causa aut̄
 quare post iudiciū elemēta manebūt in
 essentijs suis et q̄litatibus actiuis et passi
 uis in esse cōpletissimo: et tamē nō se alte
 rabūt: est: q̄ deus sup̄naturaliter a mate
 ria elementoz̄ remouebit p̄uationē q̄ ne
 cessaria est ad transmutationē naturālē:
 sicut dicit̄ p̄mo philicoz̄. Preterea influ
 entia generalis prime causē sine q̄ nulla
 creatura pōt in suā actionē nō aderit ele
 mentis ad hoc vt agat: et partiant̄ ad inui
 cē: hęc causa sufficeret si nulla alia pone
 ret. Quō aut̄ morient̄ q̄ parū an̄ iudiciū
 viuēt declarat̄ Richar. ponēdo op̄inonē
 satis pbabilē. Dicit em̄ q̄ aliq̄ dicunt q̄
 anteq̄ cesset motus celi dēs hoies erunt
 mortui: q̄ an̄ cessationē mot̄ ei⁹ erit q̄dā

distemperātia in aere p̄ caloris excessum
 p̄ quē oēs hoies q̄ tūc inuenient̄ viui mo
 rient̄: et s̄m hoc p̄ rāto dicit̄ q̄ aliq̄ inueni
 ent̄ viui in aduētū iudicis: q̄ aliqui erūt
 adhuc viuētes valde parū an̄ iudicis ad
 uentū: et etiā an̄ ignē p̄flagratiōis: qui tñ
 morient̄ parū an̄ q̄ x̄ps veniat ad iudiciū
 et anteq̄ veniat ignis p̄dictus. Et p̄ rāti
 illoz̄ q̄ viui inuenient̄ parū an̄ aduētū iu
 dicis p̄ illū ignē incinerabunt̄. vt more
 alioz̄ a cinerib̄ sit resurrectio eoz̄ et sic
 erit actio ignis p̄dicti an̄ iudiciū: et opinio
 videt̄ satis pbabilis. Purgato vero mū
 do p̄ ignē sic mḡ: et ad iudiciū veniente.
 dño emittet̄ vox illa magna q̄ resurgent̄
 oēs mortui: et tūc ministerio angeloz̄ ven
 tilabit̄ area: q̄ boni p̄gregabunt̄ et de q̄
 tuoz̄ partib̄ orbis angelico ministerio: q̄
 et rapiant̄ obuiā x̄po in aera: reprobis in
 terra quā dilexerūt remanētib̄: hęc mḡ.
 Dicit etiā Richar. q̄ ignis ille de quo dī
 ximus reprobos cruciabit̄ etiā an̄ iudici
 um: q̄ statim cruciabit̄ eos cū resurrexer
 rint: sed et etiā iudice igne illo cruciabit̄
 tur et nō igne infernali vt videt̄: q̄ ille ig
 nis nō erit de inferno: sed tūc ignis cō
 flagratiōis vicē eius supplebit̄: cruciabit̄
 etiā eos post iudiciū: q̄ oēs reprobos cū
 oibus mūdi sordib̄ inuoluet̄ et p̄cipitabit̄
 in infernū: q̄ qd̄ in illo igne erit impurū
 virtute diuina segregabit̄ a puro et descē
 det in infernū ad augendū imp̄petū re
 proboz̄ cruciatū. Hęc est incōueniens q̄
 duplici igne crucient̄: imo rōnale est vt
 post iudiciū eoz̄ cruciatus augeant̄. Ille
 autē ignis q̄ de parte materie cuiuslibet
 elemētoz̄ sup̄naturaliter p̄ducet̄ s̄m
 suā puritatē nō descēdet in infernū sed p̄
 acto cōplere purgatiōis officio in p̄sente
 materiā resoluēt̄ et trāsmutabit̄: pars in
 terra pura et pars in aquā purā etc. et fiet
 ista resolutio et trāsmutatio sup̄naturalit̄
 p̄tate sicut p̄ eā ille ignis de p̄dicta mate
 ria p̄ducet̄. hęc Richar. Quō aut̄ dicit̄ hęc
 actus De. q̄ celi ardētes soluent̄ nō est in
 q̄ Bona. intelligēdū de illis celis q̄ sunt
 incorruptibiles: sed de celo aereo et igneo
 et hoc vocat̄ scriptura celos s̄m illud

De finali diiudicatione

Matth. xij. Volucres celi comederunt illud. Si etiā inuentar q̄stelle cadent de celo intelligit de celo aereo: z stelle vocātur a sub: qz habēt similitudinē stellaz. Et s̄m vulgare opinionē: dicunt stelle cadere: qm̄ a sub descendit: z scriptura conformat se modo cōi loquēdi. Tunc autē maxime fiet talis imp̄ssio: qz ignea q̄ntitas abūdabit. hoc faciet dñs ad terrore peccatorū. **Hec Boñ.** Ideo dicit q̄ ante sup̄naturalē p̄ductionē ignis cōflagrationis ait Rich. generaliter ad actionē corporū celestium tam vehemens caliditas z siccitas que erūt cōgrua dispositio ad ignis p̄dicti p̄ductionē: q̄ desinēt generari arcus nubium q̄ generant̄ ex nubis raritōe z alie imp̄ssiones humide: z generaliter assub descendens in tanta multitudine q̄ apparebit aspicientibz q̄ sint stelle de celo cadentes. **Hec ille:** Tunc enī verificabit̄ illud **Luce. xxi.** Erūt signa in sole et luna z stellis: z in terris p̄sura gentium p̄re cōfusione fontis maris z fluctuū a presentibz hoibz p̄re timore z expectatiōe que sup̄uenient vniuerso orbi. Nam virtutes celoz mouebunt: z tunc videbūt s̄lū hois zc. Et enī ad hunc aduentū iudicis nos p̄paremus diuina p̄uidētia ea que p̄cedere debent iudiciū nobis denūciat. **Jobel. ij.** Sol cōuertet̄ in tenebras z luna i sanguinē anteq̄ veniat dies dñi magnus z horribilis. Sed querit̄ quare deus ista p̄mittere disposuit. Respondet q̄ christus hoc disposuit ad p̄nūciandū futura mala: dicente **Breg.** Ultima tribulatio multis tribulationibz p̄uenit: z p̄ cremēta maloz que p̄ueniēt iudicant̄ mala p̄petua que subsequunt̄. **Secūdo** ad puniēdū p̄missa facta. **Unde Breg.** Et qz in cunctis deliquimus: in cunctis ferimur. omnia enī que ad vsum vite accepimus cōuertim̄ ad vsum culpe. z ideo sequit̄ q̄ que ad vsum prauitatis infleximus ad vsum nobis cōuertuntur vltionis. **Tertio** ad cōcutiendū hominū corda. vnde **Beda.** Appropinquāte suo termino elemēta quasi pauida nutant z tremūt: q̄ tunc ergo erit timendū ho-

mini. **Quarto** ad ostendendū bluinū zelum: vt ostēdat̄ se creature parate ad vltimendū creatorē de hostibz suis: sicut fit in p̄clis quia amici ostendūt se cum armis paratos ad pugna cōtra inimicos. Sic tunc creatura deseruiens suo factori exardescit in tormētis aduersus iniustos. **Sap. vi.** Quia accipiet armata: z zelus illius: z armabit̄ creaturā ad vltionem inimicorū. **Sap. v.** Hoc ad amouēdum nostrū affectū a mūdo. **Breg.** Deus ac redēptor noster paratos nos inuenire desiderās que mala sequunt̄ senescētē mundū denūciat: vt nos ab eius amore cōpescat. Erunt ergo signa: de quibus **Matth. xxij.** Sol obscurabit̄: z luna nō dabit lumen suū: z stelle cadent de celo. **Obscuratio solis** erit tunc ex p̄p̄ij luminis subtractiōe: qz in glo. sol et luna z stelle ad t̄ps p̄p̄io lumine p̄uabunt: nō quidē naturalit̄ sicut modo fit qm̄ cōtingit̄ eclipsis: sed sicut in morte xpi q̄ factori suo cōpariēs totus sup̄naturalit̄ fuit obscurat̄: sic in mūdi termino hoip̄ quo sol factus fuit: q̄ multiplicibz malis grauabat̄ obscurabit̄ generaliter in vniuerso mūdo. Et qz luna z stelle a sole lumen recipiūt sole obscurato: z ipse obscurabit̄. Sicut enī hoie bñ instituto i statu innocētie sol ei ampli⁹ lucebat: z hoie stante sol in suo pleno lumine stetit. sic postea hoie cadēte a sue lucis plenitudine cecidit: sic z hoie turbatōi maxime appropinquāte: luce sua ad t̄ps: vt malū sibi futurū denūciat p̄uabit̄: vt vnicū dñi aduēcare. Et stelle cadēt de celo ad sensū p̄s expositū. Erūt ḡ signa in sole z luna: nō sicut in t̄pe Josue quo fuit solis statio: qz tūc lucebat. nec vt t̄pe Ezechie quo sol retrocessit. x. lineis: qz etiā tūc lucebat: sed sicut in morte xpi. Posuit ḡ terrore signorū p̄cedētū in luminariū mutatiōe. cōsequēter ponit terrore hoīuz hoc videntū ex p̄urbatiōe. Erit enī multiplex tribulatio in hoibus etiā p̄fectis **Joh. xvi.** In mūdo pressuraz habebitis. Precessit enī triplex tribulatio z sequet̄ quarta om-

De finali diiudicatione

nium crudelior. Prima fuit tyrannorum contra martyres. Secunda hereticorum contra confessores. Tertia ipocritarum contra simplices. Quarta erit anticristi contra fideles. Hec sunt quatuor veteri et quatuor bestie que pugnabunt in mari: et quarta erit seculissima Danielis. xij. quod tunc erit tempus quale ante non fuit etiam ut si fieri poterit in errore mittant electi. Dicit tamen. Nico. de lyra super Matth. xxiiij. quod post tribulationem anticristi antequam appareat manifesta signa iudicii erit tempus breue in quo poterunt illi qui decepti fuerint per anticristum penitere: et istud tempus ut dicitur quidam non durabit nisi per. xl. dies vel circiter. Ideo dicit Matth. xxiiij. Statim post tribulationem illorum dierum. i. tempore paruo elapso post tribulationem anticristi apparebunt signa manifesta propinquum iudicii. Et ideo subdit: sol obscurabitur et sicut prius dictum est et virtutes celorum mouebuntur quod angeli frequenter solito mouebuntur ex diuina voluntate ad faciendum miraculosas transmutationes in elementis ad incutiendum hominibus timorem iudicii venientis. Hec Nic. de lyra. Et quis christus in morte cuiuslibet singulari iudicium secundum merita et demerita iuste exerceat tamen quia tale iudicium est nobis occultum et quo ad penam: quo ad gloriam imperfectum et etiam solum respectu hominum: et non de monum. ideo necesse est vniuersale iudicium omnium simul viuorum et mortuorum in fine mundi esse venturum: quod erit manifestum: quod omnibus oia erunt nota: erit perfectum: quia tam boni quam mali in corpore et anima premitur: et generale quod demones et angeli secundum merita perfecta mercedem recipient. In hoc autem iudicio sicut illa quatuor que in mundano iudicio fieri consueverunt. Videmus enim mundano iudicio in quo publicus latro captus est condemnatus ad mortem concurrere quatuor. Primum est tuba reus procedens omnes conuocans ad sententiam audientem. Aios. xij. Vox erit moab. i. reus in clamore tubae. Secundum est scriptura confessionis proprie coram populo lecta in proprie damnationis argumentum. Hester. xij. Du-

os seruos confessos qui vellent manum mittere in regem: iussit rex duci ad mortem. Tertium est sententia ab ore iudicis in reum prolata ad mortis supplicium sustinendum. Exo. xxij. Non patieris maleficos viuere super terram. Quartum est obedientia ministrorum trahentium reum ad puniendum. ij. Macha. vi. His dicitis trahentem eum ad iudicium. Ista enim quatuor erunt in extremo iudicio viuorum et mortuorum: unde nouitates precedentes erunt tanquam tubae formidabiles: quia erunt signa in sole et luna et cetera. sicut dictum est prius: unde hec nouitates erunt circa corpora celestia. Circa elementa. Et circa hominum vitam. Circa corpora celestia: quod per aliquot dies ante iudicium lumina retrahentur a nobis ut minime videatur Jobe. ij. Stelle retraherunt lumina sua. Secundo circa elementa: nam tunc erit terra remotus magni pro loca: et sonitus maris: et turbatio fluctuum quibus nunquam fuit. Nam secundum Hieronymum: eleuabit mare cubitis. xl. super omnes montes: postea tam profunde descendet quod vix videri poterit: postea belue marine dabunt mugitus terribiles: postea videbitur totum ardere et ex his in gentibus timor et pauor cum pressura in hominibus generabitur. Ideo dicit Matth. xxiiij. Erunt in terris pressura gentium. Tertio erit nouitas circa corporale hominum vitam: nam ex timore bellorum et aduersorum: et ex pauore fluctuum maris et vendarum: et ex clamore et mugitu piscium desiccabuntur homines et maris et pallidi fient. Ideo dicit Matth. eodem loco. Arescentibus hominibus pro timore sonitus maris et fluctuum: et expectatione malorum que superuenturum vniuerso orbi. Nam secundum Hieronymum. post confusionem maris et fluctuum videbuntur homines herbas et arbores sanguine pluere: oia edificia ruere: petras adinuicem collidere et generalis terremotum et maximum fieri: ex quo timore arescent homines et de abditis cretares ibunt quasi amittentes ex dictis et ex formidine malorum que de primo expectabunt. Nam virtutes celorum mouebuntur. i. angeli in celo habitantes tremet a facie iudicis non timore amissionis glorie: sed timore reuerentie et timore co-

De finali diuinatione

passionis damnatorum Job. xxvi. Colūne
celi pauebūt et cōtremiscent ad vultū iu-
dicis. Et Isai. xxxiiij. Angeli pacis ama-
re stebūt. Sequitur. Tunc videbit filium
hoīs et c. Cōgregata multitudīne gentiū
cōpimentū semitice ex timore sentētie
apparet xps cū signis plagarū in ma-
nibus et pedibus et latere et cū instrumē-
tis sue passionis scz lancea: corona: cru-
ce: clavis: et malleis deferētibus angelis
ex quibz pētores de ingratitude tantū
bñficiū acriter redarguet dicēs s̄m Aug.
Ego in mundū ppter vos descēdi de ce-
lo carnē vestrā assumpsī vobiscū annis.
xxx. cōuersatus fui et improperia tollera-
ui captus et flagellatus fui: et durā passio-
nē: et crudelē mortē ppter vos sustinui et
hec oīa cognoscere voluistis: et si cogno-
uistis cōtempnistis: et toto posse offendi-
stis. Et tunc s̄m Math. xxiiij. Plangēt
oēs tribus terre. Ubi dicit Criso. Vere
plangēt oēs pētores: nam plangēt iudei
qui xpm crucifixerūt: plangēt gentiles q̄
adola adorauerūt: plangēt greci qui in fi-
de errauerūt: plangēt falsi christiani qui
carnē et mundū plusq̄ deum amauerūt.
Plangēt oēs tribus terre: qz nulla erit
virtus ad resistēdū nulla facultas ad su-
giendū: nullus locus ad penitendū: nul-
lum tps ad satisfaciendū: et nulla miseri-
cordia iudicis cū xps apparebit sicut leo.
Circa hoc querit q̄re magis dicit xpus
iudicare q̄ alia psona Job. v. Pater nō
iudicat quēq̄ sed oē iudiciū dedit filio?
Respondet in q̄t Richar. di. xlvij. Chri-
stus nō tantū iudicabit in natura diuina
s̄m quā est creator: sed etiā in hūana s̄m
quā est redēptor: qz ad hoc iudicabit vt
electi admittant ad regnū ad qd nō suffi-
cerent dona creationis sine bñficio redē-
ptionis sed nō eodē modo iudicabit s̄m
vtrāqz naturā quia s̄m differentiā iudi-
cabit pncipali auctoritate sue potestate
ordinaria: s̄m humanā vero ideo iudica-
bit p̄tate delegata: iudicare autē pncipali
auctoritate est cōmune tribz: et equaliter
eis cōuenit: quia in eis est vna et eadem

numero iudicādi potestas: nō est tamen
incōueniēs q̄ idē sub diuersa ratiōe plu-
ribus appropriet psonis: vñ sapiētia sub
ratione qua imponat cognitionē appro-
priat filio et sub ratione qua est donū ap-
propriat spiritui sc̄to. Dico ergo q̄ ratio-
ne potestatis q̄ requirit ad iudicādū iu-
dicare p̄t appropriari cui appropriatur
sentētia: sed rōne discretiōis q̄ requirit
in iudicio p̄t appropriari filio cui ap-
propriat sapiētia: rōne autē rectitudinis
que requirit in volūtate iudicantis p̄t
appropriari spiritui sc̄to cui appropriat
bonitas. Hec ille. Secūdo querit idēz
doctor vtrū in iudicio xps videbit ab oi-
bus gloriosus? Rōdeo q̄ sicut di. Aug.
p̄mo li. de tri. ca. penul. Boni et mali vni-
ri sunt iudicē in claritate in qua iudica-
bit: nō in humilitate in qua iudicatur est.
Unde sicut in p̄mo aduentu q̄n venit vt
pro nobis iudicaret apparuit in natura
humana mortalit: ita in secūdo aduentu
q̄n venit vt iuste iudicet apparebit oibz
in natura humana gl̄iosa: nō tamē vide-
bunt mali gloriā aie eius nec oculis cor-
porali nec intellectu nisi in quibusdā
affectibz suis de q̄bus dolebit: sed boni
gloriā eius videbūt et q̄ntū ad gloriā cor-
poris oculo corporali: et videbūt gloriā
aie eius oculo mētali: vñ virtute diuina
fiet supnaliter vt mali videāt gloriā cor-
poris ad eoz cōfusionē: qz quilibet homo
malus tristat et confundit in vidēdo gloriā
illius que vebemēter odit: dānati v̄o odi-
unt deum vebemēter nō sub rōne q̄ sūme
bonus est: qz sic odiri nō p̄t: sed sub rō-
ne q̄ punit eos: vñ q̄s viderē corp̄ glo-
riosuz xpi sit p se delectabile: tñ per accē-
denserit reptobis tristabile: qz erūt eius
inimici et inuidebūt ei: vñ ad hoc d̄ Lu-
ce: xxi. Videbūt filiū hoīs in nube veni-
entē cū p̄tate magna et maiestate. Que-
ritur tertio vtrū xps iudicabit in valle io-
saphat? Rōdet Richar di. Q̄ xps nō de-
scēdet in vallē iosaphat: sed residēbit in
aere in alto loco vt ab oibus possit vide-
ri sup montē oliueti de quo in celū ascen-
dit: sicut dicit mḡ penl. ca. vi. xlvij. q̄ntū

De finali diiudicatione

Et forte parū citra illū locū in quo apli de
siderauerūt eū cor pat̄r̄ videre qñ ascēdit
in celum. Homines autē cōgregabunt in
ualle iofaphat cui p̄minet mons oliueti
z quot in illo ualle poterāt capi tot erūt
ibi: alij circa uallem quidā p̄p̄inquis: q̄
dā remotius: electis tamē existentibz ad
dexterā iudicis nō in terra: sed in aere si
cut dictū est. Et hoc dicit apls. i. **Thes.**
tiij. Rapiemur cū illis in nubibz obuiāz
x̄po in aera: de hoc loco iudicij dicit **Jo-**
be. iij. Congregabunt oēs gentes z dedu-
cam eas in uallē iofaphat et disceptabo
cū eis ibi. Et huius loci assignat̄ triplex
ratio. Prima qz locus iudicij debet esse
cōmunis cuiusmodi est uallis iofaphat
cuz sit locus mediū terre habitabilis.
Secūda qz debet esse publicus: sed locus
p̄dictus est famosissim⁹ p̄pter opera n̄re
redemptionis que ibi z circa gesta sunt.
Tertia qz competit ille locus ratione ne-
gocij: quia tractandū est ibi opus miseri-
cordie z iusticie. Mons autē oliueti qui
est apud uallē istam designat misericor-
diā: iofaphat autē qd̄ interpretat̄ iudici-
um designat iusticiā. Querit idē doctor
vtrū in iudicio erit uocalis disceptatio?
Et dicit q̄ magis uidef cōcordare cum
textu sacre scripture fm aliquos q̄ ibi erit
disceptatio z mētalis z uocalis: qz x̄pus
qui iudicabit deus est z homo: z ideo iu-
dicabit modo diuino z humano: nam ex
hoc erit maior gaudiū sensibile bonorū
z maior dolor sensibilis reproborū. Si-
cut enī erit mētalis et uocalis citatio qz
mētaliter ad iudiciū uocabunt z per mi-
nisteriū angeloz uocaliter sicut dictū est
ita erit reproborū mētaliter z uocalis accu-
satio. Accusabūt enī eos cōscientie eorū
fm aplm **Roma. ij.** et eoz iniquitas oibus
manifesta: ita x̄pus uocaliter accusabit
eos **Matth. xxv.** Esuriui z non dedistis
mibi māducare. Accusabūt eos etiā an-
geli qui fuerūt custodes eoz. Homines
etiā electi uocetenus cōtra eos testifica-
bunt. Sentētia etiā diffinitiuā nō tantū
mētaliter: sed etiā uocaliter p̄feret̄ vt vi-
det̄ sonare sacra scriptura **Matth. xxv.**

Hec ille. Per quot autē dies durabit iu-
diciū incertū est vt ait **Augu. xx.** de ciui-
p̄abile tñ est q̄ nō tendet per horā mul-
tum. p̄licā qd̄ uidef sentire **Aug. xx.** de ci-
ui. dices q̄ iudex cōuincet cōscientias re-
proborū sine ulla sermonis p̄licitate: vñ
illa uocalis disceptatio nō erit cū quoli-
bet in singulari noiatiū: nec de quolibet
opere singulari: sed sicut saluator narrat
in euāgelio fore sic credēdū est. Hec **Rē-**
char. Querit idē doctor vtrū oēs iudica-
bunt. Et dicit r̄spondendo q̄ in illo iudicio
erit de meritis z de demeritis disceptatio
erit etiā pro meritis: vel demeritis retrē-
buctio. Quātū ad retributionē oēs iudi-
cabunt: qz augebit̄ supplicia maloz tam
hoim q̄ angeloz. Augebit̄ etiā gaudiū
bonoz tam hoim q̄ angeloz. Boni enī
angeli q̄uis iam habeāt suā retributio-
nē essentialē tamē p̄ ministerio qd̄ nobis
exhibēt recipiēt aliqd̄ accidentalē gaudi-
um. Et mali angeli p̄ malis q̄ nobis pec-
rant graue recipiet̄ supplicia post resum-
ptionē etiā corporoz reproborū hoim etiāz
augebit̄ supplicia: z electoz augebit̄ pre-
miū vt dictū est. Quātū autē ad distri-
butionē non oēs iudicabunt: qz fm **Gre-**
go. xvi. moralū. Alij iudicant z pereūt.
Alij iudicant z regnāt. Alij nō iudican-
tur z regnāt. Iudicant z pereunt quibus
dñica inelamatione dicit̄. Esuriui z non
dedistis mihi māducare: situi zc. Alij
in extremo iudicio nō iudicant z pereūt
de quibz p̄pheta ait. Non resurgūt impij
in iudicio. Et de q̄bus dñs dicit **Job. ij.**
Qui autē nō credit̄ iā iudicatus est. Et
de q̄bus **Paulus** ait **Ro. ij.** Qui sine le-
ge peccauerūt sine lege peribūt. Professio-
nis uero fidei retinētes: sed p̄ssionis
opera nō habētes redarguunt̄ vt pereāt:
qui s̄o nec sacra fidei tenuerūt increpati-
onē iudicis in extrema examinationē non
audiūt: qz p̄iudicati infidelitatis sue te-
neb̄: et eius quē despererāt inuentione re-
dargui nō merent̄. Ex electoz uero par-
te alij iudicant z regnāt q̄ uita lacrimis
maculas tergunt: qui mala p̄cedentia fa-
ctis sequētibz redimētes quicqd̄ illicitū

De finali diiudicatione

aliqui fecerunt: ab oculis iudicis elemosy
narū supductione cooperiūt q̄bus iudex
uenies in dextera cōsistētibus dicit. Esu
riui em̄ z dedistis mihi manducare: siti
ui zc. Alij autē nō iudicant z regnāt qui
etiā p̄cepta legis p̄fectione virtutū tran
scendūt: qui nequaquā hoc solū qd̄ cūctis
diuina lex p̄cipit implerēt: tēti sunt: sed
p̄stantiori desiderio plus exhibere appe
tunt q̄ p̄ceptis generalibz audire potue
runt: q̄bus dñica voce dicit **Matth. xx.**
Vos qui reliquistis oia et secuti estis me
cum sederit filius hoīs in sede maiesta
tis sue sedebitis z vos iudicātes sup du
odecim tribus zc. **Hec oia Grego. Do**
rum q̄tuor differētias ponit etiā Irido.
lib. p̄mo de summo bono ca. xxvij. **Que**
rūt idem doctoz vrū disceptatio erit de so
lis opibz misericordie. Rūder dī. q̄ vt
p̄rius dictū est. In iudicio erit discepta
tio mētalis z vocalis: p̄ma erit de oibus
opibz nō tm̄ in generali sed etiā in sin
gulari: q̄ sicut dicit Aug. xx. de ci. virtu
te diuina: fiet vt q̄cuqz opa bona vel ma
la cūcta in memoriā reuocent z mētis in
tuitu mira celeritate cernant vt accuset
vel excusset suaz cōscientiā: itaqz ita si
mul oēs z singuli iudicent. Vtrū autē de
alijs opibz q̄ de opibz misericōdie voca
lis aliq̄ disceptatio sit futura certū nō est
nobis: sed tm̄ certū satis est q̄ aut fiet de
solis opibz misericōdie aut p̄cipue de illis
q̄ vt appareat oibus manifeste q̄ q̄ petā
p̄ misericōdie opa nō redemerūt idigni sūt
misericōdia: iuxta illud ps̄. Dispereat de ter
ra memoria eoz p̄ eo q̄ nō est recordat
facere misericōdiam. Et Ia. ij. Iudiciū sine
misericōdia sez saluāte fiet illi q̄ nō fecerit mi
sericōrdiā. hec Richar. Et qz dī **Matth**
xxv. **Media nocte clamor factus est ec**
sp̄o. ve. xxi. ob. ei. Querit idē doc. vrū re
surrectio erit de nocte. Ad qd̄ ait Rūdeo
q̄ motus celi cessabūt circa solis ortū lu
na existēte in occidēte: qz in tali dispositi
one sol z luna creduntur creati fuisse Et
qz in illo instāti in quo cessat motus
celi: erit cōmunis resurrectio mortuozū
exceptis paucis qui in aduētū iudicis in

uenient vni: ideo cōcedendū est q̄ cōmu
nis resurrectio mortuozū nō erit d̄ nocte:
qz existētibus in oriente citius est dies q̄
existētibus in occidentē quidā tm̄ resurgēt
de nocte p̄ cōparationē ad locū in quo re
surgēt p̄ cōparationē tm̄ ad locū vbi tene
bit iudiciū erit sol in ortu anteq̄ alijs re
surgat. Et hoc patet: qz xp̄i resurrectio
fuit exēplar n̄re resurrectōis: sed xp̄s re
surrexit non de nocte sed in p̄ncipio diei:
ergo resurrectio mortuozū non erit de no
cte: z ita resurrectio erit in vltimo instāti
tp̄is p̄rij diei: vt p̄p̄is incorruptibilitatē
vel motus celi s̄m̄ esse designāt z itaqz
incorruptibilitatis z q̄es celi simul inci
piāt. Et si dicat q̄ iudex adueniet media
nocte z q̄i sur: hoc dicit s̄m̄ glo. qz nullo
sciēte vel sperāte veniet. hec ille. Huius
manifesti z terribilis iudiciū figurā exp̄l
sam habemus **Daniel. vij.** **Aspiciebā in**
quit daniel. donec throni positi sunt z an
tiq̄s dierū sedit vestimentū eius q̄i nix
candiduz et capilli capitis eius q̄i lana
mūda thronus eius flāme ignis ecce ro
te eius agnis accēsus: fluuius igneus ra
pidusqz egrediebāt a facie ei? milia mil
liū ministrabāt ei z decies millies cente
na milia assistebāt ei iudiciū sedit z libri
aperti sunt. Vñ sciendū ait frater Fran
de abbate q̄ hic describit extremū iud
iciū q̄trum ad tria sez q̄trū ad iudicis cō
ditionē: ad cōmītū associationē: z senten
tie plationē. Cōditio iudicis talis est q̄
ipse xp̄s iesus est dñs totius hūani gene
ris cū ip̄m creauerit z suo p̄cioso sangui
ne emerit. Et q̄uis in natura hūana sit
iuentis: qz annoz. xxx. tm̄ anti quous diez
appellat quo ad naturaz diuinā: in q̄ an
mūdi creationē genitus est a parte. Sz
xp̄s venies vt iudex erit idutus quo ad
naturā humanaz veste alba vt nix. Hec
vestis signat gloriā corporis: qz in forma
corp̄is glōsa oibus apparebit: vt dictuz
est ps̄s. Et capilli eius ad s̄ram erūt q̄i
lana mūda: vel p̄ capillos possunt intel
ligi plage passionis q̄ erūt in corpe eius
lucentes vt stelle mūde. Thronus autez
eius siue cathedra erit magna eius dig

De finali diiudicatione

ntas et potestas contra suos inimicos accensa furore ira et indignatione. Vel potest intelligi ille ignis qui tunc comburet et cruciabit peccatores in perpetuum; ideo dicitur rora que aperta est ad reuolutionem perpetuam. Secundo describitur tum ad associationem quod sicut tota hominum generatio ibi congregabitur: ita tota angelorum natura: ibi assistet ad iudicium. Merendum ad totum humanum generi in iudicio. Quod isti electos ad gloriam assistentibus probos habentes cor pora pondera. Quod cum transportabunt. Et in libro. Per libros intellegit conscientiam. In iudicio entz ait Richar. Quilibet per diuinam virtutem poterit legere in cuiuslibet conscientia oia bona et mala que unquam fecerit ut oes videant quod in cuiuslibet damnatione et saluatione deus iuste ponderabit bona eorum et mala que nunquam fecerunt. Quod quanta confusio erit damnatis et maxime christianis qui si voluissent potuissent saluari. Ibi aperiuunt duo libri scilicet mortis et vite. In libro mortis erunt scripta mala omnium reproborum et a parte sinistra existentium que publice coram oibus legentur de quo Ezechiel dicit. Vidi angelum habentem librum scriptum intus et foris: et expedit illum in quo erant scripte lamentationes carum et verba dicit scriptus intus et foris propter peccata priuata et publica: que tunc manifestabuntur coram toto mundo et ad magnam confusionem et detrimentum damnatorum: quod in eo erunt lamentationes plorationis et timoris carum doloris et afflictionis et verba infernalis supplicij et eterne damnationis. Scd liber appellatur liber vite: quod in eo scripta erunt merita eterne vite et operum ratiua ab his qui in dextera erunt facta que ad laudem electorum legentur: et ad consolationem eorum publicabuntur: et ideo appellatur liber vite: de quo dicit Daniel xij. Saluabit populum tuum ois qui inuenerit scriptum in libro. Consequenter his pactis iudex in oes diffinitiuam prebet sententiam de qua sententia dicit. Fluvius igneus rapidus egrediebatur de ore iudicis in throno sedentis. Fluvius iste est magna sententia et inuestigabilis intelligentia que ex ore

iudicis preder per quam feret sententiam iustissimam et irrevocabilem in bonos et malos: que lenientia erit ignea et rapida: sed ignea. i. amore et charitate plena quo ad bonos: et rapida. i. horreda et furore plena quo ad malos: cum dicit eis illud Math. xxv. Ite maledicti in ignem eternum qui paratus est diabolo et angelis eius. Hic ostenditur sententia iusta: quod sunt maledicti propter culpe fedicitatem: et acerba propter ignis acerbicatem: cum dicit. Ite in ignem eternum propter pene perpetuam: quod dicit. Ite maledicti in ignem eternum. Erit horreda propter demonum societatem: quod concludit qui paratus est supple vobis cum diabolo et angelis eius. Ecce dies ergo illa que dicitur ois ire ca. et mi. di. ma. et ama. valde. Sed quo ad illos qui erunt in dextera pre sententia erit ignea. i. amore et charitate plena. Ideo dicit eis thema in principio assumptum. Venite benedicti patris mei po. pa. vo. reg. a. costi. mundi. Euangelium autem proponit dilceptionem. i. sententiam diffinitiuam pro electis sententiam diffinitiuam pro reprobis. Sed hic attendamus fratres de numero electorum et reproborum quid possumus coniecturare cum christus dicat Math. xij. Multi sunt vocati pauci vero electi. Et origenes super hoc dicat unum terribile verbum. Timendum est inquit ne christiani in illo numero introeant in regnum celorum: quo numero introierunt filij israel in terram promissionis scilicet duo. Quid enim terribilius nobis potest dici: quam quod multi sunt vocati pauci vero electi. Fratres cum dominus dixisset discipulis suis unus vestrum me tradet: omnes dixerunt. Nunquid ego sum dominus? Ita ergo si vnus ex toto humano genere peritus crederet: et tantum vnus: quis non vehementer expauesceret? Vult magis cum is qui oia nouit: dixerit multi sunt vocati pauci vero electi tremere debet et time re vniversi. In Christo. Qui de gloria cogitat et non magis timet de casu: ille nec infirmitatem sue carnis cognoscit: nec veritas diaboli: nec intelligit quod ait aplos et phe. vi. Non est nobis sollicitudo cum carne et sanguine supple tantum: sed

De gloria corporis

aduersus principatus: et potestates aduersus rectores tenebrarum harum. In hoc ergo certamine spirituali viuentes non debemus cogitare quale gloria consequamur: sed potius: sed quomodo ruina peccati euadamus: hec ille. Si enim inquit idem doctor certamen bene processerit postea potest iudex secundum meritum certaminis primum mensurare et estimare. hec ille. Hec dicitur ut primo cogitemus hic bene viuere: si post mortem velimus gloriose viuere: his ergo qui bene uixerint et in gratia mortui fuerint dicit iudex. Venite benedicti etc. Quis poterit cogitare qualem et quantum gaudium erit electorum tali sententia audita. Vere erit sententia omni gaudio plena propter operum sanctitatem quod benedicti: propter eternorum felicitatem quod possidete regnum: et propter angelorum societatem: quod cum beatis ab origine mundi. Terminata igitur sententia iudicis nihil aliud restat nisi executio sententiae: ut recipiantur singulis penas vel primum pro suorum qualitate factorum. Immediatim ergo absque quacumque dilatione iudex bonos cum iubilo ducet ad celum empireum: et reprobos cum demonibus omnibus precipitabit in gehennam. Unde concludit Barth. xxv. Et ibunt hi sed damnati in supplicium eternum. Iusti autem in uicem eternam his terminatis erit inuolutio mundi. Sicut enim ille marinus ignis elementa purgabit cum habeat vim expulsiuam forme extrinsece: sic mundum inuoluabit dispositiue subiciendo ipsa elementa. Unde Ricardus ait quod per purgationem mundi remouebit ab elementis aliquas res positiuas derogas sue puritatis: sic quod purgationem sepabunt a quolibet elemento partes aliorum et dispositiones ad alia elementa que causantur per mutuam actionem et passionem in personis suis. Habebunt etiam lucem quam modo non habent. Primum enim lux in corporibus celestibus augetur. Isai. xxx. Erunt lux lune sicut lux solis: et lux solis erit septemplex sicut lux septem dierum: et ex consequenti elementa abundantius illuminabuntur quod modo: quod recipiet a corporibus celestibus ampliorum luminis influentiam. Unde autem post illam claritatem quam a corporibus celestibus recipiet lux eis imprimatur

alia incertum est: tamen nullum est inconueniens si concedatur quod sic: et tunc sicut aie electorum per lumen glorie aliquo modo colorum manente differentia et proprietatibus naturalibus: sic corpora inferiora per suam illustrationem aliquo modo colorum differentia in essentia et proprietatibus naturalibus: terra tamen non illuminabitur nisi in sui superficie. Si enim in profundo illuminaretur impuritas men illud uideret quod sunt indiguitas: hec ille Bonauentura. Sic dicit. Erunt hoc ad gloriam electorum. Sicut enim gloria est rei habere plures cameras in palatio: et pulchram coquinam quam non ingrediat: sic electis erit gloria et honor quod non solum aula paradisi et celum empireum sit pulchrum: sed etiam quod celum siderum et antiquum habitaculum: hec ille. Animalia uero bruta et etiam plante non manebunt. Unde Bonauentura dicit quod animalia et plante non sunt ad ornatum terre: nec ad hominum obsequium: nec ad dei laudem: nec ad uniuersam perfectionem: nisi secundum eum statum qui est corruptibilis et variabilis: et ideo illa non oportet innovari. Unde terra habebit alium ornatum. Et Ricardus ait. Quauis bruta animalia et plante seruiant homini sicut elementa: non tamen tantam habent aptitudinem ad statum incorruptibilitatis sicut elementa: quod sunt incorruptibilia secundum se tota.

Eratio et ultio vi

tendendum est de gloria corporis. Ubi sciendum secundum Ricardum dist. xlix. quod in beatis est premium essentiale: quod est aie beatitudo consistens in clara dei uisione et perfecta fruitione: ac perfecta securitate de peccate dissonis et fruitionis perpetuatione et gaudio: primum uero accidentale: sic dicitur quod habet bonum creatum pro obiecto: quod accidentale dicitur non quod sit accidentis: quod tunc beatitudo aie etiam diceretur primum accidentale: sed quod tale premium non est de ratione beatitudinis ipsius aie: eo quod ipsa sine illo uere esset beata dicitur Augustinus lib. v. confes. et loquente ad deum de bonis creatis. Beatus est qui se scit: etiam si illa

Prima gloria corporis

nesciat: qui vero te et illa nouit: non propter illa beator: sed propter te solus beatus est. Duplex vero est beatitudo scilicet anime et corporis. Dicitur autem de essentia beatitudinis anime omne id sine quo non esset vere beata. Et quod sine corpore vere beata est: beatitudo corporis pertinet ad primum anime accidentale. Sed id sine quo corpus non posset esse beatus: videlicet essentialis eius beatitudo: vel ad ipsam pertinere: et ita potest dici quod beatitudo corporis aliquo modo est essentialis: quod est essentialis corpori in quantum sine illa corpus non posset esse beatus: tamen non est essentialis principaliter et simpliciter eo quod sine illa pars hominis principalior est beata per perfectam sui cum deo coniunctionem. Item est sciendum quod est quoddam primum quod dicitur aurea: quoddam quod dicitur aureola: quoddam quod nec est aurea nec aureola. Aurea est primum substantiale beatorum quod per similitudinem aurea dicitur tunc quod datur victoribus et victori debet corona: tunc quia per ipsum creatura rationalis est deo perfecte subiecta: cui esse subiectum regnare est: tum quod ad similitudinem corone que continetur linea circulari: ita perfecta est ut ei non possit fieri additio nisi accidentalis: ita illud primum est: ita perfecta quod quicquid superaddit accidentale est: tum quod sicut corona qua circularis est ad eundem punctum quo incipit terminatur: ita per ipsum primum essentialis creatura rationalis: primo principio coniungitur a quo in esse per creationem exiit. Aureola vero est gaudium de operibus a se factis rationem habentibus victorie excellentis per quod apparebit exterius in corpore quidam decor qui predictus interius gaudium exterius declarabit. Ergo aureola est gaudium de bonis creatis non quibus cumque sed privilegiiis privilegio victorie excellentis: et sic aureola est primum accidentale dicitur respectu auree vocabulo significante diminutionem ad significandum quod est minus primum quam aurea: de quo in figura dicitur *Ezo. xxv. de tabula que ponebat super arcem. Facies illi labium aureum per circuitum: et illi labio coronam etc. et super illam alteram coronam aureolam.* Nec tamen omne primum accidentale

aureola est: quia non omnia bona opera que fecerunt beati: et de quibus gaudere habent rationem victorie excellentis: et tunc gaudium de illis cum sit de bono creato est primum accidentale: hec ille. Hoc autem primum debet virginibus ratione excellentis victorie quam habuerunt contra carnem: doctoribus ratione excellentis victorie quam habuerunt contra carnem: martiribus etiam debet ratione excellentis victorie quam habuerunt contra mundum. Hunc autem consequenter videndum est de gloria corporis. *Un. x. reperio que sequuntur corpus gloriosum sive que habebit in patria.* Primum erit evidentissima claritas. Secundum erit constans impassibilitas. Tertium erit vigorosa subtilitas. Quartum erit velocius agilitas. Quintum erit celestis habitatio. Sextum erit vocalis collaudatio. Septimum erit delectabilis visio. Octauum gratia nimis auditio. Nonum erit redolens odoratio. Decimum erit suavis degustatio.

Prima igitur glo

ria erit et est in corporibus iam gloriosis ut est corpus christi et virginis gloriose: et forte plurimum aliorum evidentissima claritas *Math. xiiij. Iusti fulgebunt sicut sol in regno patris eorum. Et Sap. iij. Fulgebunt iusti et tanquam scintille in arundinetis discurrent.* De hac claritate ait *Alexan. in. ij. q. non est generatiua caloris sed est confortans et delectans visum: et propter hoc comparat claritati lapidis iaspidis que confortat aspectum: et talis fuit claritas quam habuit christus in transfiguratione: Hec ille. Hec autem claritas erit.*

Primo glorie anime proportionata. Secundo partibus corporis comparata. Tertio differens in multis corporibus. Quarto correspondens bonis operibus. Primum igitur claritas illa erit gloria et *Un. ait Richar. di. xlix. iij. Claritas corporum erit differens secundum differentiam glorie animarum et hoc est rationabile: quia ex claritate beatitudinis anime claritas*

Prima gloria corporis

redūdat in corpus. **Uñ** fm proportionem qua beatitudo aie xpi excedit beatitudinē cuiuslibet alterius aie: sic lux sui corporis excedit lucem futurā in quocunq; corpore alio glorificato. **Quādo** veto dicitur q; fulgebūt iusti sicut sol: sciēdū est q; lux elemētaris z lux corporis glorificati eiusdē speciei nō sunt: sed lux elemētaris est quasi quedā imitatio illius sicut lux naturalis spūalis aie nō est eiusdem speciei: cū spirituali luce glorie: sed est q; dam imitatio illius: lux tñ corporis erit eiusdē speciei cū luce que post resurrectionē erit in alijs corporibus glorificatis. **Iuxta** illud ad Ephe. ij. Saluatore exspectamus dñm Iesum xpm qui reformabit corpus humilitatis nre configuratū corpori claritatis sue. **Ubi** ait Nicol. de lyra q; nūc dicit corpus humilitatis: nā modo est nobis occasio humilitatis: eo q; est corruptibile z putrefactibile et corrodēt a vermib; z in cineres resoluet. **Q**ntum nunc debemus humiliari sub manu potentis dei qui nobis resargētibus dabit talem ac tantā claritatē atq; lucez. **Sī** em̄ vt ait sapiens. Eccl. ij. Dulce lumen z delectabile est oculis videre soles quāto magis delectabile z oculis videre solem quāto magis delectabile erit videre illa in lucez gloriosam. **Hec** claritas in transfiguratione fuit: taz delectabilis petro: vt diceret. **Dñe** bonus est nos hic esse. **Sup** quo ait Remigius q; petr⁹ visa maiestate dñi adeo delectat⁹ est vt cuncta spalia obliuioni traderet z impetuum manere veller. **Quid** igitur erit de illa luce ppetua. **Secōdo** dixi q; hec claritas erit partibus corporis cōparata: nō enīz oēs partes corporis eq̄lter lucebūt. **Uñ** Richar. vbi prius dicit q; plenitudo huiusmodi corporis redit vt quedā eius partes sint clariores q̄ alie. **Ideo** n̄ erūt oēs partes corporis eq̄lter clare. **Erūt** tamen clare fm illā proportionē quā magis requirit corporis pulchritudo: hec ille. **Sicut** em̄ in corpore non glorioso oculi sunt pulchriores z clariores alijs partibus corporis: ita erit ibi. **Ira** etiā in corpore mystico aliq;

sunt clariores z sapientiores alijs vt sunt illi quib; dicitur est **Matth. v. Vos** estis lux mundi. **Unde** Augu. sup Ben. ad licterā: dicit q; lux est substantia corporea summe simplex in genere corporis: summe multiplex in efficaciar. **Unde** Luc. in corporibus nihil est vtilius: nihil pulchrius nihil cōmuni⁹: nihil velocius: nihil impassibilius: nihil virtuosius inuenit: immo lux est facies omnīū rerū que oia omnibus bonis prelati z doctoribus cōueniunt: ideo nō imerito dicitur eis. **Vos** estis lux mundi: quia sapientiā docent et iusticiam z prudentiā atq; virtutē quib; nihil vtilius in vita est hominibus. **Uñ** doctor debet verbis sanctis z monitionibus aliorū corda illuminare z tenebras mentis auferre vt dicere valeat his quos doctor cum aplo. **Ephe. v. Eratis** enim aliquādo tenebre nūc autē lux in dño: vnde de prelati qui sunt lux mundi. dicit **Isid. lib. ij. De summo bono ca. cclvi. Sacerdotes** debent exquirere pctā populorū z sagaci sollicitudine vnumquēq; pbaret. **Iuxta** testimonīū dñi ad **Jer. dicit. Pro**phatorē dedi te in populo meo z scies: z pbabis vias eorū. **Et** sequit eodē capitulo **Sacerdotes** studio corrigendi facta per scrutari debent subiectoz vt emādatos lucrifacere possint. **Et** sequit. **Bono** z studia sacerdotū multabiligēda etiā parua plebium facta pquirūt: vt dum in minimis subditoz peccatis se acerrimos prestant in maiorib; malis cautos atq; sollicitos faciāt. **Hec** ille. **Utiq;** sic erūt lux mundi vt sic ex tali luce doctrine ad lucez glorie pueniant. **Iuxta** illud **Dante. xij. Qui** docti fuerint fulgebūt q̄si splendor firmamēt: z q; ad iusticiā erudiūt mltos q̄si stelle in ppetuas eternitates. **Sicut** igit in corpore mystico quedā partes plus lucēt scz prelati z doctores plusq; simplices: sic in corpore glorio qdā partes plus alijs lucebūt. **Tertio** dixi q; p̄dicta claritas erit differēs in multis corporib;: de q; differētia ait aplo. i. **Corinth. xv. Alia** claritas solis alia claritas lune: z alia claritas stellarū. **Sella** em̄ a stella differt in

erit euidentissima claritas

claritate sic et resurrectio mortuorum. Super quo textus ait: *Nico. de l. ra. Per hoc quod dicitur alia claritas solis intelligitur claritas christi. Alia claritas lune intelligitur claritas virginis marie. Alia stellarum. i. aliorum sanctorum.* Et subdit: *Stella enim a stella differt in claritate: sic et resurrectio mortuorum. hec ille.* Erit ergo alia et alia claritas in corporibus gloriosis. i. maior et minor: quod claritas corporis christi erit maior et intensior omnibus aliis: et consequenter claritas virginis post claritatem christi omnes alias claritates excedet. Ita etiam inter sanctos erit differentia claritatum sicut est differentia claritatum inter stellam et stellam. Et Richar. dicit quod quodlibet corpus glorificationis fortius lucebit et intensius quam lucet sol. Quod pulchrum et iocundum erit videre et luminatorum claritates delectabiles visu. Nullus uiuens narrare possit. Eruntque in corporibus martyrum cicatrices sicut dicit beatus Augustinus de ciuitate. Dicit enim quod cicatrix illa non erit in eis deformitas: sed dignitas sicut recitat Richar. Sicut enim christus in sua resurrectione retinuit plagas passionis quas omnes uidebunt in die iudicii ut dicitur est prius: ita credendum est quod martyres ad decorem habebunt signa in corpore sui martyrii. Sic credendum est quod beatus Franciscus habebit plagas sibi impressas a christo sicut legitur de ipso: et post mortem uide se sunt ab omnibus qui presentes fuerunt dum corpus eius traderet sepulture: et uidere uoluerunt. Et credendum est etiam quod tales partes magis lucebunt. Quod cicatrices autem remanebunt in corporibus martyrum deus nouit: sic igitur patet quod in corporibus erit alia et alia claritas. Quarto dicitur quod hec claritas erit correspondens bonis operibus. Querit tamen Richar. utrum beati habebunt aliquid accidentale premium pro bonis operibus qui fecerunt in peccato mortali. Et respondendo dicitur quod sicut pena duplex est: quedam scilicet inflicta a iudice: quedam acta ab ipso peccatore: quod homo peccando sibi in se infert penam: ita dico quod duplex est gaudium accidentale in beatis. Quod dicitur receptum specialiter a deo misericorditer

retribuere. Quoddam actum ab ipso beato recogitando bona opera sua et sibi commplaceo in eis. Primum gaudium magis proprie habet ratione premium quam secundum: quod uis secundum aliquo modo habeat: eo quod omnia que habent beati principaliter a deo sunt. Cum ergo beatis placeat se fecisse opera bona que in peccato mortali fecerunt maxime in quantum uidebunt quod illa opera ad penitentiam disposuerunt seu inclinauerunt pro illis habent aliquid accidentale premium extendendo nomen premium ad gaudium quodlibet beatorum non tamen sic gaudet de illis bonis operibus sicut de illis qui fecerunt in charitate de quibus gaudet ratione operis operati et radicis et forme: et de aliis gaudet ratione operis operati tantum. Hec ille. Ex quo patet quod quantumcumque quis sit in peccato mortali: non tamen desistere a bonis operibus debet ut ab oratione: a ieiunio: ab elemosina: et ceteris bonis: quod si saluetur pro illis etiam gaudebit specialiter: tantum debet conari et se exercere in bonis operibus dum est in charitate secundum coniecturam quandam: unde homines antiquus tempore quadragesimo: et tempore paschali solebant se exercere in bonis operibus scilicet pauci curant de bonis operibus sciendis tali vel tali tempore: et per consuetudinem pauci curant de salute sua quod est multum dolendum: unde quasi omni tempore homines sunt pigri ad bonum: et sunt solliciti ad lasciuas: ad choreas: ad ludos: et ad cetera mala: unde de hominibus huius temporis verificatur illud Sapientie. xv. Estimauerunt lulum esse uitam nostram: et conuersatione uite esse consuetudinem ad lucrum: et oportere uideat quod etiam ex malo accipere. Aduertamus diligenter rogo uerba sapientis. Proverbia. i. dicentis. Sapientia foris pediat: in plateis dat uoces suas di. Et sic quo paruuli diligunt in fantia et stulti ea que sunt noxia cupiunt: et imprudenter odibunt scientiam. Conuertimini ad correctionem meam. Et sequitur. Vocauit et rennuistis: extendi manum meam et non fuit qui aspiceret: desperastis omne consilium meum et increpationes meas neglexistis: ego quoque in interitum uestro ridebo et subsannabo cum uobis quod timebatis

Secunda gloria corporis

aduenerit: quādo venerit sup vos tribu-
lario z angustia tunc inuocabūt me z nō
exaudīa mane: cōsurgēt z nō inueniēt
me: eo q̄ exosaz habuerint disciplinā: et
timorē dñi nō susceperint nec acquieue-
runt cōsilio meo: z detraherint vniuerse
correctioni mee. Comedēt ergo fructus
vie sue suisq̄ cōsilijs saturabunt. hec ibi.
Quid igit̄ expectam⁹ bñā gere si vitā illā
glōsaz z claritatē illā tā mirabilē tā de-
lectabilē desideram⁹ habere. Scdm enī
q̄ plura bona merita: et in charitate fece-
rim⁹: fm hoc maiorē claritatē in patria
habebim⁹. Hec est lux: de q̄ ait Job. xvij
Post tenebras spero lucē. Ad quā lucē
vocabimur in die iudicij dū nobis dices.
Venite benedicti zc.

Secūda gloria cor-

poris erit cōstans impassibili-
tas: vnde apls. i. Cor. int. xv. di-
cit de corpore. Seminat in corruptiōe sur-
get in incorruptiōe: seruat in ignobilita-
te surget in gloria: seminat in infirmita-
te surget in virtute seminat corpus aiale
surget corpus spūale: vbi ait Rico. de ly-
ra. Hicōndit apls differentia corporis re-
surgētis z mortui q̄tuz ad q̄tuz dotes
corporis gloriofi. Seminat in corruptione
id est sepelit in terra corpus corruptibile
vel seminat. i. per naturā generat. surget
in incorruptione. i. corpus surgens habē-
bit incorruptionē per dotē impassibilita-
tis. Seminat in ignobilitate. i. corp⁹ ob-
scurū z vile surget in nobilitate corp⁹ ha-
bēs dotē claritatis. Et hoc dicit ad duo
p̄ma. Et sequit̄ ibidē. Oportet enī corru-
ptibile hoc induere incorruptionem z
mortale hoc induere immortalitē. Hec
aut̄ impassibilitas: vt volūt quidā p̄nci-
paliter causatura diuina volūtate inq̄n-
tum tollit ordinē subiectionis corp⁹ ip-
sorū beatorū respectu quorūcūq̄ agentū
in actione corruptiua seu afflictiua: ta-
mē immediate h̄mōi impassibilitas ali-
quo modo causat̄ ab ip̄a anima beata q̄
huiusmodi corpus informat cui de⁹ de-
dit talem virtutē q̄ corpus per ip̄am vi-

uificatū potest p̄seruare ab omni actiōe
lesiuā. Et illud videt̄ innuere bñs Au-
gu. in li. ad Tholcorū vbi ait. Tam potē-
tis nature fecit deus aiam vt ex eius felī-
citate redūdet in corpus sanitas p̄petua
z vigor incorruptibilitatis Richar. vero
dicit di. plir. iij. q̄ in passibilitate est cōsi-
derare: z illud qd̄ ponit z illud qd̄ exclu-
dit. Quāuis em̄ significet negatiuo mo-
do tamē res per eā significata nō est pri-
uatio sed habitus: est em̄ q̄litas in corpo-
re ex redūdātia beatitudinis anime cau-
sata corpus prohibens ab omni passione
sue perfectioni cōtraria. Hec ille. Unde
hec impassibilitas.

Primo in omnibus corporibus equalis
in priuatione.

Secūdo erit inequalis positioe.

Tertio erit equalis in eodē corpore.

Quarto in subtracto equalis ope:

Primo igit̄ hec impassibilitas erit eq̄-
lis in p̄uatione. Vñ Richar. ait q̄ q̄tuz
ad exclusionē passibilitatis impassibili-
tas erit equalis in oibus corpibus bea-
torū. hec ille. Et ratio est: q̄ a nullo intrin-
secovet extrinsecovet possit corp⁹ gloriofo
inferri lesio: qd̄ declarās Bonauē. in. iij
dicit. O licet elemēta maneāt in corpo-
re glōso fm substantiā z q̄litates z ope-
rationes: attendendū tamē est q̄ q̄dru-
plex est opatio. Una q̄tuz ad cōstituti-
onē: z hec est mixtionis: alia q̄tuz ad cō-
seruationē: z hec est ministerialis calorū
vitalis per corpus. Tertia est pugne or-
dinās ad dissolutionē. Quarta est exteri-
oris imp̄ssionis p̄ quā alicuius elementū
opatio intendit̄ z pugna orit̄. Prīme due
opationes manebūt vt parebit magis in
quarto mēbro: due secūde nō manebunt
q̄ ordināt ad dissolutionē. Hec ille. Et
ita in oibus corporibus erit eq̄lis priua-
tio infirmitatis aut cuiuscūq̄ lesionis:
Corpus etiā glōsum pati nō poterit ab
extrinsecovet. Unde ait idē doct. q̄ corpus
glōsum non pōt pati p̄ violentiā corp⁹
obuiat̄is: q̄ oē corpus est p̄uū ei. Unde
sicut si aliq̄s haberet culcellū cristallinā
nō diuideret radiū per eius ictruzūmo ra-

erit constans impassibilitas

dius penetraret tales culcellū z nō pare
 ref ab iplo: sic in pposito ad intelligendū
 est corpus gloriose penetrare culcellū
 q̄ pulchra sunt hec z intellectū iocūda.
 Sed certe magis erūt iocūda z delecta
 bilita dum experimēto hec cognoscemus
 Sic igitur patet quō impassibilitas erit
 equalis in puatione lesionis vel passiōis
 in oibus. Secūdo impassibilitas erit in
 equalis positioe: dicit enī Richar. q̄ q̄cū
 ad id qd̄ ponit nō erit equalis in corpori
 bus omnīū beatorū: sed differēs s̄m diffe
 rentiā meritoꝝ z s̄m differentiā beatitu
 dinis aīarū. hec ille. Unde hic doc. vide
 tur sentire q̄ sicut dos claritatis non erit
 q̄lis in corporibz omnīū beatorū: sicut dī
 ctū est prius: ita nec dos impassibilitatis
 Talis igitur q̄litas erit differēs in xpo
 z alijs sicut pprie dicitur est de claritate.
 Et videbit̄ rationabile vt scz corpus glo
 riosum qd̄ prius fuit mortale z passibile
 z cui illate sunt multe passiones frigoris
 z caliditatis z famis z sitis et multarū
 aliarū tribulationū p̄mīetur a deo aliq̄
 q̄litate que sit phibens ab omni passione
 sue p̄fectioni p̄traria: p̄ter hanc aut̄ glo
 riā corporis obtinendā multū debemus
 patientes esse: qm̄ oportet nos p̄ multas
 tribulationes intrare in regnū dei. Act.
 xiiij. Nos enī estimamus posse illā glo
 riā habere z nihil pati: sed vtiq̄ nos sci
 re debemus regnū celoz esse rem litigio
 sam: z nō nisi litigio vel certamine obti
 neri posse dicere aplo. ij. ad Thi. ij. Non
 coronabitur nisi qui legitime certauerit
 Quidā enī pacē habēt cū diabolo in oi
 bus ei obedientes: pctā p̄sequētes: pctā de
 die in diē multiplicātes: mundo et carni
 sue seruientes: talibus nō est regnū celoz
 p̄missum: sed his qui in dei seruicio fide
 liter laborāt: quibz dicit̄ in die iudicij il
 lud. Math. xi. Venite ad me oēs qui la
 boratis z onerati estis: z ego reficiā vos.
 Vult enī sunt fatui qui male agunt si
 ue viuūt z expectāt gloriā: nam qui plan
 tant spinas z tribulos fatui sunt si expe
 ctāt ex eis ficus z racemos. De q̄bus dī
 cit̄ Jsa. lix. Expectauimus iudiciū z nō

est supple. p̄ nob: s̄z cōtra nos: salutē z els
 gata est a nobis. Et subdit causā. Dul
 tuplicate sunt enī iniquitates nre corā te z
 pctā nra respōderūt nobis. Sed tales dī
 cunt. Misericordia dñi magna est: quo
 tiens enī dolebo de pctis miserebit̄ mei:
 et sic saluabor iuxta illud Ezech. xviij.
 Cū aduerterit se impius ab impietate sua
 quā operatus est z fecerit iudiciū z iusti
 ciam ipse aiā uiuificabit. Tales nō ac
 tendū ad illud q̄ dicit̄ Eccl. v. Nō adij
 cias pctm̄ sup peccatū z ne dicat misera
 tio dñi magna est multitudine peccato
 rū meoz miserebit̄: misericōdia enī et ira ci
 to ab illo app̄ximāt et in pctōres respō
 dit̄ ira illius. Nō tardes cōuerri ad dñm
 z ne differas de die in diē: subito enī ve
 niet ira illius: z in tpe vindicte disperdec
 te. Dicit tamē Richar. di. x. iij. q̄ homo
 etiā in articulo mortis q̄d̄ iū sum retū
 net liberi arbitrij potest penitēre digne.
 Tunc enī est penitētia digna cū penitēs
 efficaciter dolet de p̄teritis: z p̄ponit ca
 uere a mortalibus futuris z confiteri ve
 re z satisfacere p̄posse: z si ad hec oīa p̄n
 cipaliter moueat̄ ex amore bonitatis dī
 uine. Nos autē oēs motus mētis potest
 habere ille qui in hora mortis incipit pe
 nitere q̄uis sit difficile: z q̄ hoc accidit
 est speciale beneficiū diuine misericōdie: hec
 ille. De hac penitētia tarda loquit̄ ma
 gister di. xx. iij. ca. i. satis ample ostēdēs
 pericula: vbi dicit̄ q̄ multos solet seroti
 na penitētia decipere: quia qui p̄ penitē
 tiam vsq̄ in finem vite protrahūt: tunc
 non ex dei amore vident̄ penitēre: sed ex
 more mortis quasi ex necessitate. Hec il
 le. Et alia plura dicit̄ de quibz p̄transēo
 Tales sunt nimis passibiles qui nihil vo
 lunt agere pro salute animarū suarū dūz
 sani sunt. Oportet enī nos penitētiā age
 re de pctis si dotez impassibilitatis volu
 mus acquirere dicēte xpo Math. iij. Pe
 nitentiā agite a p̄p̄inquabit enī regnū
 celoz. Et hec de. ij. Tertio vero dicitur
 est q̄ impassibilitas erit equalis in eodē
 corpore. Dicente Richardo. xlix. di. Im
 passibilitas erit equalis in omnibz par
 i iij

erit cōstans impassibilitas

ribus eiusdē corporis: qz esset inequalis
 in partibz eiusdē corporis ex hoc nō red/
 dereť pfectior: sed imperfectior impassibili/
 tas totius. hec ille. Et ratio huius potest
 esse: qz oēs eiusdē corporis equaliter sūt
 susceptibiles talis q̄litaris. Et licet cor/
 pus glorioſus sit tangibile: nō tamē erit
 corruptibile aut passibile. Et cum inq̄t.
 Grego. in omel. q̄ corrupti necesse est qd
 palpat: intelligēdū est aut Richar. de eo
 q̄ palpat relicto naturalibz suis z de pal/
 pabilitate que est fm p̄mas q̄litates acti/
 uas et passiuas aut per qualitates cau/
 satas ab eis. hec ille. Tunc em̄ igitz z a
 qua si mutuo se cōtingerēt nullum istoz
 ageret in alterū nec ab altero pateret: qz
 p̄tate diuina talis actio ab elemētis: z ele/
 mentatis tolleret oīno. Itē forte diceret
 q̄ cum nihil tollat de homine qd p̄tinet
 ad eius quidditatē: z mortale in tali qd/
 ditate ponat dicente porphirio q̄ homo
 est animal rōnale mortale. Videt q̄ ho/
 mo semp sit mortalis sicut semp est rati/
 onalis. Respondet Richar. di. q̄ mortale
 nō signat aliqd p̄tinentis ad hoīs quiddi/
 tatē nec debet poni nisi fm opinionē por/
 phirij: qui estimauit angelos esse aīalia
 per naturā immortalia z mortalitatē per/
 tinere ad hoīs naturā: ita vt nō posset si/
 eri immortalitatis remanēs homo. In q̄/
 bus porphirius errauit. hec ille. Et licet
 similiter sint dānari immortales. i. indis/
 solubiles: nō tamē erūt immortales et im/
 passibiles: sicut dicitū est prius in tracta/
 tu de penis inferni. Corpus igitz glorio/
 sum: tale erit vt in nulla sui parte possit
 ledi etiā si gladio pcuteret: imo si in ig/
 ne inferni poneret nihil pateret. Q̄ res
 desiderabilis z iocūda. Si em̄ homo in
 hac vita tale corpus haberet z q̄ nō pos/
 set separari ab aīa nec pari ab aliquo ex/
 tinsico q̄ tū gauderet deus nouit. Suffi/
 ceret enī multis istud p̄ omni p̄mito me/
 ritoz suoz: z tamē in illo regnō glorioſo
 hoc nō erit melius: sed beatitudo aīne
 multo erit melior omni corporis beatitu/
 dine. Erunt igitz omnes partes eiusdem
 corporis equaliter impassibiles per dotē

impassibilitatis. Et hec de tertio. Quar/
 to dicitū est q̄ impassibilitas in subtra/
 cto equalis erit opere ad cuius declara/
 tionē ait Bon. in. iij. q̄ due secūde ope/
 rationes de quibz dicitū est in p̄mo mem/
 bro nō manebūt: qz inter elemēta vnica
 in corpore non erit pugna: z ratio huius
 triplex est fm eundē doctore. Prima est
 tēperata mixtio cōfringens p̄taretatē:
 secūda est elemētariū appetitū quietatē:
 tertia est aīe insuetis cōseruatio: z ra/
 tione p̄mi nō pugnat: ratione secūdi non
 possunt pugnare rōne tertij habēt que/
 scere: hec ille. Corpus igitz quod erit sub/
 tractū illius q̄litaris glorioſe duas ope/
 rationes p̄mas habebit: quia tūc elemēta
 erūt sic cōparata: vt vitalis calor assimi/
 lerur vere nature celesti: z ita nihil cōsu/
 met in corpe: z p̄ consequēs nec indigebit
 pabulo. In tali ergo erit magna cōtēpe/
 rantia: z ita nulla poterit esse dissolutio z
 ex hoc erit lōgeuitas vite: quā tūc in hoc
 mūdo desideramus: quā nō tūc possum⁹
 cōsequi in p̄senti mūdo: qz statutū est ait
 ap̄ls. Deh. ix. hoibus semel mori. Si ve/
 lumus igitz semp beate et glorioſe viuere
 post hāc vitā debem⁹ nos disponere ad
 bene mori. vñ Ber. in quodā sermone de
 ap̄ls. Sūdeam⁹ inq̄t fratres viuere vt
 ita iustoz si morte eoz mori desideram⁹.
 Tūc z ait Grego. Regio n̄ra paradysus
 est ad quā iesu cognitio redire p̄viam q̄
 venimus. phibemur. A regione enī n̄ra
 supbiendō z inobediēdo visibilia sequē/
 do in adam discessimus: sed ad eā neces/
 se est vt humiliatō obediēdo z visibilia
 cōtēpnēdo redeamus. Sic igitz si man/
 data dei custodierimus: sicut ait ap̄ls. i.
 Corinth. xv. Oportet corruptibile indu/
 ere incorruptionez mortale hoc induere
 immortalitatē. Ubi fm expositionē Ric.
 de lyra. ostendit resurrectionis necessitas
 q̄ accipit ex tribz: p̄mo ex p̄fectione natu/
 re hūane q̄ non est p̄fecta nisi aīa sit cor/
 porz cōiuncta: p̄pter qd separi est aīe acci/
 dēs z p̄tra eius naturalē inclinationē: vt
 p̄us dicitū est. Nullū autē tale pōt esse p̄pe/
 tuū: scdo ex impletōe diuine iusticie. scz

Tertia gloria corporis

vt corpus simul cum aia pmet vt puntat cum aia peccauit in corpore vel meruit: tertio ex cōformitate mēbriōrū ad caput nostrū q̄ tuz ad electos qui surrexit per literatā ymōnē ad corpus. Hec ille. Ad hanc imortalitatē pueniemus duz ad regnum celozū vocabimur per christū dicē tem. Venite benedicti zc.

Tertia gloria cor

poris erit vigorosa subtilitas. Unde Richar. ait q̄ subtile dicit a virtute penetrādī. Res aut̄ triplē de causa est penetratiua scz aut ppter paruitatē q̄ntitatis maxime scdm latuz z pfundū vt est acus: q̄ q̄uis lōga sit tñ penetratiua est aut ppter raritatē sue materie: z sic aer est penetratiuus: aut tertio ppter actiue virtutis magnitudinē: z sic vinū penetratiuū est multo magis q̄ simplex aqua q̄cunq;. Quap̄ ppter aqua cū modico vino bibita magis refrigerat sanū hoīem q̄ si p se bibat: q̄ vinū facit eā ab loca corpis penetrare ad que p se penetrare nō possit. Scdm p̄mā causā penetrādī nō attendit subtilitas corporū: b̄tō rū q̄ in debita q̄ntitate resurgēt: nec etiā fm scdām causā: q̄ tota materia q̄ necessaria est ad essentiā corp̄s resurgēt i eis: sed fm tertiā cām in eis attendit subtilitas eoz: q̄ p virtutē b̄titudinis aie: erit in beatis corporibz tāta magnitudo virtutis actiue q̄ p eaz multo efficacius poterit penetrare q̄ ignis vel aer. Hec ille. In corp̄e igit̄ gl̄ioso erit subtilitas qua poterit cum corpore nō gl̄ioso existere. Secūdo poterit corpori tā non gl̄ioso se resistere.

Tertio hec subtilitas equalis erit in eodem corpore.

Quarto corp̄e tale pmanēs i eodē robore. Per subtilitatis igit̄ virtutē: p̄mo corpus gl̄iosum cum corpore nō gl̄ioso poterit existere: z exēplū huius ponūt qdā quō etiā duo corpora nō gl̄iosa sunt siml. Hoc patet in q̄t̄ Tho. agelicus in q̄ro suo: q̄ ferrū z ignis sunt duo corpora etiaz specie differētia. Et tñ p̄nt esse siml: hoc patet

q̄ opatio facit scire formā z naturāz reū vt patet. vij. metha. sed cu iustiber pti ferri igniti puenit vera opatio ignis: nā si adūgat stupe tūc incidit eā z generat verum ignē: z sic q̄libet pars h̄mōi ferri habet secū verū ignē. Et si hoc videt̄ posse fieri p naturā: fortiori virtute diuina vt corpus gl̄iosū simul sit cū corpore nō gl̄ioso: hāc dotē subtilitatis xps ondit in sua natiuitate q̄ de virgine nat̄: mirabilis q̄ lesiō: q̄ ad suos discipulos intravit ianuis clausis: q̄ oēs celos trāsiuit absq; celoz dilaceratione. Hec sunt mirabilia nobis z q̄s in cōprehēsbilita: eo q̄ videmus q̄ duo corpora vt cōius nō possunt esse simul sed vno adiuente reliquū expellit ab eodē loco fm naturā: dicit̄ idēz Tho. q̄ de potētia dei absoluta si dō placeret vñ corpus gl̄iosum posset siml̄ esse in eodē loco cū altero corpore gl̄ioso. Et si cōtrariū inueniat̄ dicit̄ est ab aliquo sanctorū: tūc debet̄ intelligi de potētia dei ordinata q̄ deus dicit̄ illa solū posse que ab eterno fieri p̄destinauit: de quoz numero non credit̄ esse illud scz q̄ vñ corpus gl̄iosum simul sit in eodē loco cū corpore nō gl̄ioso. Hec ille. Quāta virtus quāta potestas corporis gl̄iosi vt penetrēt q̄cunq; dura absq; talium diuisiōe. Hoc est em qd dicit̄ ap̄s. i. Corint̄. xv. Seminat̄ corpus aiale: surget corp̄ spirituale. Vbi ait Nico. de lyra. Seminat̄ corpus aiale. i. grossum impotēs esse cum alio corpore nō gl̄ioso: surget corpus spirituale. i. potēs esse cū alio corpore nō gl̄ioso sicut suo mō spūs simul est cum corpore. Nūc vero z si nō corpore simus in celis: si mandū penetrāuimus celos corpore penetrēmus z ascēdamus spiritu cōsiderantes tantā nobis p̄missam gloriā vt dicamus cū ap̄o illud ad Phil. iij. Nostra p̄uersatio in celis est. glo. Nostra p̄uersatio tñ adhuc sim̄ in terra est in celis vbi est spes n̄ra. Cōuersatio quidē n̄ra debet esse virtuosa fructuosa gratiosa. Virtuoso enim z sancto est q̄ dō possideat bonā p̄uersationē graue: q̄ p̄uersatio signū est sanctitatis interioris vt de tali dicat̄ illud

Tertia gloria corporis

Thobie. iij. In bona vita sc̄a p̄uersatio p̄mansit. **Itez** debet esse inuentibus fructuosa. **i. Pe. ij.** Conuersatione uestrā in ter gentes habētes bonā Apud deū gratiosa **Deuter. i** Date nobis viros sapiētes et gnaros: et quorū cōuersatio sit p̄bata. **i. i.** approbata apud deū. Talis enī conuersatio talis vita faciet vos penetrare celos et habere dorē subtilitatis. Sic igitur patet quomō corpus gloriosuz poterit cum nō ḡozioso existere. Secūdo poterit etiā corpus nō gloriosuz penetrare corpus gloriosuz sicut ecōtra vt patuit. **Unde Bon. ait in. iij.** Licet nihil possit corpi glorioso resistere ip̄m tamen potest alijs sicut patet: q̄ cōstat q̄ potest sustinere lapidē in manu **Corpus** ergo gloriosuz pōt se tangibile p̄bere et potest nō prebere siue latere et hoc habet f̄m diuersas cōditiones: nam tangi pōt: q̄ potest impellēti resistere cū sit corpus verū non vanū vel fantastiū: latere vero pōt q̄ potest penetrare organū tactus: primū habet p̄ veritatē nature. **Secundū** f̄m effectū spiritalis potētie. **Hec ille** Et huic p̄prietati resistēdi est in via iūtilis fides n̄ra. **i. Joh. i.** Hec est victoria q̄ vincit mundū fides n̄ra. Pugil em̄ vidēs cōfusionē victi et honorez victoris nitit̄ ad victoriā: sit nos per fidez intelligētes cōfusionē peccatorū et demonū per eternam damnationē. **Intelligētes** etiā per fidez honore et gloriā bonoz debemus toto conamine resistere demoni et peccō: ideo fides comparat̄ scuto **Ephe. v.** In oibus sumētes scutum fidei. **i. Pe. v.** Cui scilicet diabolo resistere fortes in fide. **Utiq̄** fides saluat hominē que operibz adimpletur: vnde fides dicit̄ eo q̄ faciat sicut promittit̄. **Uñ Grego.** Quid p̄dest q̄ redēptori n̄ro per fidez adiungimur: si ab eo moribus disūgamur. **Tunc** veraciter fideles sumus si quod verbis p̄mittimus: operibus implemus. **Fidelis** seruus nō timet perdere equū vt iuuēt dñm: xp̄us nō timuit vitā perdere corporalē vt iuuaret hominē: certe nec nos debemus time

re si opus fuerit p̄dere vitam corporalē vt seruemus fidem **Apocal. iij.** Esto fidelis vsq̄ ad mortē et dabo tibi coronaz vite. **i. Sacha. ij.** Abzaz in tēpatione nōne iuuentus est fidelis **Joseph** in tempore angustie sue custodiuit mādatū. **Et** sequit̄ ibidem **Ananias: azarias: misael** credētes liberati sunt de flāma. **Et** post **Vos** ergo filij cōfortamini er viriliter agite in lege: q̄ in ipsa gloriosi eritis. **Sz** heu multi sunt fideles verbo: sed pauci opere de q̄bus ap̄tus ait ad **Tit. i. i.** Cōfitem̄ se nosse deū: factis autē negant cū sint abhominati et incredibiles: et ad omne opus bonū reprobi: de quibz potest dīci illud ps̄. **Eor** autē eoz non erat rectū cū eo nec fideles habitū sunt in testamento eius. **Si** ergo fideliter viuimus et peccatis resistamus poterimus: in corpore glorioso resistere corpori nō glorioso: sed nō corpori glorioso ait **Bonaue.** **Et** hoc de secūdo **Tertio** hec subtilitas equalis erit in eodē corpore dicēte **Richar.** Hec subtilitas erit equalis in oibus partibz eiusdē corporis. **Eque** em̄ p̄fecte et facilius poterit vna pars corporis glorificatī simul esse cū corpore nō glorificato sicut alia. **Subtilitas** tamē secūdo modo dicta non erit equalis in oibus partibz corporis: q̄ debita corporis armonia requirit vt vna pars corporis sit rarior q̄ alia et alia densior alijs. **Erit** tamē in partibz corporis densitas et raritas f̄m illā p̄portionē quā requirit̄ p̄fecta humani corporis armonia. **Hec ille.** **Et** huic p̄prietati cōuenienti equaliter oibus partibz corporis assimilat̄ charitas qua quisq̄ tenetur diligere primū sicut seip̄m **Matth. xxij.** Diliges primū tuū sicut teip̄sum. **i.** ad eandē beatitudinē ad quā diligis te. **Ait** **Thco. de Iyra.** **Unde** f̄m **Aug.** dilectio dei et p̄mi est p̄p̄ia virtus et specialis p̄ioz atq̄ p̄fectoz: cū cetera virtutes bonis et malis possint esse cōmunes: vnde de ista gemina virtute qui caret alas ad volandū in regnū celoꝝ nō habet **Et** nota q̄ qñ dicit̄ diliges primū tuū sicut teip̄m tradit̄ diligēt̄ ratio: et dilectionis

erit vigorosa subtilitas

modus. Ratio quidē diligendi tradit si ue tangit ex eo q̄ proximū nominat. p̄ter hoc enī debemus eos ex charitate dilige- re: q̄ sunt primi nobis: z s̄m dei imaginē z s̄m glorie capacitatē. Nec refert viruz dicat. primus vel frater vt habet. i. Job. iiij. vel amicus vt habet. Leuit. xix. quia per oīa hec affinitas designat. Hodus autē dilectiōis tangit cum dicit. sicut te/ ipm̄ quod nō est intelligendū q̄num ad hoc q̄ aliquis eq̄liter primū sibi diligit sed aliquatiter sibi z hoc tripliciter. Pri- mo quidē ex parte finis vt aliquis dili- gat. primum p̄ter deum sicut et seipm̄ p̄ter deuz debet diligere vt sic sit sancta Secūdo ex parte regule dilectiōis vt scz aliq̄s nō cōdescēdat. primo in aliquo ma- lo: sed solū in bonis vt sic sit dilectio pri- mi bona z iusta. Tercio ex parte rōnis dilectionis vt scz nō diligit aliq̄s primū p̄ter p̄riam vtilitatē vel delectationē: sed ea ratione q̄ vult. primo bonū sicut vult bonū sibi ipsi vt sic sit dilectio primi vera. Sed heu ap̄tus enī dicit. Thimo. scribēs in. ij. epla. iij. ca. Hoc autē scito q̄ in nouissimis dieb. instabūt tēpora peri- culosa z erūt. hoīes seipos amātes cupi- di: elati: supbi: blasphemī: parētibus non obediētes: ingrati: scelesti: sine affectiōe: sine pace: criminatores incōtinētes: imi- tes: sine benignitate: pditores: preui: ce- ci: voluptatū amatores: magis q̄ dei: ha- bentes quidē speciē pietatis: virtutē autē eius abnegantes: z hos deuīta. Dec ibi. Hic ostēdit maliciā hominū q̄ erit in vl- timo z iaz suo tēpore inceperat vñ expo- nens hunc certū. Nico. de lya ait. In no- uissimis dieb: hoc enī erit potissime an- te tpa antichristi instabūt tpa periculo- sa p̄ter multiplicitatē seductoz. Petrus vero de tharctia latinus explicās ait. In nouissimis dieb. scz circa finem mūdi. i. Thimo. iij. Nouissimis dieb. discedent quidē a fide instabūt sanctis scz tpa pe- riculosa. i. periculis plena. Erīt enī pse- cutiones grauissime cōstate ex tirānis: hereticis: z ypocritis. Hī sunt tres ordi- nes ventū Daniel. vij. Et hec erit. causa

periculi: qz erūt hoīes seipos amātes nō dei: vel. primū Philip. ij. Dēs querūt q̄ sua sunt. Ex p̄rio autē amore tanq̄ radi- ce oīa mala oriunt. quia vt dicit Aug. li. de ciui. dei. Ciuitatem babilonie faciat amor sui vsq̄ ad cōtempnū dei. Cupidi. hic ponit tres effectus amoris p̄uari. Et p̄mo in generali. Primus est p̄perratio oīs mali. Secūdo cōtēptus summi bo- ni: ubi voluptatuz. Tercius est similitatio catholice fidei: ubi habētes speciē. Ponit p̄mo quattuor mala que cōmitti magis vident in deum. Secundo. x. que magis in primū: ubi parētibus nō obediēdo. Tria que magis vident in seipm̄: ubi p̄- terui. Dicit ergo cupidi. q. d. erunt hoīes ita seipos amātes q̄ erunt cupidi ad lu- crū pecuniarū: diligētes scz plus mundū q̄ deum: elati ad dominū. Proverb. vi. Sex sunt q̄ odit dñs: oculos sublimes zē Supbi ad honore sibi impēsū. Iacob. iij. Deus supbis resistit. Blasphemī ad dei vituperiū qd̄ est grauissimū pctm̄: qz spūs blasphemie nō remittet in hoc secu- lo: nec in futuro Parētibus: hic tangit. x. mala que vident magis cōmitti in proxi- mū. Primo tria que cōmittunt in primū superiorē. Secūdo quatuor que in primū equalē scz sine affectiōe. Tertio tria que cōmittunt in primū inferiorē: ubi imi. es. Dicit ergo. Erunt etiā pa. non obe. siue carnalibus siue spiritualibus z q̄tuz ad p̄cepta: cōtra illud Ephe. vi. Filij obedi- re parētibus vestrīs per oīa. Ingrati q̄- tum ad beneficia a parentibus impensa Sap. xvi. Ingrati enī spes tanq̄ hyber- nalis glacies tabesceat: z disperiet tanq̄ aq̄ supuacua. Scelesti ad grauiora etiā maleficia in p̄sonas parentū impetrāda. Isa. i. Lōteret scelestos z pctōres simul. Sine affectiōe alioz scz miserie nō cō- parēdo Ro. i. Sine affectiōe sine sedere sine pace alioz querē p̄turbādo. Crimi- natores. i. crimina alijs iponētes. In cō- tinētes. i. pctis carnalib. deserniētes: gu- le z luxurie vocando. Immites. i. crudē- les erga eos quos possunt opprimere. Sine benignitate. i. sine misericōdia z largi-

Quarta gloria corporis

tate erga eos quibus debet subservire. Pro-
ditores. i. secretorum reuelatores erga eos
quibus habet consilium. Proterui: hic agit
peccata qua videns committit in seipsum. Dicit
ergo proterui: i. inuere eundem se habentes quo
ad actus concupiscibilis quae maxime sunt
erubescibiles. Iere. iij. Frons mulieris
meretrix facta est tibi noluit erubescere.
Timidi. i. inflati a quo ad actus ra-
tionalis Sap. ij. Ercecauit enim illos ma-
licitia eorum et nescierunt facta dei: nec spera-
uerunt mercedem iusticie. Erunt etiam volup-
tati amatores magis quam dei. Ipsi enim sunt
de quibus dicit apostolus Philip. iij. Quorum de-
us venter est. Et erunt habentes quidam spe-
ciem pietatis. i. christiane religionis in ex-
teriori simulatione: quae facta christiane re-
ligionis participabit cum bonis: ideo pe-
riculoso. Math. vij. Attendite a falsis
prophetis. Virtute autem. i. rem pietatis
ipsius. i. dilectionem dei et proximi abnegan-
tes: et hos perit scilicet homines ita pueros.
Et. ij. canonica Job. i. Neque aue ei dixit
ritus. Hec Petrus. Non sic charissimi vi-
uamus si gloriam celestem desideramus in
qua virtus subtilitatis erit equalis in par-
tibus eiusdem corporis: sed magis proximum
sicut nos diligamus quia qui proximum
diligit legem implet ex qua sequitur salus.
Et hoc de tertio. Quarto dictum est quod hec
subtilitas permanens erit in eodem robore.
Nam gloria tam anime quam corporis est pro-
prietaria et sine mutabilitate sicut dictum fuit
prius: cui correspondet perseverantia bone vi-
te: quia qui perseverauerit usque in finem hic
saluus erit. Math. x. Ad hanc sub autem
tanta rem perueniemus si nobis dicatur
Venite benedicte. 22.

Quarta gloria corporis

quod corpus erit velocius et agilitas de
qua dicit apostolus. i. Cor. iij. r.
Seminat in infirmitate surget in virtute.
Ubi ait Rico. de lyra. Seminat in in-
firmitate: scilicet corpus ab anima de difficili
mobile: quia ut dicit Sap. ix. Corpus
quod corrumpit aggregat animam: cor-
datur in virtute. i. mobile secundum voluntatem ani-

me per potentiam agilitatis. Hec ille. Hec
autem agilitas erit in quatuor.

Primo mouendo corpus absque resistetia.
Secundo mouendo corpus quod uolet potentia.
Tertio mouendo corpus non rei carentia.
Quarto mouendo corpus in dei presentia.

Agilitas igitur hec erit in mouendo cor-
pus absque resistetia: ideo dicit Sap. iij.
Fulgebunt iusti per potentiam claritatis ut dic-
tum est: et tanquam scintille in arundinetis di-
scurrunt per potentiam agilitatis qua corpus
obediet anime ad nutum quantum ad motum
localem ut declarat Rico. de lyra. Et Isa-
cl. dicit. Qui autem sperat in domino mutabunt
fortitudinem: assumunt pennas ut aquile:
current et non laborabunt: ambulabunt et non
deficiet. Discursus autem scintillarum agi-
lis est ita etiam volatus aquilarum: labora-
bunt tamen propter resistetiam medium: et etiam
quod habet corpora fatigabilia: ista autem non
erunt in motu beatorum corporum. Unde Ri-
char. ait. Ad agilitatem motus tria concurrunt
scilicet fortitudo virtutis motiue: habi-
litas mobilis ad motum: et istorum duorum
perfecta coniunctio que requiritur inter mobi-
le et motorem. Primum erit in beatis pro glo-
ria anime. Secundum erit in corpore per
quandam qualitatem qua erit habile moueri
secundum voluntatem: in nullo penitus resistens
que qualitas dicitur dos agilitatis. Tertium
erit per ista duo simul: per illa enim
duo erit perfecta coniunctio inter corpus et
animam que requiritur inter mobile et moto-
rem sicut per impassibilitatem perfecte unie-
tur anime: ut forme danti complementum
primum esse: et ideo anima ita velociter po-
terit corpus suum mouere sicut potest se
ipsam sine corpore. Hec ille. Et Thom.
angelicus ait. Fide tenemus immedia-
te peracto iudicio quod corpora sanctorum
equali velocitate sicut angeli dei ascen-
dent cum christo iudice. Hec ille. Ibi nul-
la erit resistetia. Unde idem Thom.
ait. Ad hoc quod corpus ab anima beata re-
sumptum non sit ipsi anime onerosum si-
cut esse consuevit in hac vita mortali
quattuor requiruntur duo ex parte fen-
sas: et duo ex parte motus. Nam ex

erit velociter agilitas

Parte sensus pmo requirit vt corpus aie
 beate sit nobiliū passionū scz sensibilituz
 specierū defacili receptiuū. Secundo vt
 sit ignobiliū passionū scz corruptiuaz z
 lesiuarū actionū ppulsiuū. Rōne pmi cō
 uenit tali corpori dos claritatis. Ratiōe
 vero secūdi dos impassibilitatē. Et simi
 liter ex parte mor^o duo req̄runt in hmōi
 corpus taliter disponat q̄ motor suus ip
 sum mouēdo non lassat. Scđo ne in suo
 motu ppter resistētiā mediū nō retarde
 tur. Quo ad pmiū disponit hmōi corpus
 dote agilitatis. Sed quo ad secūduū do
 te subtilitatis: dato tñ q̄ in tali motu nō
 sit resistētiā ex pte mediū nō sequit q̄ fiat
 in instāti. Si tñ sensus videret trāsitum
 corpis gloriofi iudicaret hmōi trāsitus
 duracionē esse eq̄ indiuisibile sicut aeris
 illuminationē q̄uis in hoc sensus deci
 peret. qz z si sensus nō decipiat circa pri
 um obiectū. decipi tñ pōt circa obiectuz
 cōe. hec ille. **Q** q̄ tocūduū erit aie habere
 corpus suū ita agile: ita velociter mobile
 Desiderat em̄ quidā corpus h̄re agile si
 cut habet irundo: sed vere talis agilitas
 nihil est cōparatiue ad agilitatē corpis
 gl̄iosi qđ mouebit ita subito q̄ iudicaret
 moueri ab oculo videte in instāti etiā si
 moueret ab oriente in occidentē. Quāto
 desiderio debem^o mēte z volūrate hmōi
 gl̄iosam velocitatē optare z mēte humi
 li deo seruire vt hanc possimus obtinere.
 Cōsideratio tāti premij nos excitare de
 bet ad festināter operandū ea p que pos
 sumus ad illud puenire **Eccle. ij.** In oi
 bus operibus tuis esto velox et ois infir
 mitas nō occurret tibi. In oibus operibz
 bonis esto strenuus nō pcrastinans: et
 sic infirmitas peccati non occurret tibi.
E vere diligētia est multū necessaria in
 p̄fectu spiritali. Ideo dicit ap̄tus. i. **Co
 rinth. ix.** Sic currite vt cōmpendatis.
Se vere multi sunt similes tigridi qui
 qñ venatorē psequit vt fetum suū quē
 impositat recuperet dum currit post spm
 inuenit specula que in via sua posuit z di
 misit in quibz speculis dū tygris vmbra
 p̄nam videt credit eā esse catulū suū: et

ideo lambēdo speculū suū sistit z a cur
 su suo impedit: z ita venator impositat: ca
 tulū quē amplius nō recuperat. Reuera
 huic animali homo similis est: catulus
 em̄ noster est gratia quā qñq̄ accepim^o
 z bona opera digna de zgruo z quasi de
 cōdigno vita eterna. Sepe autē accidit
 q̄ hanc gratiā perdimus z deus ipam a
 nobis subtrahit ppter peccatū: z dūz vo
 lumus ipm recuperare ab ipso deo: spe
 cula in hac vita posita idest mundana p
 speritas delectatio carnis z honores nos
 detinent z retardāt a fetu recuperādo: z
 superuenit mors: z sic damnamur. Nō di
 ligamus igitur vmbre vanitatz sed rei
 veritatē: nō negligētie tarditatē s̄z bono
 rum operū velocitatē: de diligētia potest
 dici illud **Luce. xij.** **O**portet me hodie
 z cras z sequēti ambulare. i. cōtinue z di
 ligenter. Talibz igit dabit agilitas glo
 riosa: z hoc de pmo. Secūdo dixi q̄ agi
 litas p̄dicta erit in mouēdo corpus quo
 volet potentia. volūtas dicēte brō **Aug.
 xij. de ci.** **U**bi volet spūs ibi erit. primus
 corpus. **U**bi corpus nō inclinabit magis
 ad sursum q̄ ad deorsum: nec magis ad
 deorsum q̄ ad sursum. **N**ō declarās **Bo
 nauē.** ait **Corpus** gl̄iosum rōnē sue no
 bilitatis z stabilitatis trahit ab aia: t̄do
 inclinatio eius est ad aiam nō ad aliqd
 extra. **E**t qm̄ agilitas sequit inclinatio
 nē z aia pōt moueri in omnē differentiā
 positōis: ideo corpus est habitale ad om
 nem sitū: vnde agilitas nō inclinā ad
 aliquē locum determinatū: sed est prom
 ptitudo vt corpus moueat in oēm locū
 ad quē vult moueri aia: nā appetit^o ele
 mentoz totaliter quietat in illo corpore:
 ita q̄ nullū elementū in eo appetit suam
 sperā: z ideo ablatas est terre appetitus
 ad deorsum z grauitas. **H**ec ille. **N**unc
 autē corpus nostrū tendit deorsum ppter
 grauitatē snā: sed tunc nō sic: vt dictū est
Hic ergo mūdus pro nunc est locus cor
 porū nostrorū: sed nimis artus in cōpa
 ratione ad celū syderū. Similes tamen
 plures mūdani sunt aibus cōclusis in
 gabis iniqua si ponantur a iuēte: ita

Quarta gloria corporis

Bene cantat dulciter: sicut extra. Sic peccatores in peccatis nutriti et assueti in hoc mundo letant: ac si essent in paradiso: vel quasi non attendentes pericula de laqueos huius mundi per quos plures capiuntur et deducuntur ad locum inferni: est tamen in voluntate nostra gratia dei assistere ut ad locum super premium ascendamus: et predictam agilitatem consequamur. Et hoc de secundo. Tertio dixi quod agilitas prefata erit in mouendo corpus non rei careria. id est propter aliquem defectum unde Richar. dicit quod corpora gloriosa non acquirunt aliquam perfectionem per suum motum localem: mouebuntur tamen ut id quod habent in virtute actu exercentes diuinam sapientiam in omnibus commendabile ostendant: et ut reficiant visus eorum pulchritudine diuersarum creaturarum: in quibus dei potentia et scientia et bonitas eminenter relucebunt. Hec ille. Motus autem hic ut coiter est propter aliquam indigentiam et est entis imperfecti proficiendi per terminum qui acquiritur per motum. Motus tamen ad ubi potest esse entis perfecti: si cui patet de celo et de substatibus separatis que mouentur motu locali: quibus sunt entia perfecta ex suo motu nulla perfectione intrinseca acquirunt. Sed de loco huius mundi moueri multum affectare debemus: quomodo hic multis bonis caremus: nam caro nostra dicitur a carendo eo quod caret omni bono. Caro enim cunctis virtutibus est denudata: prauis affectibus inflammata: duris tum multibus excitata: ideo est per abstinentiam et penitentiam castiganda et reprimenda: quoniam caro nostra nimis per delicias impinguatur contra spiritum recalcitrare molitur ad modum equi pinguis. Caro enim humana si fuerit bene palata et nutrita nunquam cessat ludere et inhoneste se portare. Unde apostolus loquens de seipso ante conversionem. dicit ad Ephe. ij. Aliquam conuersati sumus in desideriis carnis nostre facientes voluntatem carnis. Est in carne malorum affectus: quod semper per mala desideria ardet semper nititur spiritum inuenere per delectationem: aut ipsum conturbare per terrores et opiniones. Ad Gal. v. Caro concupiscit aduersus spiritum: ut prius dictum est. Et ita est duris

numultibus excitata. Eccl. xvij. Quid nequus quam quod excogitauit caro et sanguis. Et hoc argueret Ideo ait apostolus Ro. xij. carnis cura ne feceritis in desideriis. Et carentia igitur boni in carne optare debemus: ut ipsa corpora nostra mutentur in melius quod fiet dum mouebimur ab his carentia alicuius boni. Et hoc de tertio. Quarto dictum est quod agilitas prius dicta erit in mouendo corpus. Unde dicit Richar. quod per illum motum non minuetur in aliquo eorum premissio: quod quocumque vadat deum semper presentem habebunt: hec ille. Item inquit virtute supernaturali humanitatem christi oculis corporalibus videbunt in quocumque loco celi empyrei fuerint. hec ille. Hunc autem quibus deus ait. Actu. xvij. Non longe sit ab vno quoque: in ipso enim viuimus moriemur et sumus tamen ipsum non videmus sicut in patria videbitur. Ubi ait Aico. de Iera. In ipso solo re: sicut in causa efficiente: nam causat in nobis viuere mouere et esse sic est intimus: et nobis quam nos ipsi: quod coniungit principia intrinseca. Hec ille. Iste sunt quatuor dotes corporis de quibus iam diximus scilicet claritas: impassibilitas: subtilitas: et agilitas. Unde ait Bonau. quod dotes dicuntur quasi diuinitate date de spoliato. Et Richar. dotes antiquitus solet assignari quando spolia traduntur in domum sponsi quod dotes quibus assignantur spolia a patre: spolia tamen proprietatis remanet penes spoliatam. Quibus visus debet sponso. Unde soluto carnali matrimonio dotes remanet spolia. Sic et dotes beatorum sunt ad spolia gloriae et proprietatis perfectionem beatorum. Item dicit quod dotes sunt qualitates. Unde dotes visionis est quidam habitus luminosus in intellectu quo eleuatur ad claritatem videndum. Dotes fructuosis est perfectus charitatis habitus quo anima fruitur deo. Unde proprie loquendo in dotes anime non consistit beatitudinis essentia: sed in actibus earum ad quos ordinantur sicut habitus ad actum. Et harum duarum dotes visio et fructio sunt actus proprie loquendo. Dotes autem tertia a duabus alijs distincta est habitus perfectus: quo voluntas est perfectae securae de perpetuatione retentionis predictae

erit velocior agilitas

ete. Sine em̄ p̄dicta assecuratiōe nō potest intelligi aīa deo p̄fecte vnita: prius ergo est dos p̄fionis: sc̄do dos fructiōis: tertio dos p̄fecte securitatis: Unde dos in p̄posito: sicut describit. Dos est p̄petuus ornatus aīe ⁊ corporis vite sufficiens in eterna beatitudine iugiter p̄fuerans. Dotes corporis sunt que dicte sunt. Notandū insup q̄ de dotibus cōtingit loq̄ dupliciter ait Richar. aut fm̄ id q̄d sunt aut sub ratione qua dotes sunt. Primo modo in oibus beatis sunt iste tres dotes sc̄z clara visio: p̄fecta fructio ⁊ p̄petuitatis vtriusq̄ securitatis p̄fectio. hec ille. Quod est intelligendū ad sensum exp̄s̄farū. Itē ait idē. Dotes autē corp̄is que sunt agilitas impassibilitas subtilitas ⁊ claritas erūt in oibus beatis fm̄ corpus post resurrectionē. Sed loquēdo de dotibus sub ratione qua dotes sunt sic maxime p̄rie sunt in aīab̄ beatis aliquo etiā modo: quibus nō ita p̄rie sunt in xp̄o ⁊ in angelis sanctis. Lūis ratio est: qz̄ inter sponsum ⁊ sp̄sam p̄rie loquēdo requiritur cōformitas in natura et distinctio in p̄sona: ⁊ q̄ sp̄sa facta sit spon̄sa de nō spon̄sa. Et qz̄ inter xp̄m ⁊ ecclesiā hominū beatorū est cōformitas in natura et distinctio in p̄sona ⁊ de nō spon̄sa facta est sp̄sa: ideo in matrimonio spirituali maxime habet rationē spon̄se dicente ap̄lo. Ep̄he. v. Christus dilexit ecclesiam ⁊ semetip̄m tradidit: p̄sa: vt illā sanctificaret mundās lauacro aque in verbo vite: vt exhiberet ipse sibi gloriosam ecclesiā nō habentē maculā aut rugā aut aliqd̄ cuiusmodi: sed v̄s̄it sancta et immaculata. Cū ergo dos assignet̄ ratione matrimonio visio fructio. securitas p̄fectio in aīabus beatis habet porius rationem dotis q̄ in angelis sanctis: qz̄ in angelis sanctis nō est nature p̄formitas ad xp̄m: ⁊ ita ecclesia ip̄sarū nō ita p̄rie habet rationem sp̄se sicut ecclesia hominū: humana enim natura christi non est conformis diuine nature: neqz̄ distincta ab ea in p̄sona: quia in christo nō est p̄sona nisi persona verbi: ⁊ p̄terea nunq̄ sunt nō spon̄sa: ⁊ itō

minime p̄rie ea que dotes dicunt: in xp̄o habent rationē dotis quibus illa que dicuntur dotes excellentissime sunt in ip̄o fm̄ id q̄d sunt. Sicut ergo dispositiones aīe b̄t̄e per q̄s deo p̄fecte cōiungit̄ otes dicunt: sic dispositiones corp̄is beatorū per q̄s p̄fectius suis aiabus cōiungunt̄ ⁊ eis p̄fecte obediunt dotes dicunt. hec oīa Richar. Bonauē. vero harū dotuz assignat numerū ⁊ sufficientiā fm̄ quatuor genera causarū sed ad p̄sens recitabo fm̄ duas causas illarū sufficientiā: ait em̄. Sc̄do accipit̄ numerus fm̄ causam efficientē: dotes em̄ vt in diuini modi corpore sunt cōsummatū ⁊ p̄fectū esse habēt ab influentia aīe in corpus Anima autē in corpus dupliciter influit: sc̄z vt p̄fectio ⁊ vt motor. Ut p̄fectio aīa gloriosa influit vniuersi cādo vitā mortali. Ut motor influit mouendo motu inuicigabili alioq̄n nō esset gloriosa nisi excluderet mortē ⁊ penam. Quia ergo viuificat vitā necesse ē in corpore esse dispositionē ad vitā: ⁊ hoc est lucis abundātia ⁊ claritas: qz̄ vero vitā in mortali necesse est corpus habere dispositionē ad immortalitē ⁊ ista est impassibilitas. Quia ip̄o motu inuicigabili mouet ideo oportet etiā q̄ nihil resistat: ⁊ itō subtilitas est in corpore: oportet etiā nihil retardet. ⁊ sic est agilitas. Quarto modo accipit̄ fm̄ causam materialē. sic corpus nostrū est cōpositū ex quatuor elementis: ⁊ qz̄ ab elementis habet quadruplicē defectibilitatē: ab aqua que est elementū humidum ⁊ passibile habet passibilitatē et corruptionē: vnde humidū aque corpus corrumpit. A terra vero habet obscuritatem quia elementū opacum. Ab igne animalitātē: quia calor cōsumit cōtinuē quia cōtinuā indiget alimentā ciborum. Ab aere vero habet infirmitatē. Aer em̄ facillime immutat̄ ⁊ cecidit cuiuslibet impellentis: qm̄ igitur quoz̄ isti defectus debēt per bona opposita remoueri ad hoc q̄ corpus sit completuz complectione cōpleta: ideo quatuor sunt dotes: contra corruptionē impassibilitatis: contra obscuritātē claritas: cōtra animalitatem sp̄sa

Quinta gloria corporis

litas: cōtra infirmitatē virtus seu penetrabilitas: et hec vltima cōuenientior est inter oēs qm̄ cōcordat auctoritati et rationi: auctoritati apli. i. *Lozini. xv. Semi nāf. zc.* sicut dicitū est. *Secordat etiā rationi.* Dotes em̄ cor/poris dicunt nō oēs q̄litates s̄m̄ qualitates nobiles z̄ p̄ncipales de nouo sup̄adde nature q̄ recipiūt magis et minus p̄ accessum ad terminū nō per immixtionē cōtrarij. *Hec ille. Et Richar. ait.* Er̄it autē p̄dictarū dotum origo a deo per creationē vt quidam nō improbabiliter dicit: vnde p̄ tanto dicit q̄ p̄dite dotes erūt in corpore a beatitudine aie per quādā redūdantiā qua de illas creabit in corporibus beatorū p̄pter meritū aiarū: qz̄ in via sibi z̄ corporibus suis gloriā meruerūt. *Hec ille. Itē atq̄ p̄pter dotes p̄dictas reddet corpus tale vt in nullo aggrauat aiam q̄uis etiā aggrauet dum est corruptibile.* Inq̄tū etiā per dotes p̄dictas magis vigebūt in actibus suis poterit et sensitio: coadunabūt ad illam operationē intellectus qua itel liget q̄dditates rerū sensibiliū in fantasia s̄z q̄dditates triplici modo intelliget sc̄s in verbo z̄ in ipso genere sine fantasia z̄ cū fantasia si placuerit volūtati cū modus intelligēdi in fantasia sit homini naturalis. *Hec ille.* Hec sunt ergo que pertinent ad gloriā cor/poris in vita p̄petua quam gloriāz̄ donabit christus electis dum dicit eis. *Veni te benedicti zc.*

Consequenter vi

cendū est de alijs que ad gloriā magis accidentalē faciūt: vñ sicut sp̄s carnalibz̄ dant tria. Quorū primū dicit dos. Secundū donatio p̄pter nuptias. Et tertū parafernalia: dos est vt dicitū fuit donatio facta sp̄se ex parte patris z̄ hoc ad vsum sponsi: donatio sic sp̄se p̄pter nuptias a sponso. Alia dant post nuptias vt sunt munera que sibi dantur ab amicis: z̄ hoc donū dicit parafernalia. Et dicit hoc parafernalia para qd̄ est iuxta: z̄ fernos qd̄ est dos: qz̄ iuxta et

post dotē datur. Sic in diuinis deus p̄ter dat dotem sponse ad possidendū sed sp̄so x̄po ad gloriā z̄ honore: z̄ nō ad vñ qz̄ bonoz̄ nostroz̄ nō eget. Donatio p̄pter nuptias est qd̄ a sponso datur sponse: z̄ hoc erit in futuro gaudium qd̄ habebit spona in visione x̄pi hominis sponsi. Aliud erit gaudium qd̄ habebit de societate beatorū: z̄ de p̄gratulatione felicitatis z̄ de loco celi empirei quod erit habitatio ipsoz̄ beatorum.

Quinta gloriā cor

poris erit celestis habitatio: z̄ nō cuiuslibet celi: sed celi de cimi qd̄ dicit celum empirei de quo celo loquit x̄ps *Matth. xxij.* In resurrectione em̄ neqz̄ nubēt neqz̄ nubent sed sunt sicut angeli dei in celo: de quo ait maḡ p̄p̄tati. *Celū empireū est p̄mū z̄ summū celum: locus angeloz̄: regio z̄ habitaculū hominū beatorū.* Et dicit empireū a pyr qd̄ est ignis q̄i totū sic dicit: nō ab ardore: sed potius a lumine z̄ splendore: qd̄ celum summe est lucidū in flues luce z̄ splendore sup̄ celū cristallinū p̄inquinū et p̄ximū. Istius celi p̄p̄tates describit *Rabanus* vtens p̄bis *Basilij* in *exameron di. sic.* Celū empireū est corpus p̄mū: natura simplicissimū: de corpulētia habens minimū: qz̄ subtilissimū: p̄mū mundi firmamentū: quāritate maximū: q̄litate lucidū: figuratiōe p̄spiciū: locali situ sup̄mū: qz̄ a cētro remotū: āpliatue spiritūū z̄ cor/porū visibiliū z̄ invisibiliū p̄tentiū: dei summū habitaculū. licet em̄ deus sit vbi qz̄ specialiter t̄i dicit esse in celo: qz̄ ibi rellucet potissime sue virtutis operatio. *Hec ille.* Hoc est celū de quo loquitur dicētes *Pater noster* qui es in celis. Istud celū post resurrectiones erit locus naturalis cor/pori gloriificato: qd̄ declarās *Alexander in. ij. ait.* Vateria cor/poris hūani nō solū est elementū: imo etiāz̄ q̄nta essentia vt nobis sine alioz̄ p̄iudicio videt sc̄z de natura celi empirei qd̄ patet. Corpus em̄ aiatū cōpositū est ex cōtrarijs: sed imposibile est qz̄ p̄traria p̄ueniāt z̄ faciāt armō

erit celestis habitatio

niam nisi per naturā cōsiliantē: hec autē nō potest esse natura elemētariis: q̄ habz contrarietate: ergo hec debet esse natura ista q̄ cōsiliat naturas elemētares cōtrarias z que habet oppositionē ad oēm. Hec autē natura lucis ad hoc q̄ corpus sit de bito modo z in debita armonia cōpositum ad susceptionē aīe: necesse est naturam in ipso corpore esse: corporaq; ita se habēt ad suas p̄fectiones q̄ respectu nobilitatis p̄fectionis nobilior est dispositio. Si ergo ad susceptionē aīe vegetabilis est dispositio ex parte corporis ipsa lux visibilis que est lux firmamētī cōsiliās partes p̄trarias corporis z cū aīa sensibilis sit nobilior lux cristallina disponat z cōsillet corpus: z cū vltimior nobilior sit p̄fectio anīme rationalis: necesse est q̄ lux nobilior disponat ad illaz. Hec autē est lux celi empirei: necesse est ergo q̄ lux celi empirei per influētā infusa subintret corpus humanū ad susceptionē aīe rationalis. Et illud apparet: quia homo nō posset appellari minor mūdus nisi aliqd de celo empireo isflueret in corpus humanum ad susceptionē aīe rationalis. In vita autē spiritali quādo corpus erit glorificatū tunc natura lucis dominabit in corpore z manifestabit. Nam autē elemētariis latebit et occultabit: licet modo sit ecōtrario: z ideo cōueniet locus corpori glorificato fm naturā lucis: z nō fm naturā elementarē. Hic autē locus erit celum empireus z ita naturalis locus erit corpori glorificato. Hec ille. Et licz Bre goz. dicat q̄ carnis locus p̄rie terra est. Hoc inquit Alexander nō est verū de natura instituta in vita spiritali sicut erit natura corporis glorificati: imo p̄rie locus eius erit celum empireum. Hec ille. Hec ergo celestis habitatio cōperit glorioso corpori: z de qua tam pulchra z mirabili habitatione beati multum gaudebunt quoniam in ipsa erit.

Primo amabilis pulchritudo.

Secūdo mirabilis magnitudo.

Tertio p̄stabilis fortitudo.

Quarto laudabilis sanctitudo.

Primo in tali loco erit amabilis pulchritudo Job. xxvi. Spiritus dñi ornat ut celos. Si ornatū sit z pulchrum ipm firmamētū in quo sunt stelle: credēdū est q̄ ipm celum empireū quod est locus glorie sit pulchrius z maiori pulchritudine pleni: z huiōi pulchritudo ostendit. Apocal. xxi. ca. In visione Johāni facta cui dicit angelus. Veni ostendā tibi ipōsam vxorem agni. Et sustulit me inquit Johānes in montē excelsum z altū. Per quē ait Rico. de lyra. designauit celū empireum: quod fm sanctos et doctores est locus beatorū. Et sequit. Et ostēdit mihi ciuitatē sanctā hierusalē descendētē de celo. Nā ait Rico. de lyra. Anīme beate descendēt ad resuscitandū corpora et cōmunicādū eis gloriā habentē claritatem dei lumē eius simile lapidi precioso tanq̄ lapidi iaspidis z sicut cristallū. Et in hoc describēt ad pulchritudē eius aspectū. Quid pulchrius claritate dei: vtiq; nihil. Et ne credat q̄ hec claritas sit similis claritati solis que visum ledit ideo ait Johānes q̄ hec claritas similis est lapidi iaspidis: qui lapis fm magm proprietatū visum acuit z cōfortat: ita lux celi empirei visum nō leder: sed magis cōfortabit. Et quia nō habemus aliqd q̄ possit nobis ad pleniū tantā pulchritudine manifestare. Ideo iohānes in hoc mēnus dicit z plus intelligit. Cristallū vero de quo loquit cōsequēter habet virtutem cōtra sitim z ardozem per q̄ innuit q̄ ex tali luce non causabit aliq̄ sitis aut ardor sicut hic causat ex luce solis. Q̄ amen? z delectabilis erit locus ille. Cogita q̄ si delectabile est palacū pulcherrimis ornamētis decoratū: mensa omnī cibo z potu plena z quibuscūq; alijs delectabilibus ornatū multo amplius et si ne cōparatione habitatio celestis est delectabilior. Q̄ facit sumus qui aponimus oēm diligētā ad pulchras domas erigendas ad pulchras cameras ornatas quas oportet nos dimittere z de celesti z pulcherrima habitazione nō cogitamus: ita enī cor aponimus ad castra

erit celestis habitatio

edificia domos et cetera loca nostra edificanda ac si perpetuo illic habitare debere mus. Logitemus igitur de illa mansione eterna quoniam in ipsa amabilis pulchritudo. Et hoc de primo. Secundo vero dicendum est quod in ipsa est mirabilis magnitudo. Terra utique magna est valde sicut patet: in qua sunt tot regna: tot regiones tot montes: quod solus deus nouit: sed hec magnitudo nihil est comparatiue ad celum primum lune scilicet: immo est quasi punctus. Sunt autem decem celi a quorum primo ut dicit Rabbi **Woyles** usque ad secundum est tantum spatium quantum possent aliquis ire de via plana in quingentis annis. id est quilibet circulus siue celus cuiuslibet planete habet in spissitudine viam quingentorum annorum: lege in floribus sanctorum et hec inuenies que non assero esse vera vel falsa sicut nec recitans asserit. Sed quicquid sit manifestum est quod celum empireum est maxime magnitudinis cum sit decimum omnes alios circūdans: hoc erit palatium beatorum mirabilis magnitudinis. De quo palatio et eius magnitudine dicit **Baruth. iij.** **Q**uisrael quod magna est domus dei et ingens locus possessio eius. Hec est domus maxima promissa his quibus dicit in eodem capitulo **Zudi israel** madata vite auribus percipe ut scias prudentiam. **V**ide ergo tibi promissum si prudens fueris contra auaros qui ceci ad nil aliud tendunt quam ad mundi diuitias credentes per hoc effici magnos unde auarus similis est uerso qui cum pelui ardent et ostensa excecant: sic tales per baculum id est per metalla et diuitias huius mundi in quibus ardor auaricie est inclusus quando ipsam per auaritia id est per appetitum inordinatum respiciunt excecant et discretiois lumine priuant figurati. **iiij. Regum. vlt.** ubi dicit **Q** rex babilonis eruit oculos **Ezechie** et vinculis carchenis duxit eum in babilonem. Sic rex inferni diabolus excecatur homines cupidus auaros: lumineque discretiois et sapientie salutaris eos priuat et vinculis male consuetudinis eos ligat et sic in babilonem id est infernum se cum ducit. Hanc sunt dies illi de quibus dicit **Iere.**

vij. Confusi sunt sapientes perterriti et capti sunt. **Uerbum** enim domini preceperunt et sapientia nulla est in eis propterea habet mulieres eorum exterius: agros eorum derelictos: quia minime usque ad maximum omnes auariciam sequuntur. **Nico. de lyra** exponens ait. **Heredibus. id est extraneis:** non ad modicum tempus non igitur attendamus ut magnificamus ad hec temporalia: sed ad celestem maximam possessionem celi empirei que dabitur sciis cupientibus et facientibus ea quibus celestis habitatio possidebitur. **Et hoc de secundo**
Tertio dictum est quod in illa habitatione erit stabilis fortitudo de qua fortitudinis dicit **Apoca. xxi.** **Et habebat** scilicet ciuitas de qua prius dictum est: murum magnum et altum: per quod designat ait **Nico. de lyra** securitas diuine protectionis que maxime relucet in statu superne beatitudinis. **Et in eodem capitulo beatus Johannes** sub figura describit statum ciuitatis superne que causa breuitatis dimitto. **Fortitudo** huius loci acquiratur per virtutem fortitudinis que est virtus animi qua homo potens et habilis efficitur ad resistendum malo: et preueniendo in bono. **Sed vere pauci** sunt hodie fortes tales: sed multi sunt similes asino qui fortis est in parte posteriori: et debilis in parte anteriori ubi est crux. **Isti** sunt asini fortes in malis: peccatis committendis: imo obstinati nimis. **Tales** sunt fortes pro diuitiis acquirendis que sunt posteriora: sed pro bonis sunt debiles. **Tales** se excusant quod non possent talia vel talia facere pro salute sua que sunt priora opera et meliora: de quibus dicitur **Trenorum. i.** **Abierunt** absque fortitudine ante faciem subsequentes id est inimici persequentis. **Notemus** ergo quod hoc fortissimum palatium dabitur uiris fortibus. **Pro** uerbio. **xviij.** **Turris** fortissima nomen domini: ad ipsum currat iustus scilicet fortiter resistendo peccatis et exaltabit scilicet usque ad celum empireum. **Et hoc de tertio.** **Quare** roborati quod in illa celesti habitatione est laudabilis sanctitudo de qua dicit **psalmus.** **Domum** tuam domine decet sanctitudo in longitudinem dierum id est in perpetuum. **Sicut**

Sexta gloria corporis

ecclesie nostre dicant sancte qz rebus sanctis dedicare: quātomagis illa celestis ciuitas debet dici sancta in quā nihil imūdum: nihil coinquinatū intrabit Apoc. xxiij. Foris canes et venefici et impudici homicide et idolis seruientes: et omnis qui amat et facit mendaciū Nico. de lyra. Foris canes. i. gulosi et detractores cōtra bonos latrātes: et venefici. i. inuidi veneno inuidie pleni et impudici seipfos inficiētes et homicide corporales et spirituales et idolis seruientes quod est peccatū directe cōtra deū: et oīs qui amat et facit mendaciū. Ille amat qui delectat mendacia pferendo: sed mendaciū facit mendacium Naz ipocrisis est mendaciū in facto. hec ille. Tales nō sunt digni tam sanctā habitatione. Sed sicut dicit eodem ca. sedes dei et agni in illa erunt: et serui eius seruient illi: et videbūt faciem eius: et nomē eius in frontibus eoz. Istud ergo habitaculū nō immerito vocari potest sanctū: qm̄ de dicitur ad gloriā et beatitudinē omnium saluandoz. Ad quā introducemur dum nobis dicit. Venite benedicti zc.

Extra gloria cor

poris erit vocalis collaudatio
Unde glo. sup illud ps Exultationes dei in gutture eoz ait. Exultationes dei nō sui erūt in gutture eozū vel faucibus. i. in lingua. Sic enim letabunt in cubilibus et faucibus. i. in corde lingua vt nō sibi tribuant qz boni sunt sed deo a quo acceperunt qz sunt. Et in glo. illius versus. Ut faciāt in eis iudiciū dicit. In corde et lingua nō desinēt laudare deū a quo eterna habēt. Et ita sup eodē versu Exultationes dei in gutture eoz ait Nico. de ly. Tunc in corporibz gloriosus erit laus vocalis sūm qz doctores tenēt: et p̄babiliter. Et ratio Richardi ad hoc est talis: qz sensus p̄p̄nquiores sunt aīe q̄ corpus: sed corpus p̄pter beatitudinē aīe p̄miabit ergo et sensus p̄miabit aliq̄ delectatione: sed delectatio non potest esse in sensu sine actu. Itē natura humana erit in beatis in maxima p̄fectiōe sed p̄fectio

re sunt sensus suis actibus diuncti q̄ nō diuncti: ergo in beatis oēs sensus erunt in actibus: hec ille. Collaudabit igitur sancti in regno celoz. i. simul laudabunt vocaliter deum p̄pter q̄tuor specialiter. Primo p̄pter eoz creationē.

Secūdo p̄pter eoz redemptionē.

Tertio p̄pter eoz glorificationē.

Quarto p̄pter eoz gratificationē.

Primo p̄pter eoz creationē. Nam cognoscentes se fuisse factos ad imaginē trinitatis: iuxta illud Gen. i. Faciamus hominem ad imaginē et similitudinē nr̄am: nō immerito debebūt vocibus magnis deū collaudare. Quid enim nobilius: qd maius potuit facere homini in sua creatione q̄ creare eū ad imaginē et similitudinē suā. O deus meus qd est hoc qz facti sumus ad imaginē tuā et similitudinē: vbi ait Nico. de lyra: dicitur faciamus in plurali ad denotandū pluralitatē in diuinitis: verūtū qz ista pluralitas stat in unitate simplicis essentie ideo subdit in singulari nr̄am: imago enim cōsistit in aīa q̄ tū ad p̄terates naturales scz memoria: intellectū: et voluntatē: similitudo autē est in gratuitis: et ideo similitudo est qd ad p̄fectio imaginis: qz gr̄a p̄ficit naturā: hec ille. Eādē auctoritatē tractat mḡ sentē. vi. ij. p̄mi. de cuius vltiori p̄secutione s̄leo. Et reuera hoc est multū mirabile qz nos sumus facti ad imaginē beatissime trinitatis: nō dico s̄m corpus: sed s̄m aīam de quo nūc videmur modicū recordari: et si recordamur modicū videmur eidez p̄ tanto b̄nficio grati. De natura imaginis est qz cōformemur illi rei cui est imago: et qz ipam q̄ruis est possibile representet. Esse igitur ad imaginē dei obligat nos ad mundi cīā aīe: et ad virtutes: et ad opa bona faciēda: sed heu possumus dicere cū ps. Homo cū in honore esset nō intellexit cōparatus est iumentis insipientibus et similis factus est illis. Sed existētes in celo empireo post resurrectionē generalē collaudabūt deum de tanta bonitate ipsius creatoris scz qz ipsos creauit ad suam imaginē per quā fuerūt gr̄e et glo:

k ij

Septima gloria corporis

rie susceptiui dicentes ad invicē. **Benedicamus** patrē et filiū cum sancto spiri-
tu laudem⁹ et superaltemus eū in secula
Sunt alij respondētes poterunt dicere.
Benedictus es dñe infirmamēto celi et
laudabilis et glorioſus et superalatus in
secula: quia ad tuā imaginē nos creasti:
et hoc de s̄mo. **Secūdo** collaudabūt de-
um ppter suam redemptionē et hec mate-
ria maxime laudis: nam collaudabūt pa-
trē: quia ynicū filiū nobis misit dicentes
illud **Apoca. viij.** **Benedictio** et claritas
et sapiētia: et gratiarū actio: honor: virtus
et fortitudo deo nostro in secula seculorū
Amen. **Laudabūt** filiū qui carnē nostrā
assumpsit: viam paradisi nos docuit: sa-
cramēta instituit pro salute nra: morte
turpissimā sustinuit et redemit a morte
eterna. **Quā** laudē quē cantum poteris
dicere pro tantis beneficijs. **Terre** illud
Apo. v. **Digenus** est egnus qui occisus
est accipere virtutē et divinitatē: et sapiē-
tiam: et fortitudinē: et honorē: et gloriā: et
benedictionē. **Collaudabūt** spiritū san-
ctū qui in virgine vt mater dei esset sup-
uenit qui aplos omnīū genera linguarū
vt ecclesiam instruerēt edocuit: et multa
alia beneficia cōtulit dicēte illud **Sap.**
xij. **Q̄** bonus et suavis est dñe spiritus
tuus in oibus: iste erūt laudes: iste canti-
lene: ista dulcia carmina: et similia que di-
cent oēs sancti et sanete tu illa curia cele-
sti. **Logita** si potes q̄tus gaudij erit in
tantis melodiosissimis cantibus. **Quis**
posset capere. **Terre** nullus viuens. **Ta-**
les nō sunt cantilene hominū mundano-
rum et fatuarū mulierum que cōmuniter
sunt inhoneste et magis ad malum q̄ ad
bonū puocant: et quibz cōmittunt pecca-
ta multa ducētia ad ploratū inferni. **De**
quolibet hoz p̄phetarū dāuid et pro eis
dixit. **Benedicā** dñm in omni tēpore: sem-
per laus eius in ore meo. **Et hoc** de secū-
do. **Tertio** vero collaudabūt deus pro
pter eoz gratificationē: nam deo faciēte
gratiam receperūt in sacramētis et alias
quā meruerunt vitam eternā **Roma. vi.**
Gratia dei vita eterna. **Ista** ē gratia gra-

tiam faciēs que est dispositio per quā ani-
ma placēns deo efficitur et eius beniuo-
lentiam assequit per quam imago dei in
anima de foris iterū reformatur que etiā
bonos a malis discernit: quia s̄m **Aug.**
super **Joh.** **Dola** dei gratia redempti a
p̄ditiis sunt distincti. **Et** ista gratia vt ex-
pressius dicam est quedā spiritualis for-
ma que in anima a deo immediate creat
per quā anima ipsi deo cōfortatur diligit et
ad vitam eternā acceptat. **Hec** autē est
fons mentis depuratiuus: ipsa enim la-
uat sores peccati. **Ab** ipa plures nuall
virtutū emanant. **Et** sicut fons ad locū
fluit inferiorē: sic ad locū humiliorē gra-
tia **Iaco. iij.** **Deus** superbis resistit: hu-
milibus autē dat gratiam. **Ista** est pons
sustentatiuus ne homo cadat in flumē
inferni et de vna ripa ad aliam transibit
mus. **i. de** hoc mundo ad gloriā. **Super**
istum pontē positi mortis periculū nō ti-
memus: ideo ait ap̄l's **Hebr. xij.** **Op-**
timū est gratia stabilire eoz **Act. xv.** **Per**
gratiā dñi iesu credimus saluari. **Hanc**
igitur gratificationē sancti cognoscētes
se habuisse a deo dum fuerūt in via spect
aliter sup hoc referent gratiarū actiones
vt. in ps̄. **Non** mortui laudabunt te dñe
neqz oēs qui descendūt in infernū. **Sed**
nos qui viuimus benedicimus dño per
gratiā quā dedisti nobis in mūdo bene-
dicimus dño ex hoc nunc et vsqz in secu-
lum. **Et hoc** de tertio. **Quarto** s̄o col-
laudabunt dñm ppter glorificationē ista
est vltima et summa causa gaudēdi can-
tandi et deum collaudādi qui tanta con-
feret bona pro meritis incōparabilibus
ad talem gloriā de qua et si aliquid dix-
rimus nihil tamen cōparatiue diximus
ad ea bona que ibi vere sunt. **Ideo** ait p̄-
pheta. **Beati** qui habitant in domo tua
dñe in secula seculorū laudabunt te. **Et**
Apoca. xix. **Audiui** vocem quasi multa-
rum turbarū in celo dicentium alleluia.
Laus et gloriā et virtus deo nostro. **Et** se-
quit. **Gaudemus** et exultamus et dem⁹
gloriā deo nostro quia venerunt nuptie
agni et vxor eius preparauit et datum est

erit delectabilis visio

et ut cooperiat se biffinū splendens cādi
gloria. Istud biffinum est duplex itola scz
gloria aie z corporis. Sic igitur patet q
ibi erit vocatio collaudatio ad quā voca
bitur dū nobis dicet. Venite bñdic. zc

Ep̄tia gloria cor

fozus erit delectabilis visio.
Quomodo autē fiet talis vi
sio declarat Richar. dicens: q duplex est
immutatio sensus. Quedā quā cōcomi
tat naturalis organi trāsmutatio. Que/
dam quā talis trāsmutatio nō cōcomi
tatur: sed patit̄ sensus passione animalī.
In p̄ma immutatione sensus ita recipit
formā sensibilis q̄ vere denominat̄ ab ea
vt cū homo ita sentit̄ calor: ē q̄ instrumen
tum sensus est calidū. In secūda mutati
one ita recipit similitudinē forme sensī
bilis q̄ non denominat̄ ab ea sicut patet
in visu. Visus enī videndo albū nō effi
citur albus. Albedo enī vniuoce nō pre
dicat̄ de albedine que est in pariete: z de
eius similitudinē que est in oculo. Prima
immutatio nō potest esse sine materialī
trāsmutatioe que stare nō potest cū im
passibilitate beatorū. Sed secūda immu
tatio nō requirit de necessitate nisi quan
daz immutationē seu passionē animalē.
Sine hac autē esse potest: quia sensus est
quedā passio animalis loquēdo de actu
sentiendi. Secūdo ergo modo intelligē
do q̄ in beatis qlibet sensus erit in actu:
quia talis passio sensus est eius secunda
ria p̄fectio. Nec ille. Erit igitur corpo
ralis z delectabilis visio rerum in quat
tuor̄ principaliter.

Primo erit visio assumpte humanitatis

Secūdo virginis z dei matris.

Tertio felicitis societatis.

Quarto celestīū claritatis.

Principalis igitur visio erit assumpte
humanitatis. Dicit̄ enī p̄us per Ri
chardū q̄ virtute sup̄naturali humani
tate christi oculis corporalibz beati vide
bit̄: in quocūqz loco celi empirei fuerint
Si pulchzū est videre regem in ornamē
tis regalibz: quāto magis pulchzū z dele

ctabile erit videre regē regum in decore
illo maximo quo fulgebit in celo. Utiqz
nihil amplius erit tam delectabile sicut
ip̄m sic videre. Hunc enī nō saturat̄ ocu
lus visu. Eccl. i. Sed videre tunc satura
bit̄. Tūc quidē beatus ingrediet̄ z egre
diet̄ z pasqua inuenter Jobā. x. Quia vt
ait Rico. de lyra. Bt̄us reficiet̄ interius
in aspectu diuinitatis: z exterius in aspe
ctu humanitatis p̄ quā saluatus est. Jo
dicit̄ ī plurali pasqua. hec ille. Ut ad hāc
delectabilem visionem venire valeamus
multū diligēt̄ debemus custodire ocu
los nros vt nō pdamus tantā visionē ip
sius xpi. Ideo dicit̄ p̄beta. Auerte ocu
los meos ne videant vanitatē in via tua
vniifica me. Et ob hoc dicitur. Eccl. iij.
Oculi sapiētis in capite eius: caput n̄m
est xpus. In hoc capite debemus oculos
collocare dicēte p̄beta. Oculi mei semp
ad d̄m. Et si nunc nō possumus oculos
corporales in eū figere: nec eū videre tali
bus oculis: debem⁹ tñ oculos figere spi
rituales scz intellectū et affectū vt inspe
cta vita xpi z cōuersatione z eius māda
tis valeamus in eū figere: sicut scriptoz
per hoc q̄ oculos ad exēplardirigit recte
scribit vt dicamus illud. ij. Paral. x. do
n̄o. Lū ignoremus qd agere debeamus
hoc solū habemus residū vt oculos nos
tros dirigamus ad te. Affectus etiā no
ster debet in xpo capite collocari vt artē
dentes que p nobis fecit z quāta benefi
cia nobis cōtulit: z cōferre pmisit ip̄m su
per oia diligamus. Sed heu multi sunt
similes porcis q̄ fructus ab arbore deuo
rant: z oculos ad arbore nūqz leuāt̄: de
quibz dicit̄ in ps̄ Oculos suos statuerūt
declinare in terrā. Nā tota eoz attentio
z affectio ē ad hec terrena. Et vere sicut
oculus fm diuersitatē rerū distantīū est
cognitiuus: qz rem quā videt a remotis
iudicat parū z quam videt de p̄e iudi
cat magnā vt apparer in sole quē parū
iudicat cū tñ sit octies maior tota terra.
Sic est de pctōibz a deoz a celesti p̄mio
per peccati distantīā plurimū elōgatis.
Nā vt dicit ps̄. Rōge a pctōibus salus

k ij

erit delectabilis visio

Ideo et celeste premiū parū pendūt. Terrena vero quibz per amorē sunt p̄p̄inquit magnū pendūt et carū p̄dūt. In quorū p̄sona dicit̄ Iſa. xxxvij. Attenuati sūt oculi mei sed in excelsis. Sed aspicientes terrena habēt oculos fortes et iudicāt talia eorū affectioni p̄p̄inqua fore magna. Eō tra iustoz oculis celestia eorū affectioni p̄p̄inqua vident̄ maxima: dicētes cū propheta. Ego cognoui q̄ magnus est dñs terrena vero cū sine a iustis remota parua vident̄: imo q̄si nulla Iere. iij. Aspek̄i terrā et ecce vacua erit et n̄bil. Leuem? igitur oculos n̄ros ad deū sicut legitimus de sancto martino et pluribz alijs q̄ oculis ac manibus in celū erat semp̄ intētus vt mereamur x̄pm videre oculis corporalibus in assumpta humanitate: q̄m illa erit maxime visio delectabilis. Et hoc de p̄mo. Secūdo dixi q̄ erit delectabilis visio virginis et dei matris. Hec enī post x̄pm maxime erit pulchra et excellēs in donibus corporis: et in gloria illius: et ideo erit multū delectabile ip̄am virginē et dei matrē videre. Hec enī post christū specialiter erit dilecta ab oibus sanctis. Nam cognoscebat oibus q̄ ipsa est mater dei: cognoscebat q̄ ipsa mediāte sūt redēpti: q̄ ipsa fuit aduocata eorū dum erāt in mūdo: et multa alia beneficia cognoscebat que nūc ignorāt: que tñ ipsa p̄curante fuerūt eis collata: ideo summe eaz diligēt et amabūt: et maximā reuerēciam exhibebūt. Et nō solum hoies: sed etia z angeli q̄si reginā celoz: et dominā angeloz honorabūt: ideo oēs ip̄am cū maximo gaudio videbūt. Cum q̄to gaudio videres matrē dulcissimā si esset regina pacifica et maxime prosperitate totius orbis. Veretale gaudiū nihil est ad gaudiū illud qd̄ habebūt sancti de sanctissima matre dei. Hanc autē gloriā et pulchritudinē virgo mater dei meruit suis maximis virtutibz scz humilitate: castitate: et charitate. Hec autē nō habuit oculos sup̄bos: nā oculi sublimes p̄tendūt elationē animi: dicēte Grego. in moralibus. Cordis sup̄bia vīqz ad membra fo-

ras ostendit et per oculos citius iudicatur. Sciebat enīz virgo benedicta scriptam esse Iſa. v. Oculi sublimes desipient: os cereus porit̄ illud ps̄. Die non est exaltatū cor meum: neqz elati sunt oculi mei: neqz ambulavi in magnis. Sciebat insu per q̄ sup̄bia excecavit oculū rationis: vnde in figura dicit̄ Iſe assyrijs qui interpre tant̄ sublimes. iij. Reg. vi. Percute gentem hanc cecitate. Vere parit̄ oculus sumo sup̄bie et excecavit vt videre nō possit. Iuxta illud p̄phete. Obscurent̄ oculi eorum ne videant: vnde inter oēs passiōes miserabilior est ipsa cecitas: nam ip̄a est que decipit cecū in app̄ehēdendo: in iudicando: et eligēdo. In app̄ehēdendo qz cecus nescit app̄ehēdere vtrum hoc sit album aut nigrū. In vidēdo: quia quādoqz se iudicat ad orientē ire et vadit ad occidentē. Etia in eligēdo: quia loco auri eligit cuprū. Iſa cecus. i. p̄ctōres mūdanas que sunt nigre obscure et viles reputat̄ claras et nobiles. Et eōverso etiā peccator decipit in iudicādo siue deliberando: qz sepe sicut deliberet iudicet ire finaliter ad paradysum: et tamē vadit ad infernū: decipit etiā quia cōmuniter eligit denariū pro paradiso Soppo. i. Ambulabunt vt ceci quia dño peccauerunt. Tales igit̄ pericula peccati non perpendunt. Virgo autē humilis clarissime videns oia ad salutē necessaria ad tantā p̄fectionē puenit vt in curia celesti sit delectabile eā videre ab oibus beatis. Et hoc de secundo. Tertio erit visio delectabilis felicis societatis. Quot erūt beati in illa celesti gloria solus deus et cui reuelare voluit nouit. Tertū est tñ q̄ b̄tōrū erit maximus numerus. Sicut dicit̄ Apoc. vij. Cogita igit̄ quantum gauderes si haberes maximā multitudinē fratrū multū a te amatoz et videres oēs eos in maxima p̄te in maxima gloria p̄petua: et in qua nullus posset eos molestare. Vere tu plus diliges quēlibet sc̄m in paradisi gloria quā vnqz dilexeris aliquā p̄sonā in hoc seculo: et per cōsequēs plus gaudebis videre illos in illa gloria q̄ gauderes

Octaua gloria corporis

de quibuscūq; amicis huius mundi exten-
tentibus in quacūq; excellētia mūdāna
siue in papatu siue in gloriā regali. **O**is
igit mortalis hoc gaudīū intelligere po-
terit: quod tamē nō erit pncipale gaudīū
Ab illa celesti curia ois inuidia erit elō-
gata: que tñ in hoc mūdo multū regnat
Nullus enīz tristabit de bono alterius:
sed gaudebit vt dictū est. **N**unc vero in-
uidia filia elationis habet cursum suum
Ex eo enim qd aliquis vult alij preferri
eius inuidet pspertati: ideo inuidia di-
citur a non videndo: quia non potest vi-
dere bona alioz. **N**ec enī est qua mediā-
te diabolus parauit casum pmoꝝ parē-
tuz: qua mediāte cayn interfecit abel fra-
trem suū: qua mediāte ioseph venditus
est a suis fratribus: qua mediāte xp̄us a
iudeis crucifixus est. **D**icente scriptura.
Marth. xxyij. **D**e ipso pylato: qd sciebat
qd per inuidiā tradidissent euz. **I**nuidia
immediate opponit ebaritati que deus
est. **N**on sic de illis qui sunt vel erunt in
gloria: sed idvere de illis dicit qd scribit
pm̄i **S**acha. viij. **O**ēs obediunt vni: z
non est inuidia: neq; zelus inter eos. **E**t
hoc de tertio. **Q**uarto dictum est qd ibi
erit delectabilis visio celestīū claritatis.
Nō enim solum delectabiliter xp̄m vide-
būt aut virginē gloriosam aut tantā loci
etate: sed etiā videbunt oculis corporeis
illud martīnū z pulcherrimū pallacium
celi empirei: z quecūq; voluerint videre
in tora mūdi machina videbūt. **U**nde si
cut pulchritudo domos facit ad solaciū
et complacentiā atq; delectationē hoim
sic vtiq; pulchritudo illius perpetue do-
mus z habitationis faciet ad gaudīū et
delectationē sanctorū. **S**i tantū delectāt
pulchra castra pulcherrime domus z ha-
bitationis huius mūdi in eis habitātes
vt vix velint ea dimittere: quid faciet ul-
la domus regia que sine cōparatiōe pul-
chrior erit oibus palatijs que vnq; fue-
runt etiā si ois illarū domoꝝ pulchritu-
do posset simul esse **N**ec est domus de q̄
dicit in ps̄. **G**loria z dinitie in domo ei

Logitemus igit fratres qd nō habemus
hic ciuitatē manentē sed futurā. **I**nquiri-
mus **H**ebreo. xij. **A**it enim propheta.
Retatus sum in his que dicta sunt mihi
Et que sint dicta responder. **I**n domum
domini ibim? **E**t si est leticia in spe quā
to plus in re. **V**ere multū videtur de his
nihil credere et per consequens esse infir-
deles cum tantam diligentiam videan-
tur habere de istis domibus transitorijs
z de illa celesti nō curent. **N**ec ergo cele-
stis habitatio dabit vt ppetuo in illa de-
lectabiliter viuant his quibus dicitur.
Venite benedicti patres meī. **E**t hoc
de septimo pncipali.

Etana gloriacor

Oporis erit grata multum audi-
tio. **D**ictum est prius qd omnes
sensus erunt cum suis actibus z hoc ra-
tionabiliter: quia si sit ibi vocalis collau-
datio: sicut prius dictum est: et itā creden-
dum est qd ille voces audientur a beatis
cum in suis corporibus nulla membra
vel organa desint. **V**idemus enim expe-
rimentaliter qd magna est delectatio in
complacentia in cantu bene ordinato et
proportionato. **S**ic credendum est qd il-
la celestis congregatio delectabiliter au-
diendo tot et tam dulces voces ordinet
Unde ibi erit gratissima auditio ex qua
tuoz. **E**t.

Primo ex vocū sonoritate.

Secūdo ex multoꝝ quātitate.

Tertio ex dictoꝝ veritate.

Quarto ex cunctoꝝ bonitate.

Erit igit mirabilis z gratissima melo-
dia in auditu ex vocū sonoritate. **V**ox q̄
de grauis rauca aspera et dissona valde
est vituperabilis z nociua: z discordie in
armonia generatiua z auditū audientīū
atrediatua: imo vox vn̄? si sit dissoluta
multoꝝ bene canentīū turbat vocē: vt ait
Pe. de herchipuo: s; vox dulcis psona et
ordinata multas habet laudabiles pprie-
tates. **E**st em̄ vox dulcis iustificatiua amo-
ris excitatiua: puritat; cōplexionis oñsi/
k iij

Octava gloria corporis

ua: laudis & p̄conij magnificatiua: hec ille. Quis dubitare debet q̄ in illis gloriosis corporibz p̄fectissime dispositz hec oia sint. Vere credendū est q̄ ibi erunt voces dulcissime auditui maximā melodiam faciētes multū resonātes letificantes cūcros existētes in illa sacra societate. Vox enī forma p̄ncipaliter ex cānālibus gutturis & folliculis pulmonis que si sunt lenes & tēperate dulcē & temperatam & equalē reddūt voces. Ibi vero oia que faciūt ad vocem iocundā & p̄fectam in vniū cōcurrēt. Unde hec vox erit de q̄ p̄pheta in ps̄. Vox dñi in virtute vox dñi in magnificētia. Et dicit vox dñi: q̄ ois vox sanctorū erit p̄ncipaliter ad gloriā et honorē dñi & magnificētia beatissime trinitatis: sicut magis dicit in tertio articulo. Si enī nunc voces hoīm bene cantātū: aut etiā organoz: aut alioz instrumētū sint gratissime auditui nostro quanto magis voces ille sine cōparatione dulciores et melius resonātes erūt auribus sanctorū gratiores. Legimus enī q̄ syrena est monstrū marinū habens in vmbilico & sursum formā virginitis: inferius figurā piscis. Que syrena viciā dulcedine cantus: q̄ sūt cantus dulcedine nauitas trahit & eos dormire facit: quos cum viderit cōsopitos ad nauē accedit & quē poterit capere secum ducit et p̄ferens ad locum suū ip̄m secū cōuenire cogit qui si noluerit vel non poterit ipsum perimere & etus carnez deuorat. Hec Bartho. in libro p̄prietatū. Tales sunt cantus cōmuniter huius mūdi: & mulierū maxime in chorois & alijs locis. Unde diabolus in hoc assimilaf custodi potcorū qui quādo vult porcōs suos cōgregare facit vniū clamare: & sic oēs alij clamāt & veniūt. Sic diabolus quādo vult cōgregare exercitū suū facit vniū mulierē clamare in media villa: & tunc oēs stultī & stulte cōueniunt & ibi capiunt multos peccatis & tandem ad infernū deducunt. O charissimi nō est hic locus cantādī tales cātilenas: sed magis flendi. Lu. vi. Beati q̄ uiscerētis qz ridebitis Et sequit. Uobis qui

ridebitis nunc: qz lugebitis & flebitis. Sicut enī sponsa que recipit alienū nō meretur cōsolari sed flagellari. Sic aia nō meretur cōsolationē illius celestis patrie q̄ recipit alienū Bernar. Delicata est diuina cōsolatio & nō datur admittētibz alienis. Abstrabe igitur te a cantu fatuo ut possis audire illā eternā iubilatōez: de q̄ Lant. ij. At sponsus. i. xps sponse. i. ecclesie desiderās nostrā salutem. Sonet vox tua in auribz meis Vox enī tua dulcis. Si christus sit dulcis vox cuiuslibet beati: nō immerito debet esse dulcis alteri beato. Et sic patet quōd erit gratissima auditio ex vocū suauī sonoritate. Secūdo erit gratissima ex multoz quantitate. Nō enim erit vna vox tantū resonans et dulciter iubilās: sed erūt tot voces quot sancti: de qua multiplici voce: ait Jobā. Apoca. xij. Audiui vocē de celo tanq̄ vocem aquarū multarū & tanq̄ voces tonitruū magni: & vocem quā audiui tanq̄ cytharēdoz cytharizatiū in cytharā suis & cantabāt quasi canticū nouū. Dicit ergo Job. Audiui vocē experimentē mihi de gaudio celi tanq̄ vocē multarū. i. multoz populoz siue sc̄tozū qui ex multis populis electi sunt qui dicunt aqua p̄pter fluxum successiue generationis. Dicit etiā tanq̄ vocem tonitruū magni: qz longe late audif. Et dicit vox tonitruū p̄pter magnā expressionē vehemētis desiderij quo desiderant laudare deum. Sicut enim tonitruū generaf ex vapore incluso: in nube quez cōtinere nō p̄t. Sic sancti in patria nō possunt cōtinere desiderij suoz quin vocibus illud exprimāt Dicente p̄pheta in ps̄. Exultabunt sancti in gloria. Exultare est p̄re gaudio q̄si extra se saltare. Sequit. Et vocē quā audiui zē. Hic cōmendat illa melodia sab instrumento musico. Lythara lignum habet cui oēs corde sunt fixe Hoc lignū de signat meritū dñice passionis quā in ligno crucis sustinuit cui oia merita sanctorū affixa sunt & cuius virtute oia efficaciam habent qz sine illo nullū sonū reddūt Beati ergo in patria sua xpo attribūt:

erit grata multū auditio

ideo cordas suas ligno extendit: et dum merita in singulis cordis. i. sanctis coputando vident correspondere premia: resultat huius cythare. i. societatis sanctorum suavisimum vocis gaudium. Et sequitur. Et cantabant quasi canticum novum: quod hoc canticum tunc placebit per infinita secula quantum illa hora qua primo incipit: et ideo semper reputabit novum. Hoc est canticum de quo ait propheta in psalmo. Cantate domino canticum novum. O inestimabilis melodia. O incomparabilis iubilatio: quod te merebit audire. Nonne hi qui gaudent plus de sua infidelitate: quam iusti de suam dulciter cantat: similes erunt delphinis et syrenis: qui tunc saltant et gaudent quando tempestas in mari debet insurgere. Sic multi gaudent in morte peccati. Erunt tales non merebuntur audire illam vocem dulcissimam quod ex gaudio talium sequitur tempestas damnationis eterne: de quibus dicitur Job. xxi. Exultant lufibus et tenent tympanum et cytharam et gaudent ad sonitum organi. Ducunt in bonis dies suos et in puncto ad inferna descendunt: qui dixerunt deo recede a nobis scientiam viarum tuarum nolumus. Leci qui non vident lucem communiter sunt tristes: vnde dicitur Tobias ca. v. Quale gaudium mihi erit qui in tenebris sedeo et lumen celi non video. Sic sine lumine gratie nullus potest esse gaudium spirituale: et ideo qui per peccatum lumine gratie sunt privati nunciamus perfecte gaudent: quod semper portant secum causam tristitiae seque remorsum conscientie per cri minibus que fecerunt: in psalmo. Non gaudebit inimicus meus super me sed inimicus gratie non gaudebit de ea: sed timor dei delectabit eum et dabit letitiam et gaudium. Eccles. i. Talibus dabitur gaudium illius eterne iubilatiois: et hoc de secundo. Tertio dictum est quod in illa eterna gloria enim bona placeat. Ad hoc ergo quod catus placeat deo oportet quod placeat ei creator materia forma et finis. Et in hoc duo ultima predicta simul possunt declarari. Cantorem quidem duo faciunt placere iuxta primum: scilicet affectio mundi et in

terio recta. Unde sicut vox mundi facit placere catus: sic affectio mundi: id non est gratus catus reproborum Isa. xxxviii. Aut ezechias. Domine saluum me fac seculis a peccatis: et psalmo. ca. c. diebus etc. Secundo requiritur quod sit intentio recta: sicut vox placet alta: intentio enim recta facit attingere ad altissimum. In psalmo. Cantabo domino qui benefecit mihi: et psalmo. n. d. altis. Non minimo propter cupiditatem: non mundo propter vanam gloriam: non carni propter lasciviam: sed domino propter eius laudem. Unde dicitur. Paral. xx. Qui ioseph statuit cantores domini: ut laudaret eum. Vere tales sunt cantores illius superni templi quia mundi a peccatis et omnem cantum suum faciunt propter deum: ideo eorum cantus summe placet ipsi deo: et cunctis ipsis cantoribus. Si enim cantor displiceret quantumvis quod bene ageret catus eius non placeret ipsi odienti. Ibi vero seculis in gloria erit maximus amoris ad alterum: et ideo catus talium multum erit gratus omnibus ibidem existentibus. Videmus enim quod matres que multum diligunt natos suos si vident siue audiunt eos bene cantantes in divino seruitio multum delectant. Cantabunt in super domino ut dictum est figurati primi. Paral. xvi. Ubi dicitur quod david constituit coram arca domini sacerdotes canere iugiter. Placet enim cantus quando materia est pulchra. Materia autem cantus beatorum erit de beneficiis divinis: in psalmo. Cantabimus et psallemus virtutes tuas. Cantabunt igitur de virtute et potentia dei: quam ostendit in mundi creatione: de eius misericordia quam ostendit in nostra redemptione: de eius clementia quam ostendit in beatorum saluatione: et de multis aliis que longum foret enarrare. Dicente propheta in persona cuiuslibet beati. Misericoherum cantus quando catus erit. Placet iterum cantus quando sit letando humiliter: sicut catus auicula per letior est et magis gratus quam catus magnarum animarum. Utique cantus beatorum fiet cum magna humilitate et reverentia ad ipsum deum et ad seimicem: ideo erit gratissimus. Ideo in persona cuiuslibet sancti dicitur propheta. Gaudebit labia mea cum catus auerero tibi: et anima mea quam redemisti. Unde

Nonā gloria corporis

talis cantus in omni humilitate factus
delectabit: et seipm cantante et cūctos au-
dientes. Quāta leticia quantū gaudi-
um quāta exultatio erit in auditu tanto-
rū cantantū. Quis potest hec cogitare
certe nullus mortaliū. Quāntū debent
operare huiusmodi cantū et maximā me-
lodiam: hī qui delectant in cantibz inho-
nestis et lasciujs alijs que ducūt ad infer-
num. Sed notate q̄ sicut oportet p̄s fa-
cere vigiliā q̄ festum: sic oportet nos p̄i-
us flere cū flentibz: vt post possumus gau-
dere cū gaudētibz. P̄acer vltimo can-
tus qm̄ est sicut iam diximus in gratiarū
actione. Sicut filij israel cātauerūt post
transitū maris rubri dī. ad inuicē illud.
Exo. xv. Cantem⁹ dño gloriōse. Sic vi-
q̄ cantabūt deo gratiarū actiones referē-
do sancti: qz euaserūt pericula maris ru-
bri. i. huius mūdi peccatis pleni. Viden-
tes aduersarios suos. i. demones et acqui-
escentes submersos. i. damnatos p̄petuo
in illo maximo mari igne et sulphure et
alijs multis penis pleno q̄s est. in fernus
Cantabūt insup p̄o adeptione glorie di-
cente. Tho. ca. xij. Per vicus eius alle-
luia cantabit. Alleluia em̄ est cātus gau-
dij et exultationis. Interpretat em̄z alla-
laudate dñm: et ideo istud dicit esse canti-
cum beatorū qui scz deum laudādo ieran-
tur et cum bñdicendo et amando cōtinue
occupant. Istud etiā canticū inter cetera
ecclesia sepius replicat ad denotandū q̄
laus diuina debet oibus summe placere
et ab oibus summe desiderari: vñ Apo-
c. xij. dicit. Et quattuor seniores et quatuor
animalia adorauerūt deum sedentē sup
thronū dicētes. Amē alla. Unde in ca.
illo quater ponit hec vox alla p̄ter sacra-
mentū trinitatis et vnitatis. Talis igit
cantus maximā faciet in auribus serōz
delectationē ex dictoz vitate et cunctozū
bonitate: quā gratissimā auditionē asse-
quent hī q̄b dicit. Gn̄. nite bñ. pa. m. zc.

**Nonā gloria cor-
poris erit redolens odoratio
Pro quo norandū est. fm Ri/**

chardū q̄ p̄fectio glorie phibebit: ne p̄se-
ctio vnius potētie impediatur alterius ope-
rationē q̄s non pōt facere natura in hoc
corruptibili statu. Itē dicit q̄ in corpori-
bus gloriofis erit odor in sua vltima p̄se-
ctioe nullo modo per aliquā supfluum
humiditate depressus: et ideo ab eis mul-
tiplicat odor ad olfactū sine aliqua eua-
poratione. Hec ille. Et iuxta hoc possumus
dicere q̄ ibi erit adoratio ex quat-
tuor maxime. Et.

Primo ex domini fragrantia.

Secundo ex virginis p̄sentia.

Tercio ex cerus existentia.

Quarto ex sui subsistentia.

Primo igit erit ibi odoratio suauissi-
ma et delectissima ex xpi fragrantia. Cre-
dendū est em̄ q̄ sicut xps excedit in glo-
ria corporis oēs sanctos et sanctas para-
ditata etiā excedit in his que cōsequun-
tur huiusmodi gloriā: quozū vnum erit
odor ille delectabilissimus qui multipli-
cat in corpore xpi vsq̄ ad olfactū cuiuslibet
beati. Vñ ecclesia cōsiderans huius-
modi odorē excellentē ait ipsi xpo: illud
Lan. i. Trabe me post te curremus in
odorē vnguentoz tuoz. Bonus odor cō-
fortat spiritus corporales. Sic xpi odor
suauissimus magnā confert cōsolationē
et delectationē oibus beatis. Sicut enīz
videmus q̄ in apotheca sunt species re-
dolentes quarū vna plus redolet altera.
Sic credendū est q̄ in illa sūma apotheca
sunt valde plures species. i. sancti quo-
rū vnus excellit alterū i odorē. Vñ xps q̄
plns ceteris redolet figurari pōt per pan-
theram: de qua dicit libro p̄phetarū. vij.
Q̄ ab ore eius erit odor aromaticus su-
pra modū suavis: et p̄pter eius suauitatem
oia animaria ipsaz sequunt. Sic ipse xps
est p̄ferens ex se odorem suauissimū: pro-
pter q̄s oēs sancti ipm sequunt. De qui-
bus dicit Apoca. xij. Sequunt a gnum
quocūq̄ terit: hunc odorē si nō valeamus
nūc sentire: tñ possumus odorē sue bone
vite quā debemus imitari sentire et vide-
re. Vñ ipse dicit Joh. vij. Ego sum lux
mūdi. Qui sequit me nō ambulat in te/

erit redolens adoratio

nebris sed habebit lumen vite dicit dñs. Uita xpi z eius cōuersatio fugat in nobis tenebras vicioꝝ. Illud qđ sequit̃ est apphēso cū dilectioe operāte eoz q̃ sunt necessaria ad salutē. Unde sicut hō p̃ qñ qđ sensus naturales cognoscit oia: quia ois nostra cognitio incipit a sensu. Ita per quinq̃ sensus spūales apprehēdit q̃ ad salutē pertinent. Videlicet per visum sapientie z discretions: p̃ auditū obediētie z subiectionis: per odoratū redolētis cōtemplatiōis: per gustū suauitatis deuotionis per tactū penetrabilis compassionis. Et sicut nō potest q̃s viuere si p̃uet quinq̃ sensibus corporalibz: z mēbrū dicitur mortuū qđ nō sentit. Sic anima p̃ gratiā nō est viua nisi spūalibz sensibz sit dotata: imo si anima que ad salutē p̃tinent sentire nō perpēdat: mortua iudicā: z ideo ad spūaliter sentiendū monet aplus. Phil. ij. di. Hoc sentite in vobis qđ z in xpo iesu. Sentiamus igitur mūdi pericula siue dispēdia. Hoc sentite cordis flagricia in vobis crucis supplicia in xpo celi solatia. Iesu q̃ interpretat saluator. Sed multū de hoc nihil sentiūt. Causa est: qz mēbrū nō sentit dolore: nisi qđiu manet in corpe. Oleū mādrago re sic hominē dormire facit: q̃ nō sentit sectiones vel puncturas: z semē usquitamī si fiat de eo ynguētū: ita stupefacit mēbrū cui apponit̃ q̃ q̃si totaliter p̃dit sensum: sic limit̃ oleo rosario deliciaꝝ repleti semine diuiciarū: christi bonum odorē non sentiūt: imo quasi insensibiles remanent. Sap. iij. In cōstantia cōcupiscētie tranliuertit sensus. Nō sic charissimī: sed sentiamus xpm̃ donec inueniamus ipm̃. Sicut canis dum sentit predā non cessat donec eā inuenit. Et hoc de p̃mo zē. Dixi secūdo q̃ in gloria erit redolēs odoratio ex p̃sentia matris dei. Hec em̃ beata virgo: sicut post filiū suūz speciale habet corporis gloriā: ita speciale habet odorē: z ita etiā beati ex ea speciale sensationē olfactus p̃sequunt̃ z speciale delectationē. Quā de ea cantat sancta mater ecclia. Sicut myrrba electa odorē de

dit suauitatis scā dei genitricis. Cum em̃ sit iā in corpore gloriosa: vt pie credim̃ dedit odorē suum in celo empirei in quo cum xpo filio suo regnat z regnabit perpetuo: dabitq̃ illū odorē toti curie celesti post diē iudicij. Hec etiam in hoc mūdo flagrat per fame redolentiā. Quanta huius yginis sit in toto orbe fama videri potest p̃ deuotionē singularē quā omnes christiani habent ad eā. Unde de ea possumus dicere: illud Jo. xij. Domus. i. ecclia impleta est ex odore ynguētū. Et ipsa loquit̃ diuina sapia. Ecclē. xxxij. di. Quasi balsamū nō mixtū odor me. Nā sicut in balsamo totū est medicinale: scz folia flores z fructus. Sic in virgine folia sanete locutionis flores bonite p̃uerfationis: z fructus bone operatiōis: oia fuerūt bona z dño accepta. Et in illo caponunt̃ aromatica z odorifica ad expressionē bone fame ipsius. Nam z beata inquit Lu. x. De dicet oēs generationes id est beatitudinē meā p̃dicando dilatahūt. Hec mirū: quia per ipsam oēs beneficiū acceperūt: p̃cōsōres reconciliatiōē: iusti benedictionē z angeli reparationē: p̃ ipam deus opatus est salutē in medio terre: z ideo ad ipam aspiciunt vt ad matrem dei q̃ est fructus oēs reficiēs suo odore saluifico. Quā ipa potest nobis p̃ferre illō Ben. xxvij. Ecce odor filij mei: sicut odor agri pleni. Hec est igit̃ dña que singulari odore fame nūc fragrat z fragrabit odore reali apud oēs sanctos in gloria celesti. Et hoc de secūdo. Dicitū est tertio q̃ in celo erit odor redolēs ex certis assistentia: nam z cōsequēter credendū est q̃ oēs illius celestis apothecę species. i. sc̃ti singulari odore redolebūt s̃m plus z minus. Quāntus odor quanta redolentia tot specierū. Si enim oēs species omnū apothecarum que nunq̃ fuerūt aut erunt essent in vnū: nō tantū facerēt odorem: nec ita suauem redolentiā sicut faciet illa maxima societas sanctorū. Ibi odoratus erit in maxia delectatiōe: imo z ipse totus homo corpore z aīa glōsissus iuxta illud Proverb. xxvij. Varijs odo

Decima gloria corporis

ribus delectat cor. Unde poterūt ipsi be-
ati dicere illud. ij. Corint. ij. Christi bo-
nus odor sumus. Mons libani ratione
multitudinis arborū aromaticarū dicit
cor^o odorificus. Eccl. xxxix. Quasi liba-
nus odorē suauitatis habere. Tales fue-
rūt odoriferi p̄ sanctitatē z p̄fectionē vi-
te. Nā talis odor p̄ducit ad odorē para-
disi. Et nos q̄dā si velimus ad illū odo-
rē paradisi puenire debemus bonā vitā
habere. Salmo piscis est qui dulcē aquā
senties adeo eā sequit̄ vt nullis aduersis
detineat̄. imo dum puenit ad loca molē-
dinarū caudā in ore recipit z exclusas p̄-
silit. ita q̄ aliqui mortuus reperit in palis
Sic boni viri tā odorātes per fidē dulce
dinē celestis patrie oīa mundana insipi-
da z amara spernūt z accipiūt caudā in
ore. i. cōsiderantes finem suū molēdina:
id est ista volubilita ad modū molēdinis
transiliūt. Juxta illud ps̄. Diuicie si as-
fluant nolite cor apponere. imo aliq̄ amo-
re illius suauissimi odoris moriunt̄ in pa-
lis. i. moriunt̄ pauperrimi oībus rebus
mūdi renūciando. iuxta illud Mat. xix.
Si vis p̄fectus esse vade et vende oīa q̄
habes z da pauperibz z habebis thesau-
rum in celo. Et hoc de tertio. Quarto
dictū est q̄ in celo erit redolēs odoratio
ex sui subsistētia. Quilibet sanctus de se
ipso gaudebit z odorē sui corporis dulci-
ter sentiet. Videmus enī q̄ aliqui nō ha-
bent̄ se fragrantīa in manu portant
aliq̄ pomū vel aliq̄d aliud. Beati enim
habebūt pro pomo odorifero suū glorio-
sum corpus: q̄ erunt vna species illius
maxime apothecę. Unde q̄libet poterit
dicere illud. Can. i. Dum esset rex in ac-
cubitu suo nardus mea. i. corpus meū de-
dit odorē suū de hoc corpore. dicit Sap.
vij. Eū essem magis bonus veni ad cor-
pus coinquinatū. i. p̄ bonitatē mentis veni
ad gloriā corporis. In corpore aut̄ nunc vili
oēs inuoluit merces p̄ciosas sc̄z aīaz ad
imagīe suam z virtutes in sacro baptis-
mi. Sicut mercatores pannovili z rudi
involuit mercē aīas p̄ciosas et si rūpaf nō
est cura Sic de carne n̄ra si maceretur si

verberet nō debet esse cura sic q̄ aīa p̄cu-
osa custodiat. Bath. xvij. Nolite time-
re eos qui occidit corpus aīam autē nō
possunt occidere. Dicit aut̄ in libro de na-
turis rerū q̄ monstrū est magnū q̄lq̄s
habet magnū corpus et paruum caput.
Sic moraliter horrēdū est de multis ho-
minibz qui vniis habēt corpus magnū
id est carnalitatē: z tamen caput in quo
vigent̄ sensus habēt parū id est rationē
z mentē habēt modicā: quia panca sciūt
et modicū curant de sua salute. Non sic
paulus corpus suū diligebat sicut multi
carnales: sed dicebat illud. i. Corint. ij.
Castigo corpus meū z in seruitutē redi-
go sc̄z sp̄s: q̄ ex tali seruitute orit̄ salus
ipsius corporis et anime que sanctis viris
dabitur in die iudicij cum eis dicit. Ve-
nite benedicti zc̄.

Ecima gloria cor

poris erit suavis degustatio:
vbi dicit Richar. q̄ gustus nō
erit in aliquo actu deseruiente nutritiue:
sed tantūmodo inquātū est apphēsiuus
saporis z hic pōt separari ab alio q̄ erit
immutatio animalis sine imutatioe na-
turali z materiali. Unde quidā dicit q̄
erit quedā humiditas in lingua beatorū
habens illum sapore qui maxime com-
perit perfectioni sensus illius qui in lin-
gua beati seruabit̄ incorruptibilis iper-
petuum. Unde inquit doctor iste. Videt̄
mibi dicendū q̄ hec humiditas aut̄ fiet
a deo in lingua per creationē: aut̄ causa-
bitur in ea ex vi beatitudinis anime: z erit
vera humiditas: z in qua erit verus sa-
por. Hec ille. Erit ergo hec degustatio
sub modo quadruplici.
Primo erit quasi cibus reficiens.
Secūdo ipsius sanctis sufficiens.
Tertio oīs gustum p̄ficiens.
Quarto viuaciter afficiens.
Primo erit talis degustatio q̄si cibus
reficiens. Hoc ē dictū q̄ talis sapor erit in
gustu brōz: ac si esset sapor melioris cibi
q̄ posset imaginari: z adhuc vt credo ex-
cellētior: erit oī degustatione pro vita pre-

erit suavis degustatio

fenti imaginabili. Hec est gustatio que denegabit vocatis ad cenā magnā: sed nolentibus ventre. Luce. xiiij. vbi dicit. Homo quidā fecit cenā magnā et vocauit multos: et misit seruū suūz hora cene dicere inuitatis vt venrēt: quia iam parata sunt oīa: et ceperunt se omnes simul excusare. Et sequit. Dico autēz vobis q nemo virozū illoz qui vocati sunt: gusta bunt cenam meā. Per hanc cenā intelligitur gloria eterna: de qua Apocal. xix. dicitur. Beati qui ad cenam agni vocati sunt ad istam cenam vocauit multos: qz oēs vocauit christus deus et homo nemi nemi volens perire: sed oēs saluos facere vt dicit. i. Thimo. ij. Et misit seruū suūz id est quēlibet predicatorē: et dicit in singulati: quia oēs ad eundem finēz predicant scz ad salutē animarū: dicere inuitatis: quia erant negligētes vt venirent: qz parata sunt oīa vt nihil remaneret excusationis. Sed sequit pessimū verbum in quo ostendit damnatio multoz. Nam ceperunt oēs se excusare: in quo ostendunt valde fuisse reprobēz sibi: quia cuz liberaliter inuitant nolūt venire: ppter quod iratus paterfamilias ait. Dico autēz vobis rē. Dignū et congruū est vt si homo inuitatur ad aliquod bonū percipiendū et ex negligentia vel malicia respuit q ipso priuet. Sed dubitat de illo verbo omnes: quia si oēs se excusent nullus videt saluari. Respondet interli. Eperūt se excusare oēs qui inquit ventre nolūt cuiusmodi sunt eminentiū inbianes. Villam inquit emi rē. Excusant se rerū opulentūz implicates: ideo alter dicit. Juga bonū emi rē. Tertio excusant se carnis cōplacentiūz inuolūetes. Ideo alter dixit: vxorem duxi rē. Tales inuitati ventre cōtempnūt: ideo pcepti inuitari debiles pauperes cecos et claudos. Pauperes spiritu quoniā ipsoz est regnū celoꝝ: debiles ad faciendū mala et fortes ad faciendū bona: cecos in sapientiā mundi: sed videntes que salutis: claudos in quibus enaturatur carnis cōcupiscentia et recte ambulant in via paradisi. Tales non se excu-

sant. Et tertio quidā cogunt infirmitate vel aduersitate cū patientiā habent in his ppter deū. Qui ergo voluerit gustare illam sempiternā cenā non se excuset. Nemo dicat non possum peccata dimittere. Aliena ablata restituere: inimicum diligere: penitentiā agere: imo totis viribus laboremus: vt ad illā gustandā veniamus. Et hoc de primo. Secūdo dicit q illa gustatio erit ipsi sufficiens: Alique sunt degustationes que nō sufficiūt vt paruus cibus multū esurienti: vel paruus potus multū sitienti non sufficit cuiusmodi sunt hec terrena que nunq sufficiunt: sed illa degustatio erit sufficētissima: sic q sancti nil aliud vltra degustare desiderabūt. Ideo ait ppheta. Būstare et videre quoniā suavis est dñs. Ideo dicitur cena magna: et vere magna: quia ipse deus cibus erit omnū in gloria existētium. Sed ad sensū nostrū ipse vt dictū est sapore creat in ore et lingua cuiuslibet beati et ppetuo conseruabit sic q erit cuiuslibet sapor multū sufficiens. Et hoc de secūdo. Tertio talis degustatio erit oris gustum perficiens. Potētia enim perficit suo actu cōueniēti et delectabili. Sic vt qz gustus cuiuslibet beati ex tali sapore perficiet vt sit in operatione tali cōpletissima. Ad Hebre. v. Perfectoꝝ est solidus cibus id est beatoꝝ corpore et anima perfectoꝝ est solidus cibus id est sapor pfectus quasi esset solidi siue perfecti cibi. Videmus enim q alius est sapor: et alio modo pfectus gustū carnis et piscis mellis et lactis et vt cōmuniter quāto cibus est pfectius nutriens tanto est sapor eius dulcior. Iste autē sapor: beatoꝝ potest nobis figurari per sapore mane: de quo dicitur Exodi. xvi. D. gustus eius erat q si simile cum melle. Simila ait Rico. de lyra est farina delicatissima: et ita sapor ipsius māne erat quasi sapor panis facti de similia cōmixtione mellis: dicit tamen Sapiē. xvi. Paratū panem de celo pstitit eis sine labore: omne delectamētū in se habentē et omnis saporis suauitatem: sed hoc ait Rico. de lyra. Intelligendum

erit suavis degustatio

est q̄ non erat ex natura m̄ane: sed ex merito sanctorū hominū qui eum comedebant quibus sapiebat: sicut desiderabāt: malis autē hominib; ex eorū de merito desipiebat: hoc ille. **T**alis vere erit ille sapor celestis qui ex meritis dabit̄ ip̄is beatis z habebit in se omne delectamentū z ois saporis suauitatē: z ita erit sapor solidi z optimi cibi z potus. **E**t hoc de tercio. **Q**uarto dictū est q̄ talis degustatio erit viuaciter afficiens. **N**ā sicut sensus gustus z oēs aliqñ sensus corporis gloriōsi erūt in optima dispositione: ita actus illorū erūt in efficaci z viuaci apprehensione. **U**nde potest figurari q̄ fauuz mellis quē gustauit Ionathas: de quo dicit̄ p̄t̄ini Reg. xiiij. **Q**uoniam ionathas extēdit summitatē virgule quā habebat in manu et intinxit in fauo mellis z cōuertit manū suā ad os suū z illuminati sunt oculi eius. **S**icut ergo ionathas per cōmestionem mellis fortificatus in visu z forte ex sumptione mellis z gustatione: ita

utiq; beati tam ex dispositione corporis q̄ ex illo sapore habebunt viuacem z excellentē multū gustationē: z sic erit beaticudo celestis patrie status omnī bonorum aggregatione p̄fectus: ut ait **B**onif. lib. iij. prosa. ij. **Q**uem statim dignetur nobis sua gratia altissimus dei filius in illo extremo iudicio concedere: cui laus honor z gloria pro complemento huius operis sit in sempiternū patris z spiritus sancto quas tres p̄sonas vnum deus credimus in eternum. **A**men.

Finit speculū finalis retributionis cōpositum per reuerendū magistrū Petrū Reginaldeti sacre theologie p̄fessorem: ordinisq; fratrū minorū. **I**mpressuz Basilee per magistrū Jacobum de pfortzen Anno nostre salutis **M**illesimo q̄dringentesimo nonagesimonono.

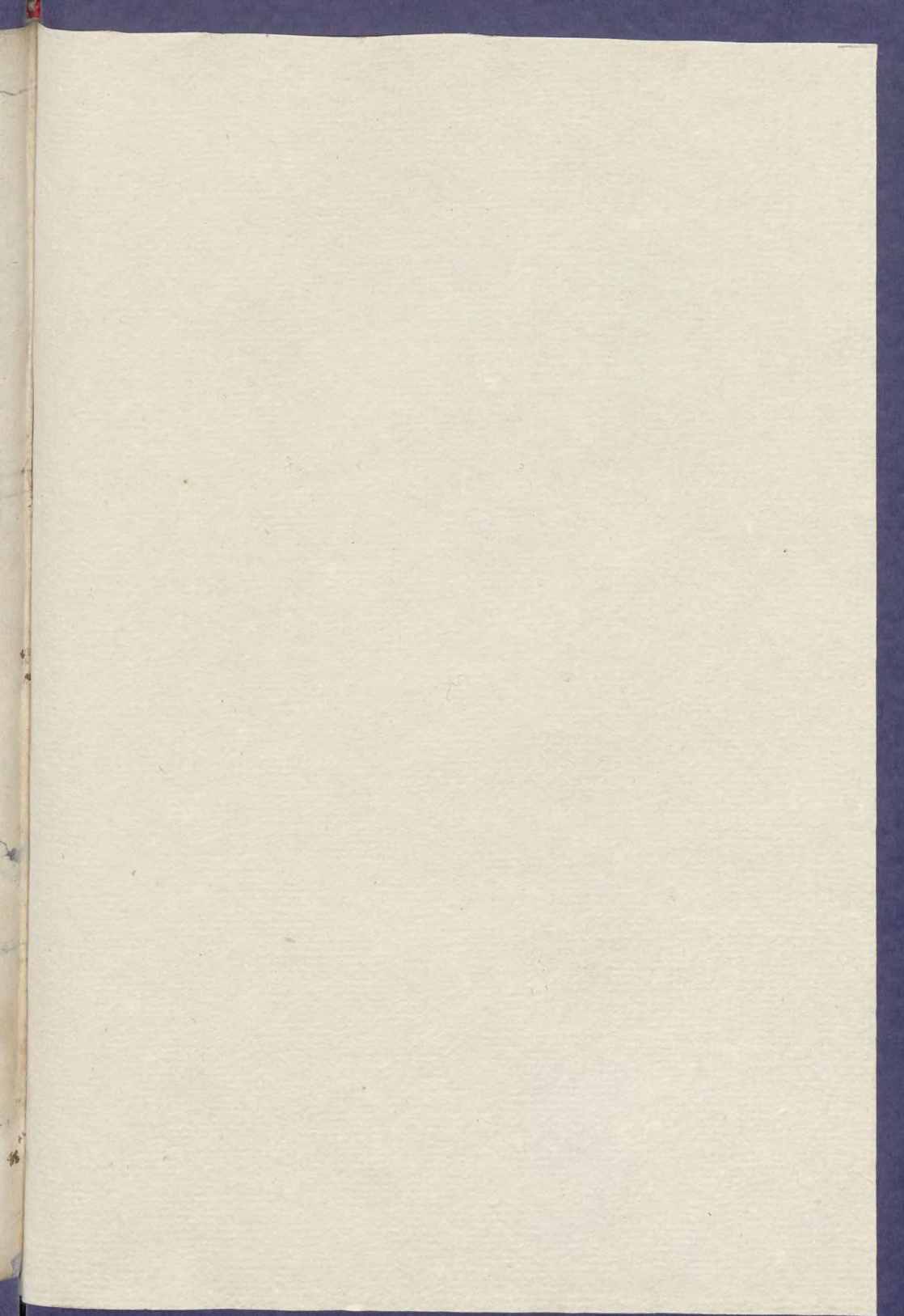
Finis

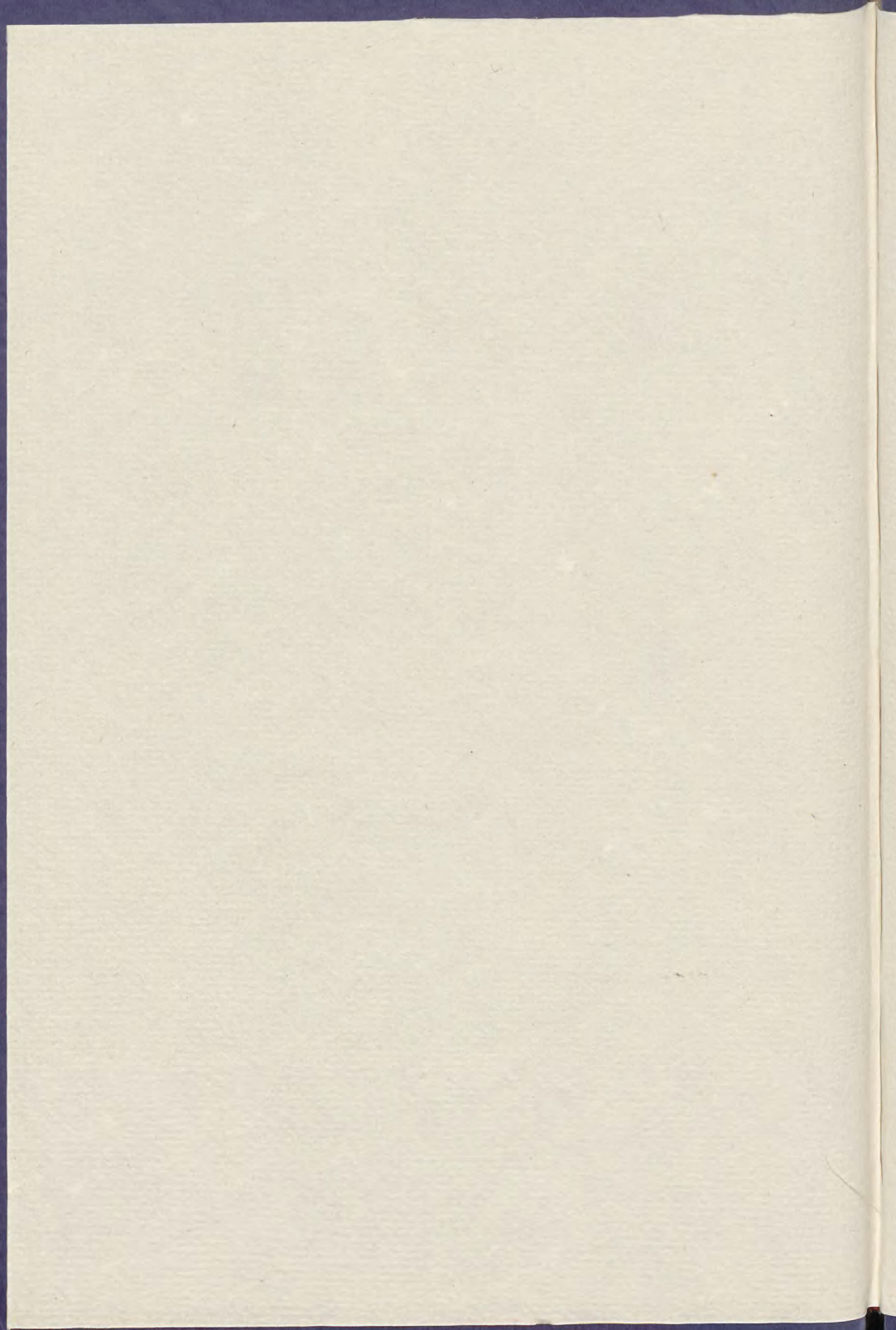

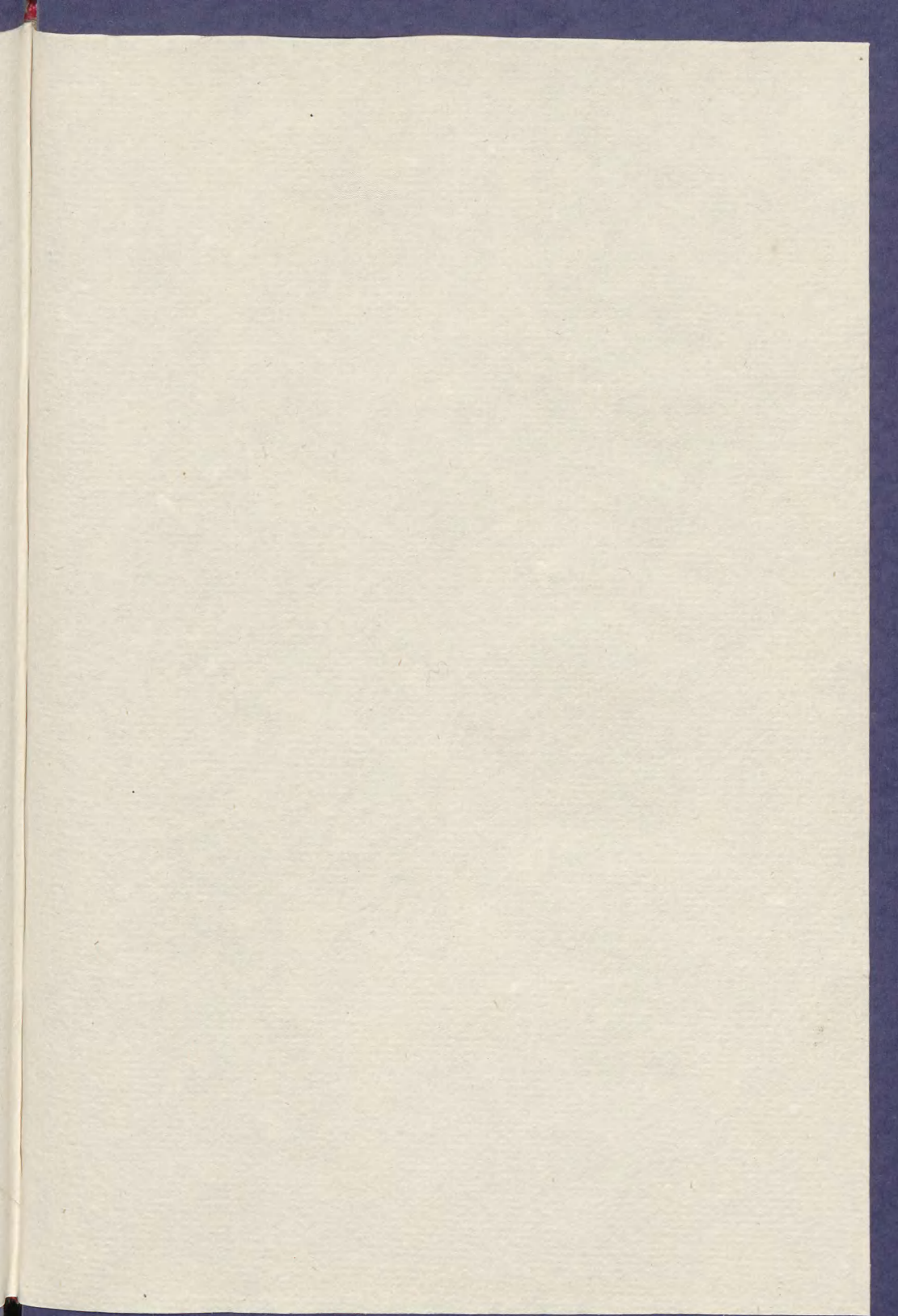

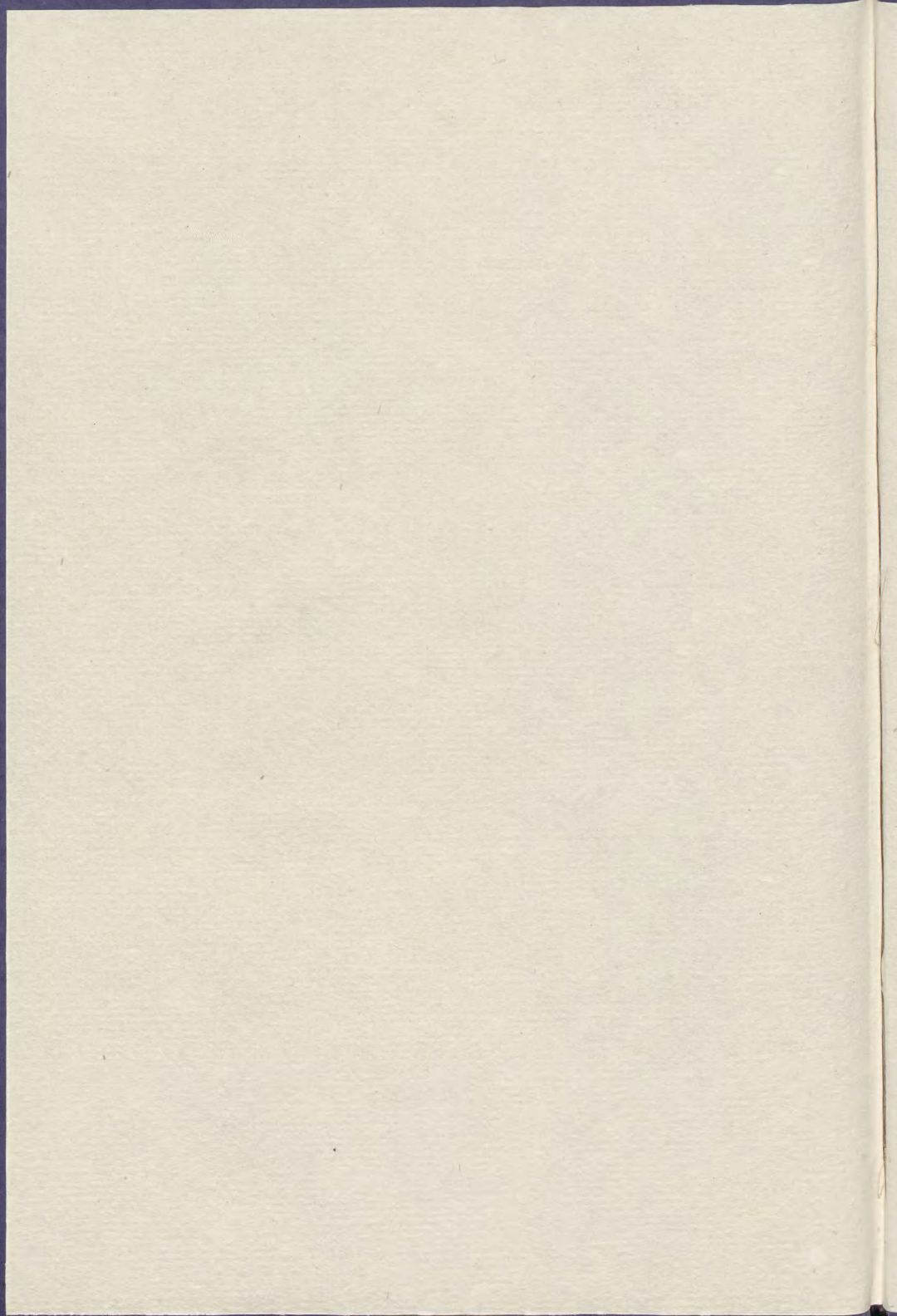

BIBLIOTEKA GEOGRAFICZNA
w Poznaniu
Woj. W. A. KRAJOWA

oprauit p. Jan Donclajewski
1994v.

